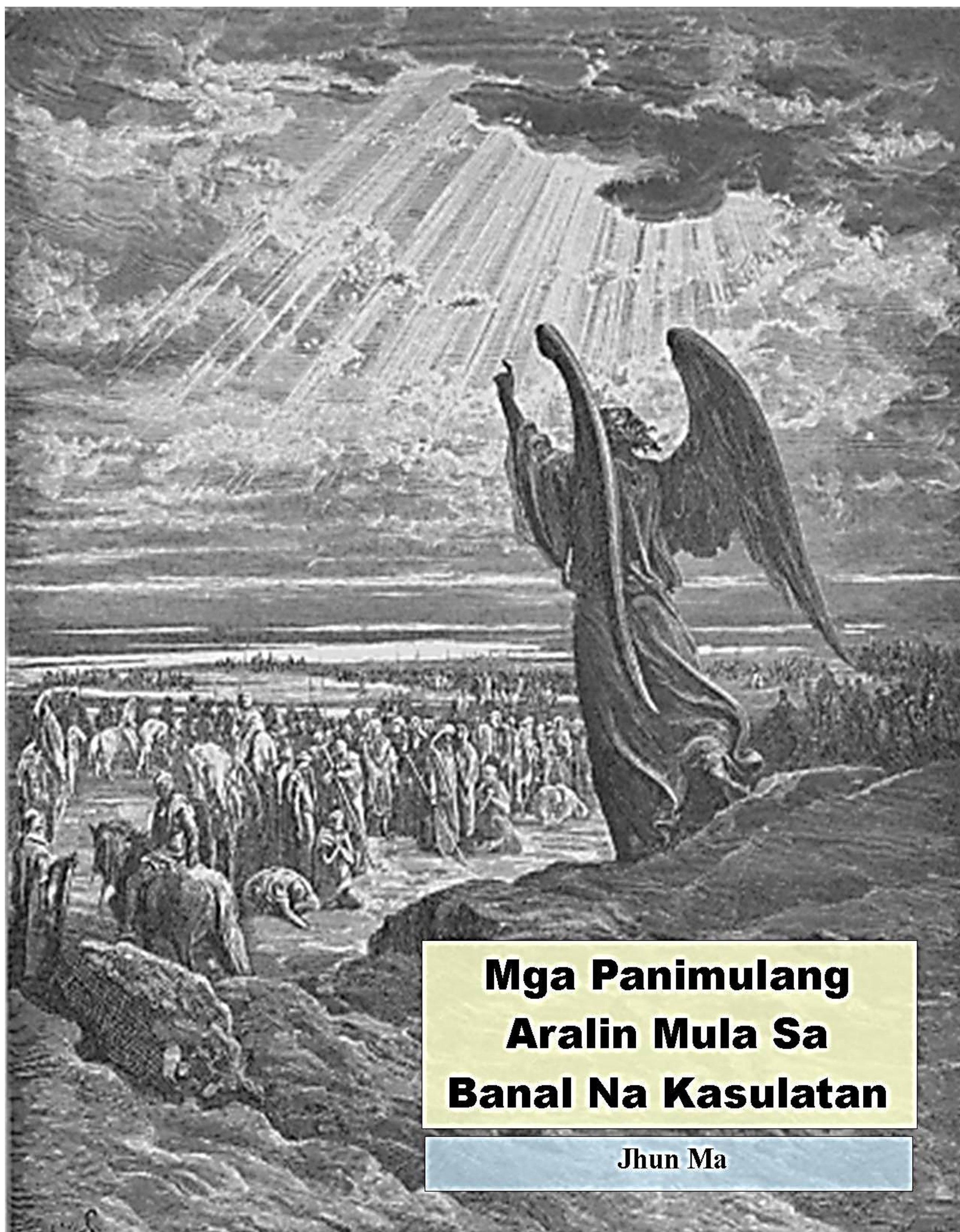

Mga Panimulang Aralin Mula Sa Banal Na Kasulatan

Jhun Ma

TUAO CHURCH OF CHRIST | Purok 4 Taribubu Tuao East Cagayan Valley 3528

To Henry Kong,
Pasir Panjang Church of Christ
& Tuao Church of Christ

Thank You Very Much Dear Brethren..
*My deep appreciation to **bro.Barnabas** for printing this book..*

Lahat ng mga talata ng Banal Na Kasulatang ginamit ay mula sa mga sumusunod na salin ng Biblia:

Ang Biblia – AB
Ang Bagong Ang Biblia – ABAB
Magandang Balita Biblia 1980 Edition – MBB
Magandang Balita Biblia 2005 Edition – MBB 2nd Ed.
Ti Santa Biblia – TSB
Ti Baro A Naimbag A Damag Biblia – (TBNDB)
The New Oxford Annotated Bible Study Notes with the Apocryphal/Deuterocanonical Books Copyright © 2007 by Oxford University Press, Inc. Oxford New York. All rights reserved.

Mga aklat, pictures, at softwares na ginamit:

*"**The Ark of the Covenant**" from "Raiders of the Lost Ark" Paramount Pictures*

Mga Atlas, Encyclopedya, Diksyonaryo, Komentaryo at Iba Pang Mga Aklat Na Lubos Na Nakatulong:

A Dictionary of Jewish–Christian Relations Edited by Edward Kessler and Neil Wenborn
American Dictionary Of English Dictionary By Noah Webster
Archaeology and the Bible by John C. H. Laughlin
Discipling: Multiplying Ministry by Milton Jones
Encyclopedia of Bible Facts Copyright © 2004 John Hunt Publishing Ltd., UK. Text: © 2004 Mark Water
GENESIS by Claus Westermann translated by David E. Green
HARPERCOLLINS BIBLE DICTIONARY. Copyright © 1985, 1996 by The Society of Biblical Literature
JUDAISM THE BASICS by Jacob Neusner,
Judaism: History, Belief and Practice by Dan Cohn-Sherbok
Living By The Book by Hendricks & Hendricks
Living Judaism by Rabbi Wayne Dosick
NIV STUDY BIBLE, New International Version
Oxford Bible Atlas by Adrian Curtis
Paul's Gospel and Caesar's Empire by N.T.Wright
Reader's Digest The Story of The Bible World
Strong's Hebrew & Greek Dictionaries
Thayer's Greek Dictionary
The Complete Word Study Dictionary: New Testament, Spiros Zodhiates
The Complete Word Study Dictionary: Old Testament, Warren Baker, D.R.E. & Eugene Carpenter, Ph.D.
The Dore Bible Illustration by Gustave Dore
THEOLOGICAL DICTIONARY OF THE NEW TESTAMENT edited by Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich translated by Geoffrey W. Bromiley
Torah for Dummies by Arthur Kurzweil
The Routledge dictionary of Judaism / Jacob Neusner & Alan J. Avery-Peck.
Vine's Expository Dictionary of Biblical Words, Copyright (c)1985, Thomas Nelson Publishers

Bible Softwares:

Electronic Filipino Bible 1.0 Philippine Bible Society
Quickverse2010 Version 14.0.1.1 Parson Bible Pictures,
Bibleworks (8 For Windows Version 8.0.013z.1

(Table of Contents)
Mga Nilalaman

Intro. Lesson - Paghahanap sa Diyos …………………………………………… 3
1st Lesson Part1- Ang Banal Na Kasulatan ………………………………………6
1st Lesson Part2-Ang Banal Na Kasulatan..8
2ndLesson- Adan At Eva ……………………………..…………………...............11
3rd Lesson- Cain At Abel……...……………………………………………............17
4th Lesson- Si Noe At Ang Malaking Baha..……………………………….…...20
5th Lesson-Araw Ng Paghuhukom...26
6th Lesson- Ang Tore Ng Babel...………...……28
7th Lesson- Ang Patriarka: Si Abraham...31
8th Lesson- Ang Mga Patriarka: Abraham, Isaac At Jacob……..............................36
9th Lesson- Ang Pagtatag Sa Bayan Ng Diyos ………………………………. 43
10th Lesson- Ang Sampung Utos………………………………………............... 47
11th Lesson-Ang Mga Pagpapala At Mga Sumpa.................................……..…..……56
12th Lesson- Si Josue At Ang Mga Hukom.........................………....……........…..59
13th Lesson- Panahon Ng Mga Kaharian: Saul, David, At Solomon.……...........….63
14th Lesson- Ang Pagpapatapon At Ang Pagbabalik…........…………......……………67
15th Lesson- Ang Propesiya Sa Pagdating Ng Kaharian Ng Diyos……....................70
16th Lesson- Ang Propesiya Tungkol Sa Bagong Tipan……........…………………....74
17th Lesson- Ang Magandang Balita Ng Kaharian Ng Diyos…………….............79
18th Lesson- Ang Pagiging Alagad Sa Kaharian Ng Diyos....……………….........91
19th Lesson- Ang Debosyon Ng Mga Tunay Na Alagad..…………… ……… 102
20th Lesson- Ang Misyon Ng Mga Tunay Na Alagad.………………….…............109
21st Lesson – Magmahalan Bilang Magkakapatid..111
Special Lesson #1- Handog Para Sa Kasalanan…………...................…….….......53
Special Lesson #2 - Ang Iglesya ,,,...................................85
Special Lesson #3 - Mga Pangunahing Katangian Ng Tunay Na Alagad......... . .88
Special Lesson #4 - Ang Bautismo...96
Special Lesson #5 – Pagdidisipulo..113
Special Lesson #6 – Paghahandog, Pag-aalay, Pagbibigay 115
Special Lesson #7 – Ang Muling Pagkabuhay...119
Special Lesson #8 – Ang Bagong Langit At Bagong Lupa...............................122

TUAO CHURCH OF CHRIST
Purok 4 Taribubu Tuao East,
Cagayan Valley 3528 Philippines
Cp# 0995 9876 521
jhunma2000@yahoo.com
mtp_babes@yahoo.com

Printed: *October 2009*
Reprinted & Revised*: September 2012*
Third Revision *September 2015*
Fourth Revision September 2016

PASIR PANJANG CHURCH of CHRIST
347 Pasir Panjang Road, Singapore 118688
Telephone: 67788259 l Fax: 67765278
eMail: ppcoc@pacific.net.sg l Website: www.ppcoc.org
Postal Address: Pasir Panjang P.O. Box 74, Singapore 911123

Paghahanap Sa Diyos

(Introductory Lesson)

Mga Layon:

1. Magkaroon ng malalim pang pagkaunawa o pagkakilala sa Diyos.
2. Malaman Ang Kahalagahan Ng Paghahanap Sa Panginoon.

I. Naghahanap Ka Ba Ng Tunay Na Kasiyahan?

A. Hinahanap Mo Ba Ito Sa Sanlibutan?

Mateo 16:26

v**26**Sapagkat ano ba ang mapapala ng isang tao makamtan man niya ang buong daigdig, ngunit mapapahamak naman ang kanyang sarili? Ano ba ang maibabayad ng isang tao para mabawi niya ang kanyang buhay? *(MBB 2ndEd.)*

v**26**Adda aya magunggona ti tao no matagikuana ti entero a lubong ngem mapukawna met ti biagna? Awan! Awan ti maited ti tao a pangsubbot iti biagna. *(TBNDB)*

1 Juan 2:16-17

v**16**Ang lahat ng nasa sanlibutan, ang masasamang nasa ng laman, ang nasa ng mga mata, at ang pagmamalaki sa mundong ito ay hindi nagmumula sa Ama kundi sa sanlibutan.
v**17**Mawawala ang sanlibutan at ang lahat ng kinahuhumalingan nito, ngunit ang mga sumusunod sa kalooban ng Diyos ay mabubuhay magpakailanman. *(MBB 2nd)*

v**16**Ta agtaud iti lubong ti amin nga adda ditoy lubong, a kas iti kinaderrep ti derrep, kinaderrep ti mata ken kinapalangguad. Saanda nga agtaud iti Ama. v**17**Agpukaw ti lubong ken ti amin a linaonna nga aguman ti tao. Ngem agtalinaed nga agnanayon ti agaramid iti pagayatan ti Dios. *(TBNDB)*

B. Hinahanap Mo Ba Ito Sa Diyos?

Awit 37:4

v**4**Sa Diyos mo hanapin ang kaligayahan,
At ang pangarap mo'y iyong makakamtan.
(MBB)

v**4**Sapulem iti Apo ti pagragsakam,
ket itednanto ti tartarigagayam.
(TBNDB)

2. Bakit Nga Ba Tayo Nandito Sa Mundong Ito?

Mga Gawa 17:27-28

v27Ginawa niya iyon upang hanapin nila ang Diyos; baka sakaling sa kanilang paghahanap, siya ay matagpuan nila. Ang totoo, hindi naman siya talagang malayo sa bawat isa sa atin; v28sapagkat,
'Hawak niya ang ating buhay, pagkilos at pagkatao.' Tulad ng sinabi ng ilan sa inyong mga makata,
'Tayo nga'y mga anak niya.'
(MBB 2ndEd.)

v27Inaramidna daytoy tapno sapulenda ti Dios, bareng no masarakanda bayat ti panagar-arikapda a mangbirok kenkuana. Nupay kasta, saan nga adayo ti Dios iti uray siasinoman kadatayo,
v28ta kastay kunadan, 'Agbiag, aggunay ken addatayo kenkuana.' iti kuna ti sumagmamano a mannaniwyo,
'Ta uray datayo, annakna met.'
(TBNDB)

3. Paano Hanapin Ang Diyos?

1.) Unahin Hanapin Ang Diyos.
Mateo 6:33

v33Ngunit hanapin muna ninyo ang kanyang kahariang at ang kanyang katuwiran, at ang lahat ng mga bagay na ito ay pawang idaragdag sa inyo.
(ABAB)

v33Ipangpangrunayo ketdi a biroken ti Pagarianna ken tungpalen ti pagayatanna, ket itednanto amin a kasapulanyo.
(TBNDB)

2.) Hanapin Ang Diyos Ng Buong Puso.
Jeremias 29:13

v13Kapag hinanap ninyo ako, ako'y inyong matatagpuan; kung buong puso ninyo akong hahanapin.
(MBB 2ndEd.)

v13Sapulendakto ket masarakandakto, agsipud ta birokendakto iti amin a pusoyo. *(TBNDB)*

3.) Hanapin Ang Diyos Sa Pamamagitan Ng Kanyang Salita at Mga Utos.
Awit 119:10-11

v10Hinanap kita nang buong puso ko;
O huwag nawa akong maligaw sa mga utos mo!
v11 Iningatan ko ang iyong salita sa aking puso, upang huwag akong magkasala laban sa iyo. *(ABAB)*

v10Iti amin a pusok, ikagumaak ti agserbi kenka; dinak koma baybay-an a mayaw-awan iti panangtungpalko kadagiti bilinmo.
v11Idulinko dagiti lintegmo iti pusok tapno saanak nga agbasol kenka.
(TBNDB)

4.) Hanapin Ang Diyos Habang Siya Ay Matatagpuan Pa At Malapit Pa.
Isaias 55:6

v6Hanapin mo si Yahweh habang siya'y matatagpuan, manalangin ka sa kanya habang siya'y malapit pa.
(MBB2ndEd.)

v6Birokenyo ti Apo, ita ta masarakan pay, umawagkayo kenkuana,
ita ta asideg pay.
(TBNDB)

Pangwakas:
1. Nais Mo Na Bang Hanapin Ang Diyos Ng Buong Puso?
2. Memory Verse: ***Jeremiah 29:13***
3. Next Lesson: ***"Ang Banal Na Kasulatan"***

The Bible

Bible, the, a term referring to the Scriptures of the Christian church, but also denoting the canon of Jewish Scriptures. The English word "Bible" is derived from the Old French bible, which in turn is based on the Latin biblia and Greek ***biblia*** ("books"), plural of biblion, diminutive from biblos. The Bible has been handed down to us in more than one form. The authoritative text in the Jewish community is the Hebrew Bible, often called the Masoretic Text (MT). It is a collection of twenty-four books written in Hebrew (with a few passages in Aramaic as well). Its form is as follows;

The Law (Heb. torah): Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy (the Pentateuch);

The Prophets (Heb. nebi'im): Former Prophets: Joshua, Judges, Samuel, Kings; Latter Prophets: Isaiah, Jeremiah, Ezekiel; the twelve Minor Prophets: Hosea, Joel, Amos, Obadiah, Jonah, Micah, Nahum, Habakkuk, Zephaniah, Haggai, Zechariah, Malachi.

The Writings (Heb. ketubim): Psalms, Job, Proverbs, Ruth, Song of Solomon, Ecclesiastes, Lamentations, Esther, Daniel, Ezra-Nehemiah, Chronicles. The Christian Bible consists of the Old Testament (OT) and the New Testament (NT). Protestant churches generally accept only the books of the Hebrew Bible as their OT canon…

The NT canon consists of twenty-seven books: the **four Gospels** (Matthew, Mark, Luke, and John), Acts of the Apostles, Romans, 1 and 2 Corinthians, Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians, 1 and 2 Thessalonians, 1 and 2 Timothy, Titus, Philemon, Hebrews, James, 1 and 2 Peter, 1, 2, and 3 John, Jude, and Revelation.

HARPERCOLLINS BIBLE DICTIONARY.

Ang Banal Na Kasulatan
(1st Lesson Part 1)

Mga Layon:
1. Patunayang ang Diyos ay nagsalita.
2. Ipaalam na Siya ay nagsalita sa pamamagitan ng Banal Na Kasulatan.
3. Ipaunawa na ang Biblia ay Salita ng Diyos.

I. Paano Ipinapakilala Ng Banal Na Kasulatan Ang Diyos?
Hebreo 1:1-2

v1Noong unang panahon, ang Diyos ay nagsalita sa ating mga ninuno sa iba't ibang panahon at sa iba't ibang paraan sa pamamagitan ng mga propeta,
v2subalit sa mga huling araw na ito ay nagsalita siya sa atin sa pamamagitan ng Anak, na kanyang itinalagang tagapagmana ng lahat ng mga bagay, na sa pamamagitan din niya'y ginawa ang mga sanlibutan. *(ABAB)*

v1Kadagidi un-unana nga aldaw, nagsao ti Dios kadagidi kapuonantayo iti naminadu a daras ken iti nadumaduma a wagas babaen kadagiti profeta.
v2Ngem kadagitoy maudi nga aldaw, nagsao kadatayo babaen iti Anakna. Pinarsua ti Dios ti amin a lubong babaen kenkuana, ket isu ti pinilina nga agtagikua kadagiti amin a banag. *(TBNDB)*

II. Ang Banal Na Kasulatan Ba Ay Nagmula Lamang Sa Tao?
II Pedro 1:21

v21 sapagkat ang pahayag ng mga propeta ay hindi nagmula sa kalooban lamang ng tao; ito'y galing sa Diyos at ipinahayag ng mga taong nasa ilalim ng kapangyarihan ng Espiritu Santo.
(MBB 2nd Ed.)

v21Ta awan a pulos ti padto a nagtaud iti nakem ti tao. Indalan ketdi ti Espiritu Santo dagiti tattao nga agsao iti mensahe ti Dios. . *(TBNDB)*

III. Ano Ang Pangunahing Layunin Ng Banal Na Kasulatan?
II Timoteo 3:15

v15Mula pa sa pagkabata ay alam mong ang Banal na Kasulatan ay *nagtuturo ng daan ng kaligtasan sa pamamagitan ng pananampalataya kay Cristo Jesus. .
(MBB 2nd Ed.)

**makakapagturo sa iyo tungo sa kaligtasan (ABAB)*
**makapagpadunong sa iyo sa ikaliligtas (AB)*

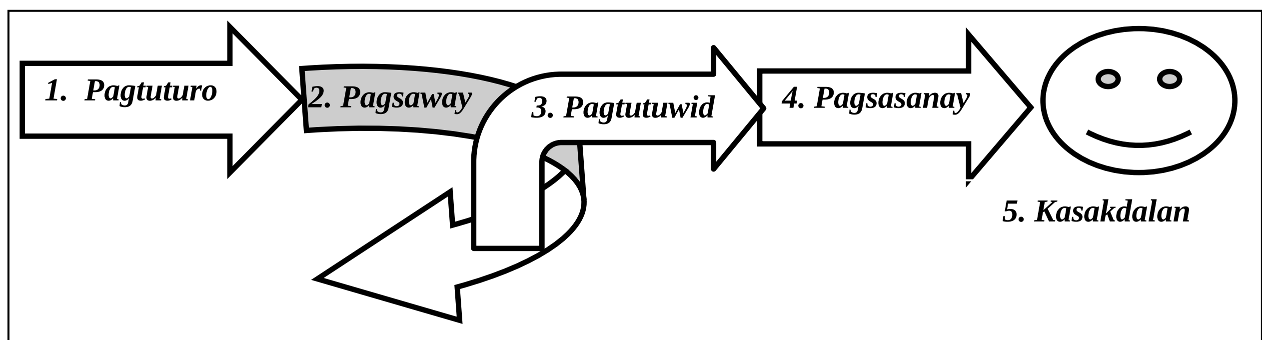
15Laglagipem a sipud pay iti kinaubingmo, naammoamon dagiti Nasantoan a Sursurat. Mabalindaka nga isuro maipapan iti pannakaisalakan babaen iti pammati ken ni Cristo Jesus.
(TBNDB)

IV. Ano Ang Mga Pakinabang Na Matatamo Sa Banal Na Kasulatan?
II Timoteo 3:16-17

v16Ang lahat ng mga kasulatan ay kinasihan ng Diyos at mapapakinabangan sa pagtuturo, sa pagsaway, pagtutuwid, at sa pagsasanay sa katuwiran,
v17upang ang tao ng Diyos ay maging ganap, nasasangkapang lubos sa lahat ng mga gawang mabuti. *(ABAB)*

v16Impaltiing ti Dios ti amin a Nasantoan a Surat, ket naserbi a pangisuro iti kinapudno, pangbabalaw, pangatur iti biddut ken pakasursuroan iti nalinteg a panagbiag, v17tapno awan pagkurangan ti tao nga agserbi iti Dios, ket sisasagana nga agaramid iti amin a kita ti kinaimbag. *(TBNDB)*

****Limang Aspeto Sa Pag-aaral Ng Banal Na Kasulatan:***

V. Paano Kung Hindi Natin Inaalam Ang Banal Na Kasulatan?
Mateo 22:29

v29Sumagot si Jesus, "Maling-mali kayo, palibhasa'y di ninyo alam ang mga Kasulatan ni ang kapangyarihan ng Diyos. *(AB)*

v29Ngem ni Jesus simmungbat, ket kinunana cadacuada: Maal-lilawcayo, agsipud ta dicay ammo dagiti Sursurat wenno ti pannacabalin ti Dios. *(TSB)*

VI. Ano Ang Mangyayari Sa Mga Taong Ayaw Tumanggap Sa Mga Salita Ni Cristo?
Juan 12:48-50

v48May ibang hahatol sa mga ayaw tumanggap sa akin at sa aking mga salita. Ang salitang ipinahayag ko ang hahatol sa kanila sa huling araw.
v49Sapagkat ako'y hindi nagsasalita mula sa aking sarili kundi ang Ama na nagsugo sa akin ay siyang nagbigay sa akin ng utos, kung ano ang dapat kong sabihin, at kung ano ang dapat kong bigkasin.
v50Nalalaman ko na ang kanyang utos ay buhay na walang hanggan. Kaya't ang mga bagay na sinasabi ko ay aking sinasabi ayon sa sinabi ng Ama." *(ABAB)*

v48Adda mangukom iti mangumsi kaniak ken iti di umawat iti mensahek. Ti sao nga imbalikasko ti mangukomto kenkuana iti maudi nga aldaw!
v49Wen, ta diak nagsao iti bukbukodko a turay no di ket imbilin ti Ama a nangibaon kaniak no ania ti sawek ken ibagak.
v50Ket ammok a makaited iti biag nga agnanayon ti bilinna. Ngarud, no ania ti sawek, sawek ti imbilin kaniak ti Ama." *(TBNDB)*

Ang Banal Na Kasulatan
(1st Lesson Part 2)

Mga Layon:
1. Ipaalam mahahalagang bagay na dapat alalahanin sa pag-gamit ng Biblia.
2. Ilahad ang mga pagpapalang matatamo sa tamang pag-gamit nito
3. Hikayatin na tanggapin ang pagpapalang nagmumula sa Banal na Kasulatan

I. Mga Bagay Na Dapat Alalahanin Sa Pag-gamit Ng Banal Na Kasulatan

Deuteronomio 4:1-2

v**1**"At ngayon, O Israel, pakinggan mo ang mga tuntunin at ang mga batas, na aking itinuturo at inyong gawin ang mga ito upang kayo'y mabuhay, at pumasok at angkinin ang lupaing ibinibigay sa inyo ng Panginoong Diyos ng inyong mga ninuno.
v**2**Huwag ninyong daragdagan ni babawasan ang salita na aking iniuutos sa inyo, upang inyong matupad ang mga utos ng Panginoon ninyong Diyos na aking iniuutos sa inyo.. *(ABAB)*

v**1**Kinuna ni Moises kadagiti tattao, "Tungpalenyo dagiti annuroten ken linteg nga isurok ita kadakayo tapno mataginayonkayo a kas pagilian ket tagikuaenyonto ti daga nga ited kadakayo ti Apo a Dios dagidi kapuonanyo. v2Diyo nayonan ti bilinko kadakayo; diyo met kissayan. Tungpalenyo dagiti bilin ti Apo a Diosyo nga intedko kadakayo. *(TBNDB)*

Kawikaan 30:5-6

v**5**Bawat salita ng Diyos ay subok na totoo, siya'y kalasag sa kanila na kumakanlong sa kanya. v**6**Huwag kang magdagdag sa kanyang mga salita, baka sawayin ka niya at masumpungang sinungaling ka. *(ABAB)*

v**5**Tunggal sao ti Dios napadasen: isu ti calasag cadagiti cumamang kencuana.
v**6**Dica nayonan dagiti sasaona, di la ket ta tubngarennaca, ket masaracanca a mangulbod. *(TSB)*

Pahayag 22:18-19

v18Akong si Juan ay nagbibigay ng babala sa sinumang makarinig sa mga propesiya na nasa aklat na ito; ang sinumang magdaragdag sa nilalaman ng aklat na ito ay daragdagan ng Diyos ng parusa; idaragdag sa kanya ang mga salot na nakasulat dito. v19Ang sinumang mag-alis ng anuman sa mga propesiyang naririto ay aalisan naman ng Diyos ng karapatan sa bunga ng punongkahoy na nagbibigay-buhay at sa Banal na Lunsod na binabanggit dito. *(MBB 2nd Ed.)*

v18Siak ni Juan. Ballaagak ti siasinoman a makangngeg kadagiti padto a naisurat iti daytoy a libro: No adda mangnayon kadagitoy, inayonto met ti Dios iti dusana dagiti didigra a naisurat iti daytoy.
v19Ket no adda mangikkat iti aniaman kadagiti padto a naisurat iti daytoy, ikkatento met ti Dios ti kalinteganna a mairanud iti kayo ti biag. Ikkatento pay ti Dios ti kalinteganna a mairaman iti Nasantoan a Siudad kas nailanad iti daytoy a libro. *(TBNDB)*

II. Paano Matatamo Ang Mga Pagpapala Sa Banal Na Kasulatan

Joshua 1:8

v**8**Huwag mong kaliligtaang basahin ang aklat ng kautusan. Pagbulay-bulayan mo iyon araw at gabi upang matupad mo ang lahat ng nakasaad doon. Sa ganoon, magiging masagana at matagumpay ang iyong pamumuhay.*(ABAB)*

v**8**Laglagipem a basaen ken adalen ti libro ti Linteg iti aldaw ken rabii tapno maannurotmo amin a sagudayenna ket rumang-ay ken agballigikanto. *(TBNDB)*

Santiago 1:21

v**21**Kaya't talikuran na ninyo ang inyong maruruming gawa at alisin ang masasamang asal. Mapagpakumbabang tanggapin ninyong taimtim sa inyong puso ang salita ng Diyos sapagkat ang salitang ito ang makakapagligtas sa inyo. *(MBB 2nd Ed.)*

v**21**Ngarud, idianyo amin a naalas nga ugali ken dakes a kababalin. Agtulnogkayo iti Dios ket awatenyo ti sao a makaisalakan kadakayo a naimulana iti pusoyo.
(TBNDB)

1 Pedro 1:23-25

v**23**Sapagkat muli kayong isinilang, hindi sa pamamagitan ng kapanganakang may kamatayan, kundi sa bisa ng buhay at di nagbabagong salita ng Diyos. v**24**Ayon sa kasulatan, "Ang lahat ng tao ay tulad ng damo, gaya ng bulaklak nito ang lahat niyang kariktan. Ang damo ay nalalanta, at kumukupas naman ang bulaklak,
v**25**ngunit ang salita ng Panginoon ay mananatili magpakailanman."
At ang salitang ito ang Magandang Balitang ipinangaral sa inyo *(MBB 2nd Ed.)*

v**23**Naipasngaykayo manen saan a babaen iti agrupsa a bukel no di ket babaen iti sibibiag ken agnanayon a sao ti Dios.
v**24**Kas kuna ti Nasantoan a Surat:
"Kasla ruot dagiti amin a tattao
Ket mayarig kadagiti sabong ti dayagda,
Magango ti ruot, ket maregreg ti sabongna
v**25**Ngem ti sao ti Apo agtalinaed nga agnanayon." a sao isu ti Naimbag a Damag
a naikasaba kadakayo.
(TBNDB)

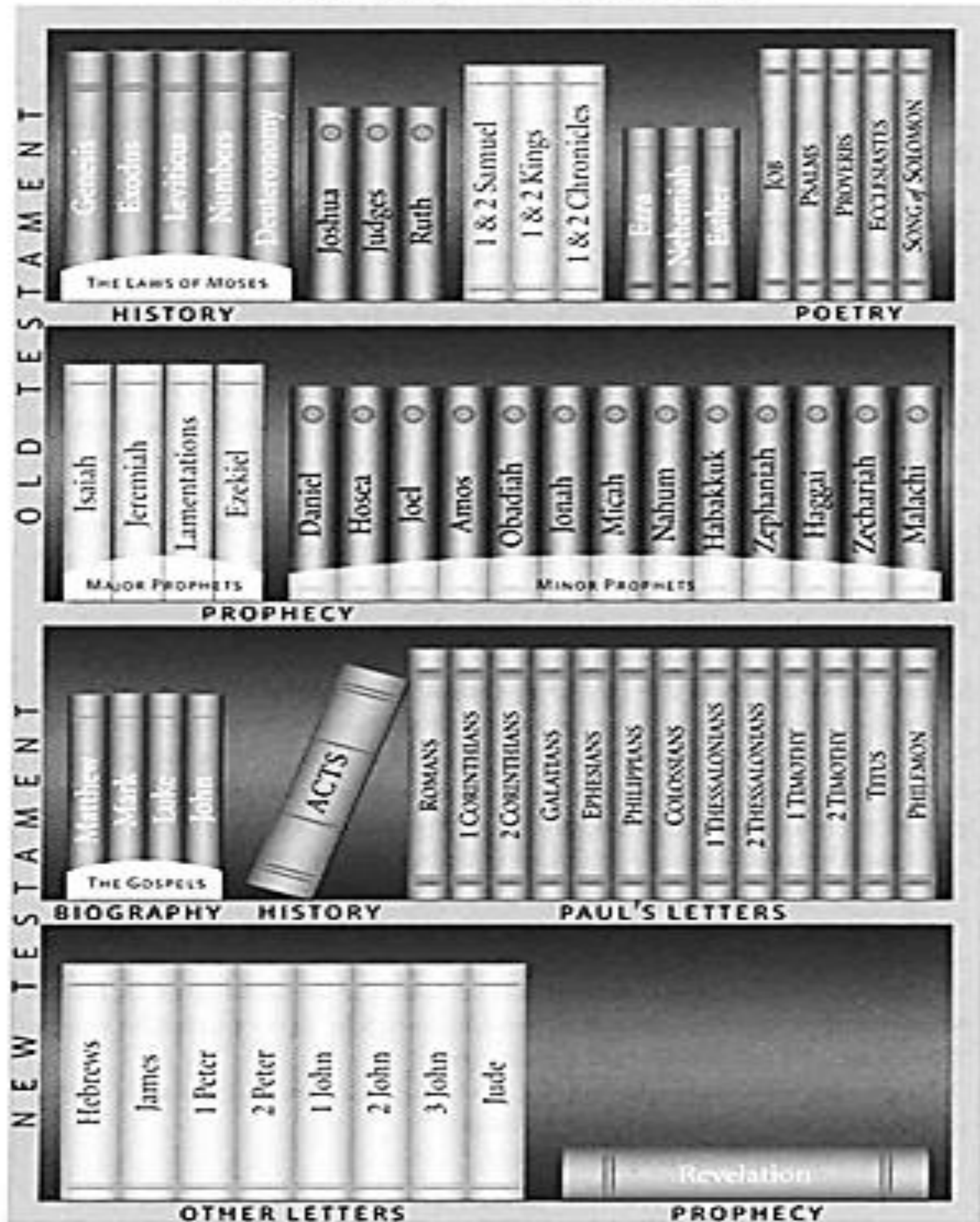
Pahayag 1:3

v3Mapalad ang bumabasa ng aklat na ito, ang mga nakikinig sa propesiya nito, at tumutupad sa nasusulat dito! Sapagkat malapit na itong maganap. *(MBB 2nd Ed.)*

v3Nagasat ti mangbasa iti daytoy a libro. Nagasat met dagiti dumngeg kadagitoy naipadto a mensahe ken mangtungpal iti nailanad iti daytoy a libro! Asidegen ti tiempo a mapasamak dagitoy. *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. Gaano Kahalaga Ang Banal Na Kasulatan ?
2. Anu-ano ang mga pagpapala dulot ng banal na kasulatan? Paano matatanggap ang mga ito?
3. Isaulo Ang ***II Timoteo 3:15***
4. Kasunod Na Aralin: ***“Adan At Eba”***

(Living By The Book by Hendricks & Hendricks)

Adan At Eba

(2nd Lesson)

Mga Layon:
1. Ipaalam ang Biblikal na kasaysayan ng paglikha sa unang Tao.
2. Ipakita Ang Unang Kalagayan Ng Tao bilang Larawan Ng Diyos.
3. Ilarawan Ang Unang Kamatayang Naranasan Ng Tao.

I. Paano Ba Nilikha Ang Unang Tao?

Genesis 1:26-28

v26Sinabi ng Diyos, "Lalangin natin ang tao *sa ating larawan, ayon sa ating wangis*; at magkaroon sila ng *pamamahala* sa mga isda sa dagat, sa mga ibon sa himpapawid, sa mga hayop, sa buong lupa, at sa bawat gumagapang sa ibabaw ng lupa."
v27Kaya't nilalang ng Diyos ang tao ayon sa kanyang sariling larawan, ayon sa larawan ng Diyos siya nilalang. Sila'y kanyang nilalang na *lalaki at babae.*
v28Sila'y binasbasan ng Diyos at sa kanila'y sinabi ng Diyos, "Kayo'y magkaroon ng mga anak at magpakarami, punuin ninyo ang lupa at supilin ninyo ito. *Magkaroon kayo ng pamamahala* sa mga isda sa dagat, sa mga ibon sa himpapawid, at sa bawat bagay na may buhay na gumagalaw sa ibabaw ng lupa." *(ABAB)*

v26Kalpasanna, kinuna ti Dios, "Ita, aramidentayo ti tao. Umaspingdanto kadatayo, ket kalanglangatayto ida. Iturayandanto dagiti ikan, dagiti tumatayab, ken amin nga animal a naamo ken naatap, dadakkel ken babassit."
v27Iti kasta, pinarsua ti Dios ti tao a kalanglangana. Pinarsuana ida a lalaki ken babai.
v28Binendisionanna ida a kunana, "Aganakkayo iti adu tapno agnaedto dagiti kaputotanyo iti amin a paset ti daga ket iturayandanto ti daga. Iturayanyo dagiti ikan, dagiti tumatayab, ken amin nga atap nga animal. *(TBNDB)*

Genesis 2:7

v7Pagkatapos, ginawa ng Panginoong Yahweh ang tao mula sa alabok, hiningahan niya sa ilong, at nagkaroon ito ng buhay. *(MBB 2nd Ed.)*

v7Nangala ni Yahweh a Dios iti daga sa nangbukel iti tao. Insang-awna ti anges ti biag iti agong daytoy ket naaddaan iti biag. *(TBNDB)*

Dalawang Aspeto Ng Kalikasan Ng Tao
1. Pisikal – Mula Sa Alabok
2. Espirual – Mula Sa Hininga O Espiritu Ng Diyos

II. Ano Ang Orihinal Na Kalagayan Ng Tao?

Genesis 2:15-17

v15Inilagay ng Panginoong Yahweh ang
tao sa halamanan ng Eden upang ito'y
pagyamanin at pangalagaan. v16Sinabi
niya sa tao, "Makakain mo ang alinmang
bungangkahoy sa halamanan, v17maliban
sa bunga ng punongkahoy na nagbibigay
ng kaalaman tungkol sa mabuti at masama.
Huwag na huwag mong kakainin ang
bungang iyon, sapagkat sa araw na kainin
mo iyon ay mamamatay ka."
(MBB 2nd Ed.)

v15Impan ni Yahweh a Dios ti tao iti
Minuyongan ti Eden tapno talonen ken
aywananna.
v16Imbagana iti lalaki,
"Mabalinmo ti mangan iti bunga ti uray
ania a kayo iti Minuyongan
v17malaksid tibunga ti kayo ti pannakaammo
iti naimbag ken dakes. Dimo kanen ti bunga
dayta a kayo. No manganka, matayka iti isu
met la nga aldaw a pannanganmo." *(TBNDB)*

III. Paano Nagkasala Ang Mga Tao?

Genesis 3:1-7

v1Ang ahas ang pinakatuso sa lahat ng hayop
na nilikha ng Panginoong Yahweh. Isang araw
tinanong nito ang babae, "Totoo bang sinabi
ng Diyos na huwag kayong kakain ng
anumang bungangkahoy sa halamanan?"
v2Sumagot ang babae, "Maaari naming kainin
ang anumang bunga sa halamanan,
v3huwag lamang ang bunga ng puno na nasa
gitna niyon. Sinabi ng Diyos na huwag
naming kakainin ni hihipuin man ang bunga
nito; kung kami raw ay kakain nito,
mamamatay kami."
v4Ngunit sinabi ng ahas, "Hindi totoo iyan,
hindi kayo mamamatay!" v5"Sinabi lang iyan
ng Diyos, sapagkat alam niyang kung kakain
kayo ng bunga niyon ay makakaunawa kayo.
Kayo'y magiging parang Diyos at malalaman
ninyo ang mabuti at masama."
v6Ang punongkahoy ay napakaganda sa
paningin ng babae at sa palagay niya'y
masarap ang bunga nito. Naisip din niya na
kahangahanga ang maging marunong, kaya't
pumitas siya ng bunga at kumain nito.
Binigyan niya ang kanyang asawa, at kumain
din ito.
v7Nagkaroon nga sila ng pagkaunawa matapos
kumain. Noon nila nalamang sila'y hubad,
kaya kumuha sila ng mga dahon ng igos,
pinagtahitahi nila ang mga ito at ginawang
panakip sa katawan. *(MBB 2nd ed.)*

v1Ti uleg ti kasikapan nga animal nga
inaramid ni Yahweh a Dios. Sinaludsod ti uleg
iti babai,
"Agpayso kadi nga imbaga ti Dios a dikay
mangan iti bunga ti uray ania a kayo iti
minuyongan?"
v2"Mabalinmi ti mangan iti bunga ti uray ania
a kayo iti minuyongan," insungbat ti babai.
v3"Ngem saanmi a mabalin a kanen ti bunga ti
kayo nga adda iti tengnga. No mangankami
kano iti bungana wenno uray sagidenmi la
koma, mataykami."
v4"Saan a pudno dayta," kinuna ti uleg.
"Saankayo a matay! v5Kasta ti sao ti Dios ta
ammona a no mangankayo iti bunga ti kayo,
maaddaankayto iti pannakaawat. Agbalinkayto
a kas iti Dios ket maammoanyonto no ania ti
naimbag ken ti dakes."
v6Nakita ti babai a napintas ti kayo ken
impapanna a nasayaat a kanen ti bungana.
"Nagsayaat ket ngatan ti agbalin a masirib!"
kinunana iti nakemna. Nangpuros iti
sumagmamano a bunga ti kayo sa nangan.
Inikkanna met ti asawana ket nangan ti lalaki.
v7Apaman a nakapanganda, naaddaanda iti
pannakaawat ket nabigbigda a lamolamoda. Iti
kasta, namagsasaipda kadagiti bulong ti kayo
nga igos a pinangabbongda iti bagida.
(TBNDB)

IV. Ano Ang Kasalanan?

Sin – Kasalanan - ἁμαρτία

ἁμαρτία*, -ας, ἡ (from 2 aorist ἁμαρτεῖν, as ἀποτυχία from ἀποτύχειν),* ***a failing to hit the mark*** *(see ἁμαρτάνω). In Greek writings (from Aeschylus and Thucydides down).*
1st, an error of the understanding *(cf. Ackermann, Das Christl. im Plato, p. 59 Anm. 3 (English translation (S. R. Asbury, 1861), p. 57 n. 99)). 2nd,* ***a bad action, evil deed.***
In the N. T. always in an ethical sense, and…- ***Thayer's Greek Dictionary***

Roma 3:23

v23yamang ang lahat ay nagkasala, at hindi nakaabot sa kaluwalhatian ng Diyos;
(ABAB)

v23Nagbasol amin a tattao ket agkurangda iti kinadayag ti Dios.
(TBNDB)

I John 3:4

v4Ang bawat nagkakasala ay lumalabag sa kautusan ng Diyos, sapagkat ang kasalanan ay paglabag sa kautusan.
(MBB 2nd Ed.)

4Ngem ti siasinoman nga agbasol, salungasingenna ti linteg ti Dios, agsipud ta ti basol ket panagsalungasing iti linteg.
(TBNDB)

V. Namatay Ba Sila Adan At Eba Matapos Kumain?

Ano Ang Kamatayan?

DEATH

THANATOS NT:2288, "death," is used in Scripture of:
(a) the separation of the soul (the spiritual part of man) from the body (the material part), the latter ceasing to function and turning to dust, e. g., John 11:13; Heb 2:15; 5:7; 7:23. In Heb 9:15, the KJV, "by means of death" is inadequate; the RV, "a death having taken place" is in keeping with the subject. In Rev 13:3,12, the RV, "death-stroke" (KJV, "deadly wound") is, lit., "the stroke of death":
(b) the separation of man from God; Adam died on the day he disobeyed God, *Gen 2:17,* and hence all mankind are born in the same spiritual condition, Rom 5:12,14,17,21, from which, however, those who believe in Christ are delivered, John 5:24; 1 John 3:14…

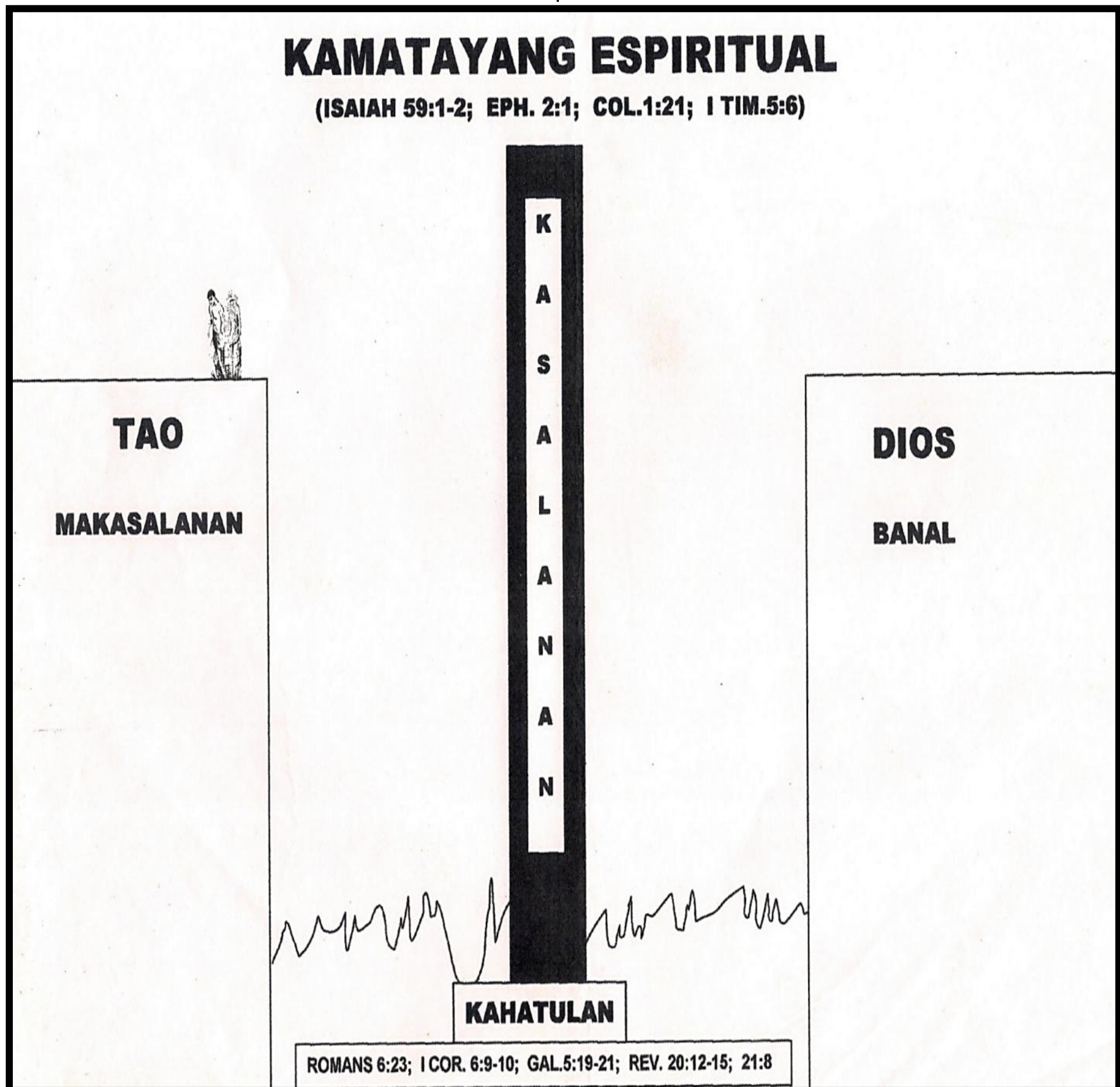
(Vine's Expository Dictionary of Biblical Words, Copyright (c)1985, Thomas Nelson Publishers)

Isaiah 59:1-2

v1Narito, ang kamay ng Panginoon ay hindi maikli na di makapagligtas;
ni hindi mahina ang kanyang pandinig, na ito'y di makarinig.
v2Ngunit pinaghiwalay ng inyong mga kasamaan kayo at ang inyong Diyos,
at ang inyong mga kasalanan ay siyang nagkubli ng kanyang mukha sa inyo,
anupa't siya'y hindi nakikinig. *(ABAB)*

v1Diyo ipagarup a nakapuy ti Apo a mangisalakan kadakayo wenno tuleng a di makangngeg iti asugyo.

v2Ngem nayadayokayo iti Dios gapu kadagiti basbasolyo, isut' gapuna a dinakay ipangag tunggal agdaydayawkayo kenkuana.
(TBNDB)

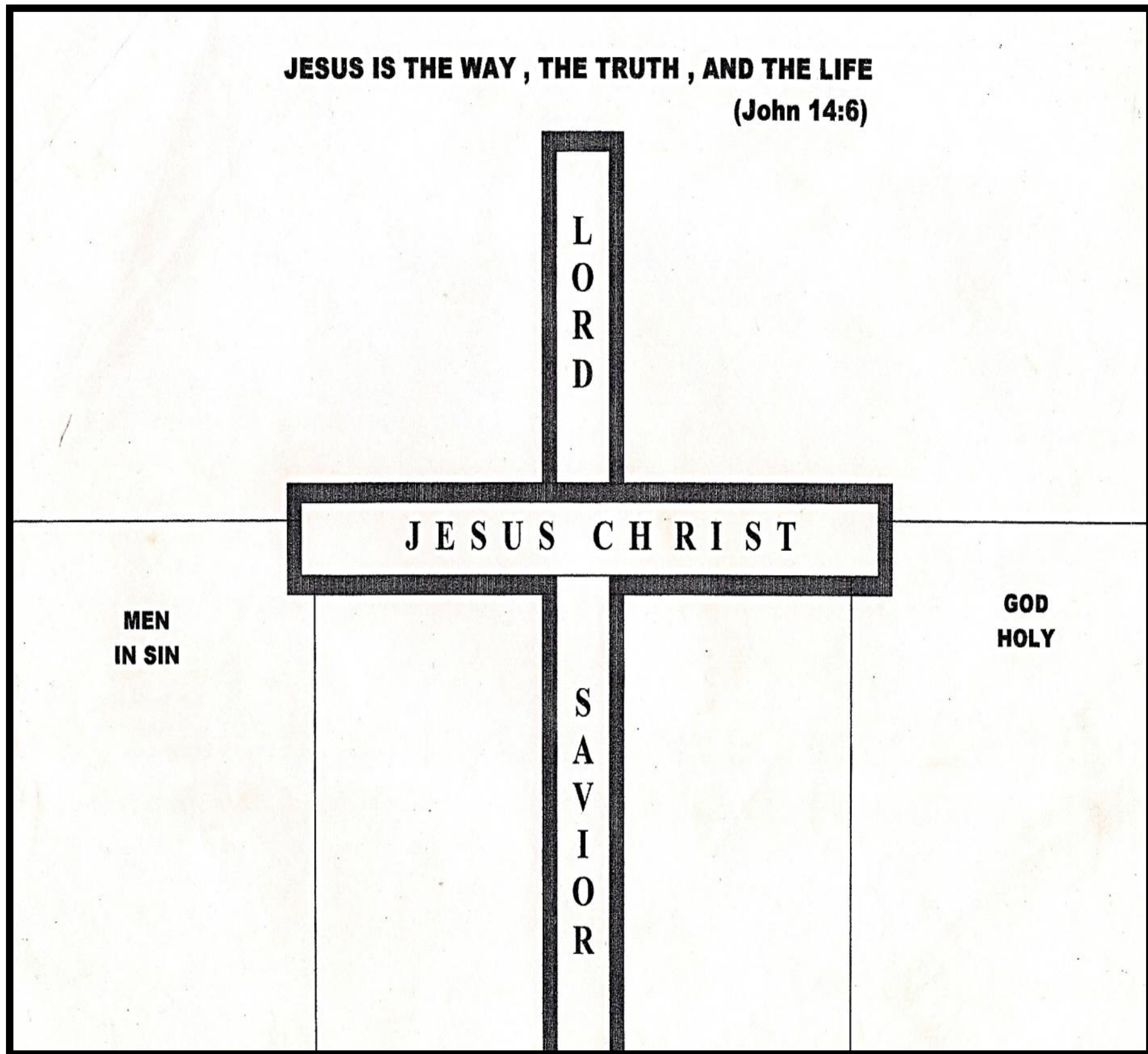

VI. Paano Maibabalik Ang Dati Nating Relasyon Sa Diyos?

Roma 6:23

v23Sapagkat ang kabayaran ng kasalanan ay kamatayan; ngunit ang kaloob ng Diyos na walang bayad ay buhay na walang hanggan kay Cristo Jesus na Panginoon natin. *(ABAB)*

v23Ta patay ti supapak ti basol. Ngem biag nga agnanayon ti isagut ti Dios gapu iti pannakikaykaysatayo ken ni Cristo Jesus nga Apotayo. *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. Nais mo bang maibalik ang magandang relasyon mo sa Diyos?
2. Isaulo ang **Roma 6:23**
3. Susunod Na aralin ***"Cain At Abel"***

ADAM AND EVE DRIVEN OUT OF EDEN

And he placed at the east of the Garden of Eden Cherubims, and a flaming sword which turned every way, to keep the way of the tree of life . . . (Genesis 3: 24)

Cain At Abel

(3rd Lesson)

Mga Layon:
1. Ipaalam ang kasaysayan nina Cain at Abel.
2. Ipaunawa ang aral na nakapaloob sa kasaysayan ng dalawang magkapatid.
3. Ipaliwanag ang Tunay at Di-Tunay na pagsamba.
4. Hikayatin magkaroon ng Tunay na pananambahan.

I. Sino Sina Cain At Abel?

Genesis 4:1-8

v1Sinipingan ni Adan ang kanyang asawa at ito'y nagdalang-tao. Nang isilang ang kanyang panganay na lalaki ay sinabi ni Eva: "Nagkaroon ako ng anak na lalaki sa tulong ni Yahweh." Kaya Cain ang ipinangalan niya rito. v2Sinundan si Cain ng isa pang anak na lalaki, at Abel naman ang ipinangalan dito. Naging pastol ito at si Cain naman ay naging magsasaka. v3Dumating ang panahon na si Cain ay naghandog kay Yahweh ng ani niya sa bukid. v4Kinuha naman ni Abel ang isa sa mga panganay ng kanyang kawan. Pinatay niya ito at inihandog ang pinakamainam na bahagi. Si Yahweh ay nasiyahan kay Abel at sa kanyang handog, v5ngunit hindi niya kinalugdan si Cain at ang handog nito. Dahil dito, hindi mailarawan ang mukha ni Cain sa tindi ng galit. v6Kaya't sinabi ni Yahweh, "Anong ikinagagalit mo, Cain? Bakit ganyan ang mukha mo? v7Kung mabuti ang ginawa mo, dapat kang magsaya. Kung masama naman, ang kasalana'y tulad ng mabangis na hayop na laging nag-aabang upang lapain ka. Nais nitong pagharian ka. Kaya't kailangang mapaglabanan mo ito." v8Isang araw, niyaya ni Cain ang kanyang kapatid, "Abel, pumunta tayo sa bukid." Sumama naman ito, ngunit pagdating nila sa bukid ay pinatay ni Cain si Abel.
(MBB 2nd ed.)

v1Kinaidda ni Adan ni Eva nga asawana ket nagsikog ti babai. Nangipasngay iti lalaki ket kinunana, "Babaen iti tulong ti Apo, naaddaanak iti anak." Iti kasta, pinanagananna iti Cain. v2Iti saan a nabayag, nangipasngay iti sabali nga anak a lalaki, ni Abel. Nagbalin ni Abel nga agpaspastor, ngem nagbalin a mannalon ni Cain.
v3Naglabas ti tiempo. Nangala ni Cain kadagiti apitna ket indatagna a kas daton ken ni Yahweh. v4Innala ni Abel ti inauna nga anak ti maysa kadagiti karnerona. Pinartina sana indaton dagiti kasayaatan a paset. Naragsakan ni Yahweh ken ni Abel ken iti datonna v5ngem linaksidna ni Cain ken ti datonna. Kasta unay ti pungtot ni Cain ket uray la nagrupanget. v6Kinuna ni Yahweh ken ni Cain, "Apay nga agpungtotka? Apay a kasta ti rupam? v7No naimbag ti inaramidmo, umis-isemka koma. Ngem gapu ta nagaramidka iti dakes, mayarig ti basol iti demonio nga agur-uray a mangkemmeg kenka. Kayatnaka nga iturayan ngem masapul a parmekem." v8Kinuna ni Cain ken ni kabsatna nga Abel, "Intan agpassiar idiay away!"c Idi addada iti away, dinuklos ni Cain ti kabsatna ket pinatayna. *(TBNDB)*

RELIGION, n. relij'on. [L. *religio, from religo, **to bind anew**; re and ligo,**to bind***. This word seems originally to have signified an oath or vow to the gods, or the obligation of such an oath or vow, which was held very sacred by the Romans.]

American Dictionary Of English Dictionary By Noah Webster

II. Bakit Naging Katanggap-tanggap Ang Handog Ni Abel?
Hebreo 11:4

v4Dahil sa pananampalataya sa Diyos, si Abel ay nag-alay ng mas mabuting handog kaysa sa inihandog ni Cain. Kaya naman, si Abel ay kinilalang matuwid nang tanggapin ng Diyos ang kanyang handog. Kahit patay na siya, nagsasalita pa siya sa pamamagitan ng kanyang pananampalataya sa Diyos. *(MBB 2nd Ed.)*

v4Gapu ta adda pammati ni Abel, nangipaay iti Dios iti nasaysayaat a daton ngem ti daton ni Cain. Babaen iti pammatina, nagun-odna ti yaanamong ti Dios kas nalinteg a tao agsipud ta inawat ti Dios dagiti sagutna. Gapu iti pammati ni Abel, agsasao pay laeng uray no natayen. *(TBNDB)*

A. Ano Ang Pananampalataya?
Hebreo 11:1

v1Ang pananampalataya ay pagtitiwala na mangyayari ang ating mga inaasahan, at katiyakan tungkol sa mga bagay na hindi nakikita. *(MBB 2nd Ed.)*

v1No adda pammatitayo, ditay agduadua a pumudno dagiti namnamaentayo ket natalgedtayo nga adda dagiti bambanag a ditay makita. *(TBNDB)*

B. Gaano Kahalaga Ang Pananampalataya?
Hebreo 11:2, 6

v2Kinalugdan ng Diyos ang mga tao noong una dahil sa kanilang pananampalataya sa kanya.

v6Kung hindi tayo sumasampalataya sa Diyos, hindi natin siya mabibigyang kaluguran, sapagkat ang sinumang lumalapit sa Diyos ay dapat sumampalatayang may Diyos na nagbibigay ng gantimpala sa mga nananalig sa kanya. *(MBB 2nd Ed.)*

v2Gapu iti pammati, nagun-od dagiti tattao idi un-unana ti yaanamong ti Dios kadakuada.

v6Ngem no awan ti pammati, saan a mabalin a maparagsak ti Dios. Ta no umasidegka iti Dios, masapul a patiem nga adda Dios a manggunggona kadagiti agsapul kenkuana. *(TBNDB)*

C. Saan Nagmumula Ang Tunay Na Pananampalataya?
Roma 10:17

v17Kaya ang pananampalataya ay nanggagaling sa pakikinig, at ang pakikinig ay sa pamamagitan ng salita ni Cristo. *(ABAB)*

v17Iti casta, ti pammati agtaud iti panagdengngeg; ket ti panangdengngeg agtaud gapu iti sao ni Cristo. *(TSB)*

III. Ano Ang Pagsambang Hindi Katanggap-tanggap Sa Diyos?
Mark 7:6-9

v6Sinagot sila ni Jesus,
"Mga *mapagkunwari! Tama nga ang sinabi ni Isaias tungkol sa inyo, nang kanyang isulat, 'Ang paggalang sa akin ng bayang ito ay pakunwari lamang, sapagkat ito'y sa bibig at hindi sa puso bumubukal.
v7Walang kabuluhan ang kanilang pagsamba,sapagkat itinuturo nilang galing sa Diyos ang kanilang mga utos.'
v8Winawalang-kabuluhan ninyo ang utos ng Diyos, at ang sinusunod ninyo'y mga katuruan ng tao."
v9Sinabi pa ni Jesus, "Ang gagaling ninyo! Para lamang masunod ang inyong mga tradisyon, pinapawalang-bisa ninyo ang utos ng Diyos! *(MBB 2nd Ed.)*

**mapag-imbabaw (AB)*

v6Insungbat ni Jesus, "Pudno unay ti impadto ni Isaias maipapan kadakayo! Aginsisingpetkayo kas insuratna, 'Dagitoy a tattao,' kuna ti Dios, 'kunkunada a dayawendak babaen kadagiti bibigda. Ngem adayo kaniak ti pusoda.
v7Awan serbi ti panagdaydayawda kaniak, gapu ta isursuroda dagiti annuroten nga inaramid ti taoa kasla ketdin bukodko a linteg.' v8"Binaybay-anyon ti bilin ti Dios ket dagiti pannursuro ti tao ti tungtungpalenyo."
v9Ket intuloyna, "Nagsayaat ketdin ti panangilaksidyo iti bilin ti Dios tapno mataginayon dagiti pannursuro a tinawidyo. *(TBNDB)*

Pangwakas:
1. Ano Ang Mas Mahalaga Sa Iyo Tradisyon O Utos Ng Diyos? Turo Ng Tao O Kautusan Ng Diyos?
2. Memory Verse: ***Juan 4:24***
3. Next Lesson: ***" Si Noe At Ang Malaking Baha"***

Si Noe At Ang Malaking Baha
(4th Lesson)

Mga Layunin:

1. *Ibahagi ang kasaysayan ni Noe at ang unang Paghuhukom*
2. *Ipakita ang reaksyon ng Diyos sa Kasalanan.*
3. *Ipaunawa ang mga aral sa panahon ni Noe ukol sa Paghuhukom at Pagliligtas*
4. *Ipaalam ang Kautusan at Tipan ng Diyos Kay Noe at sa kanyang pamilya.*

I. Ano Ang Mga Kalagayan Sa Panahon Ni Noe?

Genesis 6:1, 5-7

1Nagsimulang dumami ang mga tao sa balat ng lupa at nagkaanak sila ng mga babae.

5Nakita ng Panginoon na napakasama na ng tao sa lupa, at ang bawat haka ng mga pag-iisip ng kanyang puso ay palagi na lamang masama.
6Nalungkot ang Panginoon na kanyang nilalang ang tao sa lupa at nalumbay ang kanyang puso.
7Kaya't sinabi ng Panginoon, "Lilipulin ko ang tao na aking nilalang sa ibabaw ng lupa---ang tao, hayop, ang mga gumagapang, at ang mga ibon sa himpapawid, sapagkat ako'y nalulungkot na nilalang ko sila." *(ABAB)*

1Napuskolen dagiti tattao iti daga iti dayta a panawen. Adun dagiti nayanak a babbai.

5Nakita ni Yahweh a nalabesen ti kinadakes dagiti tattao iti daga ket bin-ig a kinadakes ti pampanunotenda.
6Nagbabawi iti panangaramidna kadakuada ken ti panangisaadna kadakuada iti daga.
7Kinuna ni Yahweh, "Pukawek dagitoy a tattao a pinarsuak, dagiti animal ken dagiti tumatayab. Agbabawiak a nangaramid kadakuada."
(TBNDB)

II. Ano Ang Mga Magagandang Katangian Ni Noe?

Genesis 6:8-10

8Subalit si Noe ay nakatagpo ng biyaya sa paningin ng Panginoon.
9Ito ang mga lahi ni Noe. Si Noe ay lalaking matuwid at walang kapintasan noong kapanahunan niya. Si Noe ay lumakad na kasama ng Diyos.
10Nagkaanak si Noe ng tatlong lalaki: sina Sem, Ham, at Jafet. *(ABAB)*

v8Ngem ni Noe nasaracanna ti parabur cadagiti mata ni Jehova.
v9Dagitoy dagiti caputotan ni Noe. Ni Noe isu idi lalaki a nalinteg ken naananay cadagiti caputotanna:
nakipagna ni Noe iti Dios.
v10Ket pinutot ni Noe ti tallo nga annac a lallaki, ni Sem, ni Cam, ken ni Jafet. *(TSB)*

III. Ano Ang Inutos Ng Diyos Kay Noe Upang Maligtas?

Genesis 6:13-16

13At sinabi ng Diyos kay Noe, "Ipinasiya ko nang wakasan ang lahat ng laman sapagkat ang lupa ay napuno ng karahasan nila. Ngayon, sila ay aking lilipuling kasama ng lupa. 14Gumawa ka ng isang daong na yari sa kahoy na gofer. Gumawa ka ng mga silid sa daong at pahiran mo ito ng alkitran sa loob at labas. 15Gagawin mo ito sa ganitong paraan: ang haba ng sasakyan ay tatlong daang siko, ang luwang ay limampung siko, at ang taas ay tatlumpung siko.
16Gagawa ka ng isang bintana sa sasakyan at tapusin mo ito ng isang siko sa dakong itaas. Ilalagay mo ang pintuan ng sasakyan sa kanyang tagiliran. Gagawin mo ito na may una, ikalawa at ikatlong palapag. *(ABAB)*

13Kinuna ti Dios ken ni Noe, "Inkeddengko a pukawen ti amin a tattao. Aglablabesen ti kinaranggas iti lubong gapu iti dakes nga aramidda. Dadaelek ida a mamimpinsan ken ti lubong. 14Mangalaka kadagiti tarikayo a sedro ket mangaramidka iti dakkel a daong nga addaan kadagiti kuarto. Pastaam iti alketran iti uneg ken iti ruar. 15Aramidem a 133 a metro ti kaatiddog, 22 a metro ti kaakaba ken 13 a metro ti kangatona.
16Ikkam iti atep nga 44 a sentimetro ti ngatngatoanna kadagiti diding. Aramidem a tallo a kadsaaran ket ikkam iti ridaw ti sikigan. *(TBNDB)*

IV. Paano Tumugon Si Noe Sa Utos Ng Diyos?

Genesis 6:22

22Gayon ang ginawa ni Noe; ginawa niya ang ayon sa lahat ng iniutos sa kanya ng Diyos. *(ABAB)*

22Inaramid amin ni Noe ti imbilin ti Dios kenkuana.
(TSB)

Genesis 7:5

5At ginawa ni Noe ang ayon sa lahat ng iniutos sa kanya ng Panginoon. *(MBB2nd)*

5Ket inaramid ni Noe ti amin nga imbilin ni Yahweh. *(TBNDB)*

.**Anong uri ng pananampalataya mayroon si Noe?*

Pananampalataya Ni Noe Ayon Sa Bagong Tipan

Hebreo 11:**7**

v**7**Sa pananampalataya si Noe, nang paunawaan ng Dios tungkol sa mga bagay na hindi pa nakikita, dala ng banal na takot, ay naghanda ng isang daong sa ikaliligtas ng kaniyang sangbahayan; na sa pamamagitan nito ay hinatulan niya ang sanglibutan, at naging tagapagmana ng katuwiran na ayon sa pananampalataya. *(Ang Biblia)*

v**7**Gapu iti pammati ni Noe, idi a binalacadan ti Dios: iti maipapan cadagiti banbanag a di pay makita idi, natignay iti siraraem a panagbuteng, nangisagana ti maysa a daong a pacaisalacanan ti balayna; ket gapu iti daytoy, binabalawna ti lubong, ket isu naaramid a nagtawid iti kinalinteg a mayannurot iti pammati. *(TSB)*

V. Paano Naganap Ang Malaking Baha?
Genesis 7:10-12,15-24

10Pagkaraan ng pitong araw, ang tubig ng baha ay umapaw sa lupa.
11Sa ikaanimnaraang taon ng buhay ni Noe, sa ikalabimpitong araw ng ikalawang buwan, nang araw na iyon, umapaw ang lahat ng bukal mula sa malaking kalaliman, at ang mga bintana ng langit ay nabuksan.
12Umulan sa ibabaw ng lupa sa loob ng apatnapung araw at apatnapung gabi. *(ABAB)*

10Dimteng ti layus kalpasan ti pito nga aldaw.
11Agtawenen ni Noe iti 600. Iti maika-17 nga aldaw ti maikadua a bulan, pimsuak ti amin nga ubbog ti dakkel a taaw iti uneg ti daga, naluktan dagiti amin a pagruaran ti danum ti tangatang 12ket nagtudo iti unos ti 40 nga aldaw ken rabii. *(TBND)*

15Sila'y sumakay sa daong, kasama ni Noe, dala-dalawa ang lahat ng hayop na may hininga ng buhay. 16Ang mga sumakay ay lalaki at babae ng lahat ng laman, pumasok sila gaya ng iniutos sa kanya ng Diyos. At siya'y ikinulong ng Panginoon sa loob.

17Tumagal ang baha ng apatnapung araw sa ibabaw ng lupa. Lumaki ang tubig at lumutang ang daong, at ito'y tumaas sa ibabaw ng lupa. 18Dumagsa ang tubig at lumaki nang husto sa ibabaw ng lupa, at lumutang ang daong sa ibabaw ng tubig.
19At dumagsa ang tubig sa ibabaw ng lupa at inapawan ang lahat ng matataas na mga bundok na nasa silong ng langit.
20Ang tubig ay umapaw sa mga bundok sa taas na labinlimang siko.

21At namatay ang lahat ng laman na gumagalaw sa ibabaw ng lupa: ang mga ibon, mga maamong hayop, mga mailap na hayop, bawat gumagapang sa ibabaw ng lupa, at lahat ng tao.
22Ang bawat may hininga ng buhay sa kanilang ilong na nasa lupang tuyo ay namatay. 23Namatay ang bawat may buhay na nasa ibabaw ng lupa: ang tao, hayop, ang mga gumagapang, at ang mga ibon sa himpapawid. Sila'y nalipol sa lupa. Tanging si Noe at ang mga kasama niya sa daong ang nalabi. 24Tumagal ang tubig sa ibabaw ng lupa ng isandaan at limampung araw. *(ABAB)*

15Kas imbilin ti Dios, sangapagassawaan ti tunggal kita ti sibibiag a parsua ti inkuyog ni Noe iti daong.
16Kalpasanna, rinikpan ni Yahweh ti ruangan ti daong.

17Uppat a pulo nga aldaw a nagpaut ti layus. Dimmakkel ti danum agingga a timpaw ti daong.
18Idi umadalem nga umadalem, nayan-anud ti daong.
19Nagtultuloy a dimmakkel ti danum agingga a natinep dagiti kangatoan a bantay.
20Immadalem nga immadalem ket ngimmato ti danum iti pito a metro iti labes ti tuktok dagiti bantay.

21Natay amin a nabiag iti rabaw ti daga---dagiti tumatayab, dagiti animal ken amin a tattao.
22Natay amin nga adda angesna ditoy daga.
23Pinukaw ni Yahweh ti amin a sibibiag ditoy daga---tao, animal ken tumatayab, malaksid ni Noe ken dagiti kakaduana iti daong.
24Saan a nagimbaas ti danum iti uneg ti 150 nga aldaw *(TBNDB)*

VI. Pakikipagtipan O Kasunduan Ng Diyos Sa Buong Pamilya Ni Noe

Genesis 9:1-7

v1Si Noe at ang kanyang mga anak ay binasbasan ng Diyos: "Magkaroon kayo ng maraming anak at punuin ninyo ng inyong supling ang buong daigdig. v2Matatakot sa inyo ang lahat ng hayop, pati mga ibon, ang lahat ng gumagapang sa lupa at ang mga isda. Ang lahat ng ito ay inilalagay ko sa ilalim ng inyong kapangyarihan. v3Gaya ng mga halamang luntian na inyong kinakain, lahat ng mga ito'y maaari na ninyong kainin. v4Huwag lamang ninyong kakainin ang karneng hindi inalisan ng dugo sapagkat nasa dugo ang buhay. v5Mananagot ang sinumang papatay sa inyo, maging ito'y isang hayop. Pagbabayarin ko ang sinumang taong papatay ng kanyang kapwa.
v6Sinumang pumatay ng kanyang kapwa, buhay ang kabayaran sa kanyang ginawa, sapagkat sa larawan ng Diyos ang tao'y nilikha.
v7"Magkaroon nga kayo ng maraming anak upang manirahan sila sa buong daigdig." *(MBB2nd)*

v1Binendisionan ti Dios ni Noe ken dagiti annakna. Kinunana, "Aganakkayo iti adu tapno agwaras dagiti kaputotanyo iti amin a paset ti daga.
v2Kabutengdakayto dagiti amin nga animal, tumatayab ken ikan. Mayawatda amin iti turayyo.
v3Ita, mabalinyo a kanen dagitoy, kasta met dagiti nalangto a mula. Itedko amin dagitoy a taraonyo.
v4Adda laeng banag a saanyo a kanen---ti karne nga adda pay laeng darana; ngamin, ti biag adda iti dara.
v5No adda mangpatay iti tao, patayek met, uray ti animal. Patayek met ti siasinoman a mangpatay iti padana a tao. v6Siasinoman a mangpatay iti tao, patayento met ti padana a tao. Ngamin, naaramid ti tao a kaasping ti Dios.
v7"Masapul nga adu ti annakyo tapno agnaedto dagiti kaputotanyo iti amin a paset ti daga." *(TBNDB)*

Noahide Laws

"Through a careful analysis of the Torah text along with the oral tradition, Jewish tradition teaches that there are seven universal laws, commonly known as the ***Noahide Laws,*** *that were commanded of the sons of Noah and are now incumbent on all humankind. These seven laws aren't listed in the Written Torah; they're named and elucidated in the Talmud. They are as follows:*

1. *Idolatry is forbidden.*
2. *Incestuous and adulterous relations are forbidden.*
3. *Murder is forbidden.*
4. *Cursing the name of God is forbidden.*
5. *Theft is forbidden.*
6. *Eating the flesh of a living animal is forbidden.*
7. *Mankind is commanded to establish courts of justice."*

(Torah for Dummies by Arthur Kurzweil)

Genesis 9:8-17

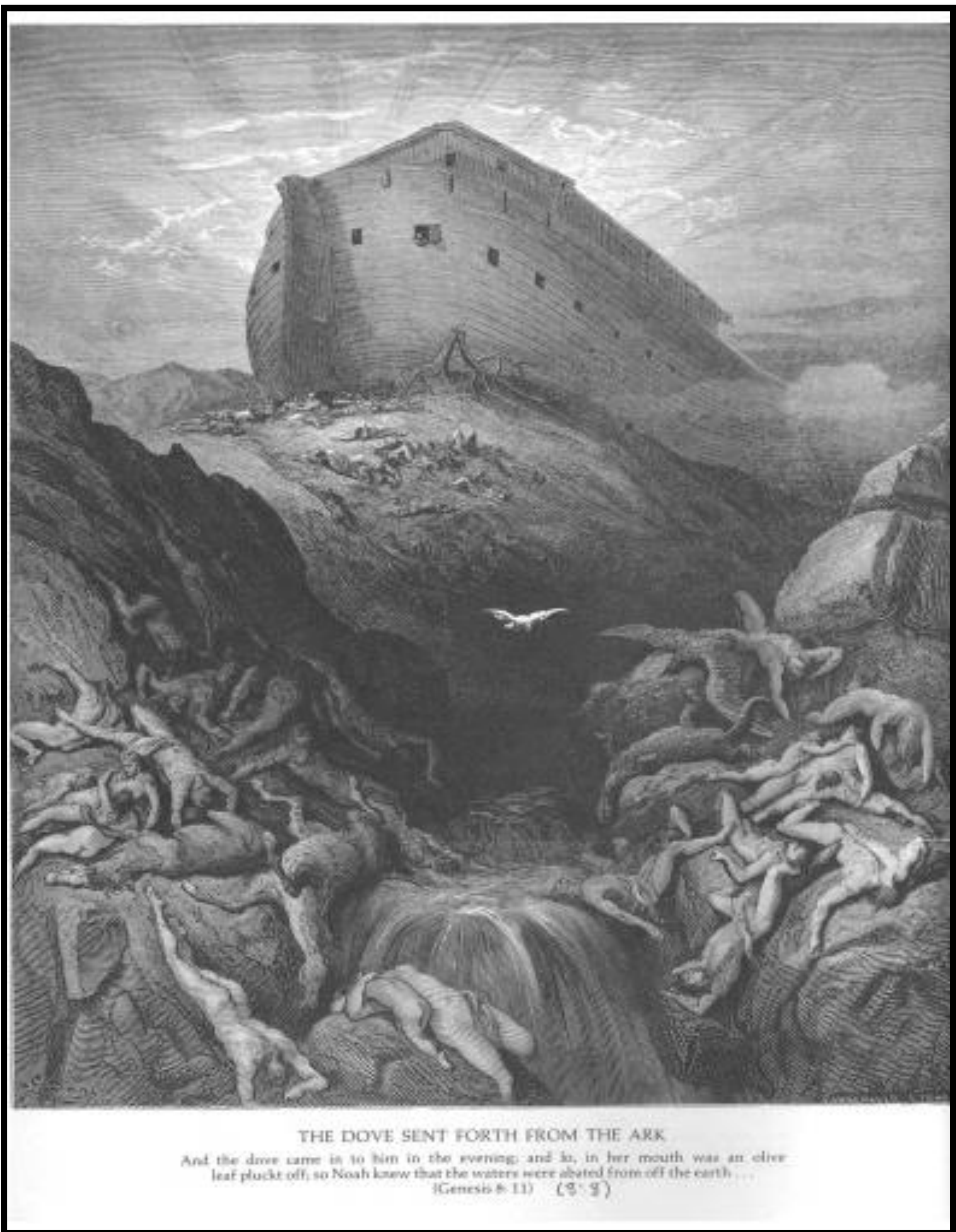
v8Sinabi ng Diyos kay Noe at sa kanyang mga anak, v9"Ako'y nakikipagtipan sa inyo ngayon, pati na sa inyong magiging mga anak, v10gayon din sa lahat ng mga bagay na may buhay sa paligid ninyo---sa mga ibon, pati sa maaamo't maiilap na hayop na kasama ninyo sa barko. v11Ito ang aking pakikipagtipan sa inyo: Kailanma'y hindi ko na lilipulin sa pamamagitan ng baha ang lahat ng may buhay. Wala nang baha na gugunaw sa daigdig." v12Sinabi pa ng Diyos, "Ito ang magiging palatandaan ng walang hanggang tipan na ginagawa ko sa inyo at sa lahat ng hayop: v13Palilitawin ko sa mga ulap ang aking bahaghari, at iyan ang magiging tanda ng aking pakikipagtipan sa inyo. v14Tuwing magkakaroon ng ulap at lilitaw ang bahaghari, v15aalalahanin ko ang aking pangako sa inyo at sa lahat ng hayop. Hindi ko na lilipulin sa baha ang lahat ng may buhay. v16Tuwing lilitaw ang bahaghari, maaalala ko ang walang hanggang tipan na ginawa ko sa inyo at sa lahat ng may buhay sa balat ng lupa."
v17At sinabi ng Diyos kay Noe, "Ito ang tanda ng aking pangako sa lahat ng nabubuhay sa lupa." *(MBB2nd)*

v8Kinuna ti Dios ken ni Noe ken kadagiti annakna, v9"Ita, makitulagakon kadakayo ken kadagiti kaputotanyo v10ken kadagiti amin nga adda biagna---amin a tumatayab, ken amin nga animal---amin a kinaduam a rimmuar iti daong. v11Daytoy ti pagtutulagantayo: Ikarik a saankonton a pukawen ti amin a sibibiag---awanton ti layus a mangdadael iti daga. v12Kas pakakitaan iti agnanayon a tulagko kadakayo ken iti amin nga adda biagna, v13ikabilko ti bullalayawko iti ulep. Daytoy ti tanda ti pannakitulagko iti lubong. v14Tunggal adda ulep iti tangatang ket agparang ti bullalayaw, v15laglagipekto ti karik kadakayo ken kadagiti animal nga awanton ti layus a mangpukaw kadagiti amin a parsua. v16No agparang ti bullalayaw iti ulep, makitakto ket malagipko ti agnanayon a pannakitulagko kadagiti amin a sibibiag a parsua iti daga."
v17Kinuna ti Dios ken ni Noe, "Daytoy ti pagilasinan ti tulagko kadagiti amin a sibibiag a parsua." *(TBNDB)*

****Ang Dios Ay Nakipagtipan o Nakipagkasundo Kay Noe***

Tatlong Pangunahing Elemento Ng Pakikipagtipan Ng Dios:

1. *Kautusan*
2. *Pangako*
3. *Tanda (Bahaghari)*

THE DOVE SENT FORTH FROM THE ARK

And the dove came in to him in the evening; and lo, in her mouth was an olive leaf pluckt off; so Noah knew that the waters were abated from off the earth . . .
(Genesis 8:11)

Araw Ng Paghuhukom

(5th Lesson)

Mga Layon:

1. Ikumpara ang mga pangyayari sa panahon ni Noe at sa panahon natin ngayon
2. Ipakita ang mga pagkakatugma ng mga paghuhukom at pagliligtas na ginagawa ng Diyos
3. Hikayating tanggapin ang Panginoon Jesus bilang natatanging paraan ng Kalitasan

I. Ano Ang Maaaring Mangyari Sa Araw Ng Paghuhukom?

2 Pedro 3:5-7;10-11

v5Walang halaga sa kanila ang katotohanang ang langit at lupa ay nilikha ng Diyos sa pamamagitan ng kanyang salita. Nilikha ang lupa buhat sa tubig at sa pamamagitan ng tubig. v6Sa pamamagitan din ng tubig, ginunaw ang daigdig nang panahong iyon. v7Sa pamamagitan din ng salitang iyon ay nananatili ang mga langit at ang lupa upang tupukin sa apoy pagdating ng Araw ng Paghuhukom at pagpaparusa sa masasama…

v**10**Ngunit ang araw ng Panginoon ay darating tulad ng isang magnanakaw. Sa araw na iyon, ang kalangitan ay biglang mawawala kasabay ng isang malakas na ugong. Matutupok ang araw, buwan at mga bituin. Ang mundo at ang lahat ng mga bagay na naririto ay mawawala.a v11At dahil ganito ang magiging wakas ng lahat ng bagay, mamuhay kayo nang may kabanalan at sikapin ninyong maging maka-Diyos. *(MBB 2nd Ed.)*

v5Saanda a bigbigen ti kinapudno nga idi un-unana, nagbilin ti Dios ket timmaud ti langit ken ti daga. Naparsua ti daga manipud iti danum ken babaen iti danum. v6Ket ti danum met laeng, wen, daydi Layus, ti nangdadael iti daan a lubong. v7Ngem babaen iti isu met laeng a sao ti Dios, mataginayon ti agdama a langit ken daga tapno dadaelento ti apuy. Ta mapuorandanto inton dumteng dayta nga aldaw a pannakaukom ken pannakadadael dagiti awanan-dios

v**10**Dumtengto ti Aldaw ti Apo a di mapakpakadaan, kas iti yaay ti mannanakaw. Iti dayta nga Aldaw, agpukawto dagiti langlangit a kagiddan ti napigsa a daranudor, ket matunaw iti apuy ti init, bulan ken dagiti bituen ket awanton ti daga ken amin a linaonna. v**11**Yantangay ta kastoy ti pannakadadaelto dagitoy, ania ngarud a kita ti tao ti pagbalinanyo? Masapul nga idatonyo ti bagiyo iti Dios ket agbiagkay a nasantoan. *(TBNDB)*

2 Tesalonica 1:7-9

v7Kayo namang mga nagtitiis ay aaliwin niyang kasama namin sa pagbabalik ng Panginoong Jesus mula sa langit kasama ang kanyang mga makapangyarihang anghel. v8Darating siya sa gitna ng naglalagablab na apoy at paparusahan ang lahat ng hindi kumilala sa Diyos at hindi sumunod sa Magandang Balita ng ating Panginoong Jesus. v9Ang parusa sa kanila ay walang hanggang kapahamakan at mahihiwalay sila sa Panginoon at sa dakila niyang kapangyarihan. *(MBB 2nd Ed.)*

v**7**Pagin-awaennakayto nga agsagsagaba, ket kastanto met kadakami. Aramidennanto daytoy inton agparang ni Apo Jesus nga aggapu sadi langit, a kaduana dagiti mannakabalin nga anghelesna. v**8**Babaen iti gumilgil-ayab nga apuy, dusaennanto dagiti di mangbigbig iti Dios ken dagiti di agtulnog iti Naimbag a Damag maipapan ken ni Apotayo a Jesus. v**9**Madusadanto iti agnanayon a pannakadadael, ket maisinadanto iti sangoanan ti Apo ken iti dayag ti pannakabalinna. *(TBNDB)*

II. Ilan Pang Mga Babala Patungkol Sa Araw Ng Paghuhukom?

Mateo 24:36-39

v36"Ngunit walang nakakaalam ng araw at oras ng pagsapit niyon, kahit ang mga anghel sa langit o maging ang Anak man. Ang Ama lamang ang nakakaalam nito. v37Ang pagdating ng Anak ng Tao ay tulad sa pagdating ng baha noong panahon ni Noe. v38Nang mga araw na iyon, bago bumaha, ang mga tao'y nagsisikain, nag-iinuman, at nagsisipagasawa hanggang sa pumasok si Noe sa barko. v39Hindi nila namamalayan ang nangyayari hanggang sa dumating ang baha at tinangay silang lahat. Gayundin ang mangyayari sa pagdating ng Anak ng Tao. *(MBB 2nd Ed.)*

v36"Ngem no maipapan iti idadateng dayta nga aldaw ken oras, awan ti makaammo---uray dagiti angheles sadi langit wenno ti Anak. Ti laeng Ama ti makaammo. v37Kas iti napasamak idi tiempo ni Noe, kastanto met ti mapasamak inton umay ti Anak ti Tao. v38Kas kadagidi aldaw sakbay ti Layus, nangnangan, nagiinum ken nagaassawa dagiti tattao, agingga iti iseserrek ni Noe iti daong. v39Dida ammo ti mapaspasamak agingga idi umay ti Layus a nangyanud kadakuada amin. Kastanto met ti mapasamak inton umay ti Anak ti Tao. *(TBNDB)*

2 Tesalonica 2:9-12

v**9**Paglitaw ng Suwail, taglay niya ang kapangyarihan ni Satanas. Gagawa siya ng lahat ng uri ng mapanlinlang na mga himala at kababalaghan. v**10**Gagamit siya ng lahat ng uri ng pandaraya sa mga mapapahamak, sa mga taong ayaw umibig sa katotohanan na makakapagligtas sana sa kanila. v**11**Dahil ayaw nilang tanggapin ang katotohanan, hahayaan ng Diyos na sila'y malinlang ng espiritu ng kamalian at maniwala sa kasinungalingan. v**12**Sa gayon, mapaparusahan ang lahat ng pumili sa kasamaan sa halip na tumanggap sa katotohanan. (MBB 2nd Ed.)

v**9**Umayto ti Managdakdakes nga addaan iti pannakabalin ni Satanas. Agaramidto kadagiti amin a kita ti milagro ken kadagiti makaallilaw a pagilasinan ken datdatlag. v**10**Aramatennanto ti amin a kita ti dakes a pangallilaw kadagiti mapukaw. Mapukawdanto ta dida inawat ken impatpateg ti kinapudno a makaisalakan koma kadakuada. v**11**Daytoy ti gapuna a ti Dios ibaonna ti pannakabalin ti biddut nga agtrabaho kadakuada tapno patienda ti ulbod. v**12**Agbanagto a maukom dagiti amin a di namati iti kinapudno, ta ad-adda nga inayatda ti basol. *(TBNDB)*

III. Paano Makakaiwas Sa Kahatulan / Kaparusahang ito ?

Roma 8:1

v1Ngayon nga'y wala nang kahatulan sa mga na kay Cristo Jesus. *(ABAB)*
v**1**Kaya nga, hindi na hahatulang maparusahan ang mga taong nakipag-isa na kay Cristo Jesus. *(MBB 2nd Ed.)*

v**1**Awan ngarud ita ti aniaman a pannacadusa a maipaay cadagiti adda ken Cristo Jesus, *(TSB)*
v**1**Ngarud, saan a masentensiaan a madusa dagiti agbibiag ken ni Cristo Jesus. *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. *Handa ka ba sa babala tungkol sa araw ng Paghuhukom?*
2. *Memory verse:* ***Roma 8:1***
3. *Susunod na aralin:* ***Ang Tore Ng Babel***

Ang Tore Ng Babel

(6th Lesson)

Mga Layon:
1. Ibahagi ang kasaysayan ng Tore ng Babel.
2. Ipaalam ang epekto nito sa palaganap ng poleteyismo.

I. Ang Tore Ng Babel.

Genesis 11:1-9

v1Noon, ang buong lupa ay iisa ang wika at magkakatulad ang salita.
v2Sa kanilang paglalakbay sa silangan, nakatagpo sila ng isang kapatagan sa lupain ng Shinar, at sila'y tumira doon.
v3At sinabi nila sa isa't isa, "Halikayo! Tayo'y gumawa ng mga tisa at ating lutuing mabuti." At ang kanilang bato ay tisa at alkitran ang kanilang semento.
v4Sinabi nila, "Halikayo! Magtayo tayo ng isang lunsod at isang tore na ang taluktok nito ay hanggang sa langit, at gumawa tayo ng pangalan para sa ating mga sarili, baka tayo magkawatak-watak sa ibabaw ng buong lupa."
v5Bumaba ang Panginoon upang tingnan ang lunsod at ang tore na itinayo ng mga anak ng mga tao.
v6At sinabi ng Panginoon, "Tingnan ninyo, sila'y iisang bayan at may isang wika; at ito ay pasimula pa lamang ng kanilang gagawin, at ngayon, walang makakapigil sa anumang kanilang binabalak gawin.
v7Halikayo! Tayo'y bumaba at ating guluhin ang kanilang wika, upang hindi nila maunawaan ang pananalita ng bawat isa."
v8Kaya't ikinalat sila ng Panginoon mula roon sa ibabaw ng buong lupa, at huminto sila sa pagtatayo ng lunsod.
v9Kaya't ang ipinangalan dito ay Babel, sapagkat doon ay ginulo ng Panginoon ang wika ng buong lupa, at mula roon ay ikinalat sila ng Panginoon sa ibabaw ng buong lupa. *(ABAB)*

v1Idi un-unana, maymaysa ti lengguahe dagiti tattao iti entero a lubong ket agpapada dagiti sao nga usarenda.
v2Iti panagturongda iti daya, dimtengda iti maysa a daga iti Siniar ket nagnaedda sadiay.
v3Nagtutulagda nga agaramid iti adu a ladrilio ket lutuenda a naimbag tapno tumangken. Ket naaddaanda kadagiti ladrilio a pagbangonda ken alketran a pannakasementoda.
v4Kinunada, "Ita, mangbangontayo iti siudad nga addaan iti torre a dumanon idiay langit tapno agbalintayo a nalatak ket ditay masinasina iti entero a daga."
v5Bimmaba ni Yahweh tapno kitaenna ti siudad ken ti torre a binangon dagitoy a tattao.
v6Kinunana, "Sangsangkamaysa dagitoy a tattao ket maymaysa ti pagsasaoda. Pangrugian la daytoy ti panggepda nga aramiden. Kabaelandanton nga aramiden ti aniaman a kaykayatda.
v7Bumabatayo ket kirokiroentayo ti pagsasaoda tapno dida agkikinnaawatan."
v8Iti kasta, inwaras ida ni Yahweh iti entero a daga ket naisardeng ti pannakabangon ti siudad.
v9Napanaganan ti siudad iti Babel agsipud ta kinirokiro ni Yahweh ti pagsasao dagiti amin a tattao ket manipud sadiay, impanna ida iti nadumaduma a paset ti daga. *(TBNDB)*

II. Ano Ang Nangyari Sa Mga Bansa?

II Mga Hari 17:29

v29Ngunit bawat bansa ay gumawa pa rin ng kanilang sariling mga diyos at inilagay sa matataas na dako na ginawa ng mga Samaritano, bawat bansa sa mga lunsod na kanilang tinitirhan; *(ABAB)*

v29Nupay casta ti tumunggal nacion nagaramid cadagiti didiosna met laeng, ket icabilna ida cadagiti balbalay cadagiti nangato a disdisso nga inaramid idi dagiti taga Samaria ti tumunggal nacion cadagiti il-ili a pagnaedanda idi. *(TSB)*

Roma 1:21-25

v21Kahit na alam nilang may Diyos, siya'y hindi nila pinarangalan bilang Diyos, ni pinasalamatan man lang. Sa halip, naghaka-haka sila ng mga bagay na walang kabuluhan kaya't nagdilim ang hangal nilang pag-iisip.
v22Sila'y nagmamarunong ngunit lumitaw na sila'y mga hangal. v23Tinalikuran nila ang kaluwalhatian ng Diyos na walang kamatayan, at ang sinamba nila'y mga larawan ng mga taong may kamatayan, ng mga ibon, ng mga hayop na may apat na paa, at ng mga hayop na gumagapang.
v24Kaya't hinayaan na sila ng Diyos sa kanilang maruruming pagnanasa hanggang sa hindi na nila mapigil ang paggawa ng kahalayan sa isa't isa. v25Ang katotohanan tungkol sa Diyos ay tinalikuran at pinalitan nila ng kasinungalingan. Sinamba nila at pinaglingkuran ang mga nilikha, sa halip na ang lumikha, na siyang dapat papurihan magpakailanman! Amen. *(MBB 2nd)*

v21Ammoda ti Dios, ngem dida agdayaw wenno agyaman kenkuana kas maiparbeng. Nagbalin ketdi nga ubbaw ti panagpampanunotda ket sipnget ti linaon dagiti isipda. v22Kunkunada a mamasiribda, ngem maagda met. v23Saanda nga agdaydayaw iti Dios a di matay, ngem agdaydayawda ketdi kadagiti ladawan ti tao a matay wenno tumatayab wenno ayup wenno agkarkarayam a parsua.
v24Gapu iti kasta a kinamaagda, binaybay-an ti Dios ida nga agaramid kadagiti narugit a tarigagay ti pusoda, ket nakababain ti ar-aramidenda iti maysa ken maysa.
v25Tinallikudanda ti kinapudno maipapan iti Dios ket patienda ti kinaulbod. Agdayaw ken agserbida kadagiti pinarsua ti Dios a saan ketdi nga iti mismo a Namarsua a rumbeng a daydayawen iti agnanayon! Amen. *(TBNDB)*

III. Ano Ang Pagsambang Hinahanap ng Diyos?

Juan 4:23-24

v23Subalit dumarating ang oras at ngayon na nga, na sasambahin ng mga tunay na sumasamba ang Ama sa espiritu at katotohanan, sapagkat hinahanap ng Ama ang gayong mga sumasamba sa kanya.
v24Ang Diyos ay espiritu, at ang mga sumasamba sa kanya ay kailangang sumamba sa espiritu at katotohanan." *(ABAB.)*

v23 Ngem umasideg ti tiempo, ket dimtengen, a dagiti napaypayso nga agdaydayaw, daydayawendanto ti Ama iti espiritu ken kinapudno. Ta dagiti kakasta ti sapsapulen ti Ama nga agdayaw kenkuana. v24 Ti Dios ket Espiritu. garud, dagiti agdaydayaw kenkuana masapul nga agdaydayawda iti Espiritu ken kinapudno." *(TBNDB)*

A. Ano Ang Pagsamba Sa Espiritu?

Juan 4:24

v24Ang Diyos ay Espiritu kaya dapat siyang sambahin sa espiritu at sa katotohanan. *(MBB 2nd Ed.)*

v24 Ti Dios ket Espiritu. Ngarud, dagiti agdaydayaw kenkuana masapul nga agdaydayawda iti Espiritu ken kinapudno." *(TBNDB)*

Isaiah 42:8

v8Ako ang Panginoon, iyon ang aking pangalan; hindi ko ibibigay sa iba ang aking kaluwalhatian, o ang akin mang kapurihan sa mga larawang inanyuan. *(ABAB.)*

v8Siac ni *Yahweh*, dayta ti naganco; ket ti dayagco diacto ited iti sabali, ket diac met ited ti dayawco cadagiti kinitikitan a ladladawan. *(TSB)*

B. Ano Ang Pagsambang Naaayon Sa Katotohanan?

Juan 17:17

v17Pakabanalin mo sila sa katotohanan: ang salita mo'y katotohanan. *(AB.)*

v17Pasantoem ida babaen iti kinapudno. Ti saom isut' pudno. *(TBNDB)*

Awit 119:160

v160 Ang kabuuan ng iyong salita ay katotohanan; at bawat isa sa iyong matuwid na batas ay nananatili magpakailanman. *(ABAB)*

v160 Ti pacadagupan ti saom isu ti pudno; ket tunggal maysa cadagiti sililinteg a pagbilinam agnanayon. *(TSB)*

Pangwakas:

1. *Nais mo bang sumamba sa Diyos sa pamamagitan ng Espiritu at Katotohanan?*
2. *Memory Verse* ***Juan 4:24***
3. *Next Lesson:* ***Ang Patriarka: Si Abraham***

Oxford Bible Atlas :

The Ziggurat of Ur, *constructed towards the end of the 3rd millennium BCE by King Ur Nammu*

Ang Patriarka:
Si Abraham

(7th Lesson)

Mga Layon:
1. Isalaysay ang pagtawag, ang pagkapili, at mga pangako ng Diyos kay Abraham.
2. Ipaalam ang layunin ng Diyos kay Abraham at sa kanyang Lahi.
3. Ipaunawa ang kahalagahan ng layunin ng Diyos kay Abraham para sa lahat ng tao.

I. Ang Pagpili, Pagtawag, at Pangako Ng Diyos Kay Abram.
Genesis 12:1-7

v1Sinabi ni Yahweh kay Abram, "Lisanin mo ang iyong bayan, ang tahanan ng iyong ama at mga kamag-anak, at pumunta ka sa bayang ituturo ko sa iyo. v2Pararamihin ko ang iyong mga anak at apo at gagawin ko silang isang malaking bansa. Pagpapalain kita, at gagawin kong dakila ang iyong pangalan at ikaw ay magiging pagpapala sa marami.
v3Ang sa iyo'y magpapala ay aking pagpapalain,at ang sa iyo'y sumumpa ay aking susumpain;sa pamamagitan mo, lahat ng mga bansa sa daigdig ay aking pagpapalain."
v4Sumunod nga si Abram sa utos ni Yahweh; nilisan niya ang Haran noong siya'y pitumpu't limang taon. Sumama sa kanya si Lot.
v5Isinama ni Abram ang kanyang asawang si Sarai at si Lot na pamangkin niya. Dinala niyang lahat ang kanyang mga alipin at mga kayamanang naipon nila sa Haran. Pagkatapos nito'y nagtungo sila sa Canaan.
Pagdating nila roon, v6 nagtuloy si Abram sa isang banal na lugar sa Shekem, sa malaking puno ng Moreh. Noo'y naroon pa ang mga Cananeo. v7Nagpakita kay Abram si Yahweh na nagsabi sa kanya, "Ito ang lupaing ibibigay ko sa iyong lahi." At nagtayo si Abram ng altar para kay Yahweh na nagpakita sa kanya.
(MBB 2nd Ed.)

v1Kinuna ni Yahweh ken ni Abram, "Panawam ti pagiliam, dagiti kabagiam ken amam ket inka iti daga nga ipakitakto kenka.
v2Paraburankanto iti adu nga annak ken appoko ket agbalindanto a dakkel a pagilian. Bendisionankanto ket agdinamagto ti naganmo tapno mausar ti naganmo a pagbendision.
v3"Bendisionakto dagiti mangbendision kenka, ngem ilunodkonto dagiti mangilunod kenka. Dawatento dagiti amin a nasion ditoy daga a bendisionak ida a kas iti panangbendisionko kenka."
v4Tinungpal ni Abram ti bilin ni Yahweh ket pimmanaw idiay Haran idi agtawen iti pitopulo ket lima. v5Inkuyogna ni Sarai nga asawana ken ni Lot a kaanakanna. Intugotna ti amin a sanikua a naurnongna ken amin a nagbalin a tagabuna idiay Haran ket nagluasda a napan iti daga ti Canaan.
Idi dumtengda idiay Canaan, v6sinursor ni Abram ti daga agingga a dimmanon idiay Sikem nga ayan ti kayo a lugo ti More. (Kadagidi a tiempo, agnanaed pay laeng dagiti Cananeo iti dayta a daga.) v7Nagparang ni Yahweh ken ni Abram ket kinunana kenkuana, "Daytoy ti daga nga itedko kadagiti kaputotam." Nangbangon sadiay ni Abram iti altar nga agpaay ken ni Yahweh a nagparang kenkuana. *(TBNDB)*

II. Bakit Kailangang Umalis Ni Abraham Sa Kanyang Mga Kamag-anak?

Joshua 24:2

v2Sinabi niya, "Ito ang ipinapasabi sa inyo ni Yahweh, ang Diyos ng Israel: 'Noong una, ang inyong mga ninuno ay nanirahan sa kabila ng Ilog Eufrates. Isa sa mga ito si Terah na ama ni Abraham at ni Nahor. Sumamba sila sa mga diyus-diyosan.
(MBB 2nd ed.)

v2Kinuna ni Josue kadagiti amin a tattao, "Daytoy ti kuna ti Apo a Dios ti Israel: 'Idi un-unana nga aldaw, nagnaed dagidi kapuonanyo iti ballasiw ti karayan Eufrates ket nagdaydayawda kadagiti didiosen. Maysa kadakuada ni Tera nga ama da Abraham ken Nahor.
(TBNDB)

III. Ang Plano Ng Diyos At Misyon Ni Abraham?

Genesis 18:17-19

v**17**Sinabi ni Yahweh, "Hindi ko dapat ilihim kay Abraham ang aking gagawin, v**18**sapagkat pinili ko siya upang maging ama ng isang malaki at makapangyarihang bansa. Sa pamamagitan niya, ang lahat ng mga bansa sa daigdig ay aking pagpapalain. v**19**Pinili ko si Abraham upang turuan niya ang kanyang lahi na sumunod sa aking mga utos, sa pamamagitan ng paggawa ng matuwid at pagpapairal ng katarungan. Kapag nangyari iyon, tutuparin ko ang aking pangako sa kanya."
(MBB 2ND Ed..)

v17Kinuna ni Yahweh, "Diak ilimed ken ni Abraham ti panggepko nga aramiden. v18Agbalinto dagiti kaputotanna a naindaklan ken nabileg a nasion. Agdawatto dagiti amin a nasion ti lubong a bendisionak ida a kas iti panangbendisionko kenkuana. v19Pinilik ni Abraham tapno ibilinna kadagiti lallaki nga annakna ken dagiti kaputotanna a tungpalendak ket agaramidda iti naimbag ken nalinteg. No aramidenda daytoy, aramidek dagiti amin nga inkarik nga agpaay kenkuana." *(TBNDB)*

**** Layunin Ni Yahweh Para Kay Abraham***

1. Maging ama ng isang Malaki at Makapangyarihang Bansa. (v.18)
2. Sa pamamagitan niya, ang lahat ng mga Bansa sa daigdig Pagpapalain ni Yahweh. (18)
*3. *Turuan niya ang kanyang lahi na sumunod sa utos ng Panginoong Yahweh (Daan ng Panginoon (ABAB),*
a. sa pamamagitan ng paggawa ng <u>matuwid</u> at
b. pagpapairal ng <u>katarungan</u>. (v.19) (MBB 2nd Ed.)

> ***"His (Abraham's) importance to the Israel*** *of the author's day consists in his teaching his descendants to go in the* ***"way of Yahweh"*** *(a common term for the late religion of devotion to the law), practicing "what is just and right." Here, too, Abraham is not the father of faith but the father of "righteousness and justice," that is, devout adherence to the law. This is the language of the postexilic period among those who identified religion ("the way of Yahweh") with the practice of righteousness and justice. This view is here traced back to Abraham; the last clause of Genesis 18:19 says expressly that observing the way of Yahweh and doing what is just and right is the necessary condition if the promises made to Abraham are to be fulfilled. Only with Deuteronomy are the promises, originally unconditional, made conditional upon obedience (cf. also 22:15-18; 26:5)."*
> (**GENESIS by CLAUS WESTERMANN** *translated by* **David E. Green**)

IV. Ang Pangako Ay Ginawang Tipan O Kasunduan.

Genesis 15:5-18

v5Dinala siya ni Yahweh sa labas at sinabi sa kanya, "Tumingin ka sa langit at masdan mo ang mga bituin! Mabibilang mo ba iyan? Ganyan karami ang magiging lahi mo." v6Si Abram ay sumampalataya kay Yahweh, at dahil dito, siya'y itinuring ni Yahweh bilang isang taong matuwid.
v7Sinabi pa ni Yahweh kay Abram, "Ako ang kumuha sa iyo sa bayan ng Ur ng Caldea upang ibigay sa iyo ang lupaing ito."
v8Itinanong naman ni Abram, "Panginoong Yahweh, paano ko malalamang ito'y magiging akin?" v9Sinabi sa kanya, "Dalhan mo ako ng isang baka, isang babaing kambing, at isang tupa, bawat isa'y tatlong taon ang gulang. Magdala ka rin ng isang kalapati at isang batu-bato." v10Dinala nga ni Abram ang lahat ng iyon at biniyak ang bawat isa maliban sa mga ibon. Inihanay niyang magkakapatong ang pinaghating hayop. v11Bumaba ang mga buwitre upang kainin ang mga ito, ngunit itinaboy sila ni Abram.
v12Nang lumulubog na ang araw, nakatulog nang mahimbing si Abram, at nilukuban siya ng isang nakakapangilabot na kadiliman.
v13Sinabi ni Yahweh, "Ang iyong mga anak at apo ay mangingibang-bayan at magiging alipin doon sa loob ng 400 taon. v14Ngunit paparusahan ko ang bansang aalipin sa kanila, at pag-alis nila roon ay marami silang kayamanang madadala.
v15Pahahabain ko ang iyong buhay; mamamatay at ililibing kang payapa. v16Daraan muna ang apat na salinlahi bago sila makabalik dito, sapagkat hindi ko muna paparusahan ang mga Amoreo hanggang sa maging sukdulan ang kanilang kasamaan."
v17Pagkalubog ng araw at laganap na ang dilim, biglang may lumitaw na palayok na umuusok, at maningas na sulo na dumaan sa pagitan ng mga pinatay na hayop. v18At nang araw na iyon, gumawa si Yahweh ng kasunduan nila ni Abram at ganito ang sinabi niya: "Ibibigay sa lahi mo ang lupaing ito, mula sa hanggahan ng Egipto hanggang sa Ilog Eufrates…*(MBB 2nd Ed.) [cf.Jeremiah 34:18-20]*

v5Inruar ni Yahweh ni Abram ket kinunana, "Tumangadka ket padasem a bilangen dagiti bituen. Kastanto ti kaadu dagiti kaputotam."
v6Nagtalek ni Abram ken ni Yahweh ket gapu iti daytoy, naragsakan kenkuana ni Yahweh ket inawatna a kas nalinteg ni Abram.
v7Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenkuana, "Siak ni Yahweh a nangiruar kenka iti Ur idiay Caldea tapno ipatagikuak kenka daytoy a daga."
v8Ngem kinuna ni Abram, "O Apo Dios, kasano a maammoak a kukuak daytoy a daga?"
v9Insungbatna, "Yegannak iti baka, kalding, kalakian a karnero nga agtawen iti tallo ti tunggal maysa, ken saggaysa a kalapati ken pagaw." v10Indatag ni Abram dagiti animal iti Dios. Pinatayna ida sana ginudua dagiti bangkay. Inintarna ida iti dua a linia nga agbinnatog dagiti agkapisi ngem dina ginudua ti kalapati ken ti pagaw. v11Nagdisso dagiti buitre kadagiti bangkay dagiti animal ngem binugawna ida. v12Idi lumnek ti init, immapay ken ni Abram ti nargaan a turog. Nariknana ti panagbuteng ken panagamak gapu iti nakaro a kinasipnget. v13Kinuna ni Yahweh, "Ganggannaetto dagiti kaputotam iti sabali a daga. Agbalindanto a tagabu sadiay ket 400 a tawen a maparparigatdanto. v14Ngem dusaekto ti nasion a mangtagabu kadakuada ket inton pumanawda iti dayta a daga, adunto a kinabaknang ti alaenda. v15Atiddogto ti panagbiagmo, mataykanto a sitatalna ket maitanemkanto. v16Mapalabasto ti uppat a kaputotan santo agsubli ditoy dagiti kaputotam agsipud ta sakonto la pagtalawen dagiti Amorreo inton nakaro ti kinadakesda ket masapul a madusada." v17Idi nakalneken ti init ket nagsaknapen ti sipnget, pagammoan adda nagparang nga umasasuk a banga ken sumsumged nga aluten a limmasat iti nagbaetan dagiti nagudua-gudua nga animal.
v18Iti dayta met la a kanito,
nakitulag ni Yahweh ken ni Abram. Kinunana, "Ikarik nga itedko iti kaputotam amin daytoy a daga manipud iti beddeng ti Egipto agingga iti Karayan Eufrates…." (*TBNDB)*

V. Ang Tanda O Simbolo Ng Tipan.

Genesis 17:5-14

v5Ang pangalan mo ay *hindi na tatawaging Abram, kundi Abraham* ang magiging pangalan mo; sapagkat ikaw ay ginawa kong ama ng maraming bansa.
v6Ikaw ay gagawin kong mayroong napakaraming anak at magmumula sa iyo ang mga bansa; at magbubuhat sa iyo ang mga hari.
v7Aking itatatag ang aking tipan sa iyo at sa iyong binhi kahit sa iyong pagkamatay sa buong lahi nila, isang tipang walang hanggan, upang maging Diyos mo at ng iyong binhi.
v8At ibibigay ko sa iyo at sa iyong binhi pagkamatay mo ang lupaing kung saan ka ngayon ay isang dayuhan, ang buong lupain ng Canaan bilang pag-aaring walang hanggan; at ako ang magiging Diyos nila."

v9Sinabi ng Diyos kay Abraham,
"At tungkol sa iyo, iingatan mo ang aking tipan, ikaw at ang iyong binhi pagkamatay mo sa buong lahi nila.
v10Ito ang aking tipan na inyong iingatan, ang tipan natin at ng iyong binhi pagkamatay mo: Ang bawat lalaki sa inyo ay tutuliin.
v11Inyong tutuliin ang balat ng inyong maselang bahagi, at ito ang magiging tanda ng aking tipan sa inyo.v12Sa inyong buong lahi, bawat lalaking may gulang na walong araw sa inyo ay tutuliin, maging ang aliping ipinanganak sa inyong bahay, o ang binili ng salapi sa sinumang taga-ibang lupa na hindi sa iyong lahi.
v13Ang aliping ipinanganak sa bahay at ang binili ng iyong salapi ay dapat tuliin; at ang aking tipan ay makikita sa iyong laman bilang tipang walang hanggan. v14Ang sinumang lalaking hindi tuli, na *hindi tinuli* ang balat ng maselang bahagi *ay ititiwalag sa kanyang bayan; sinira niya* ang aking tipan." *(ABAB)*

v5Saanen nga Abram ti naganmo no di ket Abraham agsipud ta pagbalinenka a kapuonan ti adu a nasion.
v6Ikkankanto iti adu a kaputotan. Agbalinto nga ari ti sumagmamano kadakuada. Adunto unay ti kaputotam. Ket agbalindanto nga adu a nasion.
v7"Agnanayon daytoy a tulag ket tungpalekto ti karik kenka ken kadagiti sumarsaruno a kaputotam. Siakto ti Diosmo ken ti Dios dagiti kaputotam.
v8Itedkonto kenka ken kadagiti kaputotam daytoy a daga a pagnanaedam ita a kas ganggannaet. Kukuanto dagiti kaputotam iti agnanayon ti entero a daga ti Canaan, ket siakto ti Diosda."

v9Kinuna ti Dios ken ni Abraham, "Masapul a tungpalem met ti nagtulaganta, sika ken dagiti sumarsaruno a kaputotam.
v10Masapul nga umanamongkayo, sika ken dagiti kaputotam, a makugit ti amin a lalaki kadakayo.
v11-12Manipud ita, masapul a kugitem ti ubing a lalaki nga adda walo nga aldawnan, agraman dagiti tagabu a nayanak iti balaymo ken dagiti ginatangmo kadagiti ganggannaet. Daytoy ti pakakitaan nga adda nagtulaganta.
v13Masapul a makugit ti tunggal maysa ket daytoy a marka ti bagi ti mangipakita nga agnanayon ti nagtulaganta.
v14Saanto a maibilang a taok ti siasinoman a lalaki a saan a nakugit agsipud ta dina tinungpal ti nagtulaganta." *(TBNDB)*

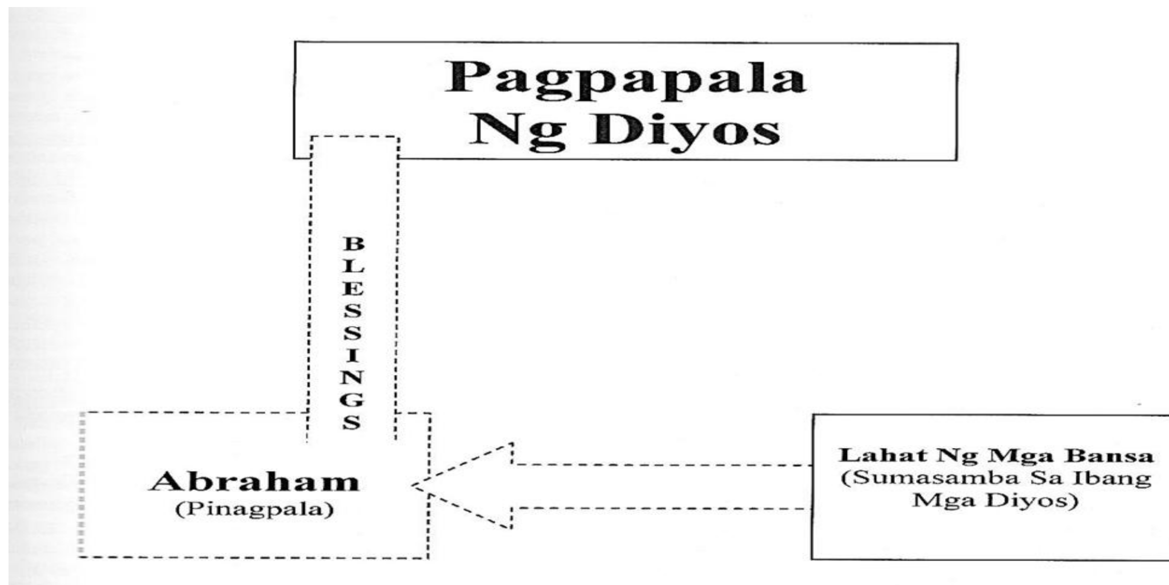
God's covenant with Abraham

*"The Hebrew word brit (**brit; covenant**) is also the term used for ritual circumcision in Jewish life. The Torah explains the connection between the two meanings in Genesis 17:9–14. God promises Abraham that*

1. Abraham will be the father of a great nation.
2. Abraham shall be a blessing.
3. Abraham will be given, for eternity, the land of Canaan (also known as the Holy Land, the Land of Israel, and the Promised Land) for his descendants.
4. Abraham's descendants will be as numerous as the stars in the sky.
5. Abraham's descendants will be in a foreign land for 400 years (foreshadowing of the slavery of the Children of Israel in Egypt; see Chapter 5).
6. Abraham and God will have a covenant that will last for eternity.
And what will Abraham do in exchange? God commands that, in return, Abraham will circumcise himself and all his male descendants shall be circumcised, and he and his descendants will walk with God — meaning that they will promote knowledge of God in the world, will have faith in God, will believe in God, will trust in God, and will work to better know God. Abraham agreed and circumcised himself (he was 99 years old). The sign of this covenant, this promise between God and Abraham, was the circumcision, and to this day it's a strict requirement both for Jews at the age of eight days and for all males who convert to Judaism to be circumcised."

-(Torah for Dummies by Arthur Kurzweil)

Pangwakas:
1. Sa iyong palagay gaano kahalaga si Abraham para sa lahat ng tao?
*2. Memory Verse: **Genesis 18:19***
*3. Next Lesson**: "Ang Mga Patriarka: Abraham, Isaac At Jacob"***

Ang Mga Patriarka Ng Bayang Israel:

(Abraham, Isaac, At Jacob)

(8th Lesson)

Mga Layon:
1. Ipaliwanag ang pagpapatuloy ng tipan sa lahi ni Abraham: kina Isaac at Jacob.
2. Ipakita ang kahalagahan nito sa lahat ng tao.
I. Kapanganakan Ni Isaac.

I. Kapanganakan Ni Isaac

Genesis 21:1-7

v1Pinagpala ni Yahweh si Sara at tinupad ang kanyang pangako. v2Ayon sa panahong sinabi ng Diyos, si Sara nga ay nagdalang-tao at nanganak ng isang lalaki, kahit matanda na noon si Abraham. v3Isaac ang ipinangalan ni Abraham sa kanyang anak. v4Ayon sa utos ng Diyos, tinuli ni Abraham ang bata walong araw pagkasilang nito. v5Isandaang taon na si Abraham nang ipanganak si Isaac. v6Sinabi ni Sara, "Nakakatawa ang ginawang ito sa akin ng Diyos at sinumang makarinig nito'y tiyak na matatawa rin." v7At sinabi pa niya, "Sa edad na iyon ni Abraham, sinong makakapagsabi sa kanyang ako'y magaalaga pa ng bata? Gayunman, nabigyan ko pa rin siya ng anak kahit siya'y matanda na." *(MBB 2nd ed.)*

v1Kas inkari ni Yahweh, binendisionanna ni Sara. v2Nagsikog ni Sara ket naganak iti lalaki, uray no lakay unayen ni Abraham nga asawana. Naipasngay ti maladaga iti tiempo nga intuding ti Dios a pannakayanakna. v3Isaac ti impanagan ni Abraham iti anakna. v4Idi walo nga aldawnan, kinugit ni Abraham, kas imbilin ti Dios kenkuana. v5Agtawen ni Abraham iti sangagasut idi mayanak ni Isaac. v6Kinuna ni Sara, "Inikkannak ti Dios iti panggapuak nga agragsak ken agkatawa.a Makipagkatawanto met amin dagiti makangngeg iti daytoy." v7Kinunana pay, "Siasino ti makaibaga idi ken ni Abraham nga agpasusonto ni Sara? Ngem naganakak met laeng nupay lakayen ni asawak." *(TBNDB)*

Isaac

Yitschaq {yits-khawk'}

Isaac = "he laughs" son of Abraham by Sarah his wife and father of Jacob and Esau…

Jacob

יַעֲקֹב ya'ăqôb yah-ak-obe'

Jacob = heel catcher (that is, supplanter); Jaakob, the Israelitish patriarch:

-(Strong's Hebrew & Greek Dictionaries)

II. Pagsubok Kay Abraham *(Ang Tipan Ay Naging Sumpa)*
Genesis 22:1-3, 10-12, 15-18

v1Pagkatapos ng mga bagay na ito, sinubok
ng Diyos si Abraham, at sinabi sa kanya,
"Abraham," at sinabi niya, "Narito ako."
v2At kanyang sinabi, "Kunin mo ngayon ang
iyong anak, ang iyong kaisa-isang anak na si
Isaac, na iyong minamahal at pumunta ka sa
lupain ng Moria. Ialay mo siya bilang handog
na susunugin sa itaas ng isa sa mga bundok
na aking sasabihin sa iyo."
v3Si Abraham ay maagang bumangon at
inihanda ang kanyang asno. Isinama niya ang
dalawa sa kanyang mga batang tauhan at si
Isaac na kanyang anak. Nagsibak siya ng
kahoy para sa handog na susunugin; at siya'y
naghanda at pumunta sa lugar na sinabi sa
kanya ng Diyos…

v10Iniunat ni Abraham ang kanyang kamay at
hinawakan ang patalim upang patayin ang
kanyang anak.
v11Ngunit tinawag siya ng anghel ng
Panginoon mula sa langit, at sinabi,
"Abraham, Abraham." At kanyang sinabi,
"Narito ako."v12At sa kanya'y sinabi, "Huwag
mong sasaktan ang bata, o gawan man siya ng
anuman, sapagkat ngayon ay nalalaman ko na
ikaw ay may takot sa Diyos, at hindi mo
ipinagkait sa akin ang iyong anak, ang iyong
kaisa-isang anak…"
v15Mula sa langit ay muling tinawag ng
anghel ng Panginoon si Abraham.
v16At sinabi niya, "Sumumpa ako sa aking
sarili," wika ng Panginoon, "sapagkat ginawa
mo ito at hindi mo ipinagkait sa akin ang
iyong anak, ang iyong kaisa-isang anak;
v17tunay na pagpapalain kita, at pararamihin
ko ang iyong binhi, na gaya ng mga bituin sa
langit at mga buhangin sa baybayin ng dagat;
at makakamit ng iyong binhi ang pintuang-
bayan ng kanyang mga kaaway.
v18At sa pamamagitan ng iyong binhi ay
pagpapalain ang lahat ng bansa sa lupa,
sapagkat sinunod mo ang aking tinig."
(ABAB)

v1Iti saan a nabayag, sinuot ti Dios ni
Abraham. Kinunana, "Abraham."
"Adtoyak, Apo," insungbat ni Abraham.
v2Kinuna ti Dios, "Alaem ni Isaac a
kakaisuna ken dungdungoem nga anak, ket
inka idiay Moria. Iti bantay nga ipakitakto
kenka, idatagmonto kaniak ni Isaac a kas
daton a mapuoran."
v3Kabigatanna, nasapa nga insagana ni
Abraham ti asnona. Nangbalsig iti kayo a
pagpuorna iti daton. Kalpasanna, innalana ni
Isaac ken ti dua nga adipenna ket napanda iti
disso nga imbaga ti Dios…

v10Innala ni Abraham ti imuko tapno
patayenna ti ubing,
v11ngem nagpukkaw ti anghel ni Yahweh
manipud langit, "Abraham! Abraham!"
"Adtoyak, Apo," insungbat ni Abraham.
v12"Dimo sagiden wenno ranggasan ti
ubing," kinuna ti anghel. "Makitakon nga
agbutengka iti Dios, ta dika nagkedked a
mangted kenkuana iti kakaisuna nga
anakmo…"
v15Manipud langit, nagsao manen ti anghel ni
Yahweh. Kinunana, v16"Siak, ni Yahweh ti
agsasao. Yantangay ta dika nagkedked a
mangted kaniak iti kakaisuna nga anakmo,
isapatak iti naganko a bendisionankanto iti
nawadwad. v17Paaduekto dagiti kaputotam a
kas iti kaadu dagiti bituen iti tangatang wenno
dagiti darat iti igid ti baybay. Parmekento
dagiti kaputotam dagiti kabusorda.
v18Dawatento kaniak dagiti amin a nasion iti
lubong a bendisionak ida a kas iti
panangbendisionko kadagiti kaputotam.
Aramidekto daytoy gapu ta tinungpalmo ti
bilinko." *(TBNDB)*

**** Panunumpa Ng Diyos Kay Abraham:***
1. Siya'y Pagpapalain
2. Pararamihin Ang Kanyang Binhi…
3.Makakamit ng iyong binhi ang pintuang-bayan ng kanyang mga kaaway
4. Sa pamamagitan Ng Kanyang Binhi Ay Pagpapalain Ang Lahat Ng Bansa Sa Lupa.

III. Ipinagpatuloy Ang Tipan Kay Isaac.

Genesis 26:2-5

v2At nagpakita ang Panginoon kay Isaac
at sinabi, "Huwag kang bumaba sa Ehipto;
manatili ka sa lupaing aking sasabihin sa iyo.
v3Manatili ka sa lupaing ito, at sasamahan
kita, at ikaw ay aking pagpapalain;
sapagkat sa iyo at sa iyong binhi ay
ibibigay ko ang lahat ng lupaing ito, at
tutuparin ko ang aking ipinangako kay
Abraham na iyong ama.
v4Pararamihin ko ang iyong binhi na gaya
ng mga bituin sa langit at ibibigay ko sa
iyong binhi ang lahat ng lupaing ito at
pagpapalain ang lahat ng bansa sa lupa sa
pamamagitan ng iyong binhi,
v5sapagkat pinakinggan ni Abraham ang
aking tinig at sinunod ang aking tagubilin,
ang aking mga utos, ang aking mga batas
at ang aking mga kautusan." *(ABAB)*

v2Sakbay daytoy, nagparang ni Yahweh
ken ni Isaac ket kinunana kenkuana, "Dika
mapan idiay Egipto. Agyanka iti daga nga
imbagak a pagyanam.
v3Agnaedka ditoy ket addaakto kenka.
Bendisionankanto. Itedkonto amin daytoy a
daga kenka ken kadagiti kaputotam, kas
inkarik ken ni tatangmo nga Abraham.
v4Paraburankanto iti adu a kaputotan a
kas iti kaadu dagiti bituen ket itedkonto
kadakuada amin daytoy a daga.
Dawatento dagiti amin a nasion ditoy
lubong a bendisionak ida kas iti
panangbendisionko kadagiti kaputotam.
v5Bendisionanka gapu ken ni Abraham, ta
nagtulnog kaniak ket tinungpalna amin a
bilinko." *(TBNDB)*

Covenant

Tipan O Kasunduan

בְּרִית beriyṯ: *A feminine noun meaning* ***covenant, treaty, alliance, agreement.*** *The word is used many times in the Old Testament. Its basic uses are outlined here. It describes covenants, or agreements between and among human beings: between Abraham and the Amorites, Abraham and the Philistines, Jacob and Laban, etc. (Gen. 14:13; 21:27, 32; 31:44)...*

The word beriyṯ is often preceded by the verb karaṯ to express the technical idea of ***"cutting a covenant."*** *This word is used to describe God's making a covenant with humankind. It may be an alliance of friendship (Ps. 25:14). The covenants made between God and humans defined the basis of God's character in the Old Testament. They showed the strength of His divine promise from Adam all the way through to the exile and restoration...*

THE COMPLETE WORD STUDY DICTIONARY: OLD TESTAMENT
Warren Baker, D.R.E.
Eugene Carpenter, Ph.D.

IV. Ipinagpatuloy Ang Tipan Kay Jacob, Anak Ni Isaac.

Genesis 28:13-15

v13At ang Panginoon ay tumayo sa tabi
niya at nagsabi, "Ako ang Panginoon, ang
Diyos ni Abraham na iyong ama, at ang
Diyos ni Isaac. Ang lupang kinahihigaan
mo ay ibibigay ko sa iyo at sa iyong binhi.
v14Ang iyong binhi ay magiging parang
alabok sa lupa, at ikaw ay kakalat sa
kanluran, silangan, hilaga, at sa timog at
ang lahat ng angkan sa lupa ay
pagpapalain sa pamamagitan mo at ng
iyong binhi.
v15Alamin mo na ako'y kasama mo at
iingatan kita saan ka man pumunta, at
ibabalik kita sa lupaing ito sapagkat hindi
kita iiwan hanggang hindi ko nagagawa
ang ipinangako ko sa iyo." *(MBB 2nd ed.)*

v13Pagammoan, nakitana ni Yahweh nga
agtaktakder iti dennana.a "Siak ni Yahweh
a Dios ni Abraham ken ni Isaac,"
kinunana. "Itedkonto kenka ken iti
kaputotam daytoy a daga a pagid-iddaam.
v14Umadunto ti kaputotam---kaslanto
tapok ti kaaduda. Agwarasdanto iti amin a
lugar ket dawatento dagiti amin a nasion a
bendisionak met ida a kas iti
panangbendisionko kenka ken kadagiti
kaputotam.b v15Laglagipem nga addaakto
kenka ket salaknibankanto iti amin a
papanam. Isublikanto ditoy a daga.
Dikanto baybay-an agingga a maaramidko
ti amin nga inkarik kenka."*(TBNDB)*

"Oath" = Panunumpa

*"…The OT has two words for the oath, the one having the basic sense of "**seven**" (perhaps because seven animals are offered when oaths are taken; cf. Ge 21:31 with 15:10 and Je. 34:18), the other literally meaning "**cursing.**" The two may be used together (cf. Nu5:21). The law lays down that the oath must be taken by God (Dt. 6:13). It is thus a **solemn confession of God**. False swearing and swearing by other gods are forbidden (Ex 20:7; Je. 5:7). Self-cursing adds force to oaths, and penalties may be mentioned (Isa 65:15; Je. 29:22). **God himself may swear** by himself (Nu 14:21ff.). **He backs his will and word with his oath**. Divine cursings and blessings are highly significant (Nu 14:21ff.). God's relation to his people is a solemn marriage by oath (Ho. 1:ff.). which he upholds in spite of Israel's apostasy. Oaths of witness do not occur in the OT but there is an oath of purification which the accused take when there are no witnesses to their innocence (Ex 22:8ff.). Trespass offerings are demanded when ill-considered oaths are sworn (Lev. 5:44ff.). Perjurers are left to divine retribution, though Talmudic law prescribes penalties. The prophets complain about a growing laxity in relation to oaths (Je. 5:2; Zec. 5:3-4; Mal 3:5). In the Damascus Document only judges may demand the oath of cursing to unmask a thief. The Mishnah mentions various kinds of oaths, e.g., the oaths of witness and deposition, and the judicial oath. It imposes the penalty of scourging for intentional perjury.*

*In **Heb 6:16-17** the definitive nature of an oath is invoked in order to show that **the purpose of God will not change.***

THEOLOGICAL DICTIONARY OF THE NEW TESTAMENT
Edited by Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich translated by Geoffrey W. Bromiley

V. Pagpapalit Ng Pangalan Ni Jacob, *(“Israel”)*

Genesis 35:9-15

v9Muling nagpakita ang Diyos kay Jacob
nang siya'y manggaling sa Padan-aram, at
siya'y pinagpala…v10Sinabi ng Diyos sa
kanya, "Ang pangalan mo'y Jacob; hindi
ka na tatawagin pang Jacob kundi Israel
ang magiging pangalan mo." Kaya siya ay
tinawag na Israel…v11At sinabi ng Diyos
sa kanya, "Ako ang Diyos na
Makapangyarihan sa lahat. Ikaw ay
lumago at magpakarami; isang bansa at
maraming mga bansa ang magmumula sa
iyo, at mga hari ay magmumula sa iyo.
v12Ang lupaing ibinigay ko kina Abraham
at Isaac ay ibibigay ko sa iyo at sa iyong
lahi pagkamatay mo."
v13At ang Diyos ay pumailanglang mula
sa tabi niya kung saan siya ay nakipagusap
sa kanya…v14Nagtayo si Jacob ng
isang haliging batong bantayog kung saan
ay nakipag-usap ang Diyos sa kanya.
Binuhusan niya ito ng inuming handog at
ng langis.
v15Kaya't tinawag ni Jacob na Bethel ang
lugar kung saan nakipag-usap sa kanya
ang Diyos. *(ABAB)*

v9Nagparang manen ti Dios ken ni Jacob
kalpasan iti panagsublina manipud Padanaram
ket binendisionanna.
v10Kinuna ti Dios, "Jacob ti naganmo ngem
manipud ita, maawagankan iti Israel." Isut'
gapuna nga Israel ti nagan ni Jacob.
v11Ket kinuna ti Dios, "Siak ti Dios a
Mannakabalin-amin. Maaddaanka iti adu
nga annak. Naindaklanto a nasion ti
agtaud kenka ket sikanto ti kapuonan
dagiti adu nga ari.
v12Itedkonto kenka ken kadagiti sumarsaruno
a kaputotam ti daga nga inkarik kada Abraham
ken Isaac."
v13Ket pimmanaw ti Dios.
v14Nangipasdek ni Jacob iti baton-lagip
iti lugar a nakisaritaan kenkuana ti Dios,
ket inkonsagrarna babaen iti
panangbukbokna iti arak ken lana.
v15Pinanagananna ti disso iti Betel.
(TBNDB)

VI. Mga Anak Ni Jacob O Israel

I Cronica 2:1-2

v1Ito ang mga anak ni Israel: sina
Ruben,
Simeon,
Levi,
Juda,
Isacar,
Zebulon;
v2Dan,
Jose,
Benjamin,
Neftali,
Gad
at Aser. *(ABAB)*

v1Sangapulo ket dua a lallaki ti annak ni
Israel:
Ruben,
Simeon,
Levi,
Juda,
Issacar,
Zebulon,
v2Dan,
Jose,
Benjamin,
Neftali,
Gad
ken Aser. *(TBNDB)*

VII. Angkan Ni Jacob Ay Napasa Egipto

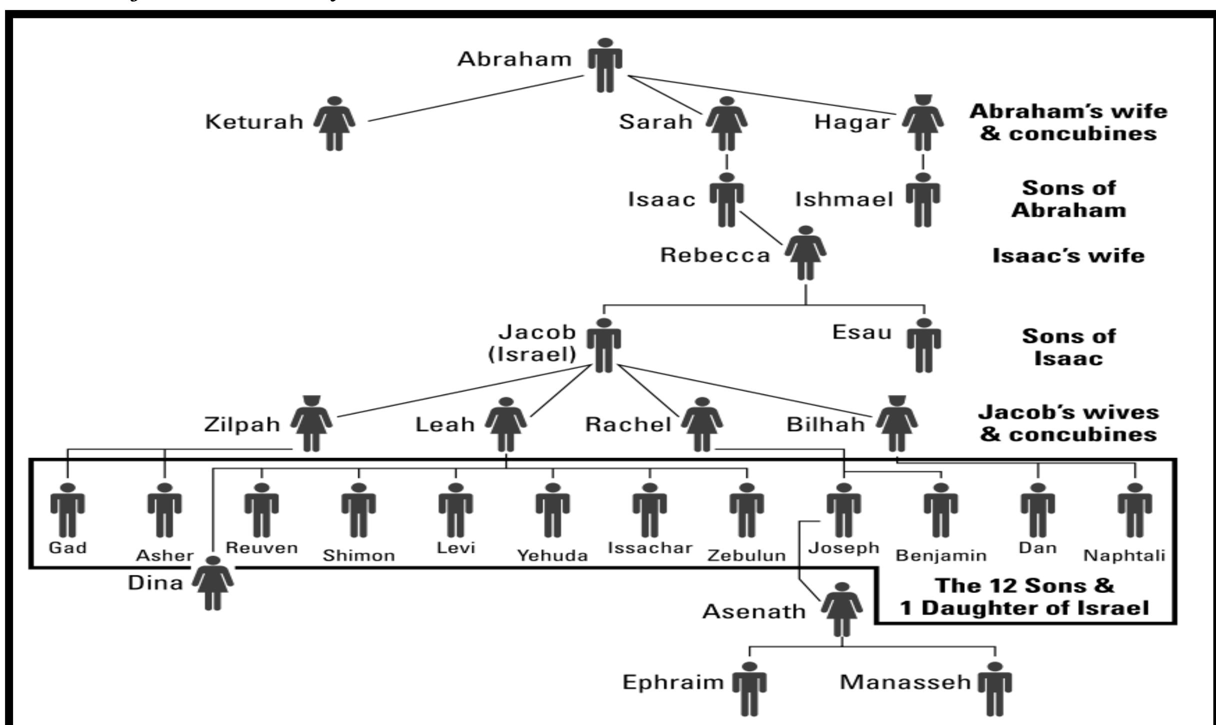
Exodo 1:1-7

v1Ito ang mga pangalan ng mga anak ni
Israel na dumating sa Ehipto kasama si
Jacob; bawat isa ay kasama ang kanyakanyang
sambahayan:
v2sina Ruben, Simeon, Levi, Juda,
v3Isacar, Zebulon, Benjamin,
v4Dan, Neftali, Gad, at Aser.
v5Lahat ng taong nagmula sa balakang ni
Jacob ay pitumpung katao,a at si Jose ay
nasa Ehipto na.
v6Namatay si Jose at ang lahat ng
kanyang mga kapatid at ang buong
salinlahing iyon.
v7Ang mga anak ni Israel ay lumago at
nadagdagang mabuti; sila'y dumami at
naging napakalakas kaya't ang lupain ay
napuno nila. *(ABAB)*

v1Dagitoy ti nagan dagiti annak ni Jacob a
kimmuyog kenkuana a napan idiay Egipto
agraman dagiti familiada:
v2Ruben, Simeon, Levi, Juda, v3Issacar,
Zabulon, Benjamin,
v4Dan, Neftali, Gad ken Aser.
v5Pitopulo ti dagup dagiti annak a
nagtaud ken ni Jacob. Adda idin ni Jose
nga anakna idiay Egipto.
v6Natay sadiay ni Jose, kasta met amin a
kakabsatna ken amin daydi a kaputotan.
v7Nupay kasta, napardas ti panagadu
dagiti Israelita, isu a pimmigsada ket
nagwaras dagiti kaputotanda iti entero nga
Egipto. *(TBNDB)*

Pangwakas:
1. Nais mo bang pagpalain din ng Panginoong Diyos?
2. Memory Verse: ***I Cronica 2:1-2***
3. Next Lesson: ***"Pagtatag Ng Bayan Ng Diyos"***

"Torah for Dummies by Arthur Kurzweil"

PAGPAPALA NG DIYOS

B L E S S I N G S

Galacia 3:8 Bago pa ito nangyari ay ipinahayag na ng kasulatan na ipawawalang-sala ng Diyos ang mga Hentil sa pamamagitan ng kanilang pananalig sa kanya at ang Magandang Balitang ito ay inihayag kay Abraham, "Sa pamamagitan mo'y pagpapalain ng Diyos ang lahat ng bansa." v9Sumampalataya sa Diyos si Abraham kaya't siya'y pinagpala, at pagpapalain ding tulad niya ang lahat ng nananalig sa Diyos. (ABAB)

Abraham Isaac Jacob At Sa Kanyang Binhi

PANANALIG SA DIYOS

Lahat Ng Bansa Sa Mundo

(MgaHentil)

Galacia 3:8 *Impakpakauna ti Nasantoan a Surat a palintegen ti Dios dagiti Hentil babaen iti pammati. Ket naipakaammo ti Naimbag a Damag ken ni Abraham, "Sikanto ti aramaten ti Dios iti panangbendisionna iti amin a sangkataoan." v9Namati ni Abraham ket nabendisionan. Mabendisionan met ngarud dagiti amin a mamati a kas kenkuana.*

Ang Pagtatag Sa Bayan Ng Diyos

(9th Lesson)

Mga Layon:
1. Isalaysay ang pagtatatag ng Diyos ng Kanyang sariling Bayan.
2. Ipakita na ito ay ang Israel, ang binhi ni Abraham, itinatag upang ipakilala ang Panginoon sa buong mundo.
3. Ipaunawa ang kahalagahan nito para sa lahat ng bansa.

I. Paano Ipinapakilala Ang Bayang Israel Sa Banal Na Kasulatan?

2 Samuel 7:22-24

v22Kaya't ikaw ay dakila, O Panginoong Diyos; sapagkat walang gaya mo, o may ibang Diyos pa bukod sa iyo, ayon sa lahat nang naririnig ng aming mga tainga.
v23Anong bansa sa lupa ang gaya ng iyong bayang Israel? Mayroon bang ibang bansa sa lupa na tinubos ng Diyos upang maging kanyang bayan, at gumawa para sa kanya ng isang pangalan, na gumagawa para sa kanila ng mga dakila at mga kakilakilabot na mga bagay, sa pamamagitan ng pagpapalayas sa harap ng iyong bayan ng mga bansa at ng kanilang mga diyos?
v24At itinatag mo sa iyong sarili ang iyong bayang Israel upang maging iyong bayan magpakailanman; at ikaw, Panginoon, ay naging kanilang Diyos. *(ABAB)*

v22Natan-okka, O Apo Dios. Awan ti kas kenka. Awan pay ti sabali a Dios a nadamagmi no di laeng sika.
v23Awanen ti sabali a nasion ditoy rabaw ti daga a kas iti Israel nga inispalmo iti pannakaadipen tapno pagbalinem ida a tattaom. Nagsaknap ti kinalatakmo iti entero a lubong gapu kadagiti naindaklan ken nakaskasdaaw a banag nga inaramidmo kadakuada. Pinagtalawmo dagiti sabali a nasion ken dagiti didiosenda idi sumangpet dagiti tattaom, isuda a winayawayaam idiay Egipto tapno agbalinda a kukuam.
v24Pinagbalinmo dagiti Israelita a tattaom iti agnanayon, ket sika, O Apo, ti nagbalin a Diosda.
(TBNDB)

***Ang Bayang Israel**
1. Bayang Pagmamay-ari ng Diyos
2. Tinubos ng Diyos upang maging Kanyang Bayan
3. Itinatag Ng Diyos upang maging Kanyang Bayan Magpakailanman.
4. Ang Panginoon ang kanilang Diyos.

II. Kailan Sila Itinatag Bilang Bayan Ng Diyos?

Exodo 19:1-6

v1Sa ikatlong bagong buwan, pagkatapos
na ang mga anak ni Israel ay makaalis sa
lupain ng Ehipto, dumating sila nang araw
ding iyon sa ilang ng Sinai.
v2Nang sila'y umalis sa Refidim at
dumating sa ilang ng Sinai, humimpil sila
sa ilang; at doo'y nagkampo ang Israel sa
harap ng bundok.
v3Si Moises ay umakyat tungo sa Diyos,
at tinawag siya ng Panginoon mula sa
bundok, na sinasabi, "Ganito ang
sasabihin mo sa sambahayan ni Jacob, at
sasabihin mo sa mga anak ni Israel:
v4Inyong nakita ang aking ginawa sa mga
Ehipcio, at kung paanong dinala ko kayo
sa mga pakpak ng agila, at kayo'y inilapit
ko sa akin.
v5Kaya't ngayon, kung tunay na inyong
susundin ang aking tinig at tutuparin ang
aking tipan, kayo ay magiging aking
sariling pag-aari na higit sa lahat ng
bayan; sapagkat ang buong daigdig ay
akin. v6Sa akin kayo ay magiging isang
kaharian ng mga pari at isang banal na
bansa. Ito ang mga salitang sasabihin mo
sa mga anak ni Israel." *(ABAB)*

v1-2Pimmanaw dagiti Israelita iti Refidim
ket iti umuna nga aldaw iti maikatlo a
bulan kalpasan ti ipapanawda idiay
Egipto, dimtengda iti let-ang ti Sinai.
Nagkampoda iti arisadsad ti Bantay Sinai,
ket
v3simmang-at ni Moises iti bantay
tapno makiuman iti Dios.
Inawagan ni Yahweh ni Moises manipud
iti bantay ket imbagana kenkuana ti
sawenna kadagiti Israelita a kaputotan ni
Jacob:
v4"Nakitayo ti inaramidko kadagiti
Egipcio ken no kasano ti panangawitko
kadakayo---kaslaak la agila a nangitayab
kadagiti sibong a nangipan kadakayo
ditoy. v5Ita, no agtulnogkayo kaniak ket
salimetmetanyo ti tulagko, dakayonto
dagiti tattaok. Kukuak ti entero a daga,
ngem dakayto dagiti napili a tattaok,
v6tattao a naikonsagrar nga agpaay laeng
kaniak ket agserbikayonto kaniak a kas
papadi." *(TBNDB)*

**** Pakikipagtipan Ng Diyos Sa Bayang Israel***
[Kung kanilang susundi at tutuparin ang tipan]
1. *Sila'y magiging Sariling Pagmamay-aring **Bayan** ng Panginoon.*
2. *Sila'y magiging **Kaharian** ng mga pari o mga saserdote para sa Diyos.*
3. *Sila'y magiging Banal na **Bansa**.*

III. Ano Ang Tipan Ng Diyos Sa Israel?

Deuteronomio 4:13

v13At kanyang ipinahayag sa inyo ang
kanyang tipan na kanyang iniutos na
inyong ganapin, samakatuwid ay ang
sampung utos; at kanyang isinulat ang
mga ito sa dalawang tapyas na bato.
(ABAB) (cf. Deuteronomio 9:9-11)

v13Impakaammona ti katulaganna
kadakayo ket imbilinna a tungpalenyo
dagiti Sangapulo a Bilin nga insuratna iti
dua a tapi ti bato. *(TBNDB*

IV. Ibinigay Ba Sa Ibang Bansa Ang Tipan At Kautusan?
Awit 147:19-20

v19Kanyang ipinahayag ang kanyang salita sa Jacob, ang kanyang mga tuntunin at mga batas sa Israel.
v20Hindi niya ito ginawa sa alinmang bansa, at tungkol sa kanyang mga batas hindi nila ito nalalaman.
Purihin ninyo ang Panginoon! *(ABAB)*

v19Ipakaammona ti saona ken ni Jacob, dagiti alagaden ken paglinteganna iti Israel.
v20Saanna nga inaramid daytoy kadagiti sabali a pagilian, saanna nga ipakaammo kadakuada dagiti lintegna.
Madaydayaw ti Apo! *(TBNDB)*

V. Paano Naman Ipinapakilala Sa Bagong Tipan Ang Bayang Israel
Roma 9:4-5

v4Sila'y mga Israelita na binigyan ng Diyos ng *karapatang maging mga anak niya. Ipinakita rin niya sa kanila ang kanyang kaluwalhatian. Sa kanila nakipagtipan ang Diyos. Sa kanila rin ibinigay ang Kautusan, ang tunay na pagsamba, at ang kanyang mga pangako.
v5Sa kanila rin nagmula ang mga patriyarka, at tungkol sa kanyang pagiging tao, si Cristo ay nagmula sa kanilang lahi. Ang Kataas-taasang Diyos ay purihin magpakailanman! Amen *(MBB 2nd ed.)*
**pagkukupkop (ABAB)*

v4Israelitada, ket pinagbalin ti Dios ida nga annakna. Inranudna ida iti gloriana. Nakitulag kadakuada ket intedna ti Lintegna. Adda kadakuada ti pudno a panagdaydayaw. Inawatda dagiti karina.
v5Kaputotan ida dagiti amma, ket kadaraanda ni Cristo no maipapan iti lasag. Madaydayaw koma iti agnanayon ti Dios a mangituray iti amin! Amen.
(TBNDB)

***Ang Mga Israelita**
1. Binigyan Ng Diyos Ng Karapatang Maging Mga Anak
2. Ipinakita Sa Kanila Ang Kaluwalhatian Ng Diyos
3. Sa Kanila Nakipatipan Ang Diyos
4. Sa Kanila Ibinigay Ang Kautusan
5. Ang Tunay Na Pagsamba
6. Ang Kanyang Mga Pangako.
7, Sa Kanila Nagmula Ang Mga Patriyarka
8. Sa Kanilang Lahi Nagmula Ang Cristo ayon sa laman.

Juan 4:22

v**22**Sinasamba ninyo ang hindi ninyo nakikilala. Sinasamba namin ang nakikilala namin sapagkat ang kaligtasan ay mula sa mga Judio. *(ABAB)*

v**22**Dakayo a Samaritano, diyo ammo no siasino ti daydayawenyo. Dakami, ammomi ti daydayawenmi ta aggapu kadagiti Judio ti pannakaisalakan.
(TBNDB)

VI. Bakit Pinili At Inibig Ni Yahweh Ang Bayang Israel?

Deuteronomio 7:7-9

v7"Pinili niya kayo at inibig hindi dahil mas marami kayo kaysa ibang mga bansa, sa katunayan, kayo pa nga ang pinakakaunti sa lahat. v8Pinili niya kayo dahil sa pagibig niya sa inyo, at sa kanyang pangako sa inyong mga ninuno. Ito rin ang dahilan kaya niya kayo iniligtas sa kamay ng Faraon sa pamamagitan ng kanyang kapangyarihan. v9Kaya't pakatatandaan ninyong si Yahweh na inyong Diyos ay Diyos, at siya ay Diyos na hindi marunong sumira sa pangako. Tapat siya sa lahat ng umiibig sa kanya at sumusunod sa kanyang mga tuntunin. *(MBB 2nd ed.)*

v7"Inayat ken pinilinakayo ti Apo saan a gapu ta ad-adukayo ngem dagiti dadduma a tattao; kinapudnona, dakayo ti kabassitan a nasion ditoy daga.
v8Ngem inayatnakayo ti Apo ket tinungpalna ti inkarina kadagidi kapuonanyo. Daytoy ti gapuna nga insalakannakayo iti ari ti Egipto babaen iti naindaklan a pannakabalinna.
v9Laglagipenyo a ti Apo a Diosyo ti maymaysa a Dios ken mapagtalkan. Tungpalennanto ti tulagna ket iparangarangnanto ti di agbalbaliw nga ayatna iti rinibu a kaputotan kadagiti agayat kenkuana ken agtulnog kadagiti bilinna *(TBNDB)*

The very name ***Yisrael, Israel,*** *by which the Jewish People is known, means “to wrestle with God” (Genesis 32:29), indicating that each and every person must seek and find God in his or her own way.* – ***Living Judaism by Rabbi Wayne Dosick***

Pangwakas:

1. Ayon sa mga talatang ating pinag-aralan gaano kahalaga ang Bayang Israel sa Diyos?
2. Memory Verse: ***Roma 9:4***
3. Next Lesson: ***“Ang Sampung Utos”***

Ang Sampung Utos

(10th Lesson)

Mga Layon:
1. Pag-usapan at alamin Ang Sampung Utos.
2. Ipaunawa ito ayon sa pagkaunawa ng mga Israelita noon at ngayon.
3. Alamin ang mga prinsipyong nakapaloob para sa atin.

ANG SAMPUNG UTOS

Exodo 20:1-17

1Binigkas ng Diyos ang lahat ng salitang ito, na sinasabi,
2"Ako ang PANGINOON mong Diyos na naglabas sa iyo sa lupain ng Ehipto, mula sa bahay ng
pagkaalipin.
3"Huwag kang magkakaroon ng ibang mga diyos sa harap[a] ko.
4"Huwag kang gagawa para sa iyong sarili ng inukit na larawan o ng anumang kawangis ng anumang
nasa langit sa itaas, o ng nasa lupa sa ibaba, o ng nasa tubig sa ilalim ng lupa.
5Huwag mo silang yuyukuran, o paglingkuran man sila; sapagkat akong PANGINOON mong Diyos ay
Diyos na mapanibughuin, na aking pinarurusahan ang mga anak dahil sa kasamaan ng mga magulang
hanggang sa ikatlo at ikaapat na salinlahi ng mga napopoot sa akin;
6ngunit pinagpapakitaan ko ng wagas na pag-ibig ang libu-libong umiibig sa akin at tumutupad ng aking
mga utos.
7"Huwag mong babanggitin ang pangalan ng PANGINOON mong Diyos sa walang kabuluhan, sapagkat
hindi pawawalang-sala ng PANGINOON ang sinumang gumagamit ng kanyang pangalan sa walang
kabuluhan.
8"Alalahanin mo ang araw ng Sabbath, upang ingatan itong banal.
9Anim na araw kang gagawa at iyong gagawin ang lahat ng iyong gawain;
10ngunit ang ikapitong araw ay Sabbath sa PANGINOON mong Diyos. Sa araw na ito ay huwag kang
gagawa ng anumang gawain, ikaw o ang iyong anak na lalaki, ang iyong anak na babae, ang iyong aliping
lalaki, ang iyong aliping babae, ang iyong mga baka, ang dayuhang nasa loob ng iyong mga pintuan;
11sapagkat sa loob ng anim na araw ay ginawa ng PANGINOON ang langit at lupa, ang dagat, at lahat ng
naroroon, at nagpahinga sa ikapitong araw; kaya't binasbasan ng PANGINOON ang araw ng Sabbath, at
ginawa itong banal.
12"Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina, upang ang iyong mga araw ay humaba sa lupaing
ibinibigay sa iyo ng PANGINOON mong Diyos.
13"Huwag kang papatay.
14"Huwag kang mangangalunya.
15"Huwag kang magnanakaw.
16"Huwag kang magiging sinungaling na saksi laban sa iyong kapwa.
17"Huwag mong iimbutin ang bahay ng iyong kapwa; huwag mong iimbutin ang asawa ng iyong kapwa,
o ang kanyang aliping lalaki o ang kanyang aliping babae, o ang kanyang baka, o ang kanyang asno, o
ang anumang bagay ng iyong kapwa."

(Ang Biblia 2nd Ed.)

I. UNANG KAUTUSAN

(EX.20:1-2)

v1 Ang lahat ng ito'y sinabi ng diyos:
v2" Ako si Yahweh, ang iyong diyos na naglabas sa iyo sa Egipto at nagpalaya sa iyo mula sa pagkaalipin. *(MBB 2nd Ed.)*

v1 Nagsao ti dios ket adtoy dagiti balikasna:
v2 "Siak ni Yahweh a diosyo a nangiruar kadakayo idiay Egipto, iti daga a nakatagabuanyo.
(TBNDB)

*Si **YHWH,** ang Panginoong lamang ang kanilang kikilalanin Diyos.

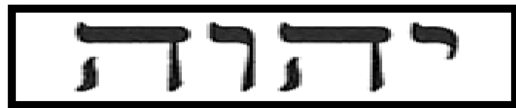
The 1st Commandment

"The commandments as read and observed in Judaism begin with Exod. 20.2 (Deut. 5.6): 'I am the LORD your God (better: 'I the LORD am your God') who brought you out of the land of Egypt, out of the house of slavery', a declaration rather than a commandment, but one that firmly establishes God's love and grace as the motivation and ground for the demands that follow. Since the twentieth century this grounding of Israelite law in divine grace has been widely affirmed by Christian as well as Jewish interpreters…"
- WA LT E R H A R R E L S O N

-(A Dictionary of Jewish–Christian Relations EDITED BY Edward Kessler and Neil Wenborn)

(An Excerpt from NRSV "To The Reader")

"Careful readers will notice that here and there in the Old Testament the word Lord (or in certain cases God) is printed in capital letters. This represents the traditional manner in English versions of rendering ***the Divine Name, the "Tetragrammaton***" (see the translators' notes on Exodus 3:14, 15), following the precedent of the ancient Greek and Latin translators and the long established practice in the reading of the Hebrew Scriptures in the synagogue. While it is almost if not quite certain that the Name was originally pronounced "Yahweh," this pronunciation was not indicated when the Masoretes added vowel sounds to the consonantal Hebrew text. To the four consonants ***YHWH*** of the Name, which had come to be regarded as too sacred to be pronounced, they attached vowel signs indicating that in its place should be read the Hebrew word ***Adonai*** meaning **"*Lord*"** (or *Elohim* meaning "God"). Ancient Greek translators employed the word ***Kyrios*** **("*Lord*")** for the Name. The Vulgate likewise used the Latin word ***Dominus*** ("Lord"). The form "Jehovah" is of late medieval origin; it is a ombination of the consonants of the Divine Name and the vowels attached to it by the Masoretes but belonging to an entirely different word. Although the American Standard Version (1901) had used "***Jehovah***" to render the Tetragrammaton (the sound of Y being represented by J and the sound of W by V, as in Latin), for two reasons the Committees that produced the RSV and the NRSV returned to the more familiar usage of the King James Version. (1) The word "***Jehovah***" does ***not accurately represent*** any form of the Name ever used in Hebrew. (2) The use of any proper name for the one and only God, as though there were other gods from whom the true God had to be distinguished, began to be discontinued in Judaism before the Christian era and is inappropriate for the universal faith of the Christian Church." –

For the Committee, Bruce M. Metzger
The New Oxford Annotated Bible Study Notes with the Apocryphal/Deuterocanonical Books

Commandment (of God). = "MITZVAH" (plural, mitzvot)

The Torah contains 613 mitzvot, commandments. The most famous of the commandments are the ***Aseret HaDebrot, the Ten Commandments*** *(sometimesknown as the Decalogue; literally, "the ten Divine utterances/sayings"). These are the commands given by God to Moses at Mt. Sinai, which Moses brought down the mountain engraved on two stone tablets (Exodus 20:1-14; 32:1-19; 34:27-35; and Deuteronomy 4:13 and 5:1-30). These ten are the best known of all the commandments because they were the first commandments given during the theophany at Sinai, and because in a brief, pithy way, they address the central issues of human behavior toward God and with fellow human beings."* ***– Living Judaism by Wayne Dosick***

II. IKALAWANG KAUTUSAN

EX.20:3-6

v3 "Huwag kang sasamba sa ibang diyos,
maliban sa akin. v4 "Huwag kang gagawa ng
imahen ng anumang nilalang na nasa langit,
nasa lupa, o Nasa tubig upang sambahin.
v5 Huwag mo silang yuyukuran ni
sasambahin sapagkat akong si yahweh na
iyong diyos ay mapanibughuing Diyos. Ang
kasalanan ng mga magulang ay sinisingil ko sa
kanilang mga anak hanggang sa ikatlo at
ikaapat na salinlahi. v6 Ngunit ipinadarama
ko ang aking pag-ibig sa libu-libong salinlahi
ng mga umiibig sa akin at tumutupad sa aking
mga Kautusan. *(MBB 2nd ed.)*

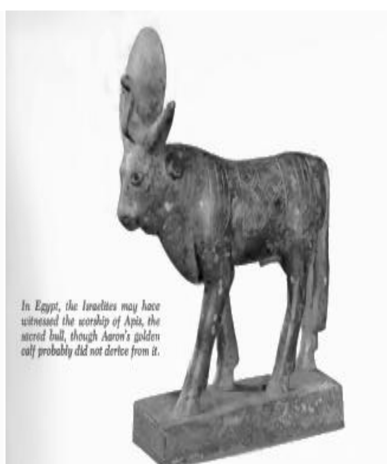
v3 "Dika agdaydayaw iti sabali a dios no di
laeng siak. v4 "Dika agaramid iti agpaay
kenka a kinitikitan a ladawan wenno aniaman
a kapadpada ti parsua iti langit wenno iti daga
Wenno iti danum nga adda iti uneg ti daga.
v5 Dika agrukbab wenno agdaydayaw iti uray
Ania a kinitikitan a ladawan agsipud ta siak, ni
Yahweh a Diosmo, ket managimonak. Dusaek
dagiti gumura kaniak, agraman dagiti annakda
Agingga iti maikatlo ken maikapat a
kaputotan. v6 Ngem ipakitak ti panagayatko
iti rinibu a kaputotan dagiti agayat kaniak ken
mangtungpal kadagiti bilinko. *(TBNDB)*

Mga Kinikilalang Diyus-diyosan Noong Unang Panahon:

("Reader's Digest The Story of The Bible World.")

Baal, the Syrian god of thunder and lightning, from a relief at Ugarit in Syria

In Egypt, the Israelites may have witnessed the worship of Apis, the sacred bull, though Aaron's golden calf probably did not derive from it.

A figurine of Astarte, goddess of fertility, ninth century B.C., whose worship tempted the Israelites in Canaan for centuries

**** Ano Pa Ang Dahilan Kung Bakit Ayaw Ni Yahweh Ang Mga Diyos-diyosan?***

Isaiah 42:8

v8Ako ang Panginoon (יהוה) iyon ang aking pangalan; hindi ko ibibigay sa iba ang aking kaluwalhatian, o ang akin mang kapurihan sa mga larawang inanyuan.*(ABAB)*

v8Siac ni *Yahweh*, dayta ti naganco; ket ti dayagco diacto ited iti sabali, ket diac met ited ti dayawco cadagiti kinitikitan a ladladawan. *(TSB)*

III. IKATLONG KAUTUSAN

(Ex.20:7)

v7 "Huwag mong gagamitin sa walang kabuluhan ang pangalan ni Yahweh (יהוה) Na iyong Diyos. Tiyak na paparusahan ko ang sinumang gumamit nito nang walang Kabuluhan. *(MBB 2nd ed.)*

v7 "Dimo aramaten ti naganko iti dakes a panggep gapu ta, siak, ni Yahweh a Diosmo, Dusaek ti siasinoman a barengbareng ti Panangusarna iti naganko. *(TBNDB)*

**Pagsamba at Pagrespeto sa Dakilang Pangalan*

IV. IKAAPAT NA KAUTUSAN

(Ex. 20:8-11)

v8 "Lagi mong tandaan at ilaan para sa akin ang Araw ng Pamamahinga.
v9 Anim na araw kang magtatrabaho, at tapusin mo ang dapat gawin.
v10 Subalit ang ikapitong araw ay para kay Yahweh na iyong Diyos; ito ay araw ng Pamamahinga. Sa araw na ito'y huwag magtrabaho ang sinuman sa inyo; kayo, ang Inyong mga anak, mga aliping lalaki o babae, ang inyong mga alagang hayop, ni ang mga Dayuhang nakikipamayan sa inyo.
v11 Anim na araw kong nilikha ang langit, ang lupa, ang mga dagat at ang lahat ng nasa mga ito. Ngunit namahinga ako sa ikapitong araw. Kaya't ito'y aking pinagpala at inilaan para sa akin. *(MBB 2nd)*

v8 "Ngilinem ti aldaw a panaginana ket ibilangmo a nasantoan.
v9 Innem nga aldaw ti Panagtrabahom,
v10 Ngem aginanaka iti maikapito nga aldaw a maipaay kaniak. Dika agtrabaho iti dayta nga aldaw---sika wennodagiti annakmo wenno dagiti tagabum wenno dagiti animalmo wenno dagiti ganggannaet nga agnaed iti pagiliam.
v11 Iti las-ud ti Innem Nga aldaw, Siak, ni Yahweh, inaramidko ti langit, daga, dagiti baybay agraman dagiti
Amin a linaonda, ngem naginanaak iti maikapito nga aldaw. Isut' gapuna a, siak, ni Yahweh, binendisionak ti aldaw a panaginana ket intuyangko nga aldaw a nasantoan. *(TBNDB)*

**Paggalang at pagrespeto sa Mga Araw Ng Pag-gawa at Araw Ng Pamamahinga*

Ex.31:13

v13"Sabihin mo sa mga Israelita na ipangilin ang Araw ng Pamamahinga sapagkat ito ang <u>*magsisilbing palatandaan*</u> sa inyo at sa inyong mga salinlahi <u>*na kayo'y aking pinili para maging bayan ko.*</u> *(ABAB)*

v13nga ibagana daytoy kadagiti Israelita, 'Ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana, ta daytoy ti agserbi a pagilasinan kadakayo iti agnanayon, a siak, ni Yahweh, pinilikayo nga agbalin a tattaok. *(TBNDB)*

V. IKALIMANG KAUTUSAN

Exodus 20:12

v12 "Igalang mo ang iyong ama at ang iyong ina, upang ang iyong mga araw ay humaba sa Lupaing ibinibigay sa iyo ng Panginoon mong Diyos. *(ABAB)*

v12 "Dayawem da amam ken inam tapno napaut ti panagbiagmo iti daga nga itedko Kenka. *(TBNDB)*

**Magulang ang unang dapat pakitunguhan ng mabuti at may pag-galang.*

Exodus 21:15, 17

15"Ang manakit sa kanyang ama o sa kanyang ina ay papatayin…
17"Ang magmura sa kanyang ama, o sa kanyang ina ay papatayin. *(ABAB)*

15"Siasinoman a mangkabil iti ama wenno inana, rumbeng a mapapatay.
17"Siasinoman a mangilunod iti ama wenno iti inana, rumbeng a mapapatay. *(TBNDB)*

VI. IKAANIM NA KAUTUSAN

EXODUS 20:13

13"Huwag kang papatay. *(ABAB)*

13"Dika mamapatay. *(TBNDB)*

*Paggalang at pagrespeto sa buhay ng iyong kapwa.

VII. IKAPITONG KAUTUSAN:

EXODUS 20:14

v14 "Huwag kang mangangalunya. *(ABAB)*

v14 "Dika makikamalala. *(TBNDB)*

**Paggalang at Pagrespeto sa Sexual na relasyon at Pag-aasawa.*

VIII. IKAWALONG KAUTUSAN:

EXODUS 20:15

v15 "Huwag kang magnanakaw. *(ABAB)*

v15 "Dika agtakaw. *(TBNDB)*

**Paggalang at Pagrespeto sa Pagmamay-ari ng iyong Kapwa*

IX. IKASIYAM NA KAUTUSAN:

EXODUS 20:16

v16 "Huwag kang magiging sinungaling na saksi laban sa iyong kapwa. *(ABAB)*

v16 "Dika agsaksi iti ulbod a maibusor iti Padam a tao. *(TBNDB)*

**Paggalang, Pagrespeto at Katotohanan sa Bawat Salita*

X. IKASAMPUNG KAUTUSAN:
EXODUS 20:17

v17 "Huwag mong iimbutin ang bahay ng iyong kapwa; huwag mong iimbutin ang asawa ng iyong kapwa, o ang kanyang aliping lalaki o ang kanyang aliping babae, o ang kanyang baka, o ang kanyang asno, o ang anumang bagay ng iyong kapwa." *(ABAB)*
**Pagkakaroon malinis na puso*

v17 "Dimo aguman ti balay ti sabali a tao. Dimo aguman ti asawana, dagiti tagabuna, dagiti bakana, dagiti asnona wenno ti aniaman a sanikuana." *(TBNDB)*

XI. Pangkalahatang Suliranin Patungkol Sa Kasalanan
Romans 3:23-26

v23yamang ang lahat ay nagkasala, at hindi nakaabot sa kaluwalhatian ng Diyos;
v24sila ngayon ay itinuturing na ganap ng kanyang biyaya bilang kaloob sa pamamagitan ng pagtubos na na kay Cristo Jesus;
v25na siyang inialay ng Diyos bilang ***handog na pantubos*** sa pamamagitan ng kanyang dugo na mabisa sa pamamagitan ng pananampalataya. Ito ay kanyang ginawa upang maipakita ang pagiging matuwid ng Diyos, sapagkat sa kanyang banal na pagtitiis ay kanyang pinalampas ang mga kasalanang nagawa sa nakaraan;
v26upang mapatunayan sa panahong kasalukuyan na siya'y matuwid at upang siya'y maging ganap at taga-aring-ganap sa taong mayroong ****pananampalataya ni Jesus.*** *(ABAB)*

v23Nagbasol amin a tattao ket agkurangda iti kinadayag ti Dios. v24Ngem gapu iti parabur a siaayat nga inted ti Dios, mapalinteg ti amin a tattao iti sangoananna babaen ken ni Cristo Jesus a mangwayawaya kadakuada.
v25Indaton ti Dios ni Cristo Jesus tapno, babaen iti ipapatayna, isu ti pakapakawanan dagiti basol dagiti tattao babaen iti pammatida kenkuana. Inaramid ti Dios daytoy tapno ipakitana ti kinalintegna. Iti napalabas, naanus ket pinalabasna dagiti basol ti tao. v26Ngem iti agdama a tiempo, dina palabasenen ti basol ti tao tapno ipakitana ti kinalintegna. Kastoy ti panangipakita ti Dios a nalinteg ti aramidna, ket palintegenna ti amin a mamati ken ni Jesus. *(TBNDB)*

The Revelation of God's Justice.

Romans 3:21–22*: Apart from the law, where no one might lay hold of the law as a defense from God's judgment. Disclosed, 1:17.* ***The righteousness of God*** *involves God's action in Christ to "justify" (make right) those who trust in God (see 6:1–23).*
Romans 3:22: The alternate translation in note a, the faith of Jesus Christ, is increasingly preferred. It conforms this phrase to identically structured phrases in 3:3 ("the faithfulness of God") and 4:12, 16 ("the faith of … Abraham") and reflects the importance for Paul of Jesus' faithful obedience (5:19; Phil 2:8).
Romans 3:25–26: Paul emphasizes God's integrity and justice, now "revealed" (1:17), not in putting up with sin but in dealing with it ***decisively through the faith of Jesus*** *(see note c). Sacrifice of atonement, 4 Macc 17:22. The translation in note b (see Ex 25:17–22) is less likely. Divine forbearance, God has patiently withheld wrath, not to indulge sin but to lead sinners to repentance (2:4)…*

* Handog Para Sa Kasalanan

(Special Study #1)

* “Atonement” = Handog Na Pantubos

כַּפֹּרֶת kappōreṯ: *A noun meaning* ***a lid, propitiation.*** *This word refers to the lid that covered the ark of the testimony. It was made of gold and was decorated with two cherubim. God resided above this mercy seat (Ex. 25:17-22). Only at specific times could the high priest come before the mercy seat (Lev. 16:2). On the Day of Atonement, the high priest made atonement for himself, the Tabernacle, and the people by a sin offering, which included sprinkling blood on this lid (Lev. 16:13-15)...*
THE COMPLETE WORD STUDY DICTIONARY: OLD TESTAMENT by Warren Baker, D.R.E. & Eugene Carpenter, Ph.D.

I. Paano Ang Paraan Ng Pagpapatawad Sa Lumang Tipan?
Leviticus 4:1-7

v**1**Sinabi ni Yahweh kay Moises, v**2**"Sabihin mo sa bayang Israel kung ano ang dapat nilang gawin kapag sila'y nagkasala o hindi sinasadyang nakalabag sa alinmang utos ni Yahweh.
v**3**"Kung ang nagkasala'y ang pinakapunong pari, at nadamay pati ang sambayanan, mag-aalay siya ng isang batang toro na walang kapintasan bilang handog para sa kapatawaran ng kanyang kasalanan. v**4**Dadalhin niya ito sa harapan ni Yahweh sa may pintuan ng Toldang Tipanan, ipapatong niya sa ulo nito ang kanyang kamay at papatayin ito.
v**5**Kukuha ng kaunting dugo ang pinakapunong pari at dadalhin sa Toldang Tipanan. v**6**Itutubog niya sa dugo ang kanyang daliri at sa harapan ko ay wiwisikan niya ng pitong beses ang tabing ng santuwaryo. v**7**Lalagyan din niya ng dugo ang mga sungay ng altar ng insensong nasa harapan ni Yahweh sa Dakong Banal. Ang natirang dugo ay ibubuhos niya sa paanan ng altar na sunugan ng mga handog sa harap ng Toldang Tipanan. *(MBB 2nd Ed.)*

v**1**Ket ni Jehova nakisao ken Moises, a kinunana, v**2**Ibagam cadagiti annac ti Israel, a cunam, No addanto macabasol a dina gagaraen iti maysa cadagiti saan nga aramiden nga imbilin ni Jehova, ket aramidennanto ti maysa cadagidiay:
v**3**No ti napulotan a padi macabasolto isu a pacairamananto ti ili, mangidaton ngarud gapu iti basolna nga inaramidna, iti maysa a bumaro a vaca nga awan pacapilawanna ken Jehova, a maipaay a daton gapu iti basol.
v**4**Ket mangyegto iti vaca a bumaro iti ruangan ti tolda ti gimong iti sango ni Jehova; ket ipataynanto ti imana iti rabaw ti olo ti vaca, ket patayennanto ti vaca iti sango ni Jehova. v**5**Ket ti napulotan a padi alaennanto ti dara ti vaca, ket yegnanto iti tolda ti gimong: v**6**Ket ti padi ibabasananto ti ramayna iti dara, ket iwarisnanto ti dara iti maminpito iti saclang ni Jehova iti sangoanan ti abbong ti santuario. v**7**Ket ti padi icabilnanto ti dadduma a dara cadagiti sarsara ti altar ti incienso a nasayamusom iti sango ni Jehova, nga adda iti tolda ti gimong; ket ti dagup ti dara ti bumaro a vaca ibuyatnanto iti puon ti altar ti daton a mapuuran, nga adda iti ruangan ti tolda ti gimong. *(TSB)*

Hebreo 9:22

v22 Ayon sa Kautusan, halos lahat ng bagay ay nililinis sa pamamagitan ng dugo, at walang kapatawaran ng kasalanan kung hindi sa pamamagitan ng pag-aalay ng dugo.*(MBB 2nd ED)*

v22Ket cas mayalubog iti linteg, nganngani isu-amin a banag magugoranda iti dara; ket no awan ti dara a maiparucpoc, awan ti pannacasubbot. (*TSB)*

II. Paghahandog Sa Kasalanan (BagongTipan)

Hebreo 10:1-7

v1Ang Kautusan ay anino lamang at hindi lubos na naglalarawan ng mabubuting bagay na darating. Hindi ito nagpapabanal sa mga lumalapit sa Diyos sa pamamagitan ng mga handog na iniaalay taun-taon. v2Kung napatawad na nga ang mga lumalapit sa Diyos sa pamamagitan ng ganoong mga handog, wala na sana silang dapat alalahanin, at hindi na sila kailangang mag-alay pang muli. v3Ngunit ang mga alay na ito ang nagpapagunita sa mga tao ng kanilang mga kasalanan taun-taon, v4sapagkat ang dugo ng mga toro at mga kambing ay hindi makakapawi ng mga kasalanan.
v5-6Dahil diyan, nang si Cristo'y naparito sa daigdig, sinabi niya sa Diyos:
"Ang mga pang-alay, pati mga handog, at ang mga hayop na handang sunugin, hindi mo na ibig sa dambana dalhin, hindi mo kinalugdan ang mga handog na sinusunog, at ang mga handog upang pawiin ang kasalanan. Kaya't inihanda mo ang aking katawan upang maging handog. v7Kaya't sinabi ko, 'Ako'y narito, O Diyos, upang sundin ang iyong kalooban,' ayon sa sinasabi ng kasulatan tungkol sa akin." *(MBB 2nd Ed.)*

v1Saan a naan-anay ti Linteg dagiti Judio; saan met a pudno a pagtuladan kadagiti napaypayso a bambanag. Anniniwanda laeng dagiti naimbag a bambanag nga umayto. Tinawen a maidatag ti isu met laeng a kita ti daton. Ni kaanoman saan a kabaelan ti Linteg a pagbalinen a naan-anay dagiti tattao nga umasideg iti Dios babaen kadagitoy a daton. v2Ta no agpayso a maugasan ti basol dagiti agdaydayaw iti Dios, awan koman ti riknada a nakabasol, ket agsardengda metten nga agidaton.
v3Nupay kasta, tinawen nga ipalagip dagitoy a daton ti basol dagiti tattao. v4Saan a kabaelan ti dara dagiti baka ken kalding nga ikkaten dagiti basol.
v5Daytoy ti gapuna nga idi umayen ni Cristo ditoy lubong, kinunana iti Dios: "Dimo tarigagayan dagiti sakrifisio ken daton, ngem insaganaannak iti maysa a bagi. v6Dika maragsakan kadagiti daton a mapuoran iti altar, wenno dagiti daton a mangikkat kadagiti basbasol. v7Iti kasta, kinunak, 'Adtoyak, O Dios, a mangaramid iti pagayatam, Kas naisurat iti maipapan kaniak iti libro ti Linteg.'"*(TBNDB)*

Hebreo 9:11-12

v**11**Ngunit nang dumating si Cristo na Pinakapunong Pari ng mabubuting bagay na darating, sa pamamagitan ng lalong dakila at lalong sakdal na tabernakulo na hindi gawa ng mga kamay ng tao, samakatuwid ay hindi sa sangnilikhang ito,
v**12**at hindi rin sa pamamagitan ng dugo ng mga kambing at mga toro, kundi sa pamamagitan ng kanyang sariling dugo, siya ay pumasok na minsan magpakailanman sa Dakong Banal, sa gayo'y tinitiyak ang walang hanggang katubusan.
(ABAB)

v**11**Ngem idi nga immay ni Cristo, cangatoan a padi dagiti naimbag a banbanag nga umayto gapu iti dacdackel ken nasaysayaat a tabernaculo, a saan a naaramid babaen ti ima, cayatna a sao-en, saan nga itoy a pannacaparsua,
v**12**Ket saan met a gapu iti dara dagiti toro a calding ken dagiti toro, a vaca no di ket gapu iti darana met laeng, simrec iti naminpinsan a maipaay iti agnanayonen idiay santo a disso a nagun-odanna ti agnanayon a pannacasubbot.
(TSB)

Ang Mga Pagpapala
At Mga Sumpa
(11th Lesson)

I. Ang Mga Pagpapala

Deuteronomio 28:1-10, 14

v1"Kung susundin lamang ninyo si Yahweh na inyong Diyos at tutuparin ang kanyang mga utos, gagawin niya kayong pinakadakila sa lahat ng mga bansa sa balat ng lupa.
v2Mapapasa-inyo ang lahat ng mga pagpapalang ito kung susundin ninyo ang Diyos ninyong si Yahweh.
v3"Pagpapalain niya kayo sa inyong mga bayan at sa inyong mga bukid.
v4"Pagpapalain niya kayo ng maraming anak, masaganang ani sa inyong lupain, at maraming alagang hayop.
v5"Pagpapalain niya ang imbakan ng inyong inaning butil at ang mga pagkaing nagmumula roon. v6"Pagpapalain niya kayo sa lahat ng inyong gagawin.
v7"Ang mga kaaway na magtatangkang lumaban sa inyo ay matatalo ninyo sa tulong ni Yahweh. Sasalakayin nila kayo ngunit magkakanya-kanya sila sa pagtakas.
v8"Pagpapalain niya ang inyong mga kamalig at lahat ng inyong gawain; pagpapalain niya kayo sa lupaing ibibigay niya sa inyo.
v9"Tulad ng pangako ni Yahweh, kayo'y gagawin niyang isang bansang matatag at nakalaan sa kanya kung susundin ninyo siya at tutuparin ang kanyang mga tuntunin.
v10Sa ganoon makikita ng lahat ng bansa na kayo'y kanyang bayan, at matatakot sila sa inyo. *(MBB 2nd Ed.)*

v1Intuloy ni Moises, "No agtulnogkayo iti Apo a Diosyo ket ikagumaanyo a tungpalen dagiti amin a bilinna nga ipakaammok kadakayo ita nga aldaw, pagbalinennakayto a natantan-ok ngem iti uray ania a nasion iti rabaw ti daga. v2No agtulnogkayo iti Apo a Diosyo, maipaayto kadakayo amin dagitoy a bendision: v3"Bendisionanto ti Apo dagiti ili ken dagiti talonyo. v4"Paraburannakayto ti Apo iti adu nga annak, nawadwad nga apit ken adu a baka ken karnero.
v5"Bendisionanto ti Apo dagiti mulmulayo ken aniaman a taraon nga isaganayo nga agtaud kadakuada. v6"Bendisionanto ti Apo ti amin nga aramidyo.
v7"Parmekento ti Apo dagiti kabusor a manggubat kadakayo. Maymaysanto ti paggapuanda a mangraut kadakayo, ngem mawarawaradanto ket tinto la pagturturonganda.a
v8"Bendisionanto ti Apo a Diosyo ti trabahoyo ket punnoennanto iti trigo dagiti kamaligyo. Wen, bendisionannakayto iti daga nga itedna kadakayo.
v9"No agtulnogkayo iti Apo a Diosyo ket tungpalenyo ti amin a bilinna, pagbalinennakayto a tattaona a kas inkarina.
v10Iti kasta, mabigbigto dagiti amin a tattao ditoy daga a dakayo ti pinili ti Apo a Diosyo ket agbutengdanto kadakayo *(TBNDB)*

v14Huwag ninyong lalabagin ang alinman sa sinasabi ko sa inyo. Huwag kayong lilihis sa kanan o sa kaliwa. Huwag kayong tatalikod kay Yahweh ni sasamba o maglilingkod sa mga diyusdiyosan. *(MBB 2nd ed.)*

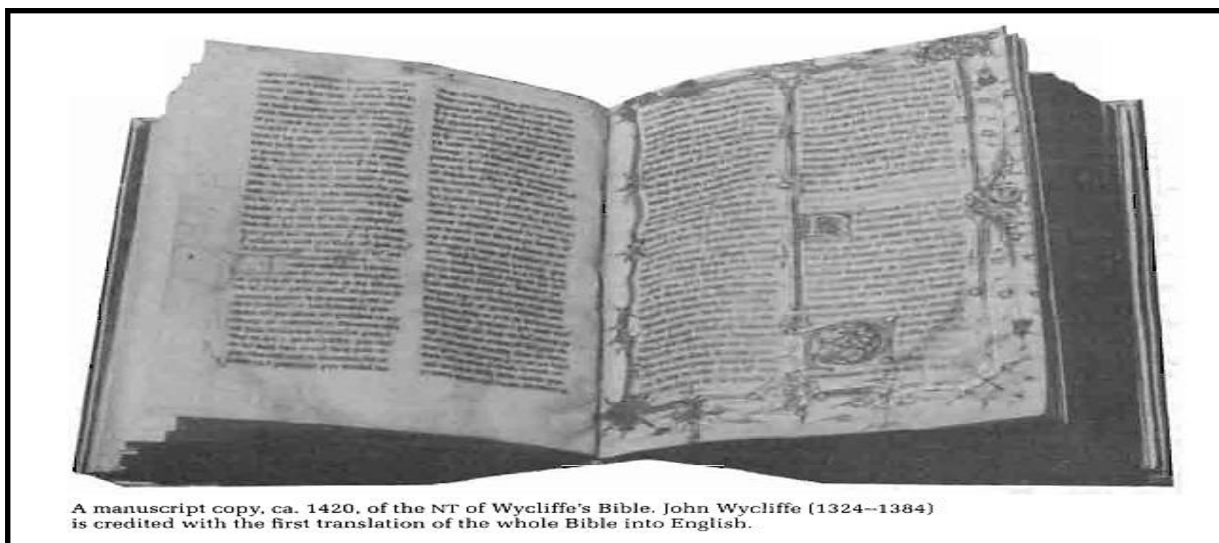
v14Ngem masapul a diyo sukiren ti aniaman a bilin ket dikay agdaydayaw ken agserbi kadagiti didiosen."
(TBNDB)

II. Ang Mga Sumpa

Deuteronmy 29:15-22

v15"Subalit kung hindi kayo makikinig kay
Yahweh na inyong Diyos at hindi susunod sa
kanyang mga utos at mga tuntuning ibinibigay
ko sa inyo ngayon, mangyayari sa inyo ang
mga sumpang ito:
v16"Susumpain niya kayo, ang inyong mga
lunsod at ang inyong mga bukid.
v17"Susumpain niya ang imbakan ng inyong
inaning butil at ang mga pagkaing nagmumula
roon. v18"Susumpain niya kayo at
magkakaroon lamang kayo ng iilang anak,
mahinang ani, at kaunting alagang hayop.
v19"Mabibigo kayo sa lahat ng inyong
gagawin. v20"Padadalhan niya kayo ng
kahirapan, kaguluhan, at kabiguan sa lahat ng
inyong gagawin hanggang sa kayo'y malipol.
Gagawin niya ito dahil sa pagtalikod ninyo sa
kanya. v21Hindi niya kayo aalisan ng salot
hanggang sa maubos kayo sa lupaing ibibigay
niya sa inyo. v22Lilipulin kayo ni Yahweh sa
pamamagitan ng sakit na pagkatuyo,
nagaapoy na lagnat, pamamaga ng katawan, at
sakit sa balat; padadalhan din niya kayo ng
matinding init at tagtuyot. Hindi kayo titigilan
ng mga ito hanggang hindi kayo nalilipol.
(MBB 2nd Ed.)

v15"Ngem no dikay agtulnog iti Apo a
Diosyo ket diyo tungpalen a sipupudno dagiti
amin a bilin ken lintegna nga itedko kadakayo
ita nga aldaw, agdissuorto kadakayo amin
dagitoy a lunod:
v16"Ilunodto ti Apo dagiti il-ili ken
taltalonyo.
v17"Ilunodnanto dagiti mulmulayo ken ti
isaganayo a taraon.
v18"Ilunodnakayto ti Apo ket bassitto laeng ti
iparaburna nga annakyo; nakirangto ti apityo
ken bassitto ti baka ken karneroyo.
v19"Ilunodto ti Apo ti amin nga aramidyo.
v20"No agaramidkayo iti dakes ket
tallikudanyo ti Apo a Diosyo, yegnanto
kadakayo ti didigra, riribuk ken parikut iti
amin nga aramidyo agingga a mapukawkayo a
mamimpinsan. v21Agsasarunonto a sakit ti
sagabaenyo agingga nga awan matda
kadakayo iti daga nga inkay sakupen.
v22Ipalak-amto kadakayo ti Apo ti makaalis a
sakit. Aggurigorkayto ket lumtegto dagiti
bagbagiyo. Yegnanto ti tikag ken makalanet
nga angin a mangdadael kadagiti mulmulayo.
Agtalinaedto kadakayo dagitoy a didigra
agingga a mataykayo. *(TBNDB)*

A manuscript copy, ca. 1420, of the NT of Wycliffe's Bible. John Wycliffe (1324–1384) is credited with the first translation of the whole Bible into English.

**** Babala Laban sa Pagsunod sa Kaugalian ng mga Pagano***
Deuteronomio 18:9-14

v**9**"Kapag kayo'y naroon na sa lupaing
ibibigay sa inyo ni Yahweh, huwag kayong
gagaya sa kasuklam-suklam na gawain ng mga
tao roon. v**10**Sinuman sa inyo'y huwag
magsusunog ng kanyang anak bilang handog.
Huwag kayong manghuhula, huwag gagawin
ang ginagawa ng mga mangkukulam, v**11**ng
mga mananawas, at ng mga sumasangguni sa
mga espiritu ng namatay. v**12**Sinumang
gumawa ng alinman sa mga ito ay
kasusuklaman ni Yahweh na inyong Diyos.
Pakatatandaan ninyo na iyan ang dahilan kaya
niya itataboy ang mga nakatira sa lupaing
pupuntahan ninyo. v**13**Lubos kayong maging
tapat sa Diyos ninyong si Yahweh. v**14**Ang
mga bansang inyong sasakupin ay sumusunod
sa mga manghuhula at mga naniniwala sa mga
agimat. Subalit ang mga ito ay ipinagbabawal
sa inyo ng Diyos ninyong si Yahweh.
(MBB2nd Ed.)

v**9**"Inton dumtengkayo iti daga nga ited
kadakayo ti Apo a Diosyo, diyo tultuladen
dagiti makarimon nga ugali dagiti tattao nga
agnaed sadiay. v**10**Diyo idatag dagiti annakyo
a kas daton a mapuoran iti altaryo. Diyo
palubos nga agan-anito wenno agbuybuyon
dagiti tattaoyo wenno aggamud v**11**wenno
agipadles wenno makiumanda kadagiti espiritu
dagiti natay. v**12**Kagura ti Apo a Diosyo dagiti
agaramid kadagiti kastoy a makarimon a
banag. Daytoy ti gapuna a paksiatennanto
dagita a tattao bayat ti isusungadyo.
v**13**Masapul a naan-anay ti kinapudnoyo iti
Apo."
v**14**Kinuna ni Moises, "Iti daga nga inkay
sakupen, agtulnog dagiti tattao iti
pammagbaga dagiti agan-anito wenno dagiti
agbuybuyon ngem saan nga ipalubos ti Apo a
Diosyo a kasta ti aramidenyo. *(TBNDB)*

III. Ang Mahalagang Pagpili!
Deuteronomy 30:15-20

v15"Binibigyan ko kayo ngayon ng
pagpipilian: buhay o kamatayan; kasaganaan
o kahirapan; v16kapag sinunod ninyo ang
mga utos na ibinibigay ko sa inyo ngayon
mula kay Yahweh na inyong Diyos,a at kung
mahal ninyo siya at ginagawa ang kanyang
kagustuhan, pagpapalain niya kayo sa lupaing
ibibigay niya sa inyo. Bibigyan niya kayo ng
mahabang buhay at gagawing isang malaking
bansa. v17Ngunit kapag tumalikod kayo at
ayaw nang makinig sa kanya, sa halip ay
naglingkod sa ibang mga diyos, v18ngayon
pa'y sinasabi ko sa inyong malilipol kayo.
Hindi kayo magtatagal sa lupaing sasakupin
ninyo sa ibayo ng Jordan.

v15"Ita nga aldaw, agpilikayo iti kayatyo:
kinaimbag wenno kinadakes, biag wenno
patay.
v16No tungpalenyo dagiti bilin ti Apo
a Diosyo, no ayatenyo, no agtulnogkayo
kenkuana ket annurotenyo dagiti amin a
lintegna, rumang-aykayto ket agbalinkayto a
dakkel a pagilian. Bendisionannakayto ti Apo
a Diosyo iti daga nga inkay tagikuaen.
v17Ngem no agsukirkayo, no dikayo
dumngeg ket masulisogkayo nga agdaydayaw
kadagiti didiosen, v18ballaagankayo itan nga
awan duadua ti pannakadadaelyo. Ababanto ti
biagyo iti dayta a daga nga inkay sakupen iti
ballasiw ti Jordan.

v19Saksi ko ang langit at ang lupa na ngayo'y inilahad ko sa inyo ang buhay o kamatayan, at ang pagpapala o sumpa. Kaya, piliin ninyo ang buhay para kayo at ang inyong lahi ay mabuhay nang matagal. v20Ibigin ninyo si Yahweh, sundin siya at manatiling tapat sa kanya upang kayo at ang inyong salinlahi ay mabuhay nang matagal sa lupaing ipinangako niya sa ninuno ninyong sina Abraham, Isaac at Jacob." *(MBB 2nd ed.)*

v19Pagpilienkayo iti biag wenno patay, iti bendision wenno iti lunod ti Dios. Awagak ti langit ken ti daga a mangsaksi iti pilienyo. Pilienyo ti biag. v20Ayatenyo ti Apo a Diosyo, agtulnog ken agtalinaedkayo a napudno kenkuana tapno napautto ti panagnaedyo, dakayo ken dagiti kaputotanyo, iti daga nga inkarina nga ited kadagidi kapuonanyo, da Abraham, Isaac ken Jacob." *(TBNDB)*

Pangwakas:
1. Nakapili ka na ba? Buhay O Kamatayan? Pagsunod O Paglabag sa Kautusan?
2. Memory Verse: **Deuteronomio 30:19**
3. Next Lesson: ***"Si Joshua At Ang Mga Hukom"***

Mga Kinikilalang Diyus-diyosan Noong Unang Panahon:
("QuickVerse 2010 Parson Bible Pictures")

A bronze statuette of Ba'al. *(Numbers 25; Judges 6:25-31; 1 Kings 16:31-32; 1 Kings 18; 2 Kings 10)*

A group of clay Asherah figurines *dating to the Iron Age (9th-7th century B.C.). These figurines were kept in the home as* ***"household gods."*** *(Genesis 31:19; Genesis 31:30-39; 1 Samuel 19:9-17; 2 Kings 23:24)*

Si Josue
At Ang Mga Hukom

(12th Lesson)

Mga Layon:

1. Ipaunawa ang pagpapatuloy ng kasaysayan ng Israel sa panahon ni Joshue at ng mga Hukom.
2. Tandaan ang mga aral na nakapaloob sa mga panahon na iyon.
3. Hikayatin ang tagapakinig na tumulad sa mga tao ng Diyos noong unang panahon.

I. Si Josue, Ang Kahalili Ni Moises

Josue 1:2-9

v2"Patay na ang lingkod kong si Moises. Ngayo'y humanda ka at ang buong Israel, at tumawid kayo sa Ilog Jordan, patungo sa lupaing ibinibigay ko sa kanila. v3Gaya ng aking sinabi kay Moises, ibinigay ko na sa inyo ang lahat ng lupaing inyong mararating. v4Ito ang magiging hangganan ninyo: sa hilaga ay ang kabundukan ng Lebanon; sa timog ay ang disyerto; sa silangan, ang malaking Ilog Eufrates; at sa kanluran, mula sa lupain ng mga Heteo hanggang sa Dagat Mediteraneo. v5Walang makakagapi sa iyo habang ikaw ay nabubuhay. Sasamahan kita gaya ng pagpatnubay ko kay Moises. Hindi kita iiwan ni hindi pababayaan man. v6Magpakatatag ka at lakasan mo ang iyong loob sapagkat ikaw ang mamumuno sa bayang ito sa pagsakop nila sa lupaing ibibigay ko sa kanila, ayon sa aking pangako sa inyong mga ninuno. v7Basta't magpakatatag ka at lakasan mo ang iyong loob. Sundin mong mabuti ang buong Kautusang ibinigay sa inyo ni Moises. Huwag kang susuway sa anumang nakasaad doon, at magtatagumpay ka saan ka man magpunta. v8Huwag mong kaliligtaang basahin ang aklat ng kautusan. Pagbulay-bulayan mo iyon araw at gabi upang matupad mo ang lahat ng nakasaad doon. Sa ganoon, magiging masagana at matagumpay ang iyong pamumuhay. v9Tandaan mo ang bilin ko: Magpakatatag ka at lakasan mo ang iyong loob. Huwag kang matatakot o mawawalan ng pag-asa sapagkat akong si Yahweh, na iyong Diyos, ay kasama mo saan ka man magpunta." *(MBB2nd ed)*

v2Kinunana, "Natayen ni Moises nga adipenko. Sika ken dagiti amin nga Israelita, agsaganakayon a bumallasiw iti Karayan Jordan ket inkay iti daga nga itedko kadakayo. v3Kas imbagak ken ni Moises, intedkon kadakayo ti amin a daga a mabaddekanyonto. v4Mangrugi ti beddengyo iti let-ang iti abagatan agingga kadagiti bantay ti Libano iti amianan, manipud iti dakkel a Karayan Eufrates iti daya, ken amin a sakup dagiti Heteo, sa agpa-laud agingga iti Taaw Mediterranean. v5Josue, awanto ti makaparmek kenka iti unos ti panagbiagmo. Addaakto kenka a kas iti kaaddak idi ken ni Moises. Saankanto a panawan wenno baybay-an. v6Pakirdem ti pakinakemmo ket dika agbuteng ta ipanguloam dagitoy a tattao a mangsakup iti daytoy a daga nga insapatak nga ited kadagiti kapuonanda. v7Masapul ngarud a pakirdem ti pakinakemmo ket tungpalem a siiinget dagiti amin a Linteg nga inted kadakayo ni Moises nga adipenko. Wen, tungpalem tapno agballigika iti sadinoman a papanam. v8Laglagipem a basaen ken adalen ti libro ti Linteg iti aldaw ken rabii tapno maannurotmo amin a sagudayenna ket rumang-ay ken agballigikanto. v9Laglagipem ti bilinko: 'Pakirdem ti pakinakemmo. Dika agbuteng wenno maupay, ta siak, ti Apo a Diosmo, addaak latta kenka iti sadinoman a papanam.'" *(TBNDB)*

II. Mga Pangyayari Sa Pamumuno ni Josue

A. Josue 21:43-45

v43Ibinigay nga ni Yahweh sa bayang Israel ang lahat ng lupaing ipinangako niya sa kanilang mga ninuno. ***Kaya't nang masakop na nila ang buong lupain, doon na sila nanirahan***. v44Binigyan sila ni Yahweh ng kapayapaan sa buong lupain, ayon sa ipinangako niya sa kanilang mga ninuno. Hindi sila natalo kailanman ng kanilang mga kaaway, sapagkat pinagtatagumpay sila ni Yahweh laban sa lahat ng kaaway. ***v45Tinupad ni Yahweh ang lahat ng ipinangako niya sa sambayanang Israel.*** *(MBB2nd ed)*

v43Iti kasta, inted ni Yahweh kadagiti Israelita ti amin a daga nga insapatana nga ited kadagiti kaputotanda. Kalpasan ti panangsakupda iti daga, impasdekda sadiay ti taengda. v44Ket kas inkari ni Yahweh kadagiti kapuonanda, inyegna kadakuada ti kappia iti aglawlaw. Awan ti uray maysa kadagiti kabusorda ti makabael a sumango kadakuada, ta pinagballigi ni Yahweh dagiti Israelita kadagiti amin a kabusorda. v45Tinungpal ni Yahweh ti amin nga inkarina kadagiti Israelita. *(TBNDB)*

B. Josue 24:14-16

v14"Kaya ngayon, sambahin ninyo si Yahweh at paglingkuran ninyo siya nang buong puso't katapatan. Alisin ninyo ang mga diyus-diyosang dating sinasamba ng inyong mga ninuno sa Mesopotamia at sa Egipto. Si Yahweh lamang ang inyong paglingkuran. v15At kung ayaw ninyong maglingkod kay Yahweh, pumili kayo ngayon kung sino ang inyong paglilingkuran: ang mga diyos na pinaglingkuran ng inyong mga ninuno sa Mesopotamia, o ang mga diyos ng mga Amoreo, na sinasamba dito sa lupaing inyong tinitirhan. Ngunit para sa akin at sa aking sambahayan, kay Yahweh kami maglilingkod. v16Sumagot ang bayan, "Hindi namin magagawang talikuran si Yahweh at maglingkod sa ibang diyos! " *(MBB 2nd Ed)*

v14"Ita," intuloy ni Josue, "agbutengkayo ngarud iti Apo ket agserbikayo kenkuana a sipupudno ken iti amin a pusoyo. Iwaksiyo dagiti didiosen a nagdaydayawan dagidi kapuonanyo idiay Mesopotamia ken Egipto. Ti laeng Apo ti pagserbianyo. v15No diyo kayat ti agserbi kenkuana, ikeddengyo itan no siasino ti pagserbianyo: agserbikayo kadagiti didiosen a nagserbian dagidi kapuonanyo idiay Mesopotamia wenno kadagiti didiosen dagiti Amorreo nga akindaga iti pagnanaedanyo iti agdama. Ngem no maipapan kaniak ken ti familiak, agserbikami iti Apo. v16Simmungbat dagiti tattao, "Adayo a mapanunotmi a panawan ti Apo tapno agserbikami kadagiti didiosen! " *(TBNDB)*

C. Hukom 2:7,8,10

"Si Josue ay namatay sa edad na 110 taon …Namatay rin ang buong salinlahing kasabayan ni Josue. Naglingkod nang tapat kay Yahweh ang mga Israelita habang nabubuhay si Josue at ang mga pinunong nakasaksi sa mga kahanga-hangang bagay na ginawa ni Yahweh para sa Israel. Subalit ***ang sumunod na salinlahi ay nakalimot*** kay Yahweh at sa lahat ng ginawa niya para sa Israel." *(MBB 2nd Ed.)*

v7Nagserbi dagiti tattao ken ni Yahweh idi adda pay a biag ni Josue. Ket uray idi natayen ni Josue, intultuloyda ti nagserbi ken ni Yahweh ta sibibiag pay dagiti panguloda a makaammo kadagiti amin nga inaramid ni Yahweh iti Israel. v8Natay ni Josue nga adipen ni Yahweh idi agtawen iti 110. Ni Nun ti amana… v10Natay met amin dayta a kaputotan, ket nabati ti sumaruno a kaputotan a saan a makaammo ken ni Yahweh ken iti amin nga inaramidna a pagimbagan ti Israel. *(TBNDB)*

III. Anong Nangyari Matapos Mamatay Si Josue

Hukom 2:11-14

v11Ang mga Israelita ay gumawa ng kasamaan laban kay Yahweh at sumamba sila sa mga Baal. v12Tinalikuran nila si Yahweh, ang Diyos ng kanilang mga ninuno, na nagligtas sa kanila sa Egipto. Naglingkod sila at sumamba sa mga diyus-diyosan ng mga bayan sa kanilang paligid. Kaya nagalit sa kanila si Yahweh. v13Itinakwil nila si Yahweh at naglingkod sa mga ***Baal*** at kay ***Astarot.*** v14Dahil dito, nagalit si Yahweh sa Israel at sila'y hinayaan niyang matalo ng kaaway at samsaman ng ari-arian. *(MBB2nd ed)*

v11Nagbasol dagiti Israelita ken ni Yahweh. Rinugianda ti nagdaydayaw kadagiti Baal. v12Tinallikudanda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, ti Dios a nangiruar kadakuada idiay Egipto; nagserbida kadagiti didiosen dagiti tattao iti likmutda. Nagrukbabda kadagitoy a didiosen. Nakapungtot ni Yahweh kadakuada. v13Tinallikudanda ni Yahweh ket nagserbida kadagiti Baal ken kadagiti Astarot. v14Napalalo ti pungtot ni Yahweh iti Israel, isut' gapuna a binay-anna dagiti kabusorda a mangraut kadakuada ken mangsamsam kadagiti sanikuada. Pinagballigi ti Dios dagiti amin a kabusorda iti aglikmut ket dida masalaknibanen dagiti bagbagida. *(TBNDB)*

IV. Pagtatalaga Ng Mga Hukom Para Sa Bayang Israel

Hukom 2:18-22

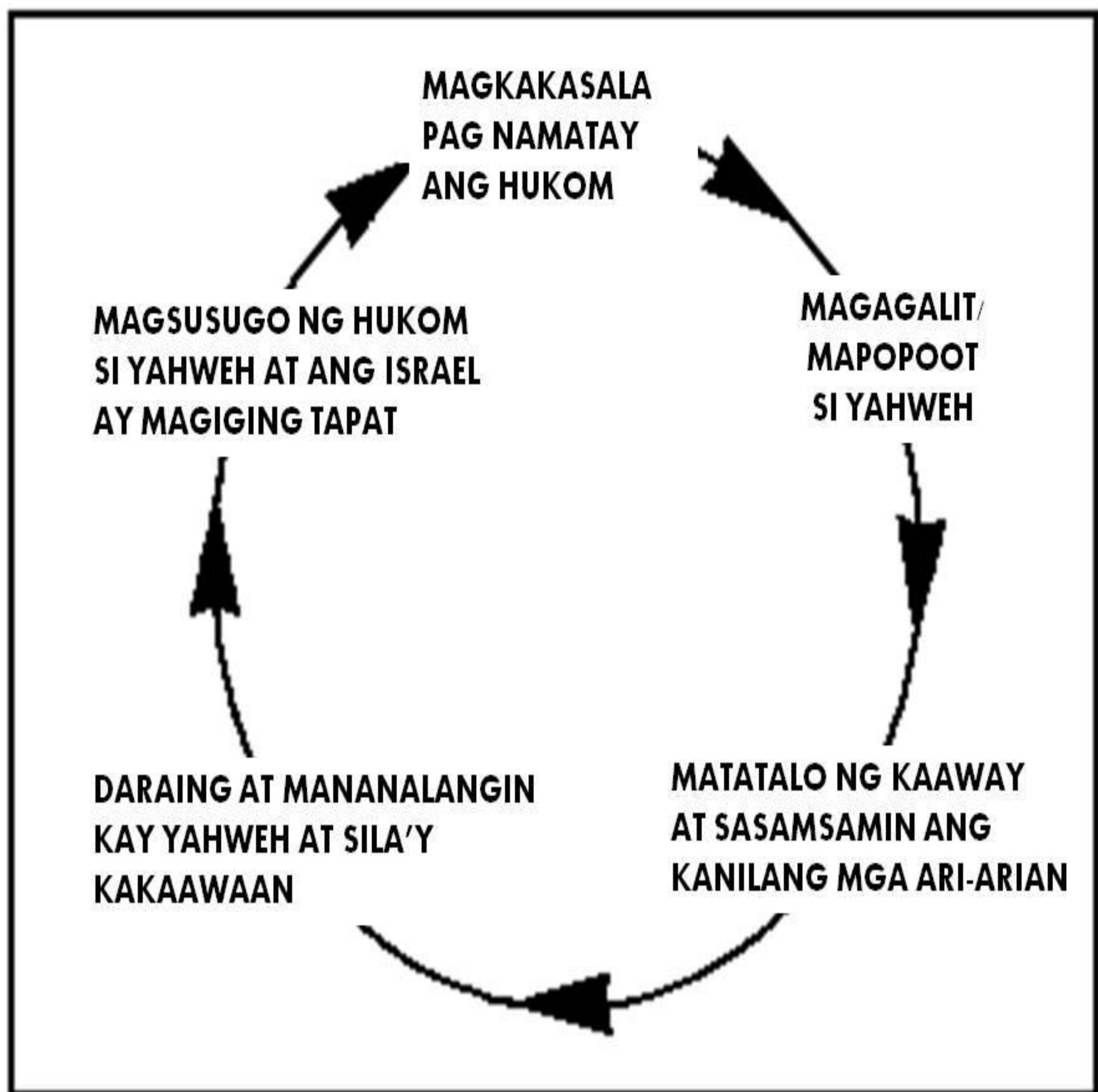
v18 Lahat naman
Kinaawaan sila ni Yahweh dahil sa kanilang mga daing bunga ng hirap na dinaranas nila. v19 Ngunit pagkamatay ng hukom, muli na namang sumasamba sa mga diyus-diyosan ang mga Israelita. Higit pa sa kasamaan ng kanilang mga ninuno ang kanilang ginagawa; hindi nila maiwan ang kanilang masasamang gawain at katigasan ng ulo. v20 Kaya, lalong nagalit si Yahweh sa kanila. Sinabi niya, "Sumira ang mga Israelita sa kasunduang ibinigay ko sa kanilang mga ninuno. Dahil sa pagsuway nila sa akin, v21 hindi ko na palalayasin ang natitira pang Cananeo sa lupaing iniwan sa kanila ni Josue nang siya'y namatay. v22 Sa pamamagitan ng mga bansang ito, masusubok ko kung ang Israel ay susunod sa aking mga utos, tulad ng kanilang mga ninuno." *(MBB2nd ed)*

v18 Tinulongan ni Yahweh ti tunggal pangulo nga intedna kadakuada tapno isalakanna ida kabayatan ti panagbiag daytoy a pangulo. Kaasian ida ni Yahweh no umasugda gapu iti panagsagaba ken pannakaidadanesda. v19 Ngem no matay ti panguloda, agsublida manen iti sigud nga aramidda. Agbalinda a dakdakes ngem ti immuna a kaputotan. Surotenda dagiti didiosen a pagserbian ken pagdaydayawanda. Iti kinasukirda, intultuloyda ti nagaramid iti dakes. v20 Kasta unay ti pungtot ni Yahweh kadagiti Israelita ket kinunana, "Sinalungasing dagitoy a tattao ti katulagak kadagiti kapuonanda. Gapu ta didak tinungpal, v21 diakton papanawen dagiti nasion a saan a pinagtalaw ni Josue idi sibibiag pay. v22 Usarekto ida tapno maammoak no tungpalen dagiti Israelita ti bilinko a kas iti panagtungpal dagidi kapuonanda."
(TBNDB)

"Judges" (Mga Hukom)

שָׁפַט šāpaṭ: A verb meaning to judge, to govern. This word, though often translated as judge, is much more inclusive than the modern concept of judging and encompasses all the facets and functions of government: executive, legislative, and judicial. Consequently, this term can be understood in any one of the following ways. It could designate, in its broadest sense, to function as ruler or governor…

- TCWSD:OT by Warren Baker, D.R.E. Eugene Carpenter, Ph.D.

BUHAY SA ILALIM NG PAGKAKASALA

Panahon Ng Mga Kaharian: Saul, David, At Solomon

(13th Lesson)

Mga Layon:

1. Malaman ang mga pangyayari sa kasaysayan ng mga kaharian.
2. Maunawaan ang mga aral na nakapaloob dito.

I. Humingi Ang Bayang Israel Ng Isang Hari

I Samuel 8:1-9

v1Nang matanda na si Samuel, ginawa niyang
mga hukom ng Israel ang kanyang mga anak
na lalaki. v2Ang panganay niya ay si Joel at
ang pangalawa'y si Abias. Sila'y nagsilbing
hukom sa Beer-seba. v3Ngunit hindi sila
sumunod sa halimbawa ng kanilang ama.
Naging gahaman sila sa salapi, tumanggap ng
suhol, at hindi pinairal ang katarungan.
v4Dahil dito, ang pinuno ng Israel ay
samasamang nagsadya kay Samuel sa Rama at
v5kanilang sinabi, "Matanda na po kayo. Ang
mga anak naman ninyo'y hindi sumusunod sa
inyong mga yapak. Kaya't ipili ninyo kami ng
isang haring mamumuno sa amin tulad ng
ibang mga bansa."
v6Nalungkot si Samuel dahil sa kahilingan ng
mga tao, kaya't nanalangin siya kay Yahweh.
v7Sinabi naman sa kanya ni Yahweh, "Sundin
mong lahat ang sinasabi nila sapagkat hindi
ikaw kundi ako ang itinatakwil nila bilang hari
nila. v8Ang ginagawa nila sa iyo ngayon ay
ginagawa na nila sa akin mula pa nang ilabas
ko sila sa Egipto. Noon pa'y tumalikod na sila
sa akin, at naglingkod sa mga diyus-diyosan.
v9Sundin mo sila, ngunit bigyan mo sila ng
babala at ipaliwanag mo sa kanila kung ano
ang gagawin ng hari na nais nilang mamahala
sa kanila." *(MBB 2nd ed.)*

v1Idi lumakayen ni Samuel, dinutokanna
dagiti annakna nga ukom iti Israel. v2Joel ti
nagan ti inauna ket Abias met ti inaudi.
Nagserbida nga ukom idiay Beerseba. v3Ngem
dida sinurot ti tugot ni amada. Ti laeng
panguartaanda ti pampanunotenda, isu a
nagawatda iti pasuksok ket saan a nalinteg ti
panangrisutda kadagiti darum.
v4Naguummong dagiti amin a panglakayen ti
Israel sada napan ken ni Samuel idiay Rama.
v5Kinunada kenkuana, "Kitaem, lumakaykan
ket saan a sumurot dagiti annakmo iti tugotmo.
Nasaysayaat no mangdutokka iti ari a
mangituray kadakami, tapno maaddaankami iti
ari a kas kadagiti sabali a pagilian."
v6Saan a naragsakan ni Samuel iti
panagdawatda iti ari, ket nagkararag ken ni
Yahweh. Kinuna ni Yahweh: v7"Ipangagmo ti
amin nga ibaga dagiti tattao kenka, ta saan a
sika ti linaksidda no di ket siak ta didakon
kayat a mangituray kadakuada. v8Manipud idi
inruarko ida idiay Egipto, tinallikudandakon
ket nagdaydayawda kadagiti didiosen. Ita, ar-
aramidenda met kenka ti inar-aramidda kaniak.
v9Ipangagmo ngarud ti saoda, ngem
ballaagam ida iti nainget ket ilawlawagmo
kadakuada no anianto ti aramiden ti ari a
mangituray kadakuada." *(TBNDB)*

II. Ang Mga Hari Ng Israel

Mga Gawa 13:21-22

v21Nang humingi sila ng hari, ibinigay sa kanila ng Diyos ang isang lalaking mula sa lipi ni Benjamin, si Saul na anak ni Cis. Naghari si Saul sa loob ng apatnapung taon. v22At nang siya'y alisin ng Diyos, si David naman ang pinili ng Diyos upang maghari sa kanila. Sinabi ng Diyos tungkol sa kanya, 'Si David, na anak ni Jesse, ay isang lalaking mula sa aking puso. Siya'y handang sumunod sa lahat ng iniuutos ko.' *(MBB 2nd ed)*

v21Idi dimmawatda iti ari, intedna nga arida ni Saulo nga anak ni Kis a nagtaud iti tribu ni Benjamin. Nagturay ni Saulo iti uppat a pulo a tawen. v22Kalpasan ti panangikkat ti Dios kenkuana, insaadna ni David a kas arida. Kastoy ti kinuna ti Dios maipapan kenkuana, 'Nasarakak a ni David nga anak ni Jesse ti lalaki a makatungpal iti amin a pagayatak!' *(TBNDB)*

III. Si David Ang Dakilang Hari Ng Bayang Israel

2 Samuel 8:15

v15At naghari si David sa buong Israel; at iginawad ni David ***ang kahatulan at ang katuwiran*** sa kaniyang buong bayan. *(AB)*

v15Inturayan ni David ti entero nga Israel. Impatungpalna ti linteg ket inkagumaanna a maipakat ti hustisia iti amin nga iturayanna. *(TBNDB)*

IV. Pangakong Kaharian Mula Sa Binhi Ni David

II Samuel 7:8, 12-17

v8Sabihin mo rin sa lingkod kong si David ang salitang ito ni Yahweh…v12Pagkamatay mo, isa sa mga anak mong lalaki ang hahalili sa iyo *bilang **hari**,* at papatatagin ko ang kanyang kaharian. *v13Siya ang magtatayo ng **templo*** para sa akin, at sa kanyang angkan *magmumula ang maghahari sa aking bayan **magpakailanman**. v14Ako'y kanyang magiging ama* at siya'y aking ***magiging anak**. Kung siya'y magkasala*, paparusahan ko siya tulad ng pagpaparusa ng ama sa nagkakasalang anak. *v15Ngunit ang paglingap ko sa kanya'y hindi magbabago, di tulad ng nangyari kay Saul.* v16Magiging matatag ang iyong sambahayan, ang iyong kaharia'y hindi mawawaglit sa aking paningin at mananatili ang ***iyong trono magpakailanman***.'" v17Isinaysay nga ni Natan kay David ang lahat ng sinabi sa kanya ni Yahweh. *(MBB 2nd ed.)*

v8Ngarud, ibagam ken ni David nga adipenko a kastoy ti kunak kenkuana,…

v12Inton matayka ket maitiponka kadagiti kapuonam, isaadkonto ti maysa kadagiti annakmo a kas ari, ket pabilgekto ti pagarianna. v13Isunto ti mangbangon iti templok, ket itultuloyto dagiti kaputotanna ti agturay a kas ari. v14Siakto ti agbalin nga amana, ket isunto ti anakko. No agaramid iti dakes, dusaekto a kas iti panangdusa ti ama iti anakna. v15Ngem diakto ibabawi ti tulongko kenkuana a kas iti panangibabawik iti panangtulongko ken ni Saul nga inikkatko tapno sika ti maisaad nga ari. v16Maaddaankanto latta iti kaputotam. Pagpautekto ti pagariam. Dinto agpatingga ti panagari kadagiti kaputotam.'"
v17Imbaga ni Natan ken ni David dagiti amin nga impaltiing ti Dios kenkuana. *(TBNDB)*

V. Ang Karunungan At Katanyagan Ni Solomon

1 Hari 4:29-34

v29At binigyan ng Dios si Solomon ng karunungan, at di kawasang katalinuhan at kaluwagan ng puso, gaya ng buhanging nasa tabi ng dagat. v30At ang karunungan ni Solomon ay mahigit kay sa karunungan ng lahat na anak ng silanganan, at kay sa buong karunungan ng Egipto. v31Mas marunong siya kaysa sinumang tao... Naging tanyag siya sa lahat ng bansa sa paligid. v32Siya ang may-akda ng tatlong libong salawikain; kumatha rin siya ng isang libo't limang mga awit. v33Nakapagpapaliwanag siya tungkol sa lahat ng uri ng halaman: mula sa sedar ng Lebanon hanggang sa hisopong tumutubo sa pader. Naipapaliwanag din niya ang tungkol sa mga hayop na lumalakad o gumagapang sa lupa; gayundin ang tungkol sa mga ibon at mga isda. v34Dinadayo siya ng mga hari sa buong daigdig upang makinig sa kanyang karunungan. Pinapapunta rin sa kanya ang maraming mga tao upang siya'y mapakinggan. *(ABAB)*

v29Pinaraburan ti Dios ni Solomon iti naisangsangayan a kinasirib ken sirmata. Awan ti pumada iti kinasiribna.
v30Nasirsirib ni Solomon ngem ti amin a mamasirib a taga-daya wenno ti amin a mamasirib iti Egipto.
v31Isu ti kasiriban a tao... Nagdinamag iti amin a kabangibang a nasion.
v32Talloribu a proverbio ken nasurok a 1,000 a kanta ti pinutarna.
v33Nagsao maipanggep iti kayo ken mula, manipud iti sedro ti Libano agingga iti hisopo nga agtubo kadagiti pader. Nagsao maipanggep kadagiti animal, tumatayab, parsua nga agkarkarayam ken ikan.
v34Nagdinamag iti entero a lubong ti kinasiribna ket nagibaon dagiti ari kadagiti tattao a dumngeg kenkuana. *(TBNDB)*

VI. Ang Mga Kasalanan Ni Haring Solomon

1 Hari 11:1-6

v1Umibig si Solomon sa maraming dayuhang babae. Bukod pa sa anak ni Faraon, nag-asawa siya ng mga babaing Moabita, Ammonita, Edomita, Sidonio at Heteo. v2Ipinagbabawal ni Yahweh sa mga Israelita ang mag-asawa sa mga banyagang ito. "Huwag kayong mag-aasawa sa mga lahing iyan sapagkat tiyak na ililigaw nila kayo at hihikayating sumamba sa kanilang mga diyus-diyosan," sabi ni Yahweh. Ngunit nahulog ang loob ni Solomon sa mga babaing ito. v3Ang mga asawa niyang mula sa lipi ng mga hari ay pitong daan, at ang kanya namang mga asawang-lingkod ay tatlong daan. v4Nang matanda na si Solomon, nahikayat siya ng mga ito na sumamba sa kanilang mga diyus-diyosan. Hindi siya nanatiling tapat kay Yahweh; hindi niya sinundan ang halimbawa ni David na kanyang ama. v5Sumamba si Solomon kay Astarte, ang diyosa ng mga Sidonio at kay Milcom, ang karumal-dumal na diyos ng mga Ammonita. v6Gumawa nga ng kasamaan si Solomon laban kay Yahweh, at hindi niya sinundan ang halimbawa ng kanyang amang si David, na buong katapatang naglingkod kay Yahweh**.** (*MBB 2nd ed)*

v1Adu a babbai a nagtaud kadagiti sabali a pagilian ti inay-ayat ni Solomon. Malaksid ti anak ti Faraon nga ari ti Egipto, nangasawa pay iti adu a Moabita, Ammonita, Edomita, Sidonia ken Hetita.
v2Inasawana ida nupay imbilin ni Yahweh kadagiti Israelita a dida makiasawa kadagita a tattao ta isudanto ti mangawis kadakuada nga agdaydayaw kadagiti sabali a didiosen.
v3Pitogasut a prinsesa ti assawana ket 300 dagiti babbai a nagserbi a kas assawana. Insungsongda ni Solomon a mangbaybay-a iti Dios,
v4ket idi lumakayen, indalanda nga agdaydayaw kadagiti didiosen. Saan a napudno ken ni Yahweh a Diosna a kas iti kinapudno idi ni David nga amana.
v5Nagdaydayaw ken ni Astarot a diosa dagiti Sidonio, ken ni Milcom, ti makarimon a dios dagiti Ammonita. v6Nagbasol ken ni Yahweh ket saan a napudno kenkuana a kas iti kinapudno ni David nga amana. *(TBNDB)*

VII. Nahating Kaharian [Israel At Judah] (930-586 B.C.)

I Hari 11:9-13

v9Nagalit si Yahweh kay Solomon dahil sa ginawa niyang ito. Dalawang beses na nagpakita sa kanya si Yahweh v10at pinagbawalan siyang maglingkod sa mga diyus-diyosan. Ngunit hindi niya sinunod si Yahweh. v11Kaya nga't sinabi nito sa kanya, "Dahil sumira ka sa ating kasunduan at sinuway mo ang aking mga utos, aalisin ko sa iyo ang kaharian at ibibigay ko sa isang lingkod mo. v12Ngunit alang-alang kay David na iyong ama, hindi ko gagawin ito sa panahon ng paghahari mo, kundi sa panahon ng paghahari ng iyong anak. v13Isang lipi lamang ang ititira ko sa kanya alang-alang kay David na aking lingkod, at alang-alang sa Jerusalem, ang lunsod na aking pinili." *(MBB2nd ed)*

v9-10Namindua a nagparang ken ni Solomon ni Yahweh a Dios ti Israel ket imbilinna kenkuana a di agdaydayaw kadagiti didiosen a gangganaet. Nupay kasta, dina impangag ni Yahweh. Tinallikudanna ketdi, isu a nakapungtot ni Yahweh kenkuana v11ket kinunana, "Agsipud ta inggagaram a naglikudan ti nagtulaganta ket sinalungasingmo dagiti bilinko, ikkatekto kenka ti pagarian sa itedko iti maysa kadagiti ofisialesmo. v12Ngem gapu ken ni David nga amam, diak aramiden daytoy bayat ti panagbiagmo no di ket inton tiempo ti panagturay ti anakmo. v13Ket diakto ikkaten a mamimpinsan ti pagarian kenkuana. Gapu ken ni David nga adipenko ken gapu iti Jerusalem nga imbilangko a siudadko, mangibatiakto iti maysa a tribu nga iturayanna." *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. *Anong mga aral ang matututunan natin sa buhay ng mga hari?*
2. *Memory verse:* ***2 Samuel 8:15***
3. *Susunod na aralin:* ***"Ang Pagpapatapon At Pababalik"***

A Model of Solomon's Temple

(Archaeology and the Bible by John C. H. Laughlin)

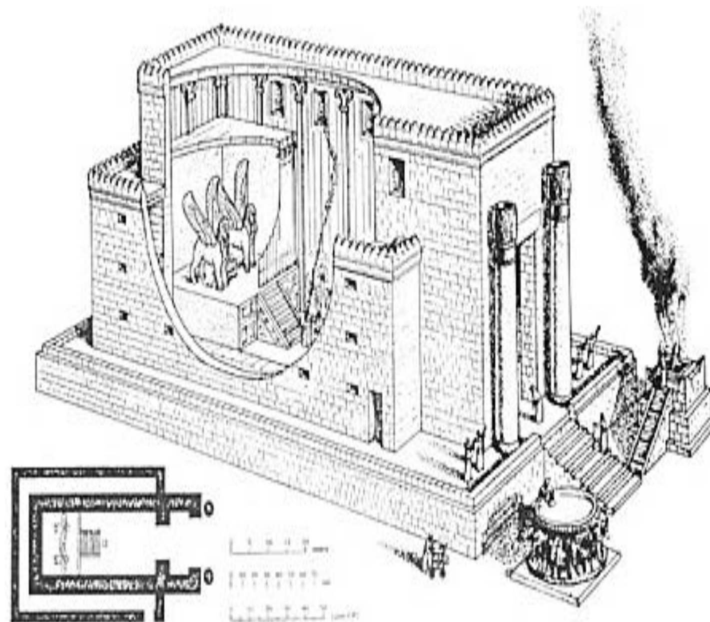

Figure 8.5 Reconstruction of "Solomonic" temple. Courtesy of M. Lyon

Ang Pagpapatapon At Ang Pagbabalik

(14th Lesson)

Mga Layon:

1. Maunawaan ang nangyari sa bayang Israel matapos silang magkasala dahil sa pangunguna ng kanilang mga hari.
2. Malaman ang resulta ng mga pagkakasalang ito.
3. Matuklasan kung ano ang paraan ng kanilang panunumbalik.

I. Ang Nahating Kaharian *[10 Lipi Ng Israel at Ang Kaharian Ng Judah]*

I Hari 12:16-17, 20-24

v16Nang makita ng mga taong-bayan na ayaw silang pakinggan ng hari ay sinabi nila, "Umuwi na tayo, O Israel! Ano bang mapapala natin kay David? Ano bang nagawa para sa atin ng anak ni Jesse? Pabayaan na natin ang sambahayan ni David!" Umuwi na nga sa kani-kanilang tahanan ang sampung lipi ng Israel. v17Ang mga naninirahan lamang sa mga lunsod ng Juda ang nanatiling sakop ni Rehoboam...

v20Nang marinig ng pinuno ng Israel na bumalik na si Jeroboam, siya'y ipinatawag nila sa kapulungan ng bayan at ginawang hari ng sampung lipi ng Israel. Ang lipi lamang ni Juda ang nanatili sa angkan ni David.
v21Pagdating ni Rehoboam sa Jerusalem, tinipon niya ang mga lipi ni Juda at ni Benjamin. Nakatipon siya ng 180,000 mga sanay na mandirigma upang digmain ang sampung lipi ni Israel at bawiin ang kanyang kaharian. v22Subalit sinabi ni Yahweh kay Semaias na kanyang lingkod, v23"Sabihin mo kay Rehoboam na anak ni Solomon at hari ng mga lipi ng Juda at Benjamin v24na huwag na nilang digmain ang sampung lipi ng Israel. Hayaan na niyang makauwi ang bawat isa sa kanya-kanyang tahanan sapagkat ang nangyari ay aking kalooban." Sinunod naman nila ang utos ni Yahweh at sila'y umuwi sa kani-kanilang mga tahanan. *(MBB 2nd ed)*

v16Idi mabigbig dagiti tattao a saan nga ipangag ti ari ida, inyikkisda, "Marpuog koma ni David ken ti familiana! Ania kadi ti naipaayda kadatayo? Agawidtayon, tattao ti Israel! Bay-anyo a ni Rehoboam ti makaammo iti bagbagina!" ngarud dagiti Israelita.
v17Dagiti laeng tattao nga agnaed kadagiti siudad iti sakup ti Juda ti inturayan ni Rehoboam...

v20Idi madamag dagiti Israelita a nagsubli ni Jeroboam manipud idiay Egipto, inawisda iti maysa a taripnong dagiti tattao ket pinagbalinda nga ari ti Israel. Ti laeng tribu ti Juda ti nagtalinaed a napudno kadagiti kaputotan ni David.
v21Idi sumangpet ni Rehoboam idiay Jerusalem, inummongna ti 180,000 a napili a mannakigubat kadagiti tribu ti Juda ken Benjamin. Panggepna ti makigubat tapno maisubli ti panangiturayna kadagiti tribu ti amianan ti Israel.
v22Ngem imbaon ti Dios ni profeta Semaias
v23a mapan ken ni Rehoboam ket ipakaammona kenkuana ken kadagiti amin a tattao kadagiti tribu ti Juda ken Benjamin
v24ti sao ni Yahweh: "Diyo rauten dagiti mismo a kakabsatyo nga Israelita. Agawidkayo aminen, ta siak ti akin-aramid iti napasamak." ti bilin ni Yahweh ket nagawidda.
(TBNDB)

II. Ang Pagkubkub At Pagkabihag Sa Israel

2 Hari 17:5-6, (725-722 B.C.)

v5Nilusob ni Salmaneser ang Israel, at tatlong taong kinubkob ng mga hukbo ang Samaria. v6Nang ikasiyam na taon ng paghahari ni Oseas, ang Samaria ay sinakop ng hari ng Asiria. Dinala niyang bihag ang mga Israelita sa Asiria at ikinalat sa Hala, ang iba'y sa Ilog Habor, sa Gozan, at sa mga lunsod ng Medes. *(MBB 2nd ed)*

v5Kalpasanna, rinaut ni Salmaneser ti Israel ket linakubna ti Samaria. Iti maikatlo a tawen a pananglakubna iti siudad, v6iti maikasiam a tawen a panagturay ni Oseas, sinakup ti emperador ti Asiria ti Samaria. Impanna a balud dagiti Israelita idiay Asiria. Pinagnaedna ti sumagmamano kadakuada iti siudad ti Hala, ti dadduma iti asideg ti karayan Habor iti daga ti Gozan ket ti dadduma kadagiti siudad ti Media... *(TBNDB)*

III. Ang Pagkubkob At Pagkabihag Sa Judah

2 Cronica 36:14-21 (588-586 BCE.)

v14Sumama nang sumama ang mga pinuno ng Juda, ang mga pari at ang mga mamamayan. Tinularan nila ang kasuklam-suklam na gawain ng ibang bansa. Pati ang Templo sa Jerusalem na inilaan ni Yahweh para sa kanyang sarili ay kanilang nilapastangan. v15Gayunman, dahil sa habag ni Yahweh sa kanila at sa pagmamalasakit niya sa kanyang Templo, nagpatuloy siya sa pagpapadala ng mga sugo upang bigyan sila ng babala. v16Ngunit hinahamak lamang nila ang mga ito, pinagtatawanan ang mga propeta at binabale-wala ang mga babala ng Diyos. Dahil dito'y umabot sa sukdulan ang galit ni Yahweh sa kanyang bayan at hindi na sila makaiwas sa kanyang pagpaparusa. v17Dahil dito, ginamit niya ang hari ng Babilonia upang patayin sa tabak maging sa loob ng Templo ang kanilang mga kabataan. Wala itong iginalang, binata man o dalaga, kahit ang matatanda. Ipinaubaya sila ng Diyos sa kapangyarihan ng hari. v18Lahat ng kagamitan, malalaki at maliliit sa loob ng Templo ni Yahweh, pati ang kayamanang naroon, gayundin ang sa hari at mga opisyal nito ay dinala sa Babilonia. v19Sinunog nila ang Templo, winasak ang pader ng Jerusalem at ang malalaking gusali. Ang mahahalagang ari-arian doon ay sinunog din, at ang lahat ay iniwan nilang wasak. v20Ang mga hindi napatay ay dinala nilang bihag sa Babilonia. Inalipin sila roon ng hari at ng kanyang mga anak hanggang ang Babilonia ay masakop ng Persia. v21Ito ang katuparan ng pahayag ni Jeremias na ang lupain ay mananatiling tiwangwang sa loob ng pitumpung taon upang makapagpahinga.
(MBB 2nd ed.)

v14Maysa pay, tinulad dagiti papangulo ti Juda, dagiti papadi ken dagiti tattao ti aramid dagiti nasion iti aglawlawda; nagdaydayawda met kadagiti imahen ket natulawan ti Templo a pinagbalin ni Yahweh a nasantoan. v15Kayat ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda nga ispalen dagiti tattaona ken ti Templona, isu nga intultuloyna ti nangibaon kadagiti mangballaag kadakuada. v16Ngem rinabrabakda laeng dagiti naibaon ken dagiti profetana ket kinatkatawaanda ti aniaman nga ibagada. Nagangayanna, napunnoan ni Yahweh ket simged ti pungtotna kadagiti tattaona.
v17Imbaon ni Yahweh ti ari ti Babilonia a mangraut kadakuada. Pinatay ti ari dagiti lallaki nga agtutubo ti Juda iti Templo. Awan ti kinaasianna---ubbing wenno nataengan, lallaki wenno babbai, masakit wenno nasalun-at. Inyawat amin ida ti Dios iti pannakabalin ti ari. v18Sinamsam ti ari ti Babilonia ti amin nga alikamen iti uneg ti Templo agraman dagiti sanikua ti ari ken dagiti ofisialesna, ket impanna dagitoy idiay Babilonia. v19Pinuoranna ti Templo ken ti siudad agraman dagiti amin a palasio ken kinabaknang ti siudad, ket rinebbana dagiti bakud ti siudad. v20Impanna idiay Babilonia dagiti tattao a saan a napapatay. Sadiay, nagserbida a tagabu kenkuana ken kadagiti kaputotanna agingga a pimmigsa ti pagarian ti Persia. v21Ket natungpal ti sao ni Yahweh idi imbagana ken ni profeta Jeremias, "Aginananto ti daga iti uneg ti 70 a tawen a sukat dagiti Tawen a Panaginana a saan a nangilin." *(TBNDB)*

IV. Ang Pagbabalik Sa Panahon Ni Ezra *(Muling Pagtatayo Ng Templo)*

Ezra 1:1-3 (538-516 BCE)

v1Noong unang taon ng paghahari ni Ciro sa Persia, natupad ang sinabi ni Yahweh sa pamamagitan ni Propeta Jeremias nang udyukan ni Yahweh si Ciro na isulat at ipahayag sa buong kaharian ang utos na ito: v2"Ito ang utos ni Emperador Ciro, ng Persia: Ibinigay sa akin ni Yahweh, ang Diyos ng kalangitan, ang lahat ng kaharian sa buong daigdig at inatasan niya ako na ipagtayo ko siya ng templo sa Jerusalem na nasa Juda. v3Kayo na kanyang bayan, patnubayan nawa kayo ng inyong Diyos sa pagbabalik ninyo sa Jerusalem upang muling maitayo roon ang Templo ni Yahweh, ang Diyos ng Israel, ang Diyos na sinasamba sa Jerusalem. "" *(MBB 2nd ed.)*

v1Iti umuna a tawen a panagturay ni Ciro nga emperadora ti Persia, tinignay ni Yahweh ti ari tapno mangipaulog iti bilin a maibasa iti entero a pagarianna. Naaramid daytoy tapno matungpal ti sao ni Yahweh babaen ken ni profeta Jeremias. v2"Daytoy ti bilin ni Ciro nga Emperador ti Persia. Ti Apo a Dios ti langit ti nangisaad kaniak nga agturay iti entero a lubong. Imbagana kaniak a mangbangonak iti templo nga agpaay kenkuana idiay Jerusalem iti Juda. v3Sapay koma ta adda ti Dios kadakayo amin a tattaona. Inkayo idiay Jerusalem, ket bangonenyo manen ti Templo ti Apo a Dios ti Israel, ti Dios a pagdaydayawan idiay Jerusalem. " *(TBNDB)*

V. Pagbabalik Sa Panahon Ni Nehemiah *(Muling Pagtatayo Ng Pader)*

Nehemiah 6:15-16; 9:36-38 (445 BCE)

v15Pagkaraan ng limampu't dalawang araw na paggawa, natapos ang pader noong ikadalawampu't limang araw ng ikaanim na buwan. v16Nang mabalitaan ng aming mga kaaway sa mga bansang nakapaligid na tapos na ang aming trabaho, napahiya sila at napag-isip-isip nilang ito'y nagawa namin dahil sa tulong ng aming Diyos.
ch.9: v36Ngayon, sa lupaing ito na iyong ipinamana, sa lupaing ito na ang pagkain ay sagana, kami'y busabos at alipin.
v37Ang dahilan ay ang aming pagkakasala, kaya ang nagpapasasa sa ani ng bukid ay ang mga haring sa ami'y lumupig. Nasusunod nila anumang gustuhin, pati mga kawan nami'y inaangkin. O sukdulan na itong hirap namin! v38Dahil dito, kaming sambayanang Israel ay gumawa ng isang kasulatan ng sinumpaang kasunduan. Ito'y lubos na sinang-ayunan at nilagdaan ng aming mga pinuno, mga Levita at mga pari. " *(MBB 2nd ed)*

v15Iti maika-25 nga aldaw ti bulan ti Elul, nalpasmi a binangon ti bakud; 52 nga aldaw a nagtrabahokami. v16Idi madamag daytoy dagiti kabusormi kadagiti kabangibang a nasion, nabigbigda a naibabainda gapu ta ammo ti amin a nalpas ti trabaho babaen iti tulong ti Dios.

ch.9: v36Ita, tagabukamin iti daga nga intedmo kadakami, iti daytoy nadam-eg a daga a pagtaudan ti taraonmi.
v37Maited ti amin nga apit kadagiti ari nga insaadmo gapu ta nagbasolkami. Aramidenda ti kaykayatda kadakami ken kadagiti bakami, ket napalalo ti pannakaparigatmi.
v38Gapu kadagiti amin a napasamak, mangaramidkami iti maysa a kasuratan a masapataan ken patalgedan dagiti papangulo, Levita ken papadimi. " *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. *Ano ang iyong mga natutunan sa pag-aaral ng kasaysayan ng Israel?*
2. *Memory verse**: 2 Kings 17:13***
3. *Susunod Na Aralin – **"Propesiya Sa Pagdating Ng Kaharian Ng Diyos"***

Ang Propesiya Sa Pagdating Ng Kaharian Ng Diyos

(15th Lesson)

Mga Layon:

1. Ipaliwanag ang mga propesiya ukol sa pagdating ng kaharian.
2. Ihanda ang isipan patungkol sa kaharian sa Bagong Tipan.

I. Ang Panaginip ni Nebucadnezar

Daniel 2:1-6

v1Noong ikalawang taon ng paghahari ni
Nebucadnezar, siya ay nagkaroon ng
masamang panaginip. Kaya siya'y nababagabag
at hindi makatulog. v2Dahil dito, ipinatawag
niya ang lahat ng salamangkero, enkantador,
mangkukulam, at astrologo upang ipaliwanag
ang kanyang panaginip. v3Sinabi niya sa
kanila, "Nanaginip ako at ito ang
bumabagabag sa akin hanggang ngayon.
Ipaliwanag nga ninyo ang kahulugan ng aking
panaginip."
v4Sumagot ang mga astrologo sa wikang
Aramaico,a "Mabuhay ang hari! Sabihin po
ninyo ang panaginip at ipapaliwanag namin."
v5Sinabi ng hari sa mga astrologo, "Ipinag-
uutos kong sabihin muna ninyo ang aking
panaginip saka ninyo ipaliwanag. Kung hindi,
ipapapatay ko kayo at ipawawasak ang inyong
mga tahanan. v6Kapag nasabi naman ninyo at
naipaliwanag ang aking panaginip,
gagantimpalaan at pararangalan ko kayo. Kaya
sabihin na ninyo at ipaliwanag sa akin ang
aking panaginip." *(MBB 2nd ed)*

v1Iti maikadua a tawen a panagturay ni
Nebucadnesar, adda natagtagainepna a
nangriribuk unay kenkuana ken puon ti saanna
a nakaturturogan. v2Iti kasta, pinaayabanna
dagiti amin a mammuyon, salamangkero,
baglan ken managanito tapno ibagada ti
kaipapanan ti tagtagainepna. Idi dimmatagda,
v3kinuna ti ari kadakuada, "Mariribukanak iti
natagtagainepko. Kayatko a maammoan ti
kaipapananna."
v4Simmungbatda ket kinunada iti pagsasao
nga Arameo,a "Sapay koma ta agbiag ti Natan-
ok nga Ari iti agnanayon! Ibagam ti
tagtagainepmo ket ipalawagmi ti
kaipapananna."
v5Kinuna ti ari kadakuada, "Naikeddengkon a
no diyo maibaga kaniak ti tagtagainep ken ti
kaipapananna, marangrangkaykayto ket
marakrakto pay dagiti balbalayyo. v6Ngem no
maibagayo kaniak ti tagtagainep ken ti
kaipapananna, gunggonaankayo babaen ti
pannangtedko kadagiti sagut ken
pammadayaw. Ibagayo ngarud kaniak ita ti
tagtagainep ken ti kaipapananna."
(TBNDB)

II. Inihayag Ng Diyos Kay Daniel Ang Hiwaga

Daniel 2:16-20

v16Dahil dito, nagpunta sa hari si Daniel at nakiusap na bigyan pa siya ng panahon at ipapaliwanag niya ang panaginip nito. v17Matapos payagan, umuwi si Daniel at sinabi kina Hananias, Misael at Azarias ang pangyayari. v18Hiniling niyang sama-sama silang manalangin sa Diyos ng kalangitan tungkol sa hiwagang iyon upang hindi sila patayin kasama ng mga matatalinong tagapayo ng Babilonia. v19Nang gabing iyon, sa pamamagitan ng pangitain ay inihayag ng Diyos kay Daniel ang nasabing hiwaga. Kaya't pinuri niya ang Diyos ng kalangitan. v20Ang sabi ni Daniel:
"Purihin magpakailanman ang pangalan ng Diyos, pagkat siya'y marunong at makapangyarihang lubos. *(MBB 2nd ed)*

v16Dinagdagus ni Daniel ti napan iti ari ket kiniddawna ti ad-adu a tiempo tapno maibagana kenkuana ti kaipapanan ti tagtagainep. v17Kalpasanna, nagawid ni Daniel ket impakaammona kada Hananias, Misael ken Azarias ti napasamak. v18Imbagana kadakuada nga agdawatda iti kaasi ti Dios ti langit tapno ipaltiingna kadakuada ti tagtagainep ket saanda a mairaman a mapapatay kadagiti mammagbaga iti Babilonia. v19Iti dayta a rabii, babaen iti maysa a parmata, naipakaammo ken ni Daniel ti nasao a palimed. Iti kasta, dinaydayawna ti Dios ti langit. Kinunana:
v20"Masirib ken mannakabalin ti Dios! Madaydayaw iti agnanayon awan inggana.*(TBNDB)*

III. Ang Paliwanag Ni Daniel Sa Panaginip Ng Hari

Daniel 2:31-45

v31"Mahal na hari, ang nakita ninyo ay *isang malaki at nakakasilaw na rebulto.* Nakatayo ito sa inyong harapan at nakakatakot pagmasdan. *v32Ang ulo nito ay lantay na ginto, at pilak ang dibdib at mga bisig. Tanso naman ang tiyan at mga hita nito. v33Ang mga binti ay bakal at ang mga paa ay pinaghalong bakal at putik. v34Habang pinagmamasdan ninyo ito, may batong natipak sa bundok na bumagsak sa mga paa ng rebulto at nadurog ang mga paa. v35Pagkatapos, nadurog ding lahat ang bakal, putik, tanso, pilak, at ginto. Naging parang ipa ito at tinangay ng hangin at walang naiwan kahit bakas. Samantala, ang tipak ng batong bumagsak dito ay naging isang napakalaking bundok na pumuno sa buong daigdig.* *(MBB 2nd ed)*

v31"Natagtagtagainepmo, O Ari, ti maysa a dakkel nga estatua a naraniag ken agrimrimat. Nagtakder iti sangoanam ket nakabutbuteng a matmatan. v32Puro a balitok ti ulona. Pirak ti barukong ken takkiagna, ket bronse ti tian ken dagiti luppona. v33Landok dagiti gurongna; landok ken damili dagiti sakana. v34Idi kitkitaem ti estatua, adda dakkel a bato a nagreggaay iti bantay. Nagdisso ti bato kadagiti landok ken damili a saka ti estatua, ket naburburakda. v35Dagus a narumrumek ti landok, damili, bronse, pirak ken balitok; nagbalinda a kasla tapok iti pagtaltagan no tiempo ti kalgaw. Nayanginda amin ket pulos nga awan ti nabati a paset ti estatua. Ngem nagbalin a dakkel a bantay daydi bato a nagdisso iti estatua, ket nadappatanna ti entero a daga. *(TBNDB)*

v36"Mahal na hari, iyan po ang inyong panaginip, at narito naman ang kahulugan: v37Kayo po ang pinakadakila sa lahat ng mga hari. At kayo po ay pinagkalooban ng Diyos sa langit ng kaharian, kapangyarihan, lakas, at karangalan. v38Niloob ng Diyos na masakop ninyo ang lahat ng tao, hayop, at ibon sa lahat ng dako. *Kayo ang ulong gintong iyon. v39Ang susunod sa inyo ay ang ikalawang kaharian na mas mahina kaysa inyo. Pagkatapos, lilitaw ang pangatlong kaharian na isinasagisag ng tanso, at sasakupin nito ang buong daigdig. v40Ang pang-apat na kaharian ay sintigas ng bakal. Katulad ng nagagawa ng bakal, dudurugin ng kahariang ito ang buong daigdig.*

v**41**Ang kahulugan naman ng nakita ninyong mga paa na yari sa bakal at putik ay ito: mahahati ang kaharian ngunit mananatili ang tigas ng bakal sapagkat ito'y nakahalo sa putik. v**42**Ganito naman ang kahulugan ng mga paang yari sa pinaghalong bakal at putik: May bahagi itong matibay at may bahagi namang marupok. v**43**Ang kahulugan ng pinagsamang bakal at putik ay pag-aasawa ng magkakaibang lahi; ngunit hindi ito magtatagal kung paanong hindi maaaring paghaluin ang bakal at putik. v**44**Sa panahon ng mga haring iyon, ***<u>ang Diyos sa kalangitan ay magtatatag ng isang kahariang</u>*** hindi maibabagsak kailanman, ni masasakop ninuman. Dudurugin nito at ganap na wawasakin ang iba pang kaharian, at mananatili ito magpakailanman. Kaya't hindi na makakabangon ang mga iyon kahit kailan. v**45**Katulad ito ng inyong nakitang tipak ng bato na dumurog sa rebultong yari sa bakal, putik, tanso, pilak, at ginto. Mahal na hari, ang mangyayari sa hinaharap ay ipinapaalam na sa inyo ng dakilang Diyos. Ito po ang inyong panaginip at tiyak ang kahulugan nito." *(MBB 2nd Ed.)*

v36"Daytoy ti tagtagainepmo ket daytoy met ti kaipapananna. v37Sika, Apo, ti katan-okan kadagiti amin nga ari. Pinagbalinnaka ti Dios ti langit nga ari ket inikkannaka iti pannakabalin, bileg ken dayaw. v38Pinagturaynaka iti amin a tao, animal ken tumatayab iti amin a lugar. Sika ti ulo a balitok. v39Kalpasan ti panagturaymo, tumaudto ti sabali nga imperio, ngem saanto a mannakabalin a kas iti pagariam. Kalpasanna, addanto tumaud a maikatlo nga imperio a bronse a mangituray iti entero a daga. v40Natangkento met a kas iti landok ti maikapat a pagarian. No kasano ti panangburak ken panangdadael ti landokb iti amin, kastanto ti panangburak ken panangrumek daytoy a pagarian kadagiti immun-una a pagarian.

v**41**Nakitam met a naglaok a damili ken landok dagiti saka ken ramayna. Kayatna a sawen, a mabingbingayto a kas imperio. Ngem natangkento a kas iti landok, uray no naglaok a landok ken damili. v**42**Kastoy met ti kayat a sawen ti sakana a naaramid iti naglaok a landok ken damili: napigsanto ti pagarian, ngem nalakanto a marpuog. v**43**Nakitam pay a naglaok ti landok ken damili. Kayatna a sawen a padasento dagiti agtuturay a pagkaykaysaen dagiti familiada babaen iti panagiinnasawada, ngem didanto agtalinaed iti kasta a kasasaad kas iti saan a mabalin a panaglaok ti landok ken damili. v**44**Iti panawen dagitoy nga agturay, mangipasdekto ti Dios ti langit iti pagarian a pulos a dinto agpatingga. Saanto a maparmek dayta a pagarian ngem ibusannanto dagiti amin a pagarian. Isu laeng ti agpaut iti agnanayon. v**45**Nakitam a nargaay ti bato manipud iti bantay ket rinumrumekna ti estatua a landok, bronse, damili, pirak ken balitok. Ipakaammo ti naindaklan a Dios iti Natan-ok nga Ari ti mapasamak iti masakbayan. Imbagak ti pudno a tagtagainepmo ken ti napaypayso a kaipapananna." *(TBNDB)*

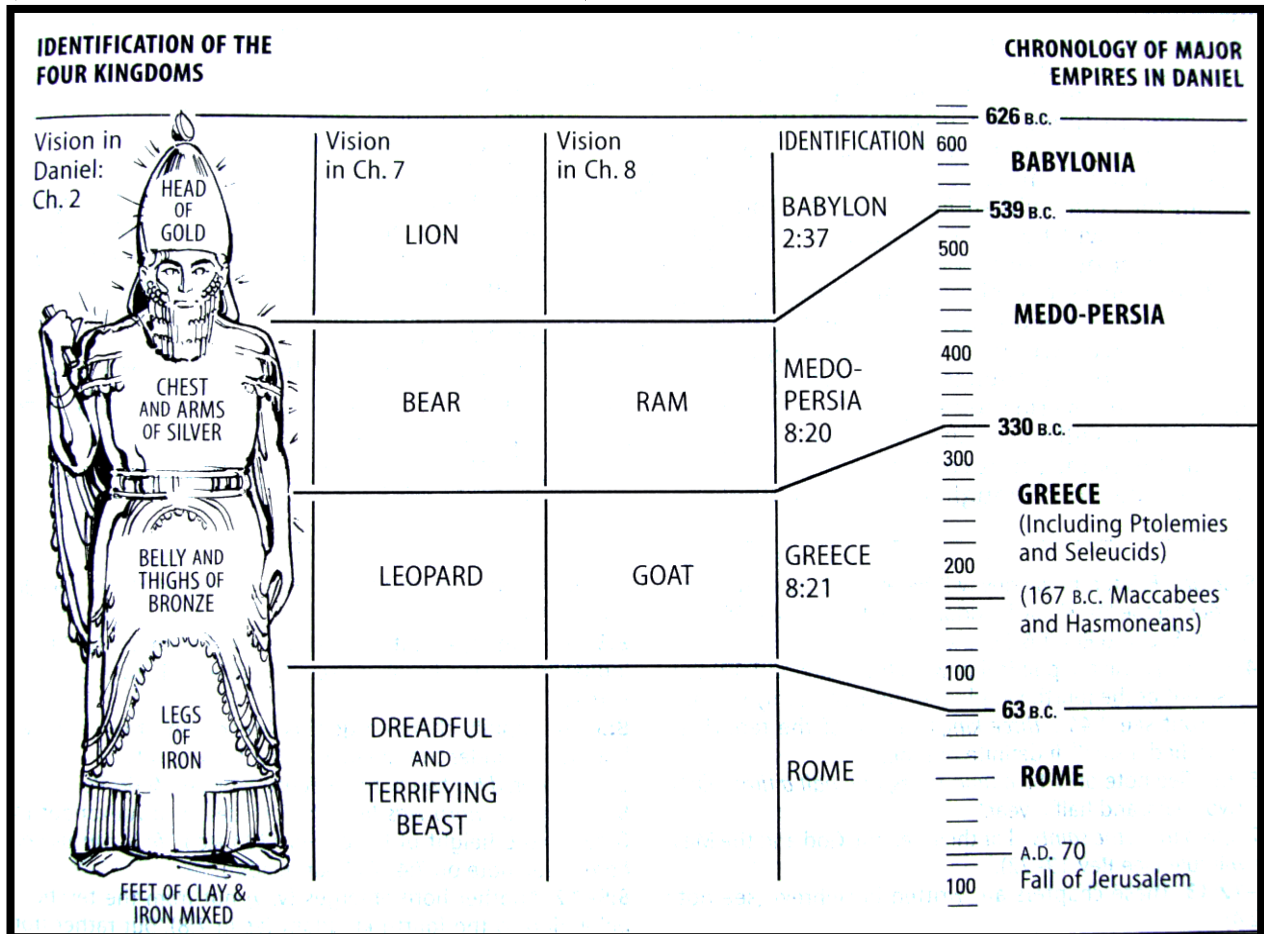
IV. Ngunit Nang Sumapit Ang Takdang Panahon (Gal.4:4)

Luke 2:1-5

v1Nang panahong iyon, iniutos ni Emperador Augusto na magkaroon ng sensus sa lahat ng nasasakupan ng Imperyo ng Roma. v2Ang unang sensus na ito ay ginawa nang si Cirenio ang gobernador ng Siria. v3Kaya't umuwi ang bawat isa sa sari-sariling bayan upang magpatala. v4Mula sa Nazaret, isang lunsod sa Galilea, si Jose ay pumunta sa Judea, sa Bethlehem na bayang sinilangan ni Haring David, sapagkat siya'y mula sa angkan ni David. v5Kasama niyang umuwi upang magpatala rin si Maria na kanyang magiging asawa, na noon ay kabuwanan na. *(MBB 2nd Ed.)*

v1Kadagidi nga aldaw, impaulog ni Emperador Augusto ti bilin a mailista ti amin nga umili iti Imperio ti Roma. v2Daytoy ti umuna a sensus a naaramid idi madama a gobernador ni Kirenio idiay Siria. v3Iti kasta, napan ti tunggal maysa iti ilina tapno agpailistada. v4Agsipud ta nagtaud ni Jose iti kaputotan ni David, pimmanaw iti ili a Nazaret idiay Galilea, ket napan iti ili a Betlehem idiay Judea. Idiay Betlehem ti nakayanakan ni ari David. v5Kadua ni Jose ni Maria a naitulag nga asawaenna iti panagdaliasatna. Masikog idi ni Maria. *(TBNDB)*

(NIV STUDY BIBLE : Visions In Daniel)

Pangwakas:

1. *Paano ipinakilala ang Diyos sa kasaysayan ni Daniel?*
2. *Memory Verse:* ***Jeremias 33:26***
3. *Susunod Na Aralin: "**Ang Propesiya Tungkol Sa Bagong Tipan**"*

Ang Propesiya Tungkol Sa Bagong Tipan

(16th Lesson)

Mga Layon:

1. Ipaliwanag ang pangako ng Diyos tungkol sa Pagbabago ng Tipan.
2. Ipaliwanag kung kanino ang mga pangakong ito.
3. Ipaunawa kung paano tayo makakabahagi sa mga pangakong nakapaloob dito.

I. Ang Propesiya Tungkol Sa Pagbabago Ng Tipan.

Jeremiah 31:31-34

v31Sinasabi ni Yahweh, "Darating ang
panahon na gagawa ako ng bagong tipan
sa Israel at sa Juda. v32Ito'y hindi tulad ng
kasunduang ginawa ko sa kanilang mga
ninuno, nang ilabas ko sila sa Egipto.
Bagama't para akong isang asawa sa
kanila, sinira nila ang kasunduang ito.
v33Ganito ang gagawin kong kasunduan
sa bayan ng Israel pagdating ng panahon:
Itatanim ko sa kanilang kalooban ang
aking kautusan; isusulat ko ito sa kanilang
mga puso. Ako ang kanilang magiging
Diyos at sila ang aking magiging bayan.
v34Hindi na nila kailangang turuan ang
isa't isa at sabihing, 'Kilalanin mo si
Yahweh'; sapagkat ako'y makikilala
nilang lahat, mula sa pinakaaba hanggang
sa pinakadakila, sapagkat patatawarin ko
sila sa kanilang kasalanan at kalilimutan
ko na ang kanilang kasamaan." *(MBB 2nd ed.)*

v31Kuna ni Yahweh, "Dumtengen ti
tiempo a mangaramidak iti baro a
katulagak kadagiti Israelita ken kadagiti
tattao ti Juda. v32Saanto a kas iti
pannakitulagko kadagidi kapuonanda idi
iruarko ida idiay Egipto. Uray no arigko
iti maysa nga asawa kadakuada,
sinalungasingda ti katulaganmi. v33Inton
dumteng dayta a tiempo, kastoyto ti
pagtutulaganmi kadagiti Israelita:
Ikabilkonto ti lintegko iti panunotda ket
isuratkonto iti pusoda. Siakto ti Diosda ket
isudanto dagiti tattaok. v34Saanton a
masapul nga isuroda dagiti kaarruba ken
kailianda a mangammo ken ni Yahweh.
Ammodakto amin a tattao, natan-ok man
wenno nanumo. Pakawanekto dagiti
basolda, ket lipatekton dagiti dakes nga
inaramidda. Siak, ni Yahweh, ti nagsao iti
daytoy." *(TBNDB)*

II. Pagpapaliwanag Ng Propesiya Ni Propeta Jeremias

A. Bakit Kailangan Ng Bagong Tipan?

**v32Ito'y hindi tulad ng*
kasunduang ginawa ko sa kanilang mga
ninuno, nang ilabas ko sila sa Egipto.
Bagama't para akong isang asawa sa
kanila, sinira nila ang kasunduang ito…

v32Saanto a kas iti
pannakitulagko kadagidi kapuonanda idi
iruarko ida idiay Egipto. Uray no arigko
iti maysa nga asawa kadakuada,
sinalungasingda ti katulaganmi…

B. Ano Ang “Bago” Sa Bagong Tipan Na Ito?

1. Ang Dating Pangako at Tipan Ng Diyos Sa Israel, Bilang Bayan Ng Diyos, Na Pinagtibay at Pinapaging-Bago (Renewal)

**v33Ganito ang gagawin kong kasunduan sa bayan ng Israel pagdating ng panahon: Itatanim ko sa kanilang kalooban ang aking kautusan; isusulat ko ito sa kanilang mga puso. Ako ang kanilang magiging Diyos at sila ang aking magiging bayan.*

v33Inton dumteng dayta a tiempo, kastoyto ti pagtutulaganmi kadagiti Israelita: Ikabilkonto ti lintegko iti panunotda ket isuratkonto iti pusoda. Siakto ti Diosda ket isudanto dagiti tattaok.

Ezekiel 11:16-20

v16Kaya, ganito ang sabihin mo sa kanila: 'Pinangalat ko sila sa iba't ibang dako kaya maaari nila akong sambahing pansamantala saanman sila napatapon.' v17Sabihin mo na muli ko silang titipunin mula sa mga bansang kinatapunan nila at ibibigay kong muli sa kanila ang lupain. v18At pagbalik nila roon, aalisin nila ang mga kasuklam-suklam na mga bagay roon. v19Bibigyan ko sila ng bagong puso at bagong espiritu. Ang masuwayin nilang puso ay papalitan ko ng pusong masunurin v20upang lumakad sila ayon sa aking mga tuntunin at sumunod sa aking mga utos. Sa gayon, *magiging bayan ko sila at ako ang kanilang magiging Diyos.* *(MBB 2nd ed)*
(cf. 36:26-28; Deut.6:6)

v16"Ita, ibagam daytoy kadagiti kaduam a napagtalaw. Siak ti nangibaon kadakuada nga agnaed kadagiti adayo a pagilian ket inwarawarak ida kadagiti nadumaduma a nasion. Nupay kasta, siakto ti agpaay a santuarioda bayat ti kaaddada iti sadinoman a pagilian a nakaipananda. v17"Ibagam ngarud kadakuada ti saok, siak nga Apo a Dios. Iruarkonto ida kadagiti nasion a nakaiwarawaraanda ket isublikto kadakuada ti daga ti Israel. v18Inton dumtengda, masapul nga ikkatenda dagiti amin a narugit ken makarimon nga imahen a masarakanda. v19Ikkakto ida iti baro a puso ken baro a panunot. Ikkatekto ti bimmato a pusoda ket sukatakto iti puso a natulnog. v20Iti kasta, annurotendanto dagiti lintegko, ket tungpalendanto a sipapasnek dagiti bilinko. Isudanto dagiti tattaok, ket siakto ti Diosda. *(TBNDB)*

2. Sino-sino Ang Magiging Kabilang Sa Bagong Tipan Na Ito

**v34a Hindi na nila kailangang turuan ang isa't isa at sabihing, 'Kilalanin mo si Yahweh'; sapagkat ako'y makikilala nilang lahat, mula sa pinakaaba hanggang sa pinakadakila,*

v34Saanton a masapul nga isuroda dagiti kaarruba ken kailianda a mangammo ken ni Yahweh. Ammodakto amin a tattao, natan-ok man wenno nanumo.

Jeremiah 24:7

v7Makikilala nila na ako si Yahweh; sila'y *magiging aking bayan at ako ang magiging kanilang Diyos,* sapagkat buong puso silang *magbabalik-loob sa akin*
(MBB 2nd ed.)

v7Riingekto ti riknada nga agtarigagay a mangammo a siak ni Yahweh. Agbalindanto a tattaok ket siakto ti Diosda agsipud ta agsublidanto kaniak iti amin a pusoda. *(TBNDB)*

3. Anong Uri Pagpapatawad Ang Tatanggapin Sa Bagong Tipan Na Ito?

**34b …sapagkat patatawarin ko sila sa kanilang kasalanan at kalilimutan ko na ang kanilang kasamaan."*

Pakawanekto dagiti basolda, ket lipatekton dagiti dakes ngainaramidda. Siak, ni Yahweh, ti nagsao iti daytoy."

Jeremiah 50:20

v20Darating ang araw na lubusang mapapawi ang kasamaan ng Israel at ng Juda, sapagkat patatawarin ko *ang nalabi* na aking iniligtas." *(MBB 2nd ed.)*

v20Inton dumteng dayta a tiempo, awanton ti basol a masarakan iti Israel ken ti kinadakes idiay Juda agsipud ta pakawanekto dagiti inispalko a tattao. Siak, ni Yahweh, ti nagsao iti daytoy." *(TBNDB)*

C. Kanino Partikular Na Ginawa At Ibinigay Ang Bagong Tipan?

**v31Sinasabi ni Yahweh, "Darating ang panahon na gagawa ako ng bagong tipan sa Israel at sa Juda.*

**v33Ganito ang gagawin kong kasunduan sa bayan ng Israel pagdating ng panahon:*

v31Kuna ni Yahweh, "Dumtengen ti tiempo a mangaramidak iti baro a katulagak kadagiti Israelita ken kadagiti tattao ti Juda.
v33Inton dumteng dayta a tiempo, kastoyto ti pagtutulaganmi kadagiti Israelita:

Jeremiah 33:23-26

v23Ganito ang sinabi ni Yahweh kay Jeremias: v24"Hindi mo ba napapansin na sinasabi ng mga tao, itinakwil ko raw ang dalawang angkang hinirang ko? Kaya hahamakin nila ang aking bayan at hindi na ituturing na isang bansa. v25Ngunit sinasabi ko naman*: Kung paanong itinakda ko ang araw at gabi at ang tiyak na kaayusan sa langit at sa lupa,* ***v26 mananatili rin ang aking pangako sa lahi ni Jacob at sa lingkod kong si David***. Magmumula sa angkan ni David ang hihirangin kong maghahari sa lahi nina Abraham, Isaac at Jacob. Ibabalik ko ang kanilang kayamanan at sila'y aking kahahabagan." *(MBB 2nd ed.)*

23Kinuna kaniak ti Apo, v24"Saanmo aya a nadlaw ti kunkuna dagiti tattao a linaksidko ti Israel ken Juda dagiti dua a familia a pinilik? Iti kasta, lalaisenda dagiti tattaok ken saandan nga ibilang ida a nasion. v25Ngem siak, ni Yahweh, kas iti panangituyangko ti aldaw ken rabii, dagiti annuroten ti daga ken ti tangatang, v26kastanto met ti panangtungpalko iti nakitulagak kadagiti kaputotan ni Jacob ken ni David nga adipenko. Pumiliakto iti maysa a kaputotan ni David a mangituray kadagiti kaputotan ni Abraham, ni Isaac ken ni Jacob. Kaasiakto dagiti tattaok ket parang-ayekto manen ida." *(TBNDB)*

III.. Paano Naman Ang Mga Taga Ibang Bansa Na Tulad Natin?
Efeso 2:12-13,17-19

v12Noong panahong iyon, hiwalay kayo kay Cristo, hindi kabilang sa bayang Israel, at hindi saklaw ng tipan na nababatay sa mga pangako ng Diyos. Noo'y nabubuhay kayo sa mundo na walang pag-asa at walang Diyos. v13Ngunit ngayon, dahil sa inyong pakikipag-isa kay Cristo Jesus, kayo na dati'y malayo sa Diyos ay inilapit sa pamamagitan ng dugo ni Cristo.

v17 Naparito nga si Cristo at ipinangaral niya sa lahat ang Magandang Balita ng kapayapaan, sa inyong mga Hentil, at sa inyong mga Judio.
v18Dahil kay Cristo, tayo'y kapwa nakakalapit sa presensya ng Ama sa pamamagitan ng iisang Espiritu.
v19Samakatuwid, hindi na kayo dayuhan o taga-ibang bansa, kundi kababayan na ng mga hinirang ng Diyos at kabilang sa kanyang sambahayan. *(MBB 2nd ed)*

v12Naisinakay idi ken Cristo. Ganggannaetkayo idi ket saankayo a naibilang kadagiti napili a tattao ti Dios. Saankay a nairaman kadagiti katulagan ti Dios kadagiti tattaona ken naibatay kadagiti karina kadakuada. Nagbiagkayo ditoy lubong nga awanan namnama ken awanan pannakainaig iti Dios. v13Ngem ita, babaen ti pannakikaysayo ken ni Cristo Jesus, dakayo nga adayo idi, nayasidegkayo gapu ta natay ni Cristo a kas sakrifisio iti krus.
v17 Immay ni Cristo a nangikasaba iti Naimbag a Damag ti kappia kadagiti amin a tao---kadakay a Hentil nga adayo iti Dios ken kadagiti Judio nga asideg kenkuana. v18Gapu ken Cristo, mabalintay amin ti umasideg iti Ama, Judio man wenno Hentil, babaen iti maymaysa nga Espiritu.v**19**Ngarud, saankayon a ganggannaet wenno sangsangaili. Agkakailiankayon kadagiti tattao ti Dios. Kamkamengkayon iti familia ti Dios.
(TBNDB)

IV. Kailan Naitatag Ang Bagong Tipan?
Hebreo 9:15-18

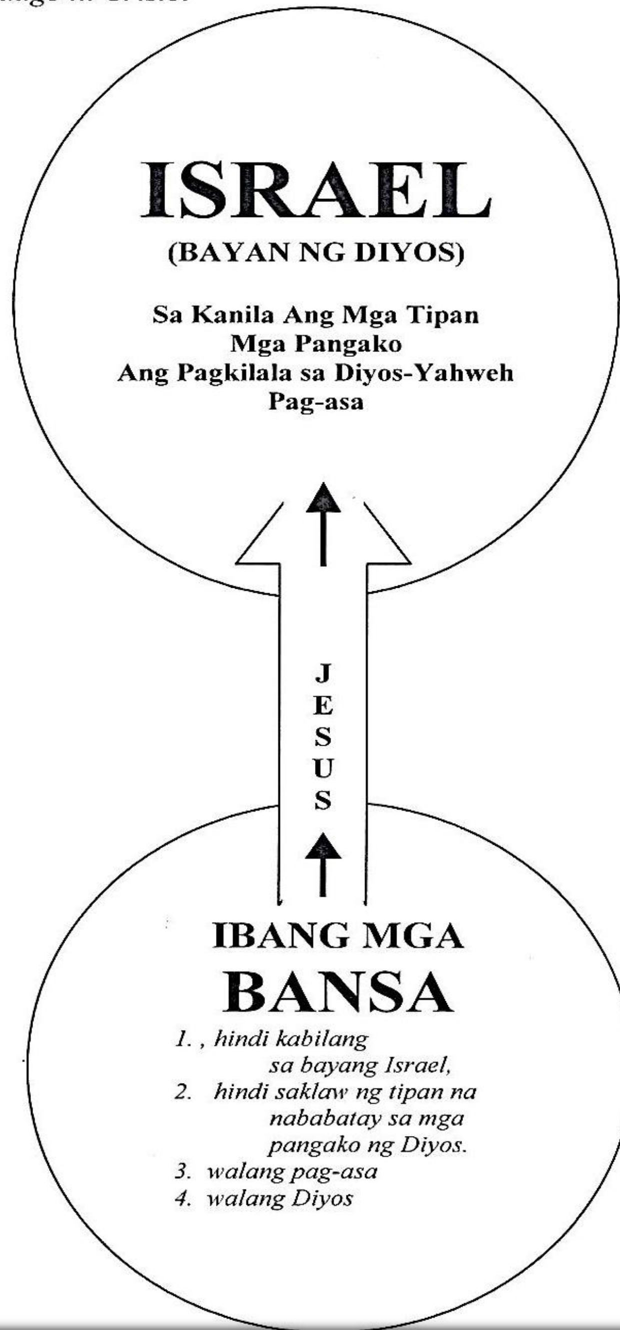
v**15**Kaya nga, si Cristo ang tagapamagitan ng bagong kasunduan. Sa pamamagitan ng kanyang kamatayan, ipinatawad ang paglabag ng mga tao noong sila'y nasa ilalim pa ng naunang kasunduan. Dahil dito, makakamtan ng mga tinawag ng Diyos ang walang hanggang pagpapala na kanyang ipinangako.
v**16**Kapag may testamento, kailangang mapatunayang patay na ang gumawa niyon,
v**17**sapagkat ang testamento ay walang bisa habang buhay pa ang gumawa; magkakabisa lamang iyon kapag siya'y namatay na.
v**18**Maging ang naunang kasunduan ay hindi pinagtibay kung hindi sa pamamagitan ng dugo ng mga hayop na inihandog. *(MBB 2nd Ed.)*

v**15**Ket gapu itoy isu ti mangibabaet iti maysa a baro a tulag; ta idinto nga adda maysa a natay a maipuon iti pannacasubbot dagiti salsalungasing babaen daydi immuna a tulag, dagiti naayaban awatenda coma ti naicari a tawiden iti agnanayon.
v**16**Ta no adda testamento, masapul ti pacakitaan ti ipapatay ti nagtestar.
v**17**Ta ti testamento adda bilegna iti calpasan ti ipapatay; ta awan ti aniaman a pategna no sibibiag pay ti nagtestar.
v**18**Gapuna uray daydi immu~na a tulag saan a naconsagrar nga awan dara. *(TSB)*

Pangwakas:
1. Gaano kahalaga ang Bayang Israel sa Bagong Tipan?
2. Memory Verse: ***Efeso 2:12-13***

Efeso 2:12 – 13

v12Noong panahong iyon, hiwalay kayo kay Cristo, hindi kabilang sa bayang Israel, at hindi saklaw ng tipan na nababatay sa mga pangako ng Diyos. Noo'y nabubuhay kayo sa mundo na walang pag-asa at walang Diyos. v13Ngunit ngayon, dahil sa inyong pakikipag-isa kay Cristo Jesus, kayo na dati'y malayo sa Diyos ay inilapit sa pamamagitan ng dugo ni Cristo.

Ang Magandang Balita
Ng Kaharian Ng Diyos
(17th Lesson)

Mga Layon:
1. Maunawaan ang kahulugan ng Magandang Balita.
2. Maipadama ang kahalagahan nito.

I. Kahulugan Ng Magandang Balita

basar *-- to bear news, to bear tidings, to publish, to preach, to show forth a)1) to gladden with good news 2)to bear news 3)to announce (salvation) as good news, to preach b)to receive good news*

(The Online Bible Thayer's Greek Lexicon and Brown Driver & Briggs Hebrew Lexicon, Copyright (c)1993,.)

A. Sa Lumang Tipan

Isaiah 52:7-10

v7O kay gandang pagmasdan sa mga kabundukan, ang sugong dumarating upang ipahayag ang kapayapaan, at nagdadala ng Magandang Balita. Ipahahayag niya ang tagumpay at sasabihin:
"Zion, ***ang Diyos mo ay naghahari!"***
v8Narito! Sisigaw ang nagbabantay,
dahil sa galak, sama-sama silang aawit;
makikita nila si Yahweh na babalik sa Zion.
v9Magsiawit kayo, mga guhong pader nitong Jerusalem; sapagkat inaliw ng Diyos ang hinirang niyang bayan; iniligtas na niya itong Jerusalem.
v10Sa lahat ng bansa, makikita ng mga nilalang, ang kamay ni Yahweh na tanda ng kalakasan; at ang pagliligtas ng ating Diyos tiyak na mahahayag. *(MBB 2nd ed)*

v7Nagpintas ketdin nga imatangan
ti naibaon a sumungsungad iti bantay!
Umayna ipakaammo kadagiti kabambantayan
ti naimbag a damag ti kappia!
Ipakaammona ti balligi ket kunana,
"Agarin ti Diosmo, Sion!"
v8Agpukpukkaw dagiti guardia ti siudad,
sangsangkamaysada nga umkis iti ragsak!
Makitada a silalatak
ti panagsubli ni Yahweh iti Sion!
v9Agdir-ikayo gapu iti rag-o,
dakayo a narpuog a disso ti Jerusalem!
Ispalento ti Apo ti siudadna,
ket liwliwaennanto dagiti tattaona.
v10Aramaten ti Apo ti bilegna a nasantoan;
isalakanna dagiti tattaona,
ket makita ti sangalubongan. *(TBNDB)*

“"Gospel"

“... the word "gospel" carries two sets of resonances for Paul. On the one hand, the gospel Paul preached was the fulfilment of the message of Isaiah 40 and 52, the message of comfort for Israel and of hope for the whole world, because YHWH, the god of Israel, was returning to Zion to judge and redeem. On the other hand, in the context into which Paul was speaking, "gospel" would mean the celebration of the accession, or birth, of a king or emperor. Though no doubt petty kingdoms might use the word for themselves, in Paul's world the main "gospel" was the news of, or the celebration of, Caesar…” - ***Paul's Gospel and Caesar's Empire by N.T.Wright***

B. Sa Bagong Tipan

"Gospel"

*εὐαγγέλιον euaggelion **1) a reward** for good tidings **2) good tidings 2a) the glad tidings of the kingdom of God** soon to be set up, and subsequently also of Jesus the Messiah, the founder of this kingdom. After the death of Christ, the term comprises also the preaching of (concerning) Jesus Christ as having suffered death on the cross to procure eternal salvation for the men in the kingdom of God, but as restored to life and exalted to the right hand of God in heaven, thence to return in majesty to consummate the kingdom of God 2b) the glad tidings **of salvation through Christ** 2c) the proclamation **of the grace of God manifest and pledged in Christ** 2d) the gospel 2e) as the messianic rank of Jesus was proved by his words, his deeds, and his death**, the narrative of** the sayings, deeds, and death of Jesus Christ came to be called the gospel or glad tidings"* - ***Thayer's Greek Dictionary***

1. Ano Ang Magandang Balita?
Roma 1:2-4

v**2**Ang Magandang Balitang ito na ipinangako niya noong una pa man sa pamamagitan ng mga propeta, at sinasabi sa mga Banal na Kasulatan, v**3-4**ay **tungkol sa kanyang Anak,** ang ating Panginoong Jesu-Cristo. Tungkol sa kanyang pagiging tao, siya'y ipinanganak **mula sa lahi ni David**. At tungkol naman sa Espiritu ng kabanalan, ipinahayag siya bilang Anak ng Diyos sa pamamagitan ng isang makapangyarihang gawa, ang kanyang muling pagkabuhay. *(MBB 2nd Ed.)*

v**2**Nabayagen nga inkari ti Dios daytoy Naimbag a Damag a nailanad kadagiti Nasantoan a Sursurat. Inaramatna dagiti profeta a nangipakaammo iti daytoy. v**3**Daytoy Naimbag a Damag isu ti maipapan iti Anakna, ni Apotayo a Jesu-Cristo. No maipa-pan iti kinataona, nagtaud iti kaputotan ni David; v**4**no maipapan iti panagtaudna iti Dios ken kinasantona, naipakita babaen iti naindaklan a pannakabalin nga isu ti Anak ti Dios gapu iti panagungarna.(*TBNDB)*

2. Magandang Balita Ng Kapanganakan Ng Haring Tagapagligtas
Mateo 1:1, 21-23

v**1**Ito ang talaan ng mga ninuno ni Jesu-Cristo na mula sa angkan ni David na mula naman sa lahi ni Abraham.
v21Magsisilang siya ng isang batang lalaki at Jesus ang ipapangalan mo sa sanggol sapagkat ililigtas niya ang kanyang bayan sa kanilang mga kasalanan." v22Nangyari nga ang lahat ng ito upang matupad ang sinabi ng Panginoon sa pamamagitan ng propeta,
v23"Tingnan ninyo; 'Maglilihi ang isang birhen at magsisilang ng isang sanggol na lalaki, at tatawagin itong Emmanuel.' "
(Ang kahulugan nito'y "Kasama natin ang Diyos"). *(MBB 2nd Ed.)*

v**1**Daytoy ti libro ti kapuonan ni Jesu-Cristo a nagtaud iti kaputotan ni David, a nagtaud met iti kaputotan ni Abraham.
v21Ipasngaynanto ti maysa a lalaki ket panaganamto iti Jesus, agsipud ta isalakannanto dagiti tattaona kadagiti basbasolda."
v22Naaramid amin daytoy tapno matungpal ti insao ti Apo babaen iti profeta:
v23"Agsikogto ti birhen a balasang. Ipasngaynanto ti maysa a lalaki, ket mapanagananto iti Immanuel a kayatna a sawen, 'Adda kadatayo ti Dios.'"
(TBNDB)

3. Magandang Balita Ng Pagdating Ng Paghahari Ng Diyos

Markos 1:14-15

v14Nang ibinilanggo na si Juan, si Jesus ay nagpunta sa Galilea at ipinangaral doon ang <u>Magandang Balitang mula sa Diyos.</u>
v15Sinabi niya, "Dumating na ang takdang panahon. <u>Malapit nang maghari ang Diyos!</u> Kaya magsisi na kayo't talikuran ang inyong mga kasalanan. Paniwalaan na ninyo ang Magandang Balita!" *(MBB 2nd Ed.)*

v14Kalpasan ti pannakaibalud ni Juan, napan ni Jesus idiay Galilea. Inkaskasabana ti Naimbag a Damag a naggapu iti Dios.
v15"Dimtengen ti aldaw," kinunana. "Asidegen ti Pagarian ti Dios. Agbabawikayo kadagiti basbasolyo ket mamatikayo iti Naimbag a Damag."
(TBNDB)

4. Magandang Balita Ng Paghahari Ng Diyos Sa Kamatayan, Paglibing At Muling Pagkabuhay Ni Jesus *1 Corinto 15:1-4,22-25*

v1Mga kapatid, ngayo'y ipinapaalala ko sa inyo ang Magandang Balitang ipinangaral ko sa inyo. Iyan ang Magandang Balitang inyong tinanggap at naging saligan ng inyong pananampalataya. v2Naligtas kayo sa pamamagitan nito, kung matatag ninyong pinanghahawakan ang salitang ipinangaral ko sa inyo; dahil kung hindi, walang kabuluhan ang inyong pananampalataya.
v3Sapagkat ibinigay ko sa inyo itong pinakamahalagang katuruan na tinanggap ko rin: si Cristo'y namatay dahil sa ating mga kasalanan, bilang katuparan sa sinasabi sa Kasulatan; v4inilibing siya at muling nabuhay sa ikatlong araw, ayon din sa Kasulatan…;
v22 Sapagkat kung paanong mamamatay ang lahat dahil sa kanilang kaugnayan kay Adan, gayundin naman, mabubuhay ang lahat dahil sa kanilang kaugnayan kay Cristo. v**23**Ngunit ang bawat isa'y may kani-kanyang takdang panahon. Si Cristo ang pinakauna sa lahat; pagkatapos, ang mga kay Cristo sa panahon ng pagparito niya. v**24**At darating ang wakas, kapag naibigay na ni Cristo ang kaharian sa Diyos Ama, pagkatapos niyang malupig ang lahat ng paghahari, pamahalaan at kapangyarihan. v**25**Sapagkat si Cristo'y dapat maghari hanggang sa malupig niya at lubusang mapasuko ang kanyang mga kaaway.
(MBB 2nd Ed.)

v1Kakabsat, kayatko nga ipalagip kadakayo ti Naimbag a Damag nga inkasabak kadakayo, nga inawatyo ket pagbatayan a sititibker ti pammatiyo.
v2Dayta ti ebanghelio nga inkaskasabak kadakayo. Isalakannakayo no salimetmetanyo---malaksid no barengbareng ti panamatiyo.
v3Inyawatko kadakayo ti kangrunaan nga inawatko: a natay ni Cristo gapu kadagiti basoltayo, kas nailanad iti Nasantoan a Surat; v4a naitanem ket napagungar iti maikatlo nga aldaw, kas nailanad iti Nasantoan a Surat…;
22Kas iti ipapatay ti amin a tao gapu iti pannakipagmaymaysada ken ni Adan, kasta met ti panagungarto ti amin a tao gapu iti pannakipagmaymaysada ken ni Cristo.
v**23**Ngem tunggal maysa iti batangna: umuna, ni Cristo; kalpasanna, dagiti tattaona, inton tiempo a yaayna. v**24**Ket umayto ti panungpalan. Pukawento ni Cristo ti amin a turay, amin a pannakabalin ken bileg, ket yawatnanto ti Pagarian iti Dios Ama.
v**25**Ta masapul nga agturay ni Cristo agingga a maparmek ti Dios ti amin a kabusorna.
(TBNDB)

"CHRIST"

*"**anointed**," translates, in the Sept., the word "**Messiah**," a term applied **to the priests** who were anointed with the holy oil, particularly the high priest, e. g., Lev 4:3,5,16. **The prophets** are called hoi christoi Theou, "**the anointed of God,**" Ps 105:15. **A king of Israel** was described upon occasion as christos tou Kuriou, "**the anointed of the Lord**," 1 Sam 2:10,35; 2 Sam 1:14; Ps 2:2; 18:50; Hab 3:13; the term is used even of **Cyrus**, Isa 45:1.content of biblical message Acts 5:42*

*(**Vine's Expository Dictionary of Biblical Words**, Copyright (c)1985, Thomas Nelson Publishers)*

5. Magandang Balita Ng Pagtatalaga Kay Jesus Bilang Panginoon Ng Lahat !
Romans 14:9

v9Sapagkat si Cristo ay namatay at muling nabuhay upang maging Panginoon ng mga patay at ng mga buhay. *(MBB 2nd Ed.)*

v9Natay ken nagungar ni Cristo tapno isu ti Apo dagiti sibibiag ken dagiti natay. *(TBNDB)*

"LORD"

Kurios *- signifying "having power" (kuros) or "authority," is used as a noun, variously translated in the NT, "`Lord,' 'master,' 'Master,' 'owner,' 'Sir,' a title of wide significance,*

(a) of an owner, disposal of anything, may-ari, amo
(b) of a master, i. e., one to whom service is due on any ground, panginoon,
(c) of an Emperor or King, Emperador, Hari
(e) as a title of respect addressed to a father, a husband, a master, a ruler, an angel, Acts 10:4; Rev 7:14;
(f) as a title of courtesy addressed to a stranger, paggalang, John 12:21; 20:15; Acts 16:30;
(g) kurios is the Sept. and NT representative of Heb. YHVH ('LORD' in Eng. versions), see Matt 4:7; James 5:11, e. g., of adon, Lord, Matt 22:44, and of Adonay, Lord, 1:22; it also occurs for Elohim, God, 1 Peter 1:25. (d) of idols, ironically, 1 Cor 8:5, cf. Isa 26:13;

*(**Vine's Expository Dictionary of Biblical Words,** Copyright (c)1985, Thomas Nelson Publishers)*

6. Magandang Balita Na Si Jesus Ay Muling Babalik Bilang Hukom Ng Lahat.
2 Tesalonica 1:8-10

v8Darating siya sa gitna ng naglalagablab na apoy at paparusahan ang lahat ng hindi kumilala sa Diyos at hindi sumunod sa Magandang Balita ng ating Panginoong Jesus. *v9Ang parusa* sa kanila ay walang hanggang kapahamakan at mahihiwalay sila sa Panginoon at sa dakila niyang kapangyarihan. v10Mangyayari ito sa araw ng kanyang pagparito upang tanggapin *ang papuri* mula sa kanyang mga pinili at ang parangal ng lahat ng sumasampalataya sa kanya. Kabilang kayo roon sapagkat tinanggap ninyo ang Magandang Balitang ipinahayag namin sa inyo. *(MBB 2nd Ed.)*

v8Babaen iti gumilgil-ayab nga apuy, dusaennanto dagiti di mangbigbig iti Dios ken dagiti di agtulnog iti Naimbag a Damag maipapan ken ni Apotayo a Jesus. v9Madusadanto iti agnanayon a pannakadadael, ket maisinadanto iti sangoanan ti Apo ken iti dayag ti pannakabalinna. v10Mapasamakto daytoy inton umay iti dayta nga Aldaw tapno awatenna ti pannakaitan-ok nga aggapu kadagiti amin a tattaona ken pammadayaw nga aggapu kadagiti amin a mamati. Mairamankayto met kadakuada agsipud ta pinatiyo ti mensahe nga impakaammomi kadakayo. *(TBNDB)*

7. Magandang Balita Ng Pagtatagumpay Ng Panginoon ng mga Panginoon at Hari Ng Mga Hari.
Pahayag 17:14

v14Makikidigma sila laban sa Kordero ngunit sila'y matatalo nito, sapagkat ito ang Panginoon ng mga panginoon at Hari ng mga hari. Kasama niya sa tagumpay ang kanyang mga tinawag, pinili, at tapat na tagasunod." *(MBB 2nd ed.)*

v14Gubatendanto ti Kordero, ngem parmekento ida ti Kordero ken dagiti naayaban, napili ken mapagtalkan a pasurotna agsipud ta isu ti Apo dagiti appo ken Ari dagiti ar-ari." *(TBNDB)*

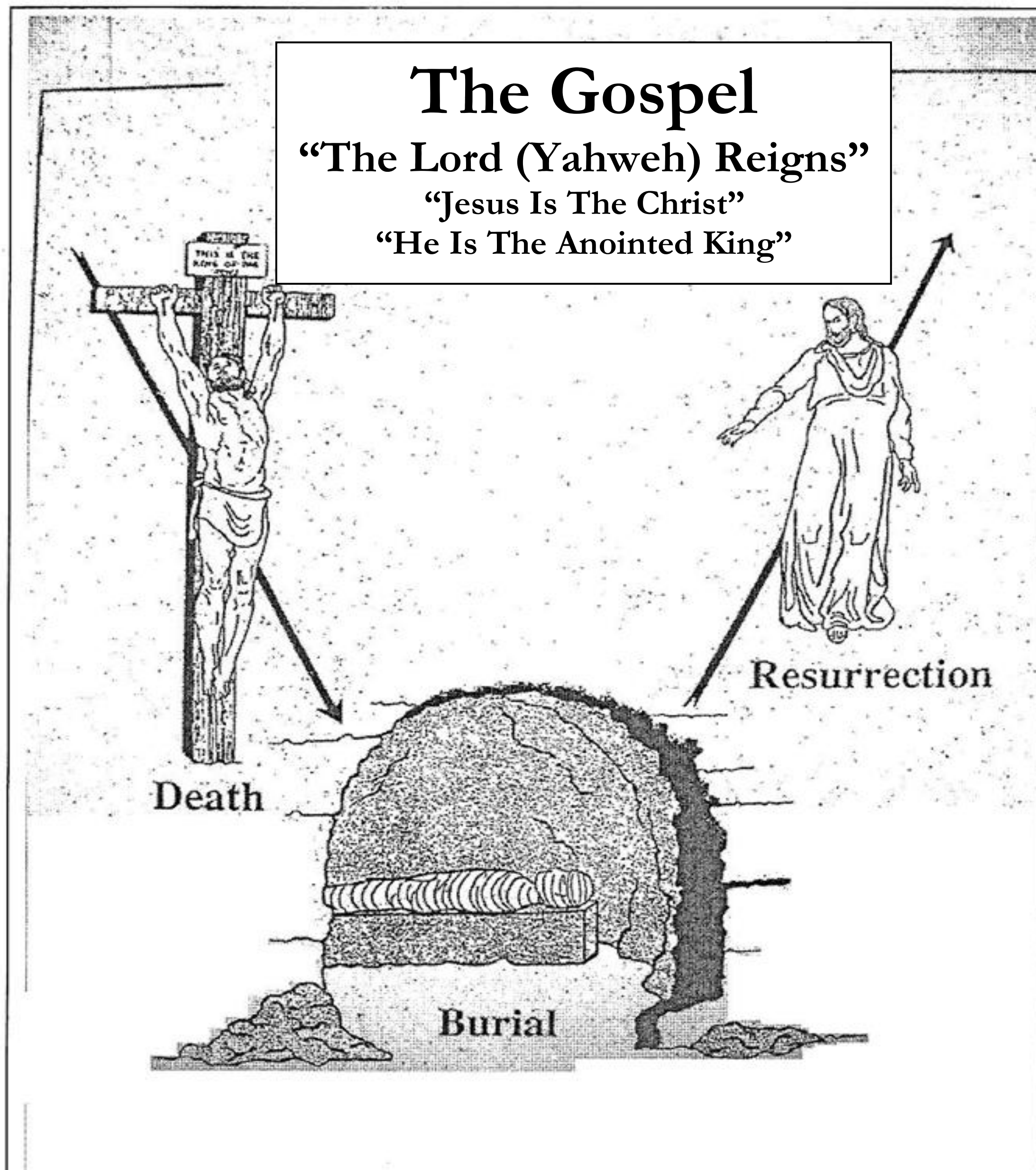
8. Paano Tanggapin Ang Magandang Balita?

Markos 16:15-16

v**15**At sinabi ni Jesus sa kanila, "Habang kayo'y humahayo sa buong mundo, ay ipangaral ninyo sa lahat ng tao ang Magandang Balita. v**16**Ang sinumang sumampalataya at mabautismuhan ay maliligtas, ngunit ang ayaw sumampalataya ay paparusahan. *(MBB 2nd Ed.)*

v**15**Ket kinunana cadacuada: incay iti isu-amin a lubong, ket icasabayo ti evangelio iti isu-amin a parsua.
v**16**Ket ti mamati ken ti mabautizaran, maisalacanto; ket ti saan a mamati, madusaanto.
(TSB)

Pangwakas:
1. Si Jesus na ba ang nangunguna o naghahari sa iyo?
2. Memory Verse: ***Markos 16:16***
3. Next Lesson: ***"Pagpasok Sa Kaharian Ng Dios"***

""**I.N.R.I".,** *letters abbreviating the Latin version of the inscription Pilate had affixed to Jesus' cross. The inscription, written in Hebrew, Latin, and Greek, read* ***"Jesus of Nazareth, King of the Jews"*** *(John 19:19-20). The first letters of the words of the Latin form,* ***"Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum,"*** *occur frequently in art depicting the crucifixion of Jesus and on liturgical vestments and symbols."*

*(**HARPERCOLLINS BIBLE DICTIONARY**. Copyright © 1985, 1996 by The Society of Biblical Literature.)*

*Ang Iglesya
(Special Study #2)

The Complete Word Study Dictionary: New Testament

CHURCH = *ἐκκλησία ekklēsia;*

***ekklēsias**, fem. noun from ekklētos (n.f.), **called out**, which is from ekkaleō (n.f.), to call out. It was a **common term for a congregation** of the ekklētoi (n.f.), the called people, or those called out or assembled in the public affairs of a free state, **the body of free citizens** called together by a herald which constituted the ekklēsia. In the NT, the word is applied **to the congregation of the people of Israel (Acts 7:38).** On the other hand, of the two terms used in the OT, sunagōgē seems to have been used to designate the people from Israel in distinction from all other nations (Acts 13:43)*
*In **Heb. 10:25,** however, when the gathering of Christians is referred to, it is called **not sunagōgē, but episunagōgē**, with the prep. epi, upon, translated **"the assembling … together."** The Christian community was designated for the first time as the ekklēsia to differentiate it from the Jewish community, sunagōgē (Acts 2:47 [TR]). The term ekklēsia denotes the NT community of the redeemed in its twofold aspect. First, all who were called by and to Christ in the fellowship of His salvation, the church worldwide of all times, and only secondarily to an individual church ... Designated as the church of God; the body of Christ); the church in Jesus Christ); exclusively the entire church. Secondly, the NT churches, however, are also confined to particular places; to individual local churches. Ekklēsia does not occur in the gospels of Mark, Luke, John, nor the epistles of 2 Timothy, Titus, 1 and 2 John, or Jude. – **SPIROS ZODHIATES***

A. Griegong Salita Na "Ekklesia."
1. *"Ek" – Out , " Kaleo" – I Call = "Called Out People"*
Grupo ng taong tinawag o mga tinawag mula sa labas

1 Pedro 2:9-10
v**9**Datapwat kayo ay isang lahing hinirang,
mga saserdote ng Hari, isang bansang
nakatalaga sa Diyos. Pinili kayo ng Diyos
upang maging kanya at maghayag ng mga
kahanga-hangang gawa niya. Siya rin ang
tumawag sa inyo mula sa kadiliman tungo sa
kanyang kagila-gilalas na kaliwanagan.
v**10**Dati-rati, kayo'y hindi bayan ng Diyos,
ngunit ngayon, kayo'y bayang hinirang niya.
Noon, pinagkaitan kayo ng habag, ngunit
ngayo'y sumasainyo ang kanyang awa. *(MBB)*

v**9**Ngem dakayo ti napili a puli. Papadikayo
nga agserbi iti Dios nga Ari. Nasionkayo a
nasantoan. Tattaonakayo ti Dios. Inruarnakayo
iti kasipngetan ket impannakayo iti
nakaskasdaaw a lawagna. Pinilinakayo a
nangipakaammo kadagiti nakaskasdaaw nga
aramidna. v**10**Saankay idi a tattao ti Dios,
ngem ita tattaonakayon. Diyo ammo idi ti
kaasi ti Dios, ngem ita inawatyon ti kaasina.
(TBNDB)

Colosas 1:12-14

v**12**na nagpapasalamat sa Ama, na ginawa niya tayong karapat-dapat na makabahagi sa mana ng mga banal sa kaliwanagan.
v**13**Iniligtas niya tayo sa kapangyarihan ng kadiliman at inilipat tayo sa kaharian ng kanyang minamahal na Anak,
v**14**na sa kanya ay mayroon tayong katubusan, na siyang kapatawaran ng mga kasalanan. *(ABAB)*

v**12**Agyamankayo iti Ama a namagbalin kadakayo a maikari a makipagtawid iti inkari ti Dios nga ited kadagiti tattaona iti pagarian ti
lawag. v**13**Inispalnatayo iti pannakabalin ti sipnget ket impannatayo iti pagarian ti
dungdungngoenna nga Anak. v**14**Babaen kenkuana nawayawayaantayo, kayatna a sawen, pinakawan ti Dios dagiti basoltayo. *(TBNDB*

II. Paggamit Ng Salitang "Ekklesia" o Iglesya

Mga Gawa 7:37-38

v**37**Ito'y yaong Moises, na nagsabi sa mga anak ni Israel, Palilitawin ng Dios sa inyo ang isang propeta na gaya ko, mula sa inyong mga kapatid.
v**38**Ito'y yaong naroon sa iglesia sa ilang na kasama ang anghel na nagsalita sa kaniya sa bundok ng Sinai, at kasama ang ating mga magulang: na siyang nagsitanggap ng mga aral na buhay upang ibigay sa atin: *(ABAB)*

v**37**Daytoy met la a Moises ti nagkuna kadagiti Israelita, 'Mangibaonto ti Dios iti maysa a profeta nga agtaud iti pagilianyo a kas iti panangibaonna kaniak.'
v**38**Isu daydi adda idiay let-ang a nakitaripnong kadagiti Israelita. Nakikadkadua kadagiti kapuonantayo agraman ti anghel a nagsao kenkuana idiay Bantay Sinai. Inawatna dagiti sibibiag a mensahe ti Dios tapno itedna kadatayo. *(TBNDB)*

Mga Gawa 2:47

v**47**na nagpupuri sa Diyos, at nagtatamo ng lugod sa lahat ng tao. At idinaragdag sa *kanila* ng Panginoon araw-araw ang mga naliligtas. *(ABAB)*

v**47**Nga intantan-ocda ti Dios ket pinadayawan ida dagiti amin nga umili. Ket ti Apo inayonna idi cadacuada nga inaldaw dagiti naisalsalacan. *(TBNDB)*

Acts 2:47 NKJV
praising God and having favor with all the people. And the Lord added to the church daily those who were being saved.

Mga Gawa 9:31

v**31**Kaya't ang iglesya sa buong Judea, Galilea at Samaria ay naging mapayapa at patuloy na nagpupuri sa Panginoon. Sa tulong at sa pakikisama ng Espiritu Santo, tumatag at dumami ang mga mananampalataya. *(ABAB)*

v**31**Iti casta, ti Iglesia naaddaan ti talna idi iti isu-amin a Judea ken Galilea ken Samaria, ket napabilegda; ket magmagnada iti buteng iti Apo ken babaen ti panangliwliwa ti Espiritu Santo, immaduda. *(TBNDB)*

III. Ang Ang Kaugnayan Ng Iglesya Sa Kaharian

Mateo 16:16-20

v**16**Sumagot si Simon Pedro, "Kayo po ang Cristo, ang Anak ng Diyos na buhay." v**17**Sinabi sa kanya ni Jesus, "Mapalad ka, Simon na anak ni Jonas! Sapagkat ang katotohanang ito'y hindi inihayag sa iyo ng sinumang tao kundi ng aking Ama na nasa langit. v**18**At sinasabi ko sa iyo, ikaw ay Pedro, at sa ibabaw ng batong ito ay itatayo ko ang aking iglesya at ang pintuan ng daigdig ng mga patay ay hindi magtatagumpay laban sa kanya." v**19**Ibibigay ko sa iyo ang mga susi ng kaharian ng langit. Ang ipagbawal mo sa lupa ay ipagbabawal sa langit, at ang ipahintulot mo sa lupa ay ipahihintulot din sa langit." v**20**At mahigpit niyang iniutos sa kanyang mga alagad na huwag sabihin kaninuman na siya nga ang Cristo. *(MBB 2nd Ed.)*

v**16**"Sika ti Cristo, ti Anak ti sibibiag a Dios," insungbat ni Simon Pedro. v**17**Kinuna ni Jesus, "Nagasatka, Simon nga anak ni Jonas. Saan a tao no di ket ni Amak sadi langit ti nangipaltiing kenka iti daytoy a kinapudno. v**18**Ibagak ngarud kenka a sika ket Pedro. Iti rabaw daytoy a bato, bangonekto ti iglesiak ket uray ni patay dinto agballigi kenkuana. " v**19**Itedkonto kenka dagiti tulbek ti Pagarian ti Langit. Ti aniaman nga iparitmo ditoy daga, maiparitto met sadi langit. Ket ti aniaman nga ipalubosmo ditoy daga, maipalubosto met sadi langit." v**20**Kalpasanna, imbilin ni Jesus kadagiti adalanna nga awan ti pangibagbagaanda nga isu ti Cristo. *(TBNDB)*

A. Ang Iglesya At Ang Mga Taong Kumilala Kay Jesus Bilang Cristo At Anak Ng Diyos
B. Ang Iglesya Ay Itinatag Sa Ibabaw Ng Bato
C. Ang Iglesya Ay Itinatag Ni Jesus, Na Siyang Cristo At Anak Ng Diyos (Hari/Panginoon)
D. Ang Iglesya Ay Mga Taong O Mamayan Ng Kaharian Ng Diyos
E. Ang iglesya Ay Mga Taong Magtatagumpay Maging Sa Kapangyarihan ng Kamatayan

IV. "Church" – "Ekklesia"?

The English word "church" may come from the German "*kirche*" or "*kerk*" and these may come from the Greek "*kuriakos*" meaning "belonging to the Lord" *(Kittel)*

Juan 15:19

v19 Kung kayo'y taga-sanlibutan, iibigin kayo ng sanlibutan na parang sa kanya. Ngunit dahil kayo'y hindi taga-sanlibutan, kundi kayo'y pinili ko mula sa sanlibutan, kaya napopoot sa inyo ang sanlibutan. *(ABAB)*

v19 No kukuanakayo ti lubong, ayatennakayo koma ti lubong a kas kukuana. Ngem saannakayo a kukua ti lubong. Pinilikayo a panawanyo ti lubong ket daytoy ti gapuna a guraennakayo ti lubong. *(TBNDB)*

Roma 16:16

v**16**Magbatian kayo ng banal na halik. Binabati kayo ng lahat ng mga iglesya ni Cristo. *(ABAB)*

v**16**Agkikinnablaawkayo iti nainkabsatan nga agek. Pakomustaandakayo dagiti amin nga iglesia ni Cristo.*(TBNDB)*

*Mga Pangunahing Katangian Ng Tunay Na Alagad

(Special Study #3)

Mga Layon:

1. Maunawan ang pagiging Alagad.
2. Hikayatin ang bawat isa na maging Alagad Ng Panginoon Jesus.

I. Kahulugan Ng Pagiging Alagad

"Disciple"

G3100. μαθητεύω mathēteuō; fut. ***mathēteusō***, from ***mathētēs*** (G3101), ***disciple.*** As governing a dat., to be a ***disciple or follower of another's doctrine*** (Matt. 27:57); governing an acc., ***to make a disciple*** (Matt. 28:19; Acts 14:21); ***to instruct*** (Matt. 13:52) with the purpose of making a disciple. Mathēteuō ***must be distinguished*** from the verb ***matheō*** (n.f.) or ***manthanō*** (G3129) which simply mean to learn without any attachment to the teacher who teaches. ***Mathēteuō*** means not only to learn, but to become attached to one's teacher and to become his follower in doctrine and conduct of life. It is really not sufficient to translate this verb as "learn" but as "making a disciple," in the NT sense of mathētēs. Syn.: katēcheō (G2727), to teach orally, instruct, catechize; ***didaskō*** (G1321), to give instruction, teach; ***paideuō*** (G3811), to instruct and train; heterodidaskaleō (G2085), to teach a different doctrine; mueō (G3453), to learn.- ***Spiros Zodhiates,***
The Complete Word Study Dictionary: New Testament

II. Alagad: Bilang Una At Mahalagang Katawagan

Mga Gawa 11:26

v26 Nang siya'y kanyang matagpuan ay kanyang dinala siya sa Antioquia. At nangyari na sa buong isang taon ay nakasama nila ang iglesya, at nagturo sa napakaraming tao; at sa Antioquia ang mga alagad ay pinasimulang tawaging mga Cristiano. *(ABAB)*

v**26**Idi nasarakanna, inkuyogna idiay Antiokia. Makatawen a nakipulpulapolda iti iglesia ket adu dagiti tattao a sinursuroanda. Idiay Antiokia ti immuna a nakapanaganan dagiti adalan iti Kristiano. *(TBNDB)*

III. Layunin Ng Pagiging Alagad

Roma 8:28-29

v28Alam nating sa lahat ng bagay ay gumagawa ang Diyos para sa ikabubuti ng mga nagmamahal sa kanya, silang mga tinawag ayon sa kanyang layunin.
v29Sapagkat sa mula't mula pa'y alam na ng Diyos kung sino ang magiging kanya at ang mga ito'y pinili niya upang maging tulad ng kanyang Anak. Sa gayon, ang Anak ang naging panganay sa lahat ng maraming magkakapatid. *(MBB 2nd Ed.)*

v28Ammotayo a kadagiti amin a banag, agtartrabaho ti Dios para iti pagimbagan a kaduana dagiti agayat kenkuana,d isuda nga inayabanna kas mayannurot iti panggepna.
v29Dagiti pinili idin ti Dios, tinudinganna met ida nga agbalin a kas iti Anakna tapno agbalin ti Anak nga inauna kadagiti adu nga agkakabsat. *(TBNDB)*

IV. Marka O Katangian Ng Isang Alagad *(Pananatili)*

A. Nananatili Sa Salita Ng Ating Guro At Panginoon
Juan 8:31-32

v31Sinabi naman ni Jesus sa mga Judiong naniniwala sa kanya, Kung tinutupad ninyo ang aking aral, kayo nga'y tunay na mga alagad ko; v32makikilala ninyo ang katotohanan, at ang katotohanan ang magpapalaya sa inyo. *(MBB 2nd Ed.)*

v31Kinuna ngarud ni Jesus kadagiti Judio a namati kenkuana, "No agtalinaedkayo iti pannursurok, dakayo dagiti napaypayso nga adalak. v32Maammoanto ti pudno, ket ti pudno wayawayaannakayto." *(TBNDB)*

B. Nananatili Sa Pag-ibig Ni Jesus Sa Pamamagitan Ng Pagmamahal Sa Kapwa Alagad
Juan 13:34-35 (cf. Levitius 19:18)

v34Isang bagong utos ang sa inyo'y ibinibigay ko, na kayo'y magmahalan sa isa't isa. Kung paanong minahal ko kayo, magmahalan din kayo sa isa't isa.
v35Sa pamamagitan nito ay makikilala ng lahat ng mga tao na kayo ay aking mga alagad, kung kayo'y may pag-ibig sa isa't isa." *(MBB 2nd)*

v34"Adda baro a bilin nga itedko kadakayo: Agiinnayatkayo. Kas iti panagayatko kadakayo, kasta met koma ti panagiinnayatyo.

v35No agiinnayatkayo, maammoanto ti amin a tao a dakayo dagiti adalak." *(TBNDB)*

C. Namumunga Ng Masagana
Juan 15:5-10

v5 Ako nga ang puno ng ubas at kayo ang mga sanga. ***Ang nananatili sa akin***, at ako sa kanya, ang siyang ***nagbubunga nang sagana***, sapagkat wala kayong magagawa kung kayo'y hiwalay sa akin. v6Ang hindi nananatili sa akin ay matutuyo at itinatapon, gaya ng sanga. Ang ganoong mga sanga ay tinitipon, inihahagis sa apoy at sinusunog. v7Kung nananatili kayo sa akin at ***nananatili sa inyo ang aking mga salita***, hingin ninyo ang anumang nais ninyo at ibibigay iyon sa inyo. ***v8Napaparangalan ang aking Ama*** kung kayo'y masaganang nagbubunga **<u>bilang aking mga alagad.</u>** v9Kung paanong inibig ako ng Ama, gayundin naman, iniibig ko kayo; ***manatili kayo sa aking pag-ibig.*** v10Kung tinutupad ninyo ang aking mga utos, mananatili kayo sa aking pag-ibig; tulad ko, tinutupad ko ang mga utos ng aking Ama at ako'y nananatili sa kanyang pag-ibig. *(ABAB)*

v5"Siak ti puon ti ubas, dakayo dagiti sanga. Ti agtaeng kaniak ket agtaengak met kenkuana, adunto ti maibungana. Ta no awanak, awan ti maaramidyo. v6Ti saan nga agtaeng kaniak, maibelleng a kas iti sanga ket magango. Maurnong dagiti kakasta a sanga ket maipuorda. v7No agtaengkayo kaniak, ket agtaeng dagiti saok kadakayo, dawatenyo ti aniaman a kayatyo, ket maitedto kadakayo. v8No agbungakayo iti adu, maidaydayaw ni Amak, ket iti kasta, agbalinkayo nga adalak. v9Ayatenkayo a kas iti panagayat ti Ama kaniak. Agtalinaedkay iti ayatko. v10Kas iti panangtungpalko kadagiti bilbilin ni Amak ket agtaengak iti ayatna, agtalinaedkayo met iti ayatko no tungpalenyo dagiti bilbilinko. *(TBNDB)*

D. Ano Ang "Masaganang Bunga"?

Galacia 5:22-25

v22Subalit ang bunga ng Espiritu ay pag-ibig, kagalakan, kapayapaan, katiyagaan, kabaitan, kabutihan, katapatan, v23kahinahunan, at pagpipigil sa sarili. Walang batas laban sa mga ito. v24At pinatay na ng mga nakipag-isa kay Cristo Jesus ang kanilang makasariling pagkatao, pati na ang mga masasamang hilig nito. v25Kung ang Espiritu ang nagbibigay-buhay sa atin, siya na rin ang paghariin natin sa ating buhay. *(MBB 2nd Ed.)*

v22Ngem ti Espiritu pataudenna ti ayat, rag-o, talna, anus, kinamanangngaasi, kinaimbag, kinamatalek, v23kinapakumbaba ken kinamanagteppel. Awan ti linteg a maibusor kadagitoy. v24Ket dagiti pasurot ni Cristo Jesus, inlansada ti daan a kinataoda agraman ti amin a gartem ken naindagaan a tarigagay. v25Inikkannatayo ti Espiritu iti biag; masapul nga iturayanna met ti biagtayo. *(TBNDB)*

Colosas 1:5-6

v**5**dahil sa pag-asa na nakalaan para sa inyo sa langit, na inyong narinig noong una sa salita ng katotohanan, ang ebanghelyo,
v**6**na dumating sa inyo. Gayundin naman kung paanong ito ay namumunga at lumalago sa buong sanlibutan, ay gayundin naman sa inyo, mula nang araw na inyong marinig at maunawaan ang biyaya ng Diyos sa katotohanan. *(ABAB)*

v5Idi damo a maipakaammo kadakayo ti pudno a mensahe, ti Naimbag a Damag, nangngegyo ti maipapan iti namnama nga ipaayna. Iti kasta, maibatay ti pammati ken ayatyo iti namnama a naisagana idiay langit nga agpaay kadakayo. v6Mangted ti ebanghelio kadagiti bendision ket agsaksaknap iti entero a lubong. Maar-aramid met daytoy kadakayo manipud idi damoyo a mangngeg ti maipapan iti parabur ti Dios ket naammoanyo ti kinapudno daytoy a parabur.
nga awan pagkuranganna. *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. Ano ang Tatlong Pangunahing Tanda ng Pagiging Alagad?
2. Gaano kahalaga ang salitang "Alagad."
3. Nais mo bang maging alagad ayon sa utos ng Ating Panginoon?

Ang Pagiging Alagad Sa Kaharian Ng Diyos

(18th Lesson)

Mga Layon:
1. Ipaunawa ang mga pamamaraan iniwan ng Panginoon Jesus sa pagpasok sa kaharian.
2. Tulungan ang tagapakinig na magdesisyon ng tapat at taos-puso.

I. Paraan Sa Pagtanggap Ng Mabuting Balita

A. Ang Mensahe Ng Panginoon Tungkol Sa Kaharian Ng Diyos

Markos 1:14-15

v14Nang ibinilanggo na si Juan, si Jesus ay nagpunta sa Galilea at ipinangaral doon ang Magandang Balitang mula sa Diyos. v15Sinabi niya, "Dumating na ang takdang panahon. Malapit nang maghari ang Diyos! Kaya magsisi na kayo't talikuran ang inyong mga kasalanan. Paniwalaan na ninyo ang Magandang Balita!" *(MBB 2nd ed.)*

v14Kalpasan ti pannakaibalud ni Juan, napan ni Jesus idiay Galilea. Inkaskasabana ti Naimbag a Damag a naggapu iti Dios. v15"Dimtengen ti aldaw," kinunana. "Asidegen ti Pagarian ti Dios. Agbabawikayo kadagiti basbasolyo ket mamatikayo iti Naimbag a Damag." *(TBNDB)*

B. Ang Mensahe Ni Apostol Pablo Tungkol Sa Kaharian Ng Diyos

Gawa 20:20-21

v20Sa aking pagtuturo at pangangaral sa inyo, maging sa harapan ng madla o sa bahay-bahay man, hindi ako nangiming magsabi sa inyo ng anumang ikabubuti ninyo. v21Maging Judio o Griego man ay pinapangaralan kong tumalikod sa kasalanan, manumbalik sa Diyos at manalig sa ating Panginoong Jesus. *(MBB 2nd ed.)*

v20Ammoyo met a diak impaidam ti aniaman a makatulong kadakayo bayat ti panangaskasabak ken panangisursurok kadakayo iti publiko ken kadagiti balbalayyo. v21Binallaagak dagiti Judio ken dagiti Hentil a masapul nga agbabawida kadagiti basbasolda ket agturongda iti Dios, ken mamatida ken ni Apotayo a Jesus. *(TBNDB)*

“Salvation”

יְשׁוּעָה *yešûʿāh:* A feminine noun meaning ***salvation, deliverance, help, victory, prosperity.*** The primary meaning is ***to rescue from distress or danger.*** It is used ***to signify help*** given by other human beings (1 Sam. 14:45; 2 Sam. 10:11); ***help or security*** offered by fortified walls, delivering in the sense of preventing what would have happened if the walls were not there (Isa. 26:1); one’s ***welfare and safety*** (Job 30:15); ***salvation by God***, with reference to being rescued by Him ***from physical harm*** (Ex. 14:13; 2 Chr. 20:17); being rescued ***from the punishment due for sin*** (Ps. 70:4[5]; Isa. 33:6; 49:6; 52:7). Used in the plural, it signifies works of help (Ps. 44:4[5]; 74:12); and God’s salvation (2 Sam. 22:51; Ps. 42:5[6]; 116:13).

THE COMPLETE WORD STUDY DICTIONARY: OLD TESTAMENT
Warren Baker, D.R.E. & Eugene Carpenter, Ph.D.

II. Ano Ang PAGSISISI?

A. Pagsisisi Sa Lumang Tipan

"**Repentance** *The Hebrew word is **teshubah**, from a root meaning **"return,"** and the concept is generally understood to mean, **"returning to God from a situation of estrangement."** The turning is not only from sin, for sin serves as an indicator of a deeper pathology, which is utter estrangement from God. **Teshubah** thus involves not humiliation but reaffirmation of the self in God's image. It follows that repentance in Judaism forms a theological category encompassing moral issues of action and attitude, wrong action, arrogant attitude, in particular. Repentance forms a step in the path to God that starts with the estrangement represented by sin: doing what I want, instead of what God wants,thus rebellion and arrogance."* (***The Routledge dictionary of Judaism / Jacob Neusner & Alan J. Avery-Peck.***)

Ezekiel 18:30-32

v30"Kaya't hahatulan ko kayo, O sambahayan ni Israel, bawat isa'y ayon sa kanyang mga lakad, sabi ng Panginoong Diyos. Kayo'y *magsisi, at lumayo kayo sa lahat ninyong pagsuway*; sa gayo'y ang kasamaan ay hindi magiging inyong kapahamakan.v31Inyong *iwaksi ang lahat ninyong pagsuway* na inyong ginawa laban sa akin, at kayo'y *magbagong puso at magbagong diwa!* Bakit kayo mamamatay, O sambahayan ni Israel? v32Sapagkat wala akong kaluguran sa kamatayan ng sinuman, sabi ng Panginoong Diyos. *Kaya't magsipagbalik-loob* kayo, at mabuhay." *(ABAB)*

v30"Ita, siak nga Apo a Dios, kunak kadakayo nga Israelita nga ukomek ti tunggal maysa kadakayo kas mayannatup iti aramidna. Agbabawikayo ket isardengyo ti agaramid iti dakes; diyo ipalubos a dadaelennakayo ti basolyo. v31Isardengyo ti amin a dakes nga aramidyo ket pabaroenyo ti nakem ken pusoyo. Apay nga ipalubosyo a mataykayto, dakayo nga Israelita? v32Diak kayat a matay ti siasinoman," kuna ti Apo a Dios. "Isardengyo ti agbasol ket agbiagkayo." *(TBNDB) (cf.Ezekiel 14:6-8)*

B. "Pagsisisi" Sa Bagong Tipan

*Greek **"metanoeoo, metanoo"**-to change one's mind, i. e., to repent , magbago ng isip, pananaw, o layunin. -* ***(Thayer's Greek Lexicon, Electronic Database. Copyright (c) 2000 by Biblesoft)***

1. Pagbabago Ng Pag-iisip
Roma 12:1-2

v**1**Kaya nga, mga kapatid, alang-alang sa ***masaganang habag ng Diyos*** sa atin, ako'y nakikiusap na ialay ninyo ang inyong sarili bilang isang handog na buhay, banal at kalugud-lugod sa Diyos. Ito ang karapat-dapat na pagsamba ninyo sa Diyos.
v**2**Huwag kayong makiayon sa takbo ng mundong ito. Mag-iba kayo sa pamamagitan ng ***pagbabago ng inyong pag-iisip*** upang maunawaan ninyo ang kalooban ng Diyos; kung ano ang mabuti, kalugud-lugod at ganap na kalooban niya. *(MBB 2nd Ed.)*

v**1**Kakabsatko, dawatek ngarud kadakayo, a gapu iti naindaklan nga asi ti Dios kadatayo, ipaayyo koma ti bagiyo a kas daton a sibibiag, nasantoan ken makaay-ayo kenkuana. Daytoy ti pudno a panagdaydayaw a rumbeng nga ipaayyo. v**2**Saanyo a tultuladen dagiti ugali iti daytoy a lubong ngem palubosanyo a baliwannakayo ti Dios ket pabaroenyo a naan-anay ti panunotyo. Ket maammoanyonto ti pagayatan ti Dios---no ania ti naimbag, makaay-ayo kenkuana ken awan pagkuranganna. *(TBNDB)*

2. Pagbabago Ng Pananaw
2 Corinto 4:18

v**18**Kaya't ang paningin namin ay nakatuon sa mga bagay na di-nakikita, at hindi sa mga bagay na nakikita. Sapagkat panandalian lamang ang mga bagay na nakikita, ngunit walang hanggan ang mga bagay na di-nakikita. *(MBB 2nd ed.)*

v**18**Ta dagiti banag a di makita ti kitaenmi, saan a dagiti makita. Apagbiit laeng ti banag a makita, ngem agpaut iti agnanayon ti banag a di makita. *(TBNDB)*

3. Pagbabago Ng Pagpapahalaga
Lukas 9:23-26

v**23**At sinabi niya sa kanilang lahat, "Ang sinumang nagnanais sumunod sa akin ay kinakailangang itakwil niya ang kanyang sarili, pasanin araw-araw ang kanyang krus, at sumunod sa akin. v**24**Ang naghahangad na magligtas ng kanyang buhay ay mawawalan nito, ngunit ang mawalan ng kanyang buhay alang-alang sa akin ay magkakamit nito.
v**25**Ano nga ang mapapala ng tao, makamtan man niya ang buong daigdig kung ang mapapahamak naman ay ang kanyang sarili.
v**26**Kapag ako at ang aking mga salita ay ikakahiya ninuman, ikakahiya rin siya ng Anak ng Tao pagparito niya na taglay ang kanyang karangalan at ang karangalan ng Ama at ng mga banal na anghel. *(MBB 2nd ed.)*

v**23**Ket kinunana kadakuada amin: "Ti agtarigagay a sumurot kaniak, masapul a tallikudanna ti bagina, ibaklayna ti krusna iti inaldaw, ket surotennak. v**24**Ta ti tao a mangisalakan iti biagna, mapukawnanto. Ngem ti makapukaw iti biagna gapu kaniak, maisalakannanto. v**25**Adda aya magunggona ti tao no matagikuana ti entero a lubong ngem mapukaw wenno madadael met ti biagna? Awan! v**26**Ti mangibain kaniak ken iti pannursurok, ibainto met ti Anak ti Tao inton umay iti bukodna a dayag, iti dayag ti Ama ken dagiti nasantoan nga angheles.."
(TBNDB)

III. Ano Naman Ang Kahulugan Ng Pananampalataya?
A. Pananampalataya

Faith *O.T.* אֵמוּן ***'ēmûn:*** *A masculine noun meaning* ***trustworthiness, faithfulness, or dependability.*** *It is used to signify the rare and beneficial quality of trustworthiness in an individual (Prov. 13:17; 14:5; 20:6); the character of a righteous nation (Isa. 26:2); and in a negative sense, a fundamental lack of dependability or faithfulness (Deut. 32:20)...*

(THE COMPLETE WORD STUDY DICTIONARY: OLD TESTAMENT Warren Baker, D.R.E. Eugene Carpenter, Ph.D.)

1. Halimbawa Sa Lumang Tipan
Galacia 3:6-9

v6Tulad ng nangyari kay Abraham, "Sumampalataya siya sa Diyos, at dahil dito, siya'y itinuring ng Diyos na taong matuwid." v7Kung gayon, maliwanag na ang mga nananalig sa Diyos ang siyang tunay na lahi ni Abraham. v8Bago pa ito nangyari ay ipinahayag na ng kasulatan na ipawawalang-sala ng Diyos ang mga Hentil sa pamamagitan ng kanilang pananalig sa kanya at ang Magandang Balitang ito ay inihayag kay Abraham, "Sa pamamagitan mo'y pagpapalain ng Diyos ang lahat ng bansa." v9Sumampalataya sa Diyos si Abraham kaya't siya'y pinagpala, at pagpapalain ding tulad niya ang lahat ng nananalig sa Diyos. *(MBB 2nd Ed.)*

v6Ket ita, masapul nga amirisentayo ti padas ni Abraham. Kuna ti Nasantoan a Surat, "Namati ni Abraham iti Dios ket gapu iti pammatina, imbilang ti Dios a nalinteg." v7Ngarud, masapul a bigbigenyo a dagiti addaan pammati isuda ti napaypayso a kaputotan ni Abraham. v8Impakpakauna ti Nasantoan a Surat a palintegen ti Dios dagiti Hentil babaen iti pammati. Ket naipakaammo ti Naimbag a Damag ken ni Abraham, "Sikanto ti aramaten ti Dios iti panangbendisionna iti amin a sangkataoan." v9Namati ni Abraham ket nabendisionan. Mabendisionan met ngarud dagiti amin a mamati a kas kenkuana. *(TSB)*

2. Pananampalataya Sa Bagong Tipan
Juan 3:35-36

v35Iniibig ng Ama ang Anak, at ibinigay niya rito ***ang pamamahala*** sa lahat ng bagay. v36Ang sumasampalataya sa Anak ay may buhay na walang hanggan. Ngunit ang hindi sumusunod sa Anak ay hindi magkakaroon ng buhay. Sa halip, mananatili sa kanya ang poot ng Diyos. *(MBB 2nd ed)*

v35Ti Ama ayatenna ti Anakna ket impaimana kenkuana dagiti isuamin.
v36Ti siasinoman a mamati iti Anak maaddaan iti biag nga agnanayon. Siasinoman a di agtulnog iti Anak, dinanto maragpat ti biag, no di ket agtalinaed kenkuana ti pannusa ti Dios. *(TBNDB)*

Faith*: in classical Greek from Aeschyl, Sophocles, Euripides, Thucydides down; to believe, i. e.1. intransitive, to think to be true; to be persuaded of; to credit, place confidence in;*
b. specifically, in a moral and religious reference, πιστεύειν is used in the N. T. of "the conviction and trust to which a man is impelled by a certain inner and higher prerogative and law of his soul"; thus it stands α. absolutely to trust in Jesus or in God as able to aid either in obtaining or in doing something: - ***(Thayer's Unabridgde)***

B. Dalawang Aspeto Ng Pananampalataya *(Internal & External Aspect)*
Roma 10:10

v10Sapagkat sumasampalataya ang tao sa pamamagitan ng kanyang puso at sa gayon ay pinapawalang-sala ng Diyos. Nagpapahayag naman siya sa pamamagitan ng kanyang labi at sa gayon ay naliligtas. *(MBB 2nd ed.)*

10Ta babaen iti puso, mamatitayo, ket mapalintegtayo iti Dios. Babaen iti bibig, agipaduyakyaktayo, ket maisalakantayo. *(TBNDB)*

C. Dalawang Bahagi Ng Pagpapahayag Ng Pananampalataya.

1. Verbal Na Pagpapahayag

Roma 10:9

v9Kung ipahahayag ng iyong labi na
"si Jesus ay Panginoon" at buong puso kang
sasampalataya na siya'y muling binuhay
ng Diyos, maliligtas ka.
(MBB 2nd ed.)

v9Ta no babaen iti panagsao,
ipaduyakyakmo ni Jesus nga isu ti Apo,
ket patiem iti pusom a pinagungar ti Dios,
maisalakankanto. *(TBNDB)*

Confession - ***Pagpapahayag (Sa Labi)***

ὁμολογέω homologeō; contracted homologō, fut. homologēsō, from homologos (n.f.), assenting, which is from homou (G3674), together with, and legō (G3004), to say. ***To assent, consent, admit****, as used commonly in Class. Gr.; to promise, i.e.,* ***to agree with or consent*** *to the desire of another..*
(THE COMPLETE WORD STUDY DICTIONARY: NEW TESTAMENT by Spiros Zhodiates)

2. Madulain O Dramatikong Pagpapapahayag

Markos 16:15-16

v15At sinabi ni Jesus sa kanila, "Humayo
kayo sa buong sanlibutan at ipangaral
ninyo sa lahat ang Mabuting Balita.
v16Ang sumampalataya at
mabautismuhan ay maliligtas, ngunit ang
hindi sumampalataya ay parurusahan.
(MBB)

v15Imbagana kadakuada: "Inkay iti entero
a lubong ket ikasabayo ti Naimbag a
Damag kadagiti amin a parsua. v16Ti
mamati ken mabautisaran maisalakanto.
Ngem ti di mamati, madusanto.
(TBNDB)

Gawa 2:40-41

v40Sa iba pang maraming salita ay nagpatotoo
siya at hinimok sila na sinasabi, "Iligtas ninyo
ang inyong sarili mula sa baluktot na lahing
ito."
v41Kaya't ang mga **tumanggap* ng kanyang
salita ay binautismuhan at nadagdag nang araw
na iyon ang may tatlong libong kaluluwa.
(ABAB)

**naniwala (MBB 2nd Ed.)*

v40Ket cadagiti sabsabali pay nga adu a
sao pinanecnecanna ken binagbagaanna
ida, a cuncunana: Isalacanyo ti bagiyo itoy
managdacdakes a caputotan.
v41Dagidi ngarud immawat iti saona,
nabautizaranda: ket nainayon cadacuada
iti daydi nga aldaw ti agtallo ribo a
cararua. *(TSB)*

* Ang Bautismo
(Special Study #4)

Thayer's Greek Dictionaries

Baptize - *bapti,zw* baptizo {bap-tid'-zo}
Meaning: 1) to dip repeatedly, to immerse, to submerge (of vessels sunk) 2) to cleanse by dipping or submerging, to wash, to make clean with water, to wash one's self, bathe 3) to overwhelm

Sprinkling - *r`anti,zw* rhantizo {hran-tid'-zo}
Meaning: 1) to sprinkle 2) to cleanse by sprinkling, hence to purify, cleanse

Pouring - *ekcheo {ek-kheh'-o}* or (by variation) ekchuno {ek-khoo'-no}
Meaning: 1) to pour out, shed forth 2) metaph. to bestow or distribute largely

I. Bakit Mahalaga Ang BAUTISMO?

1. Ito Ang Unang Hakbang Sa Pagiging Alagad Ng Panginoong Jesus

Mateo 28:18-20

v18Lumapit si Jesus at sinabi sa kanila, "Ang lahat ng awtoridad sa langit at sa ibabaw ng lupa ay ibinigay na sa akin.
v19Kaya't sa paghayo ninyo, gawin ninyong alagad ang lahat ng mga bansa, bautismuhan ninyo sila sa pangalan ng Ama at ng Anak at ng Espiritu Santo,
v20at turuan silang sundin ang lahat ng mga bagay na iniutos ko sa inyo. At narito, ako'y kasama ninyong palagi, hanggang sa katapusan ng panahon." *(ABAB)*

v18Immasideg ni Jesus ket kinunana, "Naited kaniak ti amin a pannakabalin idiay langit ken ditoy daga. v19Inkay ngarud kadagiti amin a tattao iti amin a lugar, ket pagbalinenyo ida nga adalak: bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak ken ti Espiritu Santo, v20ken isuroyo ida nga agtungpal kadagiti amin nga imbilinko kadakayo. Laglagipenyo nga addaakto nga agnanayon kadakayo agingga iti panungpalan ti lubong." *(TBND)*

2. Isinagawa Ng Mga Naunang Alagad Para Sa Ikapagpapatawad Ng Kasalanan at Pagtanggap Ng Banal Na Espiritu Santo
Gawa 2:36-39

v36"Kaya't dapat malaman ng buong
Israel na itong si Jesus na ipinako ninyo sa
krus ay siyang ginawa ng Diyos na
Panginoon at Cristo!" v37Nabagbag ang
kanilang kalooban nang marinig ito, kaya't
tinanong nila si Pedro at ang ibang mga
apostol, "Mga kapatid, ano ang dapat
naming gawin?" v38Sumagot si Pedro,
"Pagsisihan ninyo't talikuran ang inyong
mga kasalanan at magpabautismo kayo sa
pangalan ni Jesu-Cristo upang kayo'y
patawarin; at ipagkakaloob sa inyo ang
Espiritu Santo. v39Sapagkat ang pangako
ay para sa inyo at sa inyong mga anak, at
sa lahat ng nasa malayo, sa bawat taong
tatawagin ng ating Panginoong Diyos."
(MBB 2nd ed.)

v36Ammoen ngarud nga awan duadua ti
amin a balay ti Israel, a daytoy Jesus nga
inlansayo iti cruz, inaramid ti Dios nga
Apo ken Cristo. Dagiti immuna a
napagbabawi. v37Ket idi mangngegda
daytoy, napaladingitan ti pusoda, ket
kinunada cada Pedro ken cadagidi
dadduma nga apostol: Lallaki a cacabsat,
ania ti aramidenmi? v38Ket ni Pedro
kinunana cadacuada: Agbabawicayo, ken
mabautizaran ti tunggal maysa cadacayo
iti nagan ni Jesu-Cristo a maipaay iti
pannacaiccat dagiti basbasolyo; ket
awatenyonto ti parangcap ti Espiritu
Santo. v39Ta ti cari maipaay cadacayo
ken cadagiti annacyo, ken cadagiti isuamin
nga adda iti adayu; isu-amin nga
ayabanto ti Apo a Diostayo. *(TSB)*

3. Ang Bautismo Ay Pagpapahayag Ng Iyong Pagtanggap, Pakikisama, at Pakikiisa Kay Cristo Jesus
Roma 6:3-5

v3Hindi ba ninyo nalalaman na tayong lahat
na nabautismuhan kay Cristo Jesus ay
nabautismuhan sa kanyang kamatayan?
v4Samakatwid, tayo'y namatay at nalibing na
kasama niya sa pamamagitan ng bautismo
upang kung paanong binuhay na muli si Cristo
sa pamamagitan ng dakilang kapangyarihan ng
Ama, tayo nama'y mabuhay sa isang bagong
pamumuhay.
v5Sapagkat kung nakaisa tayo ni Cristo sa
isang kamatayang tulad ng kanyang
kamatayan, tiyak na makakaisa niya tayo sa
isang muling pagkabuhay tulad ng kanyang
pagkabuhay. *(MBB)*

v3Awan duadua nga ammoyo
nga idi nabautisarantayo ken ni Cristo
Jesus, nairamantayo met iti ipapatayna.
v4Ngarud, idi *nabautisarantayo,*
naikaduatayo ken ni Cristo a naitanem, ket
nairanudtayo iti ipapatayna tapno, kas iti
pannakapagungar ni Cristo babaen iti
nakaskasdaaw a pannakabalin ti Ama,
sumurottayo met koma iti baro a
panagbiag. v5No nakipagmaymaysatayo
kenkuana iti ipapatayna,
makipagmaymaysatayto met kenkuana iti
pannakapagungar.
(TBNDB)

Roma 8:1

v1Kaya nga, hindi na hahatulang maparusahan
ang mga taong nakipag-isa na kay Cristo
Jesus. *(MBB 2nd ed)*

v1Awan ngarud ita ti aniaman a pannacadusa a
maipaay cadagiti adda ken Cristo Jesus,
(TBNDB)

4. Ang Bautismo Ay Paraan Upang Ibihis Natin Si Cristo?
Galacia 3:26-29

v26Sapagkat kay Cristo Jesus, kayong lahat ay mga anak ng Diyos sa pamamagitan ng pananampalataya.
v27Sapagkat ang lahat na sa inyo na binautismuhan kay Cristo ay ibinihis si Cristo.
v28Walang Judio o Griyego, walang alipin o malaya, walang lalaki o babae, sapagkat kayong lahat ay iisa kay Cristo Jesus.
v29At kung kayo'y kay Cristo, kayo nga'y mga binhi ni Abraham, mga tagapagmana ayon sa pangako. *(ABAB)*

v26Annaknakayo amin ti Dios babaen iti. pammati gapu iti pannakipagmaymaysayo ken ni Cristo Jesus. v27Nabautisarankayo iti pannakipagmaymaysayo ken ni Cristo ket iti kasta, inkawesyo a mismo ni Cristo. v28Ngarud, awan ti pagdumaan ti Judio ken Hentil, ti tagabu ken ti siwawaya, ti lalaki ken ti babai: maymaysakayo amin ken ni Cristo Jesus. v29No taonakayo ni Cristo, kaputotannakayo ngarud ni Abraham, ket awatenyonto ti inkari ti Dios. *(TBNDB)*

5. Ang Bautismo Ay Bagong Tanda Ng Pakikipagtipan Sa Diyos
Colosas 2:11-13

v11Sa pamamagitan din ni Cristo, kayo’y *tinuli* hindi ayon sa laman kundi ayon sa Espiritu.
12Sa pamamagitan ng *bautismo*, nailibing kayong kasama ni Cristo at muli rin kayong nabuhay na kasama niya dahil sa inyong pananalig sa kapangyarihan ng Diyos na muling bumuhay sa kanya.
13Kayong dating patay dahil sa kasalanan, kayong mga Hentil na hindi nasasakop ng Kautusan ay binuhay ng Diyos na kasama ni Cristo. Pinatawad niya ang ating mga kasalanan
(MBB 2nd ed.)

v11Nakugitkayo iti pannakikaysayo ken Cristo, saan nga iti pannakakugit nga aramid ti tao, no di ket iti *pannakakugit* nga agtaud ken ni Cristo---ti panangiwaksiyo iti daytoy managbasol a bagi. v12Ta idi *nabautisarankayo* naitanemkayon a nairaman ken Cristo, ket iti dayta a *pannakabautisar*, napagungarkayo met a kas kenkuana gapu iti panamatiyo iti nabileg a pannakabalin ti Dios a namagungar kenkuana. v13Adda idi panawen a naibilangkayo a natay iti espiritu gapu ta managbasolkayo ken gapu ta saankayo a Judio, kayatna a sawen, awan ti linteg ni Moises kadakayo. Ngem ita, pinagungarnakayo ti Dios kas iti pinangpagungarna ken ni Cristo. Pinakawan ti Dios ti amin a basoltayo.
(TBNDB)

6. Ang Iisang Bautismong Ginawa Ng Mga Naunang Alagad
Efeso 4:4-5

v4May isang katawan at isang Espiritu, kung paanong tinawag kayo sa isang pag-asa ng pagkatawag sa inyo,
v5isang Panginoon, isang pananampalataya, isang bautismo, *(MBB 2nd ed)*

v**4**Adda maysa a bagi, ken maysa nga Espiritu, a cas met iti pannacaawisyo iti maysa nga inanama ti pannacaayabyo;
v**5**Maysa nga Apo, maysa a pammati, maysa a pammautizar, *(TBNDB)*

7. Paraan Ng Paghugas at Pagtawag Sa Pangalan Ng Panginoon?
Gawa 22:16

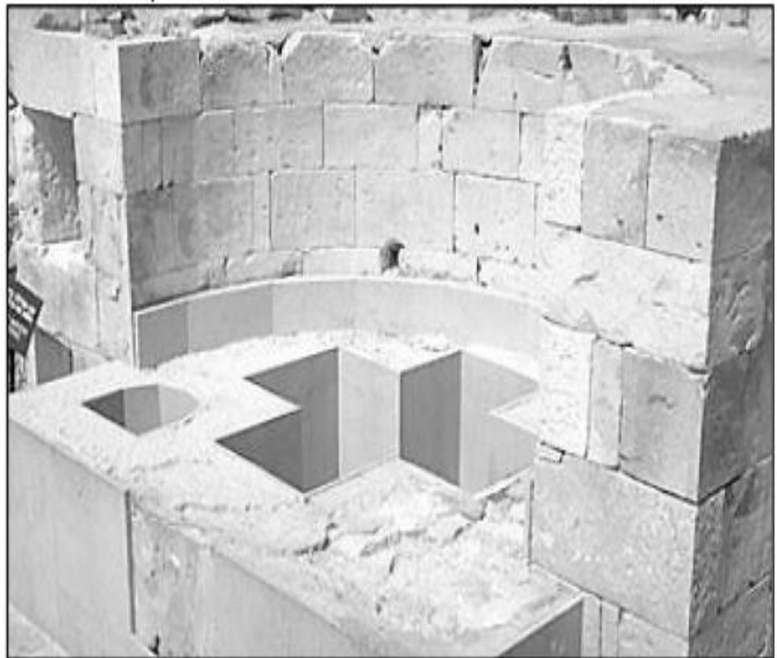
v16At ngayon, ano pang hinihintay mo? Tumindig ka at magpabautismo, at hugasan ang iyong mga kasalanan, na tumatawag sa kanyang pangalan.' *(MBB 2nd ed)*

v16Ket ita, apayapay agtactacca? Tumacderca, ket *pabautisaranca*, ket ugasam dagiti basbasolmo, nga awagam ti naganna. *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. *Nais mo na bang maging alagad at sundin ang kalooban ng Diyos sa iyong buhay?*
2. *Memory Verse:* ***Gawa 2:38***
3. *Kasunod na aralin:* ***Ang Debosyon Ng Mga Tunay Na Alagad***

A cross-shaped Byzantine baptismal font at Avdat, Israel.
(***Quickvers 2010 Parson Bible Pictures)***

Halimbawa Ng Eunoko

Gawa 8:27-31, 34-39

27Pumunta nga doon si Felipe, at dumating naman ang isang pinunong taga-Etiopia, na ingat-yaman ng Candace o reyna ng Etiopia. Galing ito sa Jerusalem at sumamba sa Diyos. v28Pauwi na ito noon, nakasakay sa kanyang karwahe at nagbabasa ng aklat ni Propeta Isaias.
v29"Sabayan mo ang sasakyang iyon," utos ng Espiritu kay Felipe. v30Kaya patakbong lumapit si Felipe at narinig niyang binabasa ng pinuno ang aklat ni Propeta Isaias. Tinanong ni Felipe ang pinuno, "Nauunawaan ba ninyo ang inyong binabasa?"
v31Sagot naman nito, "Paano ko mauunawaan ito kung walang magpapaliwanag sa akin?" At si Felipe ay inanyayahan niyang sumakay sa karwahe at umupo sa kanyang tabi….
v34Nagtanong kay Felipe ang pinuno, "Sabihin mo nga sa akin, sino ba ang tinutukoy dito ng propeta? Sarili ba niya o iba?"
v35Simula sa kasulatang ito ay isinalaysay sa kanya ni Felipe ang Magandang Balita tungkol kay Jesus. v36-37Nagpatuloy sila sa paglalakbay, at dumating sa isang lugar na may tubig. Kaya't sinabi ng pinuno, "Tingnan mo, may tubig dito! Hindi pa ba ako maaaring bautismuhan?" Sinabi sa kanya ni Felipe, "Maaari, kung sumasampalataya ka nang buong puso." Sumagot ang pinuno, "Sumasampalataya ako na si Jesu-Cristo ang Anak ng Diyos!"
v38Pinatigil ng pinuno ang karwahe, lumusong silang dalawa sa tubig at binautismuhan siya ni Felipe.
v39Pagkaahon nila sa tubig, si Felipe ay kinuha ng Espiritu ng Panginoon at hindi na siya nakita pa ng pinuno. Ang pinuno ay tuwang-tuwang nagpatuloy sa paglalakbay. *(MBB 2nd ed.)*

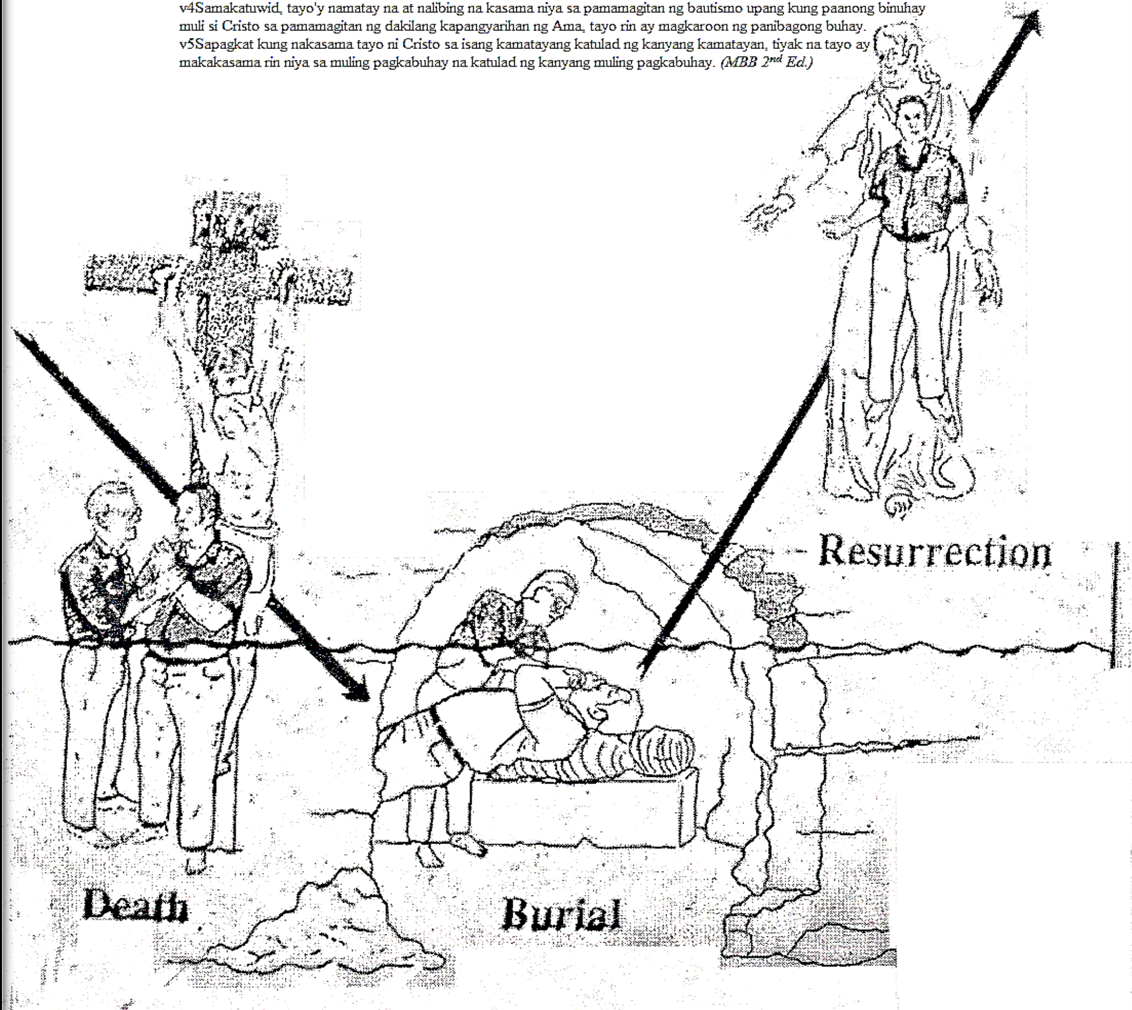
v27-28Nagrubbuat ngarud ni Felipe. Iti dalan, adda maysa nga eunoko a taga-Etiopia, maysa nga ofisial a mangimaton iti amin a kinabaknang ti Candace wenno Reyna ti Etiopia. Napan nagdaydayaw iti Dios idiay Jerusalem. Agawid idin ket silulugan iti karuahena. Bayat ti panagtaray ti lugan, basbasaenna ti libro nga insurat ni profeta Isaias.
v29Kinuna ti Espiritu Santo ken ni Felipe, "Magnaka iti asideg ti lugan."
v30Nagtaray ni Felipe nga immasideg ket nangngegna ti ofisial nga agbasbasa iti libro ni profeta Isaias. Sinaludsod ni Felipe, "Maawatam met laeng ti basbasaem?"
v31Insungbat ti ofisial, "Kasano a maawatak no awan met mangipalawag kaniak?" Ket inawisna ni Felipe a makilugan kenkuana…v34Kinuna ti ofisial ken ni Felipe, "Sinno kadi ti sarsaritaen ti profeta? Ti bagina kadi wenno sabali?"
v35Nagsao ni Felipe ket manipud iti daytoy a paset ti Nasantoan a Surat, sinarita ni Felipe ti Naimbag a Damag maipapan ken ni Jesus.
v36Intuloyda ti panagdaliasatda agingga a dimtengda iti lugar nga adda danum. Kinuna ti ofisial ken ni Felipe, "Adtoy ti danum. Ania ti makalaped iti panagbautisarko?" 37: Kinuna ni Felipe, "Mabalin a mabautisaranka no mamatika iti amin a pusom." "Wen, mamatiak," insungbat ti ofisial. "Patiek nga Anak ti Dios ni Jesu-Cristo."
v38Pinagsardeng ngarud ti ofisial ti lugan. Napanda a dua iti danum ket binautisaran ni Felipe.
v39Idi makasang-atdan, impanaw ti Espiritu ti Apo ni Felipe ket saanen a nakita ti ofisial. Intuloy ti ofisial ti panagawidna a siraragsak. *(TBNDB)*

The Gospel Re-enactment

(Obeying The Form of Teaching)

Romans 6:3-5

v3Hindi ba ninyo alam na tayong lahat na nabautismuhan kay Cristo Jesus ay nabautismuhan sa kanyang kamatayan?
v4Samakatuwid, tayo'y namatay na at nalibing na kasama niya sa pamamagitan ng bautismo upang kung paanong binuhay
muli si Cristo sa pamamagitan ng dakilang kapangyarihan ng Ama, tayo rin ay magkaroon ng panibagong buhay.
v5Sapagkat kung nakasama tayo ni Cristo sa isang kamatayang katulad ng kanyang kamatayan, tiyak na tayo ay
makakasama rin niya sa muling pagkabuhay na katulad ng kanyang muling pagkabuhay. *(MBB 2nd Ed.)*

THE BAPTISM

Ang Debosyon Ng Mga Tunay Na Alagad

(19th Lesson)

Mga Layon:
1. Ipakita kung ano ang pangunahing debosyon ng mga alagad.
2. Ipaunawa ang kahalagahan nito sa buhay ng mga tagasunod ngayon.

I. Ano Ang Naging Debosyon Ng Mga Unang Alagad?

Gawa 2:41-42

v41Kaya't ang mga tumanggap ng kanyang salita ay binautismuhan at nadagdag nang araw na iyon ang may tatlong libong kaluluwa.
v42<u>*Nanatili silang matibay*</u> sa turo ng mga apostol at sa pagsasama-sama, sa pagpuputul-putol ng tinapay at sa mga pananalangin.
(MBB 2nd ed)

v41Dagidi ngarud immawat iti saona, nabautizaranda: ket nainayon cadacuada iti daydi nga aldaw ti agtallo ribo a cararua.
v42Ket nagtalinaedda iti sursuro dagidi apostol, ken iti panagcacaddua, ken iti panagpipinnisi iti tinapay, ken kadagiti cararag.
(TSB)

A. Ano Ang Ibig Sabihin Ng "Nanatili Silang Matibay"?

Thayer Greek Dictionary
proskartereo – προσκαρτερέω:
1) to adhere to one, be his adherent, to be devoted or constant to one- masugid na tagasunod, deboto, nananatili, mapagpatuloy
2) to be steadfastly attentive unto, to give unremitting care to a thing nananatiling matibay, nakatuon sa isang bagay.

B. Bakit Mahalaga Ang Pananatiling Matibay?

2 Cronica 27:6

v6Dahil sa kanyang pananatiling tapat sa Diyos niyang si Yahweh, lumaki ang kapangyarihan ni Jotam. *(MBB 2nd ed.)*

v6Iti casta ni Joatam bimmileg, gapu ta inornosna dagiti dalanna iti sango ni *Yahweh* a Diosna. *(TSB)*

**The Power of Focus*

II. Sa Anong Mga Gawain Nanatiling Matibay Ang Mga Naunang Mga Alagad?

1. Nanatiling Matibay *"Sa Turo Ng Mga Apostol"*

Teaching - ***Turo- διδαχή – didache – aral, katuruan,***
1) teaching – aral, turo, katuruan.
1a) that which is taught
1b) doctrine, teaching, concerning something
2) the act of teaching, instruction
2a) in religious assemblies of the Christians, to speak in the way of teaching, in distinction from other modes of speaking in public. - **Thayer's Definition:**

Mga Gawa 17:11

v11Mas bukas ang isipan ng mga Judiong tagaroon kaysa sa mga Judiong taga-Tesalonica. Wiling-wili silang nakikinig sa mga paliwanag ni Pablo, at sinasaliksik nila araw-araw ang mga Kasulatan upang tingnan kung totoo nga ang sinasabi niya.
(MBB 2nd Ed.)

v11Mannakaawat dagiti taga-Berea. Saanda a kas kadagiti taga-Tesalonica. Sigagagarda a nagdengngeg iti mensahe. Inaldaw nga adalenda dagiti Nasantoan a Sursurat tapno ammoenda no pudno met laeng ti sasawen ni Pablo. *(TBNDB)*

Awit 1:1-6

v1Mapalad ang taong hindi naaakit niyong masasama, Upang sundan niya ang kanilang payo't maling halimbawa; Hindi sumasama sa sinumang taong ang laging adhika'y Pagtawanan lamang at hamak-hamakin ang Diyos na dakila.
v2Nagagalak siyang laging magsaliksik ng banal na aral, Ang utos ni Yahweh siyang binubulay sa gabi at araw;
v3Ang katulad niya'y isang punongkahoy sa tabing batisan, Sariwa ang daho't laging namumunga sa kapanahunan, At anumang gawin ay nakatitiyak na magtatagumpay.
v4Ngunit ibang-iba ang masamang tao; ipa ang kawangis, Siya'y natatangay at naipapadpad kung hangi'y umihip;
v5Ang masamang tao ay parurusahan, hindi magmimintis, Iwawalay siya sa pagkakatipon ng mga matuwid.
v6Sa taong matuwid ay itong si Yahweh ang s'yang mag-iingat, Ngunit kailanman ang mga masama ay mapapahamak *(MBB 2nd ed.)*

v1Nagasat ti tao a di mangipangag
iti pammagbaga dagiti managdakdakes,
dina tuladen ti aramid dagiti managbasol,
ken di makikadua kadagiti mangrabrabak
iti Dios.
v2Pagragsakanna ketdi ti Linteg ni
Yahweh; aldaw-rabii a basbasaen ken ut-
utobenna.
v3Mayarig iti kayo a naimula iti igid ti
waig. Nalangto latta dagiti bulongna
ken agbunga iti tiempona.
Agballigi iti amin nga aramidenna.
v4Saan a kasta dagiti managdakdakes;
kasda la taep a maitayab no agangin.
v5Ukomento ngarud ida ti Dios,
ket mailaksiddanto iti gimong dagiti
nalinteg.
v6Tarabayen ni Yahweh dagiti nalinteg,
salaknibanna ida; ngem dagiti managdakdakes
agturongda iti pakadadaelanda *(TBNDB)*

.

2. Nanatiling Matibay *“Sa Pagsasama-sama”*

Fellowship - ***Pagsasama-sama- κοινωνία -koinōnia***
*1) **fellowship, association, community, communion, joint participation, intercourse**, pagsasamasama, pakikibahagi, kumunidad, pakikiisa, partisipasyon.*
1a) the share which one has in anything, participation-pakikibahagi, pakikisama.
1b) intercourse, fellowship, intimacy- pagsasama-sama, malapit na relasyon.
1b1) the right hand as a sign and pledge of fellowship (in fulfilling the apostolic office)
1c) a gift jointly contributed, a collection, a contribution, as exhibiting an embodiment and proof of fellowship- handog o kaloob, abuloy, koleksyon o kontribyusyon na nagpapahayag ng pagpapatunay ng pakikiisa o pakikibahagi.

Thayer’s Greek Definitions

Gawa 2:46-47

v46Araw-araw, sila'y nagkakatipon sa Templo, masayang nagpipira-piraso ng tinapay sa kanilang mga tahanan, at may malinis na kalooban.
v47Nagpupuri sila sa Diyos, at kinalulugdan rin sila ng lahat ng tao. At bawat araw ay idinaragdag sa kanila ng Panginoon ang mga inililigtas.
(ABAB)

v46Ket inaldaw-aldaw a nagtitimpuyogda iti templo, ken pinispisida idi ti tinapay cadagiti balbalay, ket kinnanda ti pagtaraonda a siraragsac ken sidadalus ti pusoda,
v47Nga intantan-ocda ti Dios ket pinadayawan ida dagiti amin nga umili. Ket ti Apo inayonna idi cadacuada nga inaldaw dagiti naisalsalacan.
(TSB)

Hebreo 10:23-26

v23Magpakatatag tayo sa ating pag-asa at huwag mag-alinlangan, sapagkat tapat ang nangako sa atin. v24At sikapin nating mapukaw ang damdamin ng bawat isa sa pag-ibig sa kapwa, at sa paggawa ng mabuti. v25At huwag kaligtaan ang pagdalo sa ating mga pagtitipon gaya ng ginawa ng ilan, kundi palakasin ang loob ng isa't isa, lalo na ngayong nakikita nating nalalapit na ang pagdating ng Panginoon.
v26Kung matapos nating makilala at tanggapin ang katotohanan ay magpapatuloy pa rin tayo sa pagkakasala, wala nang haing maihahandog sa ikapagpapatawad ng ating mga kasalanan
(MBB 2nd ed.)

v23Agtalinaedtayo ngarud a natibker iti namnamatayo agsipud ta mapagtalkan ti Dios a mangtungpal iti karina.
v24Panunotentayo no kasano ti panagtitinnulongtayo iti panagayat ken panagaramid iti naimbag.
v25Ditayo liwayan ti panaggigimongtayo, kas araramiden dagiti dadduma. Ad-adda pay koma ti panagpipinnaregtatayo, ita ta makitayo nga umasidegen ti Aldaw.
v26No itultuloytayo pay laeng ti agbasol kalpasan ti pannakaammotay iti pudno, awanen ti uray ania a daton a makaikkat kadagiti basbasol *(TBNDB)*

3. Nanatiling Matibay *"Sa Pagputol-putol Ng Tinapay"*

> **Breaking of Bread** - ***from κλάω klaō;*** *fut.* ***klasō.*** *To break. In later Gr. it especially came to mean the breaking off of leaves, sprouts, tendrils. In the NT, used only of the* ***breaking of bread*** *which was made in thin cakes, not in loaves (Matt. 14:19; 15:36; Mark 8:6, 19; Luke 24:30; Acts 27:35; Sept.: Jer. 16:7****); in the Lord's Supper and agapē*** *(G26),* ***love feast*** *(Matt. 26:26; Mark 14:22; Luke 22:19; Acts 2:46; 20:7, 11; 1 Cor. 10:16). The fellowship of the Lord with His people is described as a table fellowship (Luke 24:30 [cf. John 13:18]). Applied to* ***Christ's body broken*** *on the cross (1 Cor. 11:24).*
> ***–TCWSD:NT , Spiros Zodhiates***

Gawa 20:7

v7Nang unang araw ng sanlinggo, kami'y nagkakatipon upang ganapin ang pagpipira-piraso ng tinapay. At si Pablo'y nangaral sa kanila hanggang hatinggabi sapagkat aalis siya kinabukasan. *(MBB)*

v7Iti umuna nga aldaw ti lawas, naggigimongkami tapno rambakanmi ti pannakapispisi ti tinapay. Nagsao ni Pablo kadagiti tattao ket saan a nagsardeng agingga iti tengnga ti rabii. Pumanaw ngamin iti kabigatanna. *(TBNDB)*

1 Corinto 11:23-26

v23Ito ang katuruang tinanggap ko sa Panginoon at ibinigay ko naman sa inyo: noong gabing siya'y ipagkanulo, ang Panginoong Jesus ay dumampot ng tinapay, v24nagpasalamat at pinagpirapiraso iyon, at sinabi, "Ito ang aking katawan na inihahandog para sa inyo. Gawin ninyo ito bilang pag-aalaala sa akin." v25Matapos maghapunan, dumampot din siya ng kopa at sinabi, "Ang kopang ito ay ang bagong tipan ng Diyos na pinagtibay ng aking dugo. Tuwing iinumin ninyo ito, gawin ninyo bilang pag-aalaala sa akin." v26Sapagkat tuwing kakain kayo ng tinapay na ito at iinom sa kopang ito, ipinapahayag ninyo ang kamatayan ng Panginoon hanggang sa kanyang muling pagparito. *(MBB 2nd ed)*

v23Ta inawatko iti Apo ti pannursuro nga inyawatko met kadakayo: Iti rabii a pannakaliput ni Apo Jesus, innalana ti tinapay. v24Kalpasan ti panagyamanna iti Dios, pinispisina ti tinapay ket kinunana, "Daytoy ti bagik nga agpaay kadakayo. Aramidenyo daytoy a panglaglagipyo kaniak."
v25Kasta met a kalpasan ti pangrabii, innala ni Jesus ti kopa ket kinunana, "Daytoy ti kopa ti baro a tulag a napatalgedan babaen iti darak. Tunggal uminumkayo iti daytoy, aramidenyo a panglagip kaniak." v26Kaipapananna daytoy a tunggal mangankayo iti daytoy a tinapay ken uminumkayo iti daytoy a kopa, ipakaammoyo ti ipapatay ti Apo agingga iti panagsublina.
(TBNDB)

4. Nanatiling Matibay *"Sa Panalangin"*

Prayer - *προσευχή proseuchē; gen. proseuchēs, fem. noun from proseuchomai (G4336), to offer prayer (James 5:17). Prayer, prayer to God. (I) Particularly: proseuchē pros ton Theon (pros [G4314], to; Theos (G2316) God), prayer to God (Acts 12:5; Rom. 15:30); proseuchē tou Theou, literally, prayer of God, but since God does not pray, it is prayer to God (Luke 6:12). Generally and in an absolute sense (Matt. 17:21; 21:13, oikos proseuchēs [oikos (G3624), house], house of prayer, (II) Metonymically for a house or a place of prayer (Acts 16:13, 16) ..*

The Complete Word Study Dictionary, by Spiros Zodhiates

****Halimbawa Sa Lumang Tipan***
Daniel 6:10

v10Nang malaman ni Daniel na nilagdaan na ng hari ang gayong kautusan, umuwi siya. Lumuhod siya't nanalangin at nagpasalamat sa kanyang Diyos sa isang silid sa itaas ng kanyang tirahan sa may bukas na bintanang nakaharap sa Jerusalem. Tatlong beses niyang ginagawa ito sa maghapon gaya ng kanyang kinaugalian. *(MBB 2nd ed)*

v10Nagawid ni Daniel idi madamagna a nafirmaanen ti bilin. Iti akingngato a kadsaaran ti balayna, adda kuarto a tallo ti tawana a sumango iti Jerusalem. Kas iti masansan nga ar-aramidenna, nagparintumeng iti sangoanan dagiti nakalukat a tawa ket nagkararag iti Dios iti mamitlo iti maysa nga aldaw. *(TBNDB)*

Awit 119:164

v164 Pitong ulit sa isang araw ikaw ay pinupuri ko, sapagkat matuwid ang mga batas mo. *(ABAB)*

v164Mamimpito iti inaldaw nga agdaydayawak kenka, gapu kadagiti nalinteg a pangngeddengmo. *(TBNDB)*

***Sa Bagong Tipan**
Mateo 6:9-13

v9Ganito kayo mananalangin,
'Ama naming nasa langit,
sambahin nawa ang iyong pangalan.
v10Nawa'y maghari ka sa amin.
Sundin nawa ang iyong kalooban dito sa lupa tulad ng sa langit. v11Bigyan mo kami ngayon ng aming pagkain sa araw-araw;
v12at patawarin mo kami sa aming mga kasalanan, tulad ng pagpapatawad namin sa mga nagkakasala sa amin.
v13At huwag mo kaming hayaang matukso, kundi iligtas mo kami sa Masama!'
*Sapagkat iyo ang kaharian, at ang kapangyarihan, at ang kaluwalhatian, magpakailanman! Amen." *(MBB 2nd Ed.)*

9Kastoy ngarud ti panagkararagyo:
'Amami sadi langit:
Madaydayaw koma ti nasantoan a naganmo;
v10Umay koma ti Pagariam;
Matungpal koma ti pagayatam ditoy daga a kas sadi langit.
v11Itedmo kadakami ti taraonmi ita nga aldaw;
v12Pakawanennakami kadagiti basbasolmi,
A kas iti pammakawanmi kadagiti nakabasol kadakami;
v13Dinakam iturong iti nakaro a pakasuotan;
Ilisinakami ketdi iti Managdakdakes.'
*Ta kukuam ti pagarian ken ti pannakabalin, ken ti gloria agingga't inggana. Amen." *(TBNDB)*

Filipos 4:4-7

v4Magalak kayong lagi sa Panginoon. Inuulit ko, magalak kayo! v5Ipadama ninyo sa lahat ang inyong kabutihangloob. Malapit nang dumating ang Panginoon. v6Huwag kayong mabalisa tungkol sa anumang bagay. Sa halip, hingin ninyo sa Diyos ang lahat ng inyong kailangan sa pamamagitan ng panalanging may pasasalamat. v7At ang kapayapaan ng Diyos na hindi kayang maunawaan ng tao ang siyang mag-iingat sa inyong puso at pag-iisip dahil sa inyong pakikipag-isa kay Cristo Jesus. *(MBB 2nd ed.)*

v4Kankanayon koma nga agrag-okayo iti Apo. Kunak manen: agrag-okayo! v5Ipakitayo ti kinaanusyo kadagiti amin a tattao. Asidegen ti yaay ti Apo. v6Awan koma ti pakadanaganyo, ngem tunggal agkararagkayo iti Dios ket agdawatkayo, diyo liplipatan ti agyaman kenkuana. v7Aywanannakayto ti talna ti Dios a di matukod a panunoten ti tao tapno natalged dagiti puso ken panunotyo iti pannakikaysayo ken ni Cristo Jesus. *(TBNDB)*

Santiago 5:13-18

v**13**Nahihirapan ba ang sinuman sa inyo? Manalangin siya. Nagagalak ba ang sinuman? Umawit siya ng papuri sa Diyos. v**14**Kung kayo ay may sakit, ipatawag ninyo ang mga pinuno ng iglesya upang ipanalangin kayo at pahiran ng langis sa pangalan ng Panginoon.
v**15**Pagagalingin ng Diyos ang maysakit dahil sa panalanging may pananampalataya; palalakasin siyang muli ng Panginoon at patatawarin ang kanyang mga kasalanan.
v**16**Kaya nga, ipagtapat ninyo sa inyong mga kapatid ang inyong mga kasalanan at ipanalangin ninyo ang isa't isa, upang kayo'y gumaling. Malaki ang nagagawa ng panalangin ng taong matuwid.
v**17**Si Elias ay isang tao na tulad din natin; nang mataimtim siyang nanalangin na huwag umulan, hindi nga umulan sa loob ng tatlong taon at anim na buwan. v**18**At nang siya'y nanalangin para umulan, bumagsak nga ang ulan at namunga ang mga halaman.
(MBB 2nd Ed.)

v13Adda kadi agsagsagaba kadakayo? Agkararag koma. Adda kadi naragsak? Agkanta koma iti pagdaydayaw. v14Adda kadi masakit kadakayo? Paayabanna koma dagiti panglakayen ti iglesia tapno ikararagan ken sapsapoanda iti lana iti nagan ti Apo.
v15No mamati dagiti panglakayen nga ipangag ti Dios ti kararagda, umimbagto ti masakit; pasalunatento ti Apo ket pakawanennanto pay dagiti basolna.
v16Ngarud, ipudnoyo dagiti basbasolyo iti tunggal maysa. Ikarkararaganyo ti tunggal maysa tapno maagasankayto. Adda nabileg a pannakabalin a parnuayen ti kararag ti nalinteg a tao.
v17Padatayo a tao ni Elias. Sipapasnek a nangikararag a di koma agtudo ket saan a nagtudo iti dayta a daga iti tallo ket gudua a tawen. v18Nagkararag manen ket nagtudo iti napigsa. Nagbunga ti daga. *(TBNDB)*

1 Tesalonica 5:17

v**16**Magalak kayong lagi, v**17**palagi kayong manalangin, v**18**at magpasalamat kayo sa Diyos sa lahat ng pagkakataon; sapagkat ito ang kalooban ng Diyos para sa inyo sa inyong pakikipag-isa kay Cristo Jesus. *(MBB 2nd Ed.)*

v**16**Kanayon nga agragsakkayo. v**17**Diyo koma liwayan ti agkararag. v**18**Agyamankayo iti Dios, dakes man wenno nasayaat ti kasasaad. Daytoy ti kayat ti Dios a panagbiagyo a kas tattao ni Cristo Jesus. *(TBNDB)*

Pangwakas:

1. Masasabi mo bang ikaw ay isang deboto? O nananatiling matibay sa mga gawain ito?
2. Memory Verse: ***Gawa 2:42***
*3. Next Lesson****: "Ang Misyon Ng Mga Tunay Na Alagad"***

Ang Misyon
Ng Mga Tunay Na Alagad
(20th Lesson)

Mga Layon:
1. Pag-aralan ang misyong ibinigay ng Diyos sa Israel.
2. Alamin ang misyong ibinigay ng Diyos sa Kanyang Bayan ngayon.

I. Ang Misyon Ni Abraham
A. Misyong Ibinigay Ng Diyos Sa Patriarka Ng Bayang Israel.
Genesis 18:19

v**19**Pinili ko si Abraham upang turuan niya ang kanyang lahi na sumunod sa aking mga utos, sa pamamagitan ng paggawa ng matuwid at pagpapairal ng katarungan. Kapag nangyari iyon, tutuparin ko ang aking pangako sa kanya."*(MBB 2nd Ed.)*

v19Pinilik ni Abraham tapno ibilinna kadagiti lallaki nga annakna ken dagiti kaputotanna a tungpalendak ket agaramidda iti naimbag ken nalinteg. No aramidenda daytoy, aramidek dagiti amin nga inkarik nga agpaay kenkuana." *(TBNDB)*

o Pinili si Abraham upang turuan niya ang kanyang lahi na sumunod sa mga utos ni Yahweh
o Ang lahing ito ay dapat sumunod sa utos ni Yahweh (YHWH)
o Sa pamamagitan ng paggawa ng matuwid at pagpapairal ng katarungan.

B. Misyon Ibinigay Ng Diyos Sa Israel Bilang Isang Bansa
1. Deuteronomio 6:4-9

v4"Pakinggan mo, O Israel: Si Yahweh (יהוה) na ating Diyos, Si Yahweh (יהוה) ay iisa. v5Ibigin mo si Yahweh (יהוה) na iyong Diyos nang buong puso, buong kaluluwa at buong lakas. v6Ang mga utos niya'y itanim ninyo sa inyong puso. v7Ituro ninyo ito sa inyong mga anak; pag-aralan ninyo ito sa inyong tahanan, sa inyong paglalakbay, sa inyong pagtulog sa gabi, at sa inyong pagbangon sa umaga. v8Ipulupot ninyo ito sa inyong mga kamay bilang tanda, itali sa inyong noo, v9isulat sa mga hamba ng pintuan ng inyong bahay at mga tarangkahan. *(MBB 2nd ed.)*

v4"Tattao ti Israel, laglagipenyo daytoy! Ti Apo a Diostayo ket isu laeng ti Apo. v5Ayatenyo ti Apo a Diosyo iti amin a pusoyo, iti amin a kararuayo, ken iti amin a pigsayo. v6Diyo lipaten dagitoy a bilin nga itedko kadakayo ita nga aldaw. v7Isuroyo dagitoy kadagiti annakyo. Saritaenyo ida no addakayo iti taengyo wenno addakayo iti kalsada, no inkay maturog ken no bumangonkayo iti bigat. v8Igalutyo ida kadagiti takkiagyo a kas pagilasinan ken ikabilyo ida kadagiti mugingyo kas marka. v9Isuratyo ida kadagiti baotek ti balayyo ken kadagiti ruanganyo." *(TBNDB)*

II. Ang Misyon Ng Bagong Israel

Markos 12:29-31

v29Sumagot si Jesus, "Ang pangunahin ay, 'Pakinggan mo Israel: Ang Panginoon nating Diyos, ang Panginoon ay iisa.
v30Ibigin mo ang Panginoon mong Diyos nang buong puso mo, nang buong kaluluwa mo, nang buong pag-iisip mo, at nang buong lakas mo.'
v31Ang pangalawa ay ito, 'Ibigin mo ang iyong kapwa na gaya ng iyong sarili. Wala nang ibang utos na higit pang dakila sa mga ito.' *(ABAB)*

v29Insungbat ni Jesus, "Daytoy ti kangrunaan a bilin, 'Denggem, Israel! Ti Apo a Diostayo isu laeng ti Apo.
v30Ayatem ti Apo a Diosmo iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a panunotmo ken iti amin a pigsam.'
v31Ti maikadua a kangrunaan a bilin isu daytoy: 'Ayatem ti padam a tao a kas iti bagim.' Awanen ti bilin a nangnangruna ngem dagitoy." *(TBNDB)*

"Shema"

"The Shema is a central prayer of the Jewish liturgy: it is made up of three passages: Deuteronomy 6:4–9; Deuteronomy 11:13–21; Numbers 15:37–41. Recited every day, the first paragraph contains the phrase: 'Hear, O Israel, the Lord is our God, the Lord is One':
'Hear, O Israel, the Lord is Our God, the Lord is One. Blessed be his name, whose glorious kingdom is for ever and ever. And thou shalt love the Lord thy God with all thine heart, and with all thy soul, and with all thy might. And these words, which I command thee this day, shall be upon thine heart: and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thine house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up. And thou shalt bind them for a sign upon thine hand, and they shall be for frontlets between thine eyes. And thou shalt write them upon the door-posts of thy house, and upon thy gates.'" (Shema in DPB, p. 119)

Judaism: History, Belief and Practice by Dan Cohn-Sherbok

III. Ano Ang Itinakda Ng Panginoon Sa Iyo?

Micas 6:8

v**8**Ipinakita niya sa iyo,
O tao, kung ano ang mabuti.
At ano ang itinatakda ng Panginoon sa iyo,
kundi ang gumawa na may katarungan,
at umibig sa kaawaan, at lumakad na may kapakumbabaan na kasama ng iyong Diyos?
(ABAB)

v**8**Saan! Inlawlawag kadakayo ti Apo no ania ti naimbag. Daytoy ti dawatenna kadatayo: aramidentayo ti nalinteg, ipakitatayo ti di agbalbaliw a panagayat, ken agtulnogtayo a sipapakumbaba iti Diostayo.
(TBNDB)

Pangwakas:

1. Handa ka na bang humayo at tuparin ang iyong misyon?
2. Memory Verse: ***Mateo 28:18-20***
3. Last Lesson: ***"Magmahalan Bilang Magkakapatid"***

Magmahalan Bilang Magkakapatid

(21st Lesson)

Mga Layon

1. Ipaalam ang mga alagad ay nabubuhay sa pagmamahalan bilang magkakapatid sa pananampalataya.
2. Hikayatin makibahagi sa buhay ng kapatid sa pananampalataya.
3. Hikayatin na mahalin ang bawat kapatid at alagad ng Panginoon.

I. Ang Mga Alagad Bilang Sambahayan Ng Diyos
1 Timoteo 3:14-15

v14Umaasa akong magkikita tayo sa lalong madaling panahon, ngunit isinulat ko ang mga ito v15upang kung hindi man ako makarating agad ay malaman mo kung ano ang dapat na maging ugali ng mga taong kabilang sa sambahayan ng Diyos na buhay, sa iglesya na haligi at saligan ng katotohanan. *(MBB 2nd Ed.)*

v**14**Bayat ti panangisuratko iti daytoy, namnamaek nga umayka kitaen iti mabiit. v**15**Ngem no mataktakak, maammoam iti daytoy a surat no ania dagiti rumbeng nga annurotentayo a kas kameng ti iglesia. Kamengtayo ti familia ti Dios, kayatna a sawen, ti iglesia ti sibibiag a Dios. Ta ti iglesia isu ti adigi ken pamuon ti kinapudno. *(TBNDB)*

II. Ang Mga Alagad Ay Nagmula Sa Iisang Amang Dios...
Efeso 4:4-5

v4May iisang katawan at iisang Espiritu, tulad ng may iisang pag-asa nang kayo'y tawagin ng Diyos. **v5**Tayo'y may iisang Panginoon, iisang pananampalataya at iisang bautismo, v6iisang Diyos at Ama nating lahat. Siya ay higit sa lahat, kumikilos sa lahat, at nananatili sa lahat. *(MBB 2nd Ed.)*

v**4**Adda maysa a bagi ken maysa nga Espiritu, kas iti kaadda ti maysa a namnama a nangayaban ti Dios kadakayo. v**5**Adda maysa nga Apo, maysa a pammati, maysa a buniag. v**6**Adda maysa a Dios ken Ama ti sangkataoan, Apo ti amin, agtrabaho iti amin ken agtaeng iti amin. *(TBNDB)*

III. Ang Mga Alagad Ay Mamumuhay Bilang Bahagi Ng Iisang Katawan
Roma 12:4-5

v**4**Kung paanong ang katawan ay binubuo ng maraming bahagi, at magkakaiba ng gawain ang bawat isa, v**5**gayundin naman, kahit na tayo'y marami, nabubuo tayo sa iisang katawan ni Cristo, at tayong lahat ay bahagi ng isa't isa. *(MBB 2nd)*

v**4**Adu ti paset ti bagitayo ket agduduma ti usarda. v**5**Kasta met a nupay adutayo, maymaysatayo a bagi ken ni Cristo. Napagkakamangtayo a kas iti nadumaduma a paset ti bagi. *(TBNDB)*

IV. Ang Mga Alagad Sa Aklat Ng Roma

Roma 12:

v**9**Maging tunay ang inyong pagmamahalan. Kasuklaman ninyo ang masama at pakaibigin ang mabuti. v**10**Magmahalan kayo bilang tunay na magkakapatid at pahalagahan ninyo ang iba nang higit sa pagpapahalaga nila sa inyo. *(MBB 2nd)*

v**9**Agayatkayo a sipupudno. Guraenyo ti dakes ket salimetmetanyo ti naimbag. v**10**Nabara koma ti panagiinnayatyo kas agkakabsat ken ni Cristo, ket nareggetkayo a mangipakita iti panagraemyo iti maysa ken maysa. *(TBNDB)*

v**15**Makigalak kayo sa mga nagagalak, at makitangis sa mga tumatangis. v**16**Magkaisa kayo ng saloobin. Huwag kayong magmayabang, sa halip ay makisama kayo kahit sa mga dukha. *(MBB 2nd)*

15Makipagragsakkayo kadagiti agragsak. Makipagsangitkayo kadagiti agsangit. v**16**Dikay mangidumduma. Dikay agpalangguad; makigayyemkayo ketdi kadagiti nanumo a tattao. Diyo ipagarup a mamasiribkayo. *(TBNDB)*

Roma 14

v**13**Huwag na nating hatulan ang isa't isa. Huwag na rin tayong maging dahilan ng pagkakasala ng ating kapatid. *(MBB 2nd)*

v**13**Ngarud, saantayon nga agiinnukom. Ikeddengyo ketdi a dikay agaramid iti aniaman a pakaitibkolan wenno pakaigapuan ti kabsatyo nga agbasol. *(TBNDB)*

Roma 15

v**4**Anumang naisulat noon ay isinulat para sa ating ikatututo, upang sa pamamagitan ng pagtitiis at sa pagpapalakasan ng loob mula sa kasulatan, magkaroon tayo ng pag-asa. v**5**Ipagkaloob nawa ng Diyos, na siyang nagbibigay sa atin ng katatagan at lakas ng loob, na kayo'y mamuhay nang may pagkakaisa kay Cristo Jesus, v**6**upang sa gayon, nagkakaisa kayong magpupuri sa Diyos at Ama ng ating Panginoong Jesu-Cristo. *(MBB 2nd)*

v**4**Ta amin nga adda iti Nasantoan a Surat, naisuratda tapno isurodatayo a mangnamnama babaen iti anus ken pammaregta nga ited ti Nasantoan a Surat. v**5**Sapay koma ta tulongannakayo ti Dios a paggapuan ti anus ken pammaregta, tapno agtutunoskayo a mangsurot iti ulidan nga impakita ni Cristo Jesus. v**6**Iti kasta, agmaymaysa ti timekyo a mangidaydayaw iti Dios ken Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. *(TBNDB)*

v**7**Kung paanong kayo'y malugod na tinanggap ni Cristo, tanggapin ninyo ang isa't isa upang mapapurihan ang Diyos. *(MBB 2nd)*

v**7**Ngarud, kas iti panangawat ni Cristo kadakayo, awatenyo ti maysa ken maysa tapno maidaydayaw ti Dios. *(TBNDB)*

Roma 16

v**16**Magbatian kayo bilang magkakapatid kay Cristo. Binabati kayo ng lahat ng mga iglesya ni Cristo. *(MBB 2nd)*

v**16**Agkikinnablaawkayo iti nainkabsatan nga agek. Pakomustaandakayo dagiti amin nga iglesia ni Cristo. *(TBNDB)*

.

* Pagdidisipulo
(Special Lesson #5)

I. Ang Dakilang Ko"Misyon"
Mateo 28:18-20

v**18**At lumapit si Jesus sa kanila at sila'y kaniyang kinausap, na sinasabi, Ang lahat ng kapamahalaan sa langit at sa ibabaw ng lupa ay naibigay na sa akin.
v**19**Dahil dito magsiyaon nga kayo, at gawin ninyong mga alagad ang lahat ng mga bansa, na sila'y inyong bautismuhan sa pangalan ng Ama at ng Anak at ng Espiritu Santo:
v**20**Na ituro ninyo sa kanila na kanilang ganapin ang lahat ng mga bagay na iniutos ko sa inyo: at narito, ako'y sumasa inyong palagi, hanggang sa katapusan ng sanglibutan. *(AB)*

v**18**Ket immasideg ni Jesus cadacuada, ket kinasaona ida, a cuncunana: Isuamin a pannacabalin naited caniac idiay langit ken iti rabaw ti dag'a.
v**19**Incayo ngarud, ket pagbalinenyo nga adadalan dagiti amin a nacion, a bautizaranyo ida iti nagan ni Ama, ken ti Anac, ken ti Espiritu Santo:
v**20**Nga insursuroyo cadacuada nga aywananda dagiti isu-amin a banag nga inbilinco cadacayo: Ket adtoy, addaac cadacayo nga agnanayon agingga iti panungpalan ti lubong.
(TSB)

II. Tatlong Aspeto Ng Pagiging Alagad
2 Timoteo 2:1-3

v**1**Kaya't ikaw, anak ko, maging malakas ka sa biyayang na kay Cristo Jesus,
v**2**at ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi ay siya mo ring ipagkatiwala sa mga taong tapat na makakapagturo rin naman sa iba.
v**3**Makipagtiis ka ng mga kahirapan, gaya ng mabuting kawal ni Cristo Jesus. *(MBB 2nd Ed.)*

v**1**No maipapan kenka, anakko, bumilegka koma babaen iti parabur a kukuatayo iti pannakikaysatayo ken ni Cristo Jesus.
v**2**Ikumitmo kadagiti tattao a mapagtalkan dagiti pannursuro a nangngegmo nga inkasabak iti sangoanan ti adu a saksi. Isudanto met ti mangisuro kadagiti sabali.
v**3**Makipagsagabaka a kas napudno a soldado ni Cristo Jesus *(TBNDB)*

III. Proseso At Pagsasanay
Lukas 6:40

v**40**Ang alagad ay hindi nakahihigit sa kanyang guro, subalit ang sinumang ganap na sinanay ay nagiging tulad na ng kanyang guro. *(ABAB)*

v**40**Saan a nangatngato ti agad-adal ngem ti maestrona. Ngem no maturposnan ti adalna, agbalinton a kas iti maestrona. *(TBNDB)*

IV. Hiwaga, Layunin, at Kapangyarihan Ng Pagiging Alagad
Colosas 1:27-29

v**27**Niloob ng Diyos na ihayag sa lahat ng mga
Hentil ang dakila at kamangha-manghang
hiwagang ito na walang iba kundi si Cristo na
nasa inyo. Siya ang ating pag-asa na tayo'y
makakabahagi sa kaluwalhatian ng Diyos.
v**28**Iyan ang dahilan kung bakit ipinapangaral
namin si Cristo. Ang lahat ay aming
pinapaalalahanan at tinuturuan nang may
buong kaalaman upang maiharap namin sa
Diyos ang bawat isa nang ganap at walang
kapintasan dahil sa kanilang pakikipag-isa kay
Cristo. v**29**Ito ang aking pinagsisikapang
matupad sa pamamagitan ng kapangyarihang
kaloob sa akin ni Cristo. *(ABAB)*

v**27**Plano ti Dios nga ipakaammo kadagiti
tattaona ti palimedna. Anian a kinadayag ken
kinadaeg ti palimed nga agpaay kadagiti amin
a tattao: Agtaeng kadagiti puspusoyo ni Cristo,
ti namnamayo a makiranud iti gloriana.
v**28**Ipakaammomi ngarud ti kinapudno
maipapan ken ni Cristo kadagiti amin a tattao.
Iti amin a kinasirib, ballaaganmi ti tunggal tao
iti maipapan iti di rumbeng nga aramiden ken
sursuroanmi ida iti rumbeng nga aramidenda
tapno idatagmi iti sangoanan ti Dios ti tunggal
maysa a pulos nga awan pagkuranganna iti
pannakikaysada ken Cristo. v**29**Tapno
maaramid daytoy, agbannog ken agrigatak ket
aramatek ti amin a bileg ken pannakabalin nga
agtaud ken ni Cristo. *(TBNDB)*

V. Natural Na Pagdidisipulo
Efeso 6:1-4

v**1**Mga anak, sundin ninyo ang inyong mga
magulang sa Panginoon, sapagkat ito ang
nararapat. v**2**"Igalang mo ang iyong ama at
ina." Ito ang unang utos na may kalakip na
pangakong
v**3**"Ikaw ay giginhawa at hahaba ang iyong
buhay sa lupa."
v**4**Mga magulang, huwag kayong gumawa ng
mga bagay na ikagagalit ng inyong mga anak.
Sa halip, palakihin ninyo sila ayon sa disiplina
at katuruan ng Panginoon. *(ABAB)*

v**1**Dakayo nga annak, agtulnogkayo kadagiti
nagannak kadakayo, ta daytoy ti maiparbeng
nga aramidenyo. v**2**"Dayawem da amam ken
inam," kuna ti umuna a bilin a napakuyogan iti
kari, v**3**"tapno aglak-amka iti amin nga imbag
ket atiddog ti biagmo ditoy daga."
v**4**Dakay a nagannak, dikay agsao wenno
agaramid kadagiti banag a mamataud iti
panagpungtot dagiti annakyo kadakayo.
Padakkelenyo ketdi ida iti nakristianoan a
pannakadisiplina ken pammagbaga.
(TBNDB)

1 Timoteo 4:16

v**16**Pakaingatan mo ang iyong pagkilos at
pagtuturo; patuloy mong gawin ang mga bagay
na ito upang maligtas ka, pati na ang mga
nakikinig sa iyo. *(ABAB)*

v**16**Annadam ta bagim ken ti isursurom.
Ipasnekmo nga aramiden dagitoy tapno
maisalakanmonto ti mismo a bagim agraman
dagiti dumngeg kenka. *(TBNDB)*

* Paghahandog, Pag-aalay, Pagbibigay
(Special Lesson #6)

מַעֲשֵׂר maʽaśēr: A masculine noun meaning tithe, tenth. This word is related to ʽeśer (H6235), meaning ten, and often means tenth (Gen. 14:20; Ezek. 45:11, 14). In the Levitical system of the Old Testament, this word refers to the tenth part, which came to be known as the tithe. Israelites were to tithe from their land, herds, flocks, and other sources (Lev. 27:30-32). Such tithes were intended to support the Levites in their priestly duties (Num. 18:21, 24, 26, 28); as well as strangers, orphans, and widows (Deut. 26:12). When Israel failed to give the tithe, it was a demonstration of their disobedience (Mal. 3:8, 10); when they reinstituted the tithe, it was a sign of reform, as in Hezekiah's (2 Chr. 31:5, 6, 12) and Nehemiah's times (Neh. 0:37[38], 10:38[39]; 12:44). -**THE COMPLETE WORD STUDY DICTIONARY:NEW TESTAMENT**
General Editor Spiros Zodhiates, Th.D.

I. Pagpapahayag Ng Pasasalamat Sa Diyos
Genesis 14:18-20

v**18**Dinalhan siya ni Melquisedec, hari ng Salem at pari ng Kataas-taasang Diyos, ng tinapay at alak, v**19**at binasbasan, "Pagpalain ka nawa, Abram, ng Kataas-taasang Diyos,na lumikha ng langit at lupa. v**20**Purihin ang Kataas-taasang Diyos, na nagbigay sa iyo ng tagumpay!" At ibinigay ni Abram kay Melquisedec ang ikasampung bahagi ng lahat ng kanyang nasamsam buhat sa labanan. *(MBB 2nd Ed.)*

v**18**Nangyeg met ni Melkisedec nga ari ti Salem ken padi pay ti Kangatoan a Dios iti tinapay ken arak ken ni Abram. v**19**Indawat ni Melkisedec a mabendisionan ni Abram ket kinunana, "Sapay koma ta bendisionan ti Kangatoan a Dios ni Abram. v**20**Madaydayaw koma ti Kangatoan a Dios a nangted iti panagballigim kadagiti kabusormo." Ket inted ni Abram kenkuana ti apagkapullo ti amin a sinamsamna.
(TBNDB)

II. Pangako At Pagkilala Sa Diyos Na Pumapatnubay
Genesis 28:20-22

v**20**Nangako si Jacob nang ganito: "O Yahweh, kung ako'y sasamahan ninyo at iingatan sa paglalakbay na ito, pakakainin at dadamitan, v**21**at makakabalik na muli sa bahay ng aking ama, kayo po ang aking magiging Diyos. v**22**Sasambahin kayo sa lugar na ito na pinagtayuan ko ng batong alaalang ito, at ibabalik ko sa inyo ang ikasampung bahagi ng lahat ng ipinagkakaloob ninyo sa akin." *(MBB 2nd Ed.)*

v**20**Insapata ni Jacob ken ni Yahweh a Dios, "No addaka kaniak ket salaknibannak iti daytoy a panagdaliasatko, no ikkannak iti taraon ken kawes, v**21**ken no agsubliak a sikakaradkad iti balay ni tatangko, sikanto ti Diosko. v**22**Iti daytoy a lugar a nangipatakderak iti baton-lagip, agdaydayawto kenka dagiti tattao ket itedkonto kenka ti apagkapullo ti amin nga itedmo kaniak."
(TBNDB)

III. Para Sa Mga Levita Na Naglilingkod At Mga Taong Umaasa Sa Biyayang Mula Sa Diyos

Bilang 18:21,26,28 *(Levitico 27:30)*

v**21**"Ang bahagi ng mga Levita ay ang ikasampung bahagi na ibibigay ng Israel, at ito ang nauukol sa kanilang paglilingkod sa Toldang Tipanan.
v**26**"Sabihin mo sa mga Levita, 'Pagtanggap ninyo sa ikasampung bahagi ng mga Israelita, ihahandog ninyo kay Yahweh ang ikasampung bahagi noon, samakatuwid ay ang ikasampung bahagi ng ikasampung bahagi.
v**28**Sa gayong paraan, kayo man ay maghahandog ng ikasampung bahagi kay Yahweh sa pamamagitan ng ikasampung bahagi ng tinatanggap ninyo sa mga Israelita. Iyon naman ay ibibigay kay Aaron *(MBB 2nd Ed.)*

v**21**Kinuna ni Yahweh, "Intedko kadagiti Levita ti amin nga apagkapullo nga idatag dagiti Israelita kaniak. Daytoy ti tangdanda iti panagserbida iti Tolda.
v**26**nga ibagana daytoy kadagiti Levita: "No awatenyo ti apagkapullo nga ited dagiti Israelita, masapul nga idatagyo ti apagkapullona kas naisangsangayan a sagut iti Apo.
v**28**Kastoy met ti panangidatagyo iti naisangsangayan a sagut a kukua ti Apo kadagiti amin nga apagkapullo nga awatenyo kadagiti Israelita. Manipud kadagiti awatenyo, masapul nga itedyo ti naisangsangayan a sagut ti Apo ken ni Aaron a padi.
(TBNDB)

Deuteronomio 26:12

v**12**"Sa ikatlong taon, ibubukod ninyo ang ikasampung bahagi ng inyong ani upang ibigay sa mga Levita, sa mga dayuhan, sa mga ulila, at sa mga balo upang sila'y may makain. Kapag nagawa na ito, *(MBB 2nd Ed.)*

v**12**"Tunggal maikatlo a tawen, itedyo dagiti apagkapullo dagiti apityo kadagiti Levita, ganggannaet, ulila ken balo a babbai tapno iti amin nga ili adda umanay a taraonda. Kalpasanna,
(TBNDB)

IV. Pagbibigay Parangal O Pagluwalhati Sa Diyos

Kawikaan 3:9-10

v**9**Parangalan mo si Yahweh sa pamamagitan ng iyong mga kayamanan,
at mula sa iyong mga pinakamainam na ani,
siya ay iyo ring handugan.
v**10**Sa gayon, kamalig mo ay lagi nang aapaw,
sisidlan ng inumin ay hindi nga matutuyuan.
(MBB 2nd Ed.)

v**9**Padayawam ti Apo babaen iti panangidatagmo kenkuana iti kasayaatan nga apitmo. v**10**No aramidem ti kasta, mapnonto dagiti kamaligmo, ket aglippiasto iti arak dagiti burnaymo.
(TBNDB)

V. Pagsubok O Pagranas Ng Nag-uumapaw Na Biyaya Ng Diyos
Malakias 3:8-10

v**8**"Ang tanong ko nama'y, matuwid bang pagnakawan ng tao ang Diyos? Hindi! Ngunit pinagnanakawan ninyo ako. Sa paanong paraan? Sa mga ikasampung bahagi at mga handog. v**9**Isinumpa ko kayong lahat sapagkat ako'y pinagnanakawan ng buong bansa. v**10**Dalhin ninyo nang buong-buo ang inyong mga ikasampung bahagi sa tahanan ng Diyos upang matugunan ang pangangailangan sa aking tahanan. Subukin ninyo ako sa bagay na ito, kung hindi ko buksan ang mga bintana ng langit at ibuhos sa inyo ang masaganang pagpapala. *(MBB 2nd Ed.)*

v**8**Saludsodek met: Rumbeng kadi a takawan ti maysa a tao ti Dios? Saan! Ngem taktakawandak. Kasano? Iti diyo pannangted iti naan-anay nga apagkapullo ken iti daton. v**9**Nailunodkayo amin gapu ta sasaurennak ti entero a pagilian. v**10**Yegyo ti amin nga apagkapullo iti Templo tapno adu ti taraon sadiay. Padasendak ket ilukatkonto dagiti pagidulinan ti gameng sadi langit ket ibuyatkonto kadakayo ti nawadwad a bendision.
(TBNDB)

VI. Ang Pagbibigay At Pagpapabaya Sa Higit Na Mahalagang Bagay
Mateo 23:23

v**23**"Kahabag-habag kayo, mga eskriba at mga Fariseo, mga mapagkunwari! Sapagkat nag-iikapu kayo ng yerbabuena, ng anis at ng komino, at inyong pinababayaan ang higit na mahahalagang bagay ng kautusan: ang katarungan, ang habag, at ang pananampalataya. Subalit dapat sana ninyong gawin ang mga ito nang hindi pinababayaan ang iba. *(ABAB)*

v**23**"Asikayo pay, dakayo a mamaestro iti Linteg ken dakayo a Fariseo! Aginsisingpetkayo! Itedyo ti apagkapullo dagiti rekrekado a mulayo kas iti yerbabuena, anis ken kumino, ngem diyo met tungpalen dagiti nasken a pannursuro ti Linteg a kas iti kinalinteg, kinamanangngaasi ken kinapudno. Dagitoy ti rebbengyo a tungpalen ket diyo liwayan dagiti dadduma.
(TBNDB)

VII. Pagtulong At Paglalaan Ng Bahagi Ng Kinita
1 Corinto 16:1-2

v**1**Tungkol naman sa tulong para sa mga kapatid sa Jerusalem, gawin ninyo iyon ayon sa sinabi ko sa mga iglesya sa Galacia. v**2**Tuwing unang araw ng sanlinggo, ang bawat isa ay maglaan ng bahagi ng kanyang kinikita at ipunin iyon upang huwag nang manghingi pa ng tulong pagpunta ko riyan.
(MBB 2nd Ed.)

v**1**Ita, saritaek ti maipapan iti maur-or a tulong a maipaay kadagiti tattao ti Dios idiay Judea. Nasken nga aramidenyo ti bilinko kadagiti iglesia idiay Galacia. v**2**Kada umuna nga aldaw ti lawas, mangilasin ti tunggal maysa iti sagutna segun ti kabaelanna tapno saanton a masapul ti agur-or inton umayak.
(TBND)

VIII. “Law of the Farm” & “Law of the Land Owner.”
2 Corinto 9:6-13

v**6**Tandaan ninyo ito: ang nagtatanim ng
kakaunti ay aani ng kakaunti, at ang
nagtatanim naman ng marami ay aani ng
marami. v**7**Ang bawat isa'y dapat magbigay
ayon sa sariling pasya, maluwag sa loob at di
napipilitan lamang, sapagkat iniibig ng Diyos
ang kusang nagbibigay nang may kagalakan.
v**8**Magagawa ng Diyos na pasaganain kayo sa
lahat ng bagay, at higit pa sa inyong
pangangailangan, upang may magamit ka- yo
sa pagkakawanggawa. v**9**Tulad ng nasusulat,
"Siya'y nagbibigay nang libre sa mga dukha;
ang kanyang katuwiran ay walang hanggan."
v**10**Ang Diyos na nagbibigay ng binhing
itatanim at tinapay na makakain, ang siya ring
magbibigay sa inyo ng binhi, at magpapalago
nito upang magbunga nang sagana ang inyong
kabutihang-loob. v**11**Pasasaganain niya kayo
sa lahat ng bagay upang mas marami ang
inyong matulungan. Sa gayon, lalong darami
ang magpapasalamat sa Diyos dahil sa inyong
tulong na dadalhin namin sa kanila. v**12**Ang
pagtulong ninyong ito sa mga kapatid ay hindi
lamang makakatugon sa kanilang
pangangailangan, kundi magiging dahilan pa
ng walang hanggang pagpapasalamat nila sa
Diyos. v**13**Ang bukas-palad ninyong
pagbibigay sa kanila at sa lahat ang siyang
magpapatunay na matapat ninyong sinusunod
ang Magandang Balita ni Cristo. Dahil diyan,
magpupuri sila sa Diyos. *(MBB 2nd Ed.)*

v**6**Laglagipenyo a ti tao a bassit ti imulana,
bassitto met ti apitenna. Ti tao nga adu ti
imulana, adunto met ti apitenna. v**7**Ngarud,.
mangted koma ti tunggal maysa kas agubbog
iti pusona. Saan koma a nasakit ti nakemna
wenno mapilpilit, ta ayaten ti Dios ti mangted
a siraragsak. v**8**Kabaelan nga ited ti Dios ti ad-
adu pay ngem ti kasapulanyo ket
aglaplapunosankayto a kanayon tapno
agsobsobraankayto a maipaay iti
panagaramidyo iti naimbag.
v**9**Kas kuna ti Nasantoan a Surat:
"Sibubuslon a mangted kadagiti napanglaw,
Ket agnanayon ti kinamanagparaburna."
v**10**Ket ti Dios a mangted iti bukel iti
agmulmula ken iti tinapay a taraon,
ikkannakayto met iti amin a bukel a
masapulyo ket paaduennanto tapno adunto ti
apitenyo gapu iti kinamanagparaburyo.
v**11**Pabaknangennakayto met a kanayon tapno
mabalinyo ti agparabur iti amin a tiempo, ket
adunto ti agyaman iti Dios gapu kadagiti
tulongyo nga inawatda kadakami. daytoy a
panagserbiyo, saanna la a punnoan ti
kasapulan dagiti tattao ti Dios, no di ket
tignayenna pay ti adu nga agyaman kenkuana.
v**13**Ket gapu iti pammaneknek nga ibunga
daytoy a panagserbiyo, adunto ti
mangidaydayaw iti Dios gapu iti
panagtulnogyo iti ebanghelio ni Cristo. Wen,
agyamandanto iti Dios gapu iti ayatyo a
mangipaay iti kasapulanda ken iti pagimbagan
ti amin . *(TBNDB)*

.

IX. Magbigay At Kayo’y Bibigyan
Lukas 6:38

v**38**Magbigay kayo at kayo'y bibigyan ng
Diyos; hustong takal, siksik, liglig, at
umaapaw pa ang ibibigay sa inyo. Sapagkat
ang panukat na ginagamit ninyo sa iba ay siya
ring gagamiting panukat sa inyo." *(MBB 2nd Ed.)*

v**38**Mangtedkayo ket ikkannakayto met ti
Dios: sukat a naan-anay, nasedsed ken
agliplipias ti maipasab-okto kadakayo. Ta ti
pangrukodyo iti sabali isunto met la ti
pangrukod ti Dios kadakayo." *(TBNDB)*

* Ang Pagkabuhay Muli
(Special Lesson #7)

Mga Layon:
1. Alamin ang itinuturo ng Banal Na Kasulatan tungkol sa Muling Pagkabuhay.
2. Unawain ang kahalagahan nito sa buhay ng isang tagasunod ni Jesu-Cristo.

I. Ang Kuwento Ng Panginoong Jesus Tungkol Sa Kabilang Buhay
Lukas 16:19-31
v19"Mayroong isang taong mayaman na nagsusuot ng kulay ube at pinong lino at
nagpipista araw-araw sa maraming pagkain.
v20At sa kanyang pintuan ay nakahandusay ang isang pulubi na ang pangala'y Lazaro, na
puno ng mga sugat,
v21na naghahangad na makakain mula sa mga nahuhulog sa hapag ng mayaman. Maging
ang mga aso ay lumalapit at hinihimuran ang kanyang mga sugat.
v22At nangyari, namatay ang pulubi at siya'y dinala ng mga anghel sa kandungan ni
Abraham. Namatay din naman ang mayaman at inilibing.
v23At mula sa Hades na kanyang pinagdurusahan ay tumingala siya at nakita sa malayo
si Abraham at si Lazaro sa kanyang kandungan.
v24Siya'y sumigaw at sinabi, 'Amang Abraham, maawa ka sa akin, at suguin mo si
Lazaro, upang itubog niya sa tubig ang dulo ng kanyang daliri, at palamigin ang aking
dila, sapagkat naghihirap ako sa apoy na ito.'
v25Subalit sinabi ni Abraham, 'Anak, alalahanin mo na sa iyong buhay ay tinanggap mo
ang iyong mabubuting bagay, at si Lazaro naman ay ang masasamang bagay. Subalit
ngayon ay inaaliw siya rito at ikaw ay nagdurusa.
v26Bukod dito, may isang malaking banging inilagay sa pagitan natin, upang ang mga
nagnanais tumawid buhat dito patungo sa inyo ay hindi maaari at wala ring makatatawid
mula riyan patungo sa amin.'
v27At sinabi niya, 'Kung gayo'y ipinapakiusap ko sa iyo, ama, na isugo mo siya sa bahay
ng aking ama,
v28sapagkat ako'y may limang kapatid na lalaki, upang magpatotoo sa kanila nang hindi
rin sila mapunta sa dakong ito ng pagdurusa.
v29Subalit sinabi ni Abraham, 'Nasa kanila si Moises at ang mga propeta, hayaan mo
silang makinig sa kanila.'
v30Sinabi niya, 'Hindi, amang Abraham, subalit kung ang isang mula sa mga patay ay
pumunta sa kanila, sila'y magsisisi.'
v31At sinabi niya sa kanya, 'Kung hindi nila pinapakinggan si Moises at ang mga
propeta, hindi rin sila mahihikayat, kahit may isang bumangon mula sa mga patay.'
(ABAB.)

- *o Ang pulubing si Lazaro at ang Mayaman ay parehong namatay.*
- *o Sila ay dinala sa Hades (Sa Kandungan ni Abraham na tinatawag ring Paraiso at Lugar ng Pagdurusa na tinatawag ring Tartaro)*
- *o Si Lazaro ay inaaliw, ang Mayaman ay nagdurusa.*
- *o May malaking bangin sa pagitan at di puedeng tumawid sa bawat panig.*

II. Si Cristo Jesus Ang Muling Pagkabuhay At Ang Buhay
Juan 11:21-27
v21Sinabi ni Marta kay Jesus, "Panginoon, kung narito ka sana, hindi sana namatay ang
kapatid ko.
v22Subalit kahit ngayon ay nalalaman ko na anumang hingin mo sa Diyos ay ibibigay sa
iyo ng Diyos."
v23Sinabi sa kanya ni Jesus, "Muling mabubuhay ang iyong kapatid."
v24Sinabi ni Marta sa kanya, "Alam kong siya'y muling mabubuhay sa muling
pagkabuhay sa huling araw."
v25Sinabi sa kanya ni Jesus, "Ako ang muling pagkabuhay at ang buhay. Ang
sumasampalataya sa akin, bagama't siya'y mamatay, ay mabubuhay.
v26At ang bawat nabubuhay at sumasampalataya sa akin ay hindi mamamatay
magpakailanman. Pinaniniwalaan mo ba ito?"
v27Sinabi niya sa kanya,"Opo, Panginoon. Sumasampalataya ako na ikaw ang Cristo,
ang Anak ng Diyos, ang siyang darating sa sanlibutan. (ABAB.)

- *Ang Muling Pagkabuhay Ay Sa Huling Araw*
- *Si Jesus Ang Muling Pagkabuhay at Ang Buhay*
- *Magkakaroon tayo ng Muling Pagkabuhay sa pamamagitan ni Jesus*
- *Kung Tayo ay Mabubuhay at Sasampalataya kay Jesus.*
- *Manampalataya na Siya ang Cristo at Anak ng Diyos.*

III. Pagbabagong Naganap Noong Namatay at Muling Nabuhay Ang Panginoon.
****Muling Binuhay Ang Mga Banal.***
Mateo 27:51-53
v51At nang sandaling iyon, ang tabing ng templo ay napunit sa dalawa, mula sa itaas
hanggang sa ibaba; nayanig ang lupa; at nabiyak ang mga bato.
v52Nabuksan ang mga libingan at maraming katawan ng mga banal na natulog ay
bumangon,
v53at paglabas nila sa mga libingan pagkatapos ng kanyang muling pagkabuhay ay
pumasok sila sa banal na lunsod at nagpakita sa marami. *(ABAB.)*

Efeso 4:7-8
v7Subalit sa bawat isa sa atin ay ibinigay ang biyaya ayon sa sukat ng kaloob ni Cristo.
v8Kaya't sinasabi,
"Nang umakyat siya sa itaas ay dinala niyang bihag ang pagkabihag,
at nagbigay siya ng mga kaloob sa mga tao." *(MBB 2nd ed.)*

IV. Ang Hiwaga Ng Muling Pagkabuhay?
I Corinto 15:35-44, 51-55
v35Subalit mayroong magtatanong, "Paano muling bubuhayin ang mga patay? Sa anong uri ng katawan sila darating?"
v36Ikaw na hangal! Ang iyong inihahasik ay hindi nabubuhay malibang ito ay mamatay.
v37At ang iyong inihasik ay hindi ang siya na ngang naging katawan, kundi ang binhi lamang, marahil ay sa trigo, o ilan sa ibang mga butil.
v38Subalit ang Diyos ang nagbibigay dito ng katawan ayon sa kanyang nais, at sa bawat uri ng binhi ay ang sariling katawan nito.
v39Hindi lahat ng laman ay magkatulad, subalit may isang uri para sa mga tao, at ibang laman para sa mga hayop, ibang laman para sa mga ibon, at ibang laman para sa mga isda.
v40Mayroong mga katawang makalangit, at mga katawang makalupa, subalit iba ang kaluwalhatian ng makalangit, at iba naman ang makalupa.
v41Mayroong kaluwalhatian ng araw, at iba ang kaluwalhatian ng buwan, at iba ang kaluwalhatian ng mga bituin, sapagkat ang isang bituin ay naiiba sa ibang bituin sa kaluwalhatian.
v42Gayundin naman ang muling pagkabuhay ng mga patay. Itinanim na may pagkasira, binubuhay na muli na walang pagkasira.
v43Ito ay itinatanim na walang dangal, ito ay binubuhay na may kaluwalhatian, itinatanim na may kahinaan, muling binubuhay na may kapangyarihan.
v44Ito ay itinatanim na katawang laman, ito ay binubuhay na katawang espirituwal. Kung may katawang makalupa ay mayroon ding espirituwal.

v51Isang hiwaga ang sinasabi ko sa inyo, hindi lahat tayo'y mamamatay ngunit lahat
tayo'y babaguhin, v52sa isang sandali, sa isang kisap-mata, kasabay ng huling pag-ihip
ng trumpeta. Sapagkat sa pagtunog ng trumpeta, ang mga patay ay muling bubuhayin at
di na muling mamamatay. Babaguhin tayong lahat. v53Ang ating katawang nabubulok ay
mapapalitan ng hindi nabubulok, at ang katawang namamatay ay mapapalitan ng
katawang hindi namamatay. v54Kapag ang nabubulok ay napalitan na ng di nabubulok,
at ang may kamatayan ay napalitan na ng walang kamatayan, matutupad na ang sinasabi
sa kasulatan: "Nalupig na ang kamatayan; lubos na ang tagumpay!"
v55"Nasaan, O kamatayan, ang iyong tagumpay?
Nasaan, O kamatayan, ang iyong kamandag?" *(MBB 2nd ed.)*

V. Makapiling Si Jesus Sa Pagpanaw Sa Mundong Ito
Filipos 1:21-23
v21Sapagkat para sa akin, si Cristo ang aking buhay at kahit kamatayan ay pakinabang.
v22Ngunit kapag ako'y mananatiling buhay, ito'y kapaki-pakinabang din sapagkat ako'y makakagawa pa ng mabubuting bagay. Hindi ko malaman kung alin ang aking pipiliin.
v23May pagtatalo sa loob ko; gusto ko nang pumanaw sa mundong ito upang makapiling ni Cristo, sapagkat ito ang lalong mabuti para sa akin. *(MBB 2nd ed.)*

* Ang Bagong Langit At Bagong Lupa
(Special Lesson #8)

I. Pangitain Sa Araw Ng Paghuhukom, Kamatayan, At Ang Hades?
Pahayag 20:11-15
v11At nakita ko ang isang malaking tronong puti at ang nakaupo roon; ang lupa at ang
langit ay tumakas sa kanyang harapan at walang natagpuang lugar para sa kanila.
v12At nakita ko ang mga patay, mga dakila at mga hamak, na nakatayo sa harapan ng
trono, at binuksan ang mga aklat. Binuksan din ang isa pang aklat, ang aklat ng buhay. At
ang mga patay ay hinatulan ayon sa kanilang mga gawa, ayon sa nakatala sa mga aklat.
v13At iniluwa ng dagat ang mga patay na nasa kanya, at ibinigay ng kamatayan at ng
Hades ang mga patay na nasa kanila, at hinatulan ang bawat tao ayon sa kanilang mga
gawa.
v14Ang kamatayan at ang Hades ay itinapon sa lawa ng apoy. Ito ang ikalawang
kamatayan, ang lawa ng apoy; v15at ang sinumang hindi natagpuang nakasulat sa aklat
ng buhay ay itinapon sa lawa ng apoy. *(ABAB)*

II. Pangitain Tungkol Sa Ikalawang Kamatayan?
Pahayag 21:8
v8Ngunit sa mga duwag, sa mga hindi nananampalataya, mga karumaldumal, mga mamamatay-tao, mga mapakiapid, mga mangkukulam, mga sumasamba sa mga diyusdiyosan, at sa lahat na mga sinungaling, ang kanilang bahagi ay sa lawa na nagliliyab sa apoy at asupre, na siyang ikalawang kamatayan." *(ABAB)*

III. Pangitain Tungkol Sa Bagong Langit At Bagong Lupa?
Pahayag 21:1-7
v1At nakita ko ang isang bagong langit at ang isang bagong lupa; sapagkat ang unang
langit at ang unang lupa ay lumipas na, at ang dagat ay wala na.
v2At nakita ko ang banal na lunsod, ang bagong Jerusalem, na bumababa mula sa langit
buhat sa Diyos, na nakahanda na gaya ng isang babaing ikakasal na nagagayakan para sa
kanyang asawa.
v3At narinig ko ang isang malakas na tinig na mula sa trono na nagsasabi,
"Masdan ninyo, ang tabernakulo ng Diyos ay nasa mga tao.
Siya'y maninirahang kasama nila,
at sila'y magiging bayan niya.
Ang Diyos mismo ay makakasama nila, at siya'y magiging Diyos nila.a
v4At papahirin niya ang bawat luha sa kanilang mga mata,
at hindi na magkakaroon ng kamatayan;
hindi na rin magkakaroon pa ng pagdadalamhati, o ng pagtangis man, o ng kirot man,
sapagkat ang mga unang bagay ay lumipas na."

v5At sinabi ng nakaupo sa trono, "Masdan ninyo, ginagawa kong bago ang lahat ng mga
bagay." Sinabi rin niya, "Isulat mo, sapagkat ang mga salitang ito ay tapat at tunay."
v6At sinabi niya sa akin, "Naganap na! Ako ang Alpha at ang Omega, ang pasimula at
ang wakas. Ang nauuhaw ay aking paiinumin nang walang bayad sa bukal ng tubig ng
buhay. v7Ang magtagumpay ay magmamana ng mga bagay na ito; at ako'y magiging Diyos niya
at siya'y magiging anak ko. *(ABAB)*

IV. Ano Ang Nararapat Na Pag-uugali Ng Mga Alagad Habang Hinihintay Ang Bagong Langit At Bagong Lupa?

2 Tesalonica 1:7, 10

v**7**Kayo namang mga nagtitiis ay aaliwin niyang kasama namin sa pagbabalik ng Panginoong
Jesus mula sa langit kasama ang kanyang mga makapangyarihang anghel…v**10**Mangyayari ito
sa araw ng kanyang pagparito upang tanggapin ang papuri mula sa kanyang mga pinili at ang
parangal ng lahat ng sumasampalataya sa kanya. Kabilang kayo roon sapagkat tinanggap ninyo
ang Magandang Balitang ipinahayag namin sa inyo. (*MBB 2nd Ed.)*

2 Corinto 5:7-10

v**7**Sapagkat namumuhay tayo batay sa pananampalataya sa Panginoon at hindi sa mga bagay na
nakikita. v**8**Malakas nga ang loob nating iwanan ang katawang ito na ating tinatahanan ngayon,
upang manirahan na sa piling ng Panginoon. v**9**Kaya naman, ang pinakananais natin ay maging
kalugud-lugod sa kanya, maging nasa katawang-lupa tayo o maging nasa piling na niya.
v**10**Sapagkat lahat tayo'y haharap sa hukuman ni Cristo at tatanggap ng nararapat ayon sa ating
mga gawang mabuti o masama, nang tayo'y nabubuhay pa sa daigdig na ito. (*MBB 2nd Ed.)*

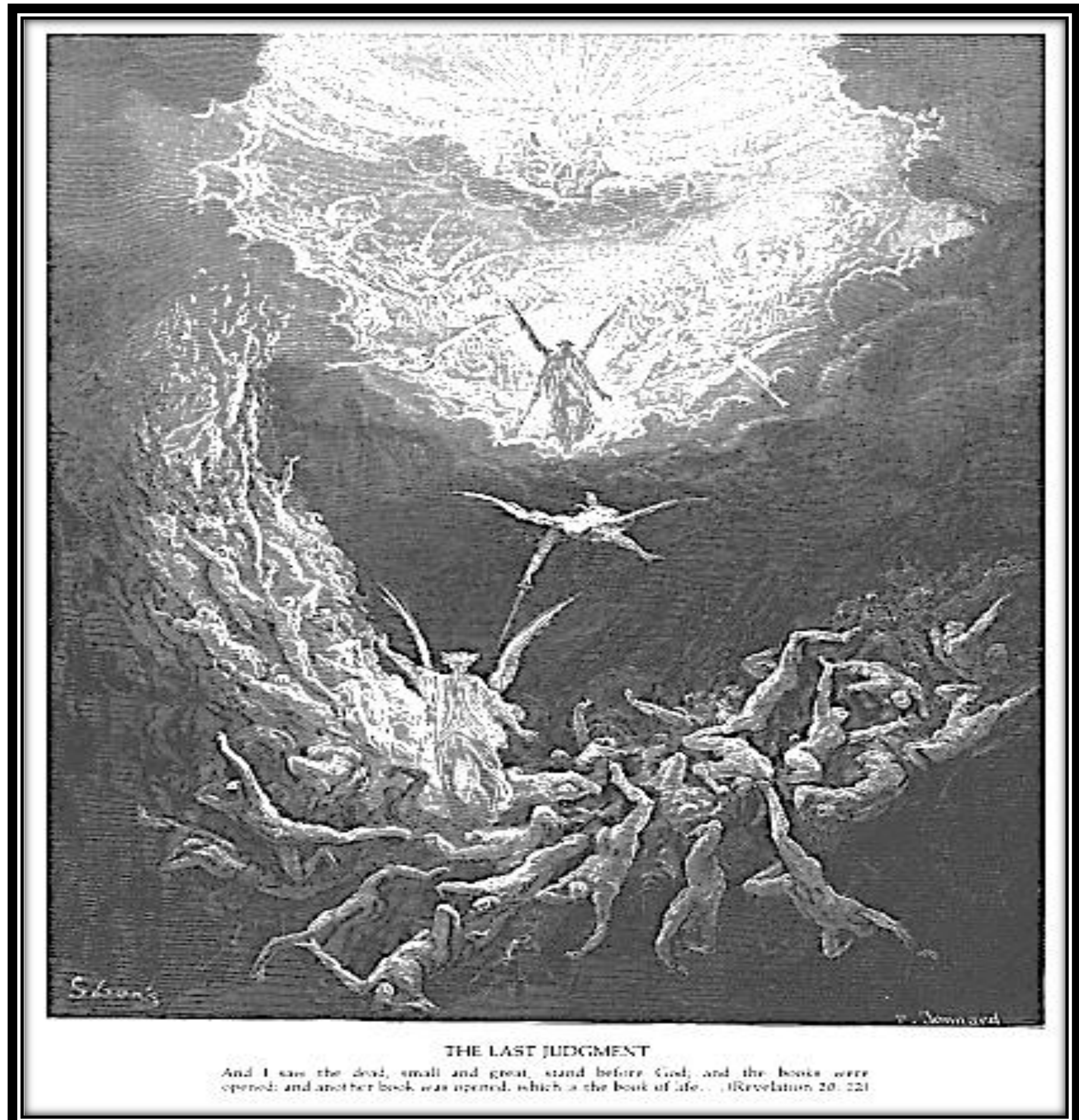
2 Pedro 3:13-15

v13Naghihintay tayo ng bagong langit at ng bagong lupa na paghaharian ng katuwiran,
sapagkat ganoon ang kanyang pangako.
v14Kaya nga, mga minamahal, habang naghihintay kayo, sikapin ninyong mamuhay
nang mapayapa, walang dungis at walang kapintasan. v15Isipin ninyong kaya nagtitimpi
ang Panginoon ay upang bigyan kayo ng pagkakataong maligtas. Iyan ang isinulat sa inyo
ng kapatid nating si Pablo, taglay ang karunungang kaloob sa kanya ng Diyos. *(ABAB)*

1 Corinto 15:57-58

v57Magpasalamat tayo sa Diyos, sapagkat tayo'y binibigyan niya ng tagumpay sa
pamamagitan ng ating Panginoong Jesu-Cristo!
v58Kaya nga, mga minamahal kong kapatid, magpakatatag kayo at huwag matinag.
Maging masipag kayo sa paglilingkod sa Panginoon, dahil alam ninyong hindi
masasayang ang inyong paghihirap para sa kanya. *(MBB 2nd ed.)*

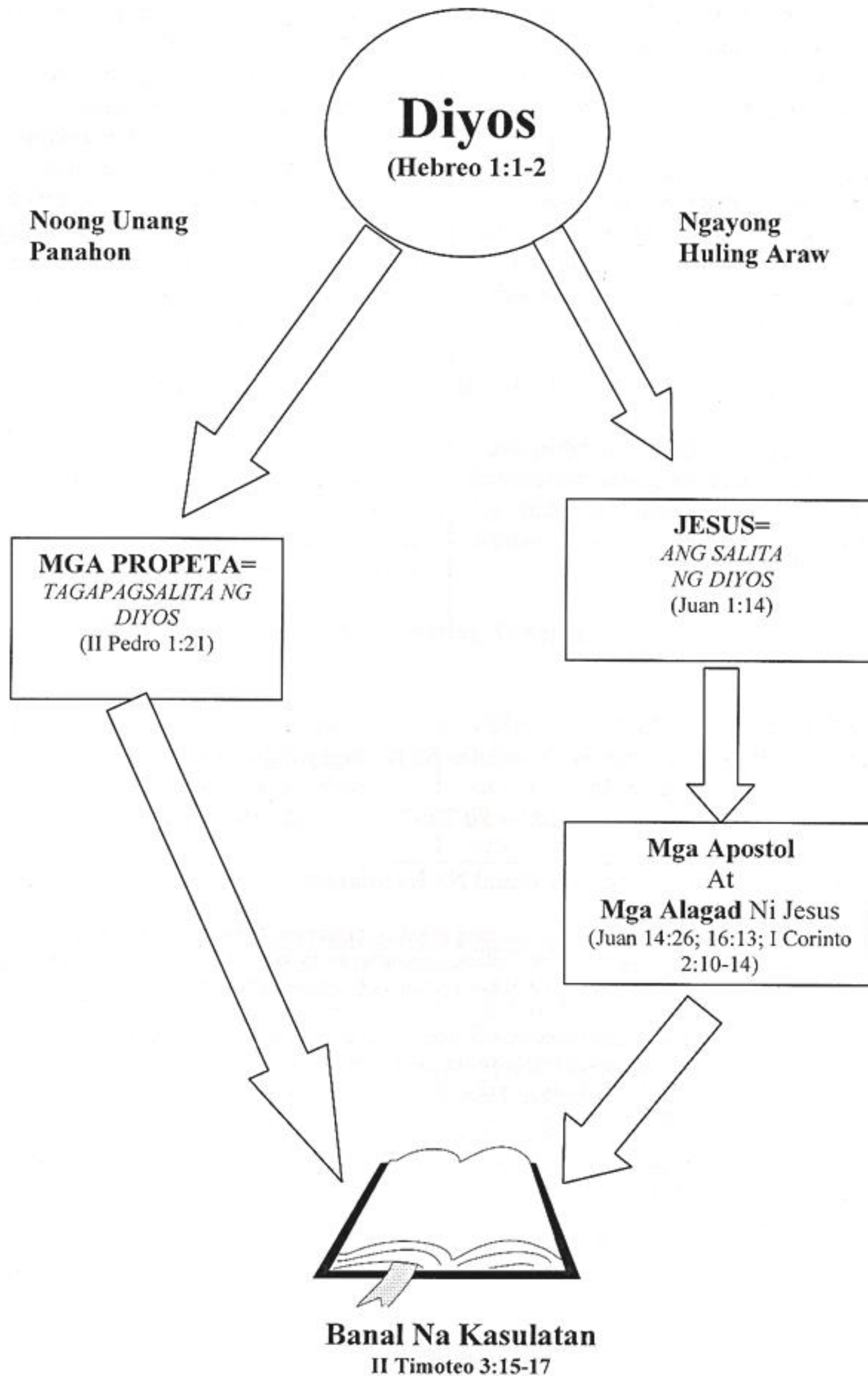
Mateo 24:10-14
v10Maraming tatalikod, magtataksil at mapopoot sa isa't isa.
v11Maraming bulaang propeta ang lilitaw at ililigaw nila ang marami.
v12Dahil sa paglaganap ng kasamaan, ang pag-ibig ng marami ay lalamig.
v13Subalit ang magtiis hanggang sa wakas ay siyang maliligtas.
v14At ang magandang balitang ito ng kaharian ay ipahahayag sa buong daigdig bilang
patotoo sa lahat ng mga bansa; at pagkatapos ay darating ang wakas. *(ABAB)*

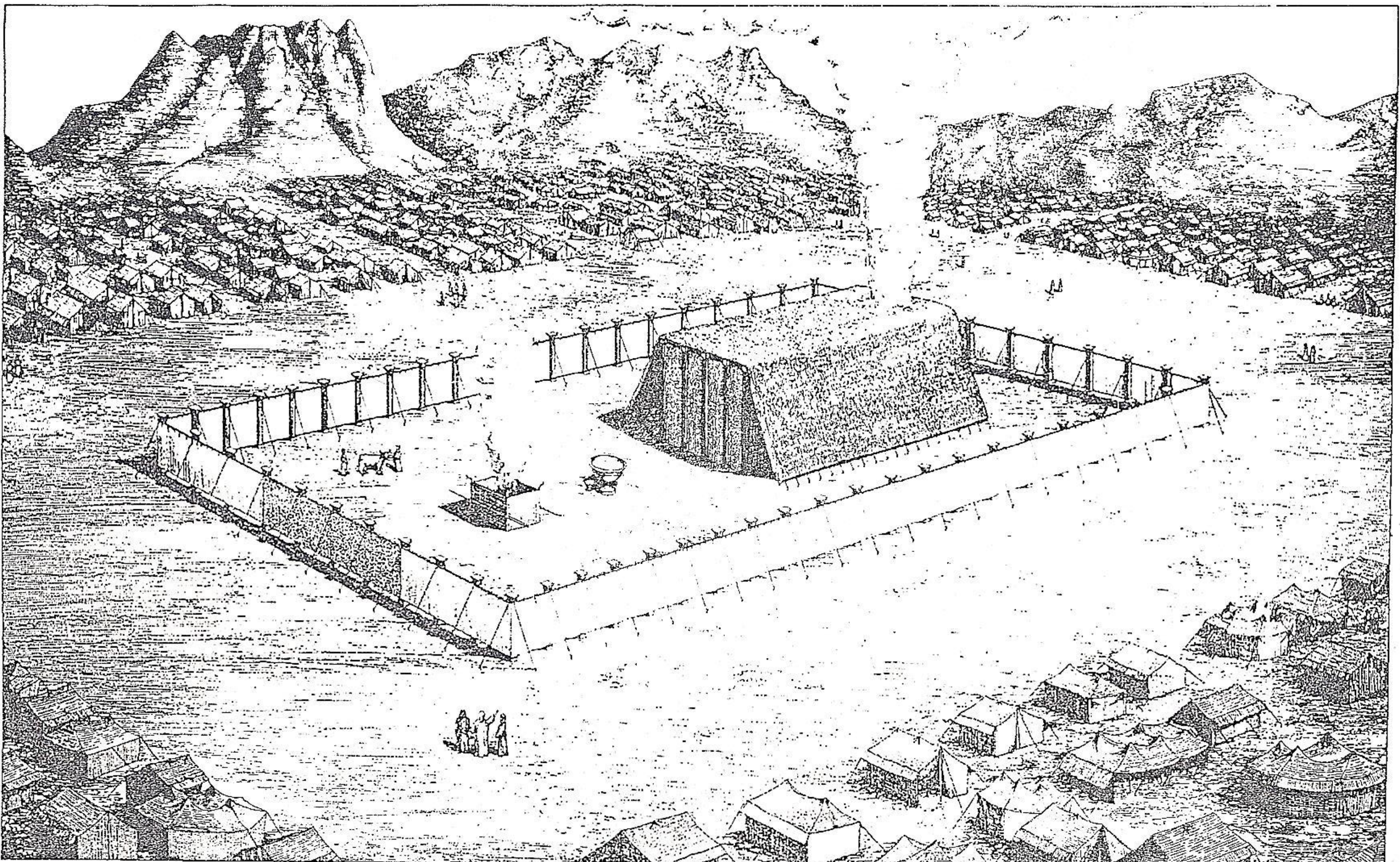

THE LAST JUDGMENT

And I saw the dead, small and great, stand before God; and the books were opened: and another book was opened, which is the book of life... (Revelation 20:12)

PAGSASALITA NG DIYOS

THE TABERNACLE IN THE WILDERNESS

Chart from LECTURES ON THE TABERNACLE by Samuel Ridout

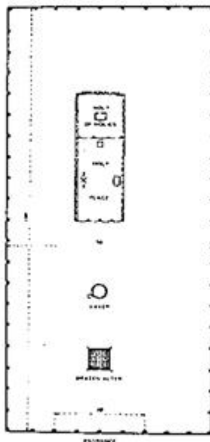
Published by LOIZEAUX BROTHERS. New York

OLD TESTAMENT
BOOK OF EXODUS

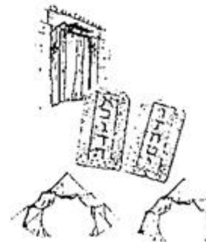
NEW TESTAMENT
BOOK OF HEBREWS

MOSAIC COVENANT

1. THE TABERNACLE
   - Outer Court
   - Holy Place
   - Most Holy Place

2. THE FEASTS
   - Passover
   - Pentecost
   - Tabernacles

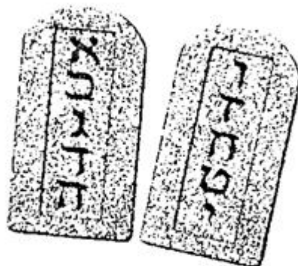

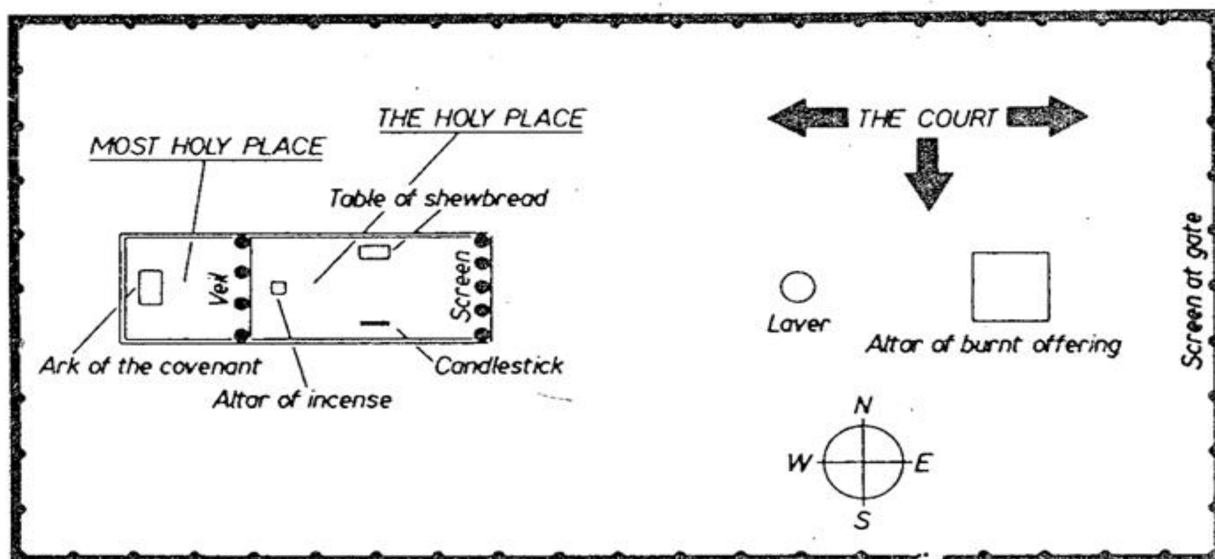
3. THE FIVE OFFERINGS
   - Burnt Offering
   - Meal Offering
   - Peace Offering
   - Sin Offering
   - Trespass Offering

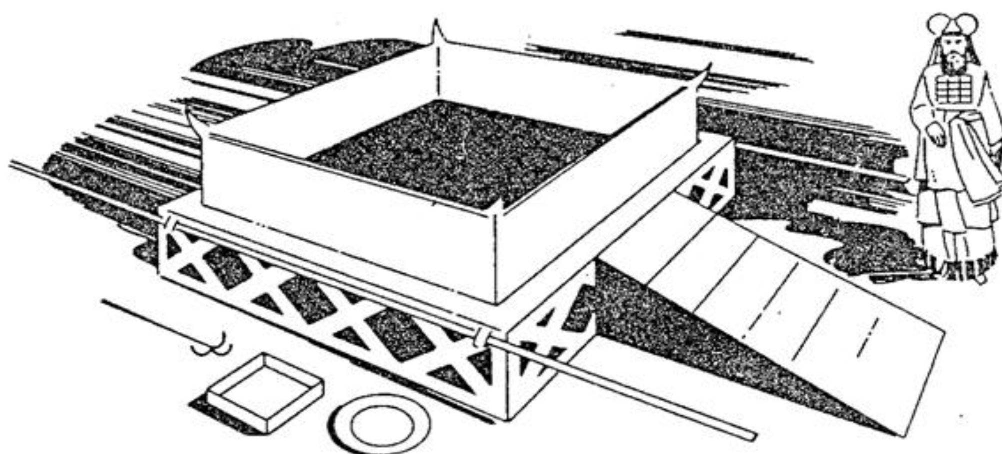
4. THE LAW
   - Moral Law
   - Ceremonial Law
   - Civil Law

5. THE PRIESTHOOD
   - High Priesthood
   - Aaronic Priesthood
   - Levitical Priesthood

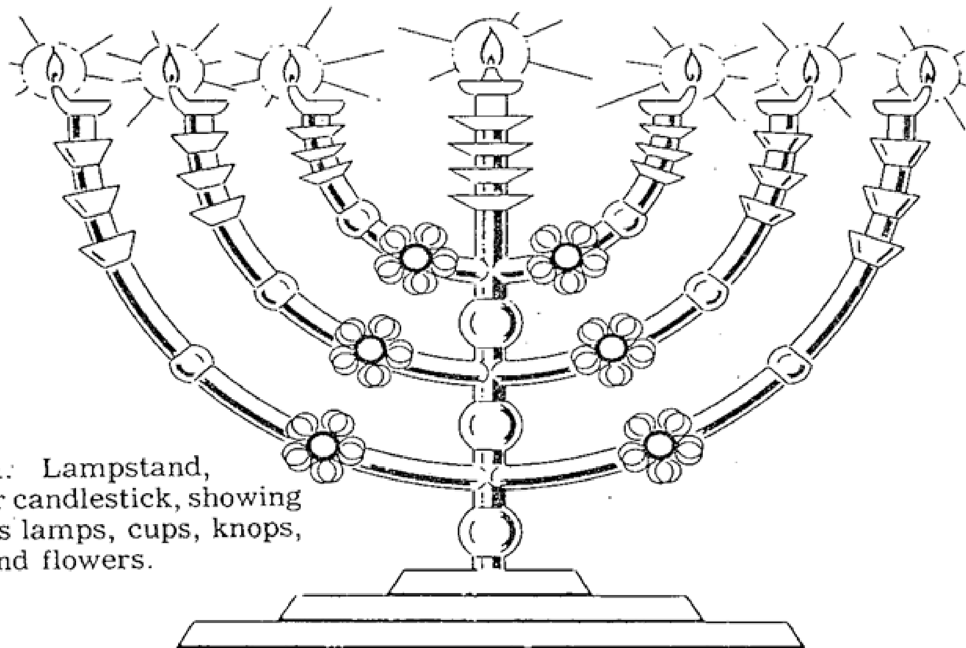
3. Floor plan of the Tabernacle and court

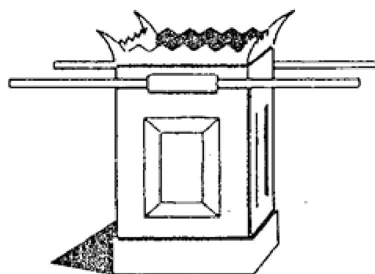
4. Altar of burnt-offering or brazen altar

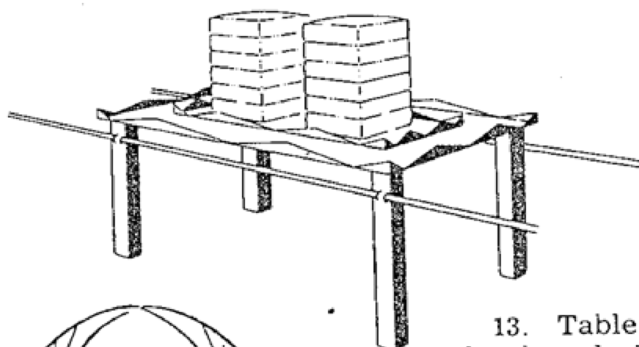
5. The laver and its base

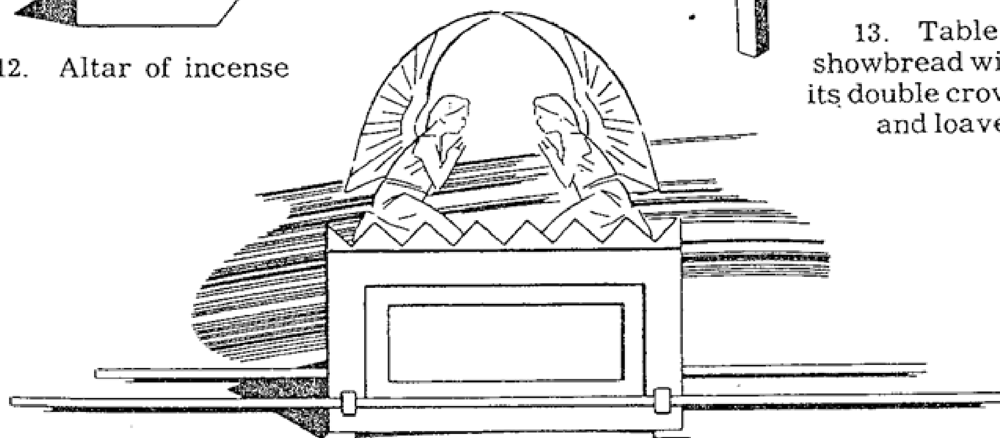
11. Lampstand, or candlestick, showing its lamps, cups, knops, and flowers.

12. Altar of incense

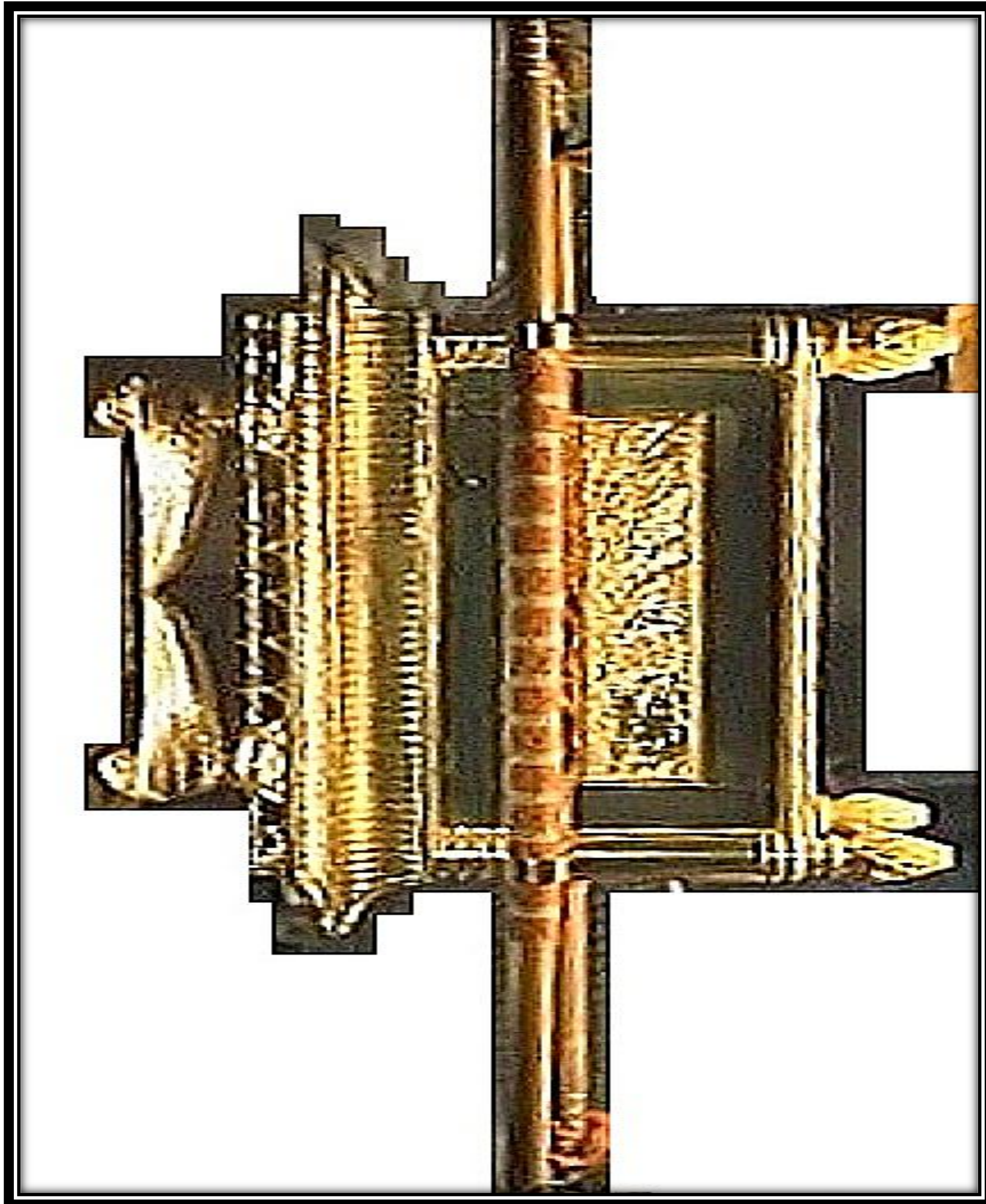

13. Table of showbread with its double crown and loaves.

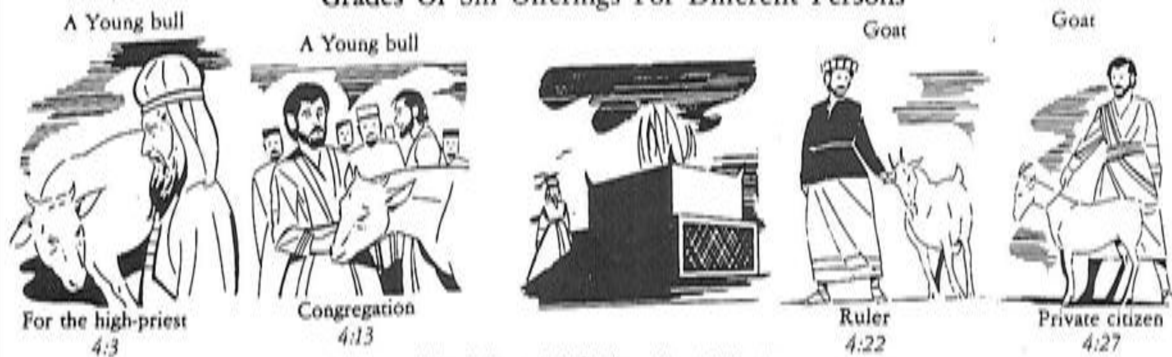
14. The Ark of the Covenant and the mercy-seat with cherubim

“The Ark of the Covenant”
(Kaban Ng Tipan)

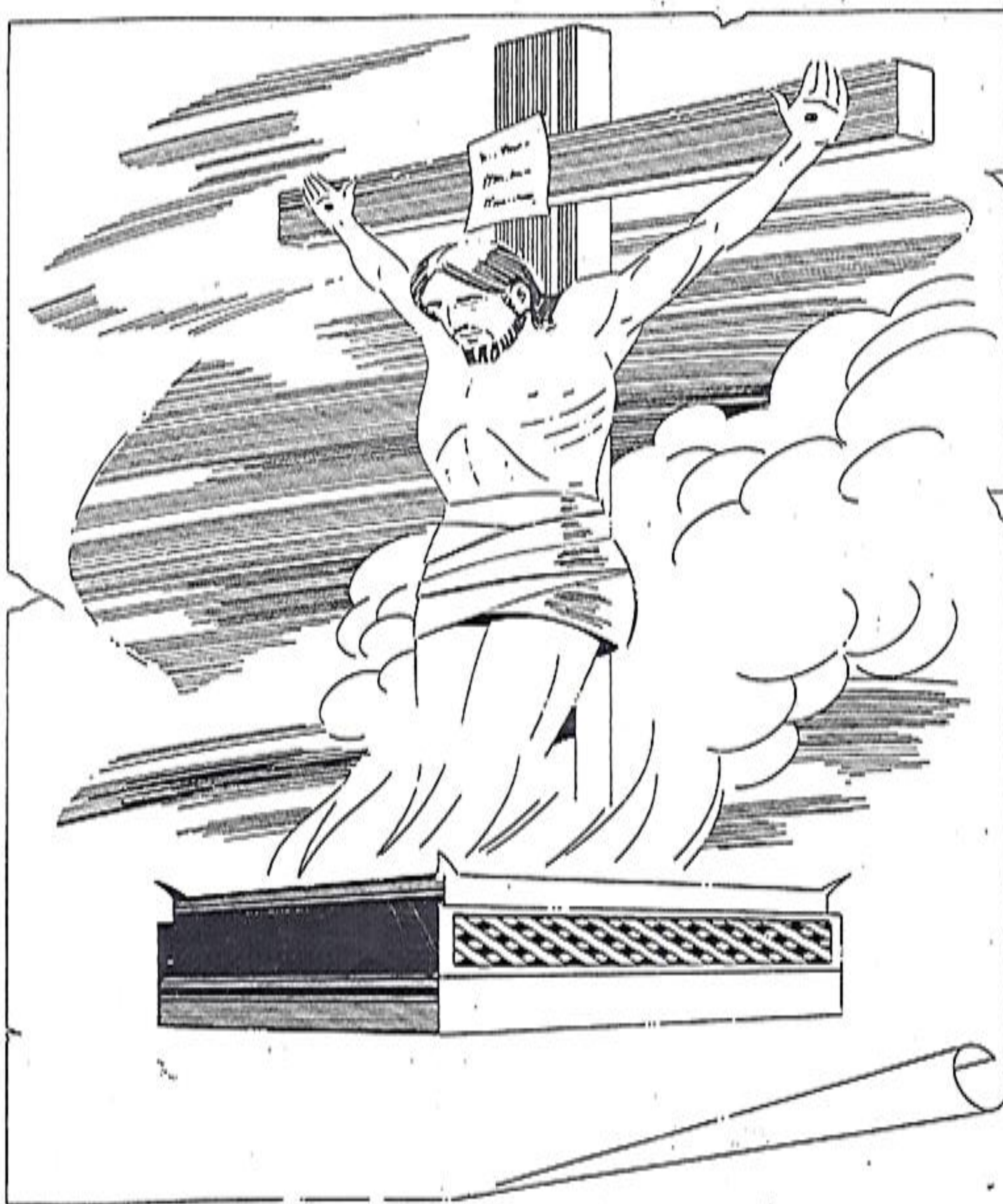
THE SIN OFFERING *4:1-5:13*

Grades Of Sin Offerings For Different Persons

The Ritual Of The Sin Offering

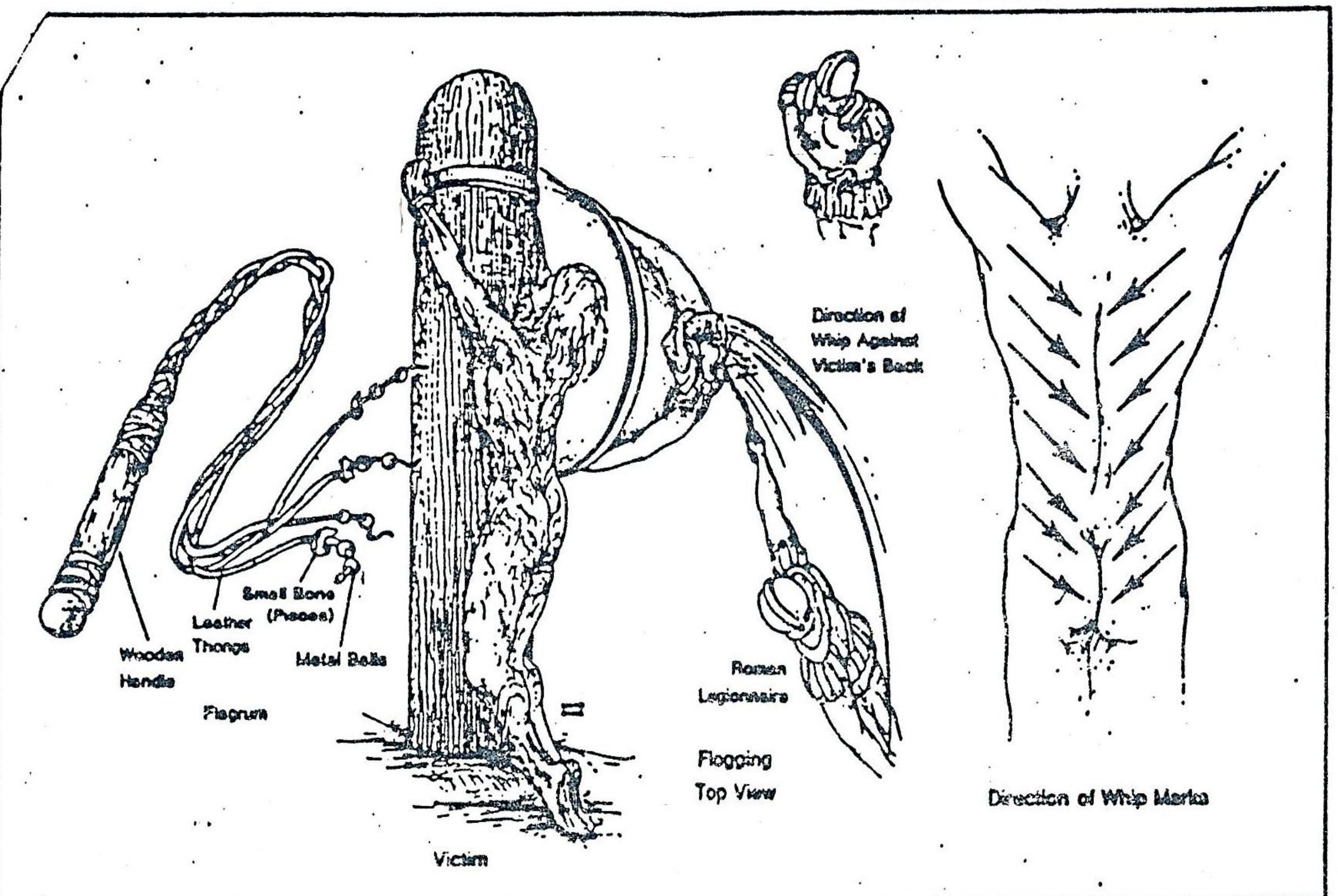

Fig 2.—Scourging. Left, Short whip (flagrum) with lead balls and sheep bones tied into leather thongs. Center left, Naked victim tied to flogging post. Deep striplike lacerations were usually associated with considerable blood loss. Center right, View from above, showing position of lictors. Right, Inferomedial direction of wounds.

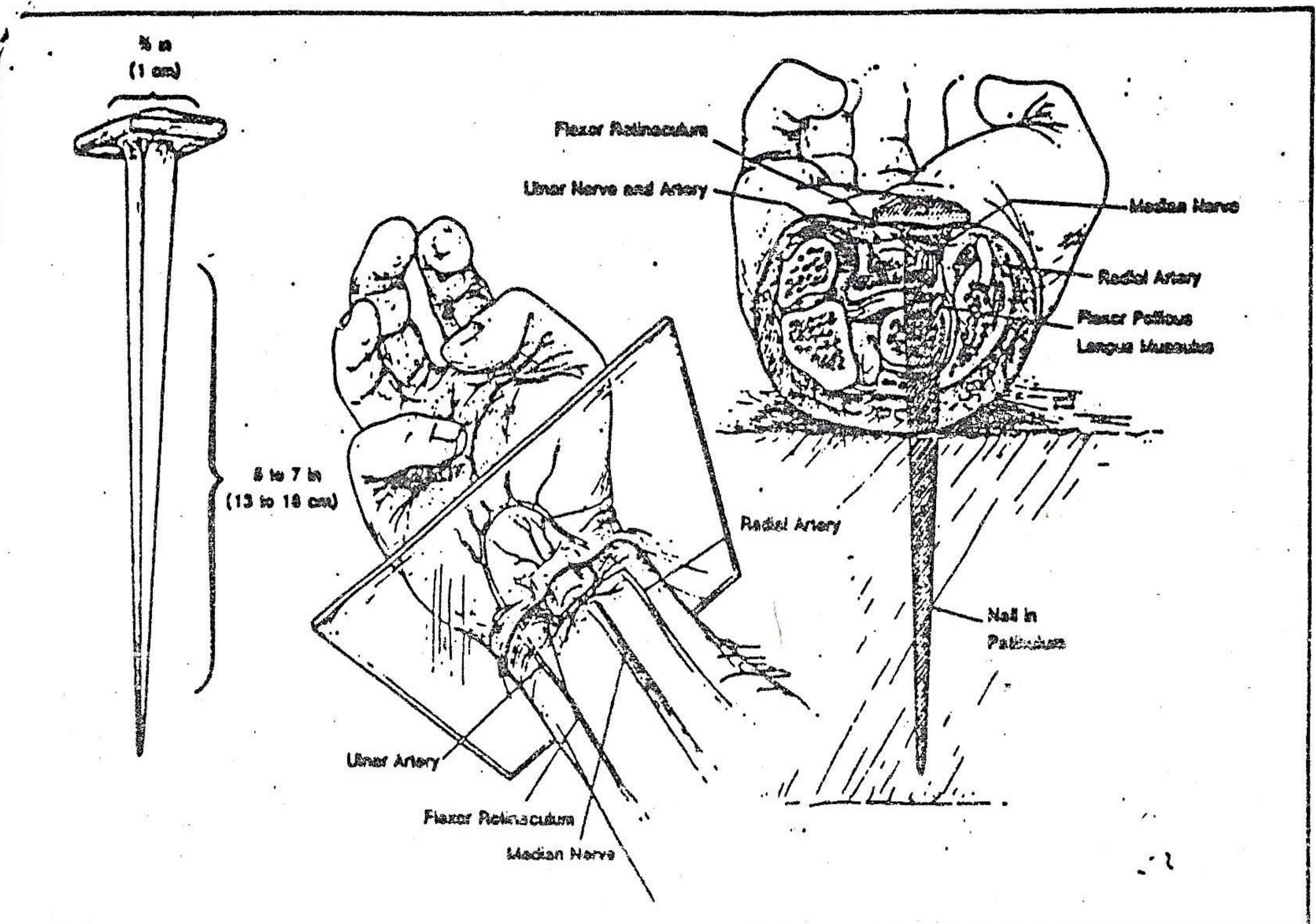

Fig 4.—Nailing of wrists. Left, Size of iron nail. Center, Location of nail in wrist, between carpals and radius. Right, Cross section of wrist, at level of plane indicated at left, showing path of nail, with probable transection of median nerve and impalement of flexor pollicis longus, but without injury to major arterial trunks and without fractures of bones.

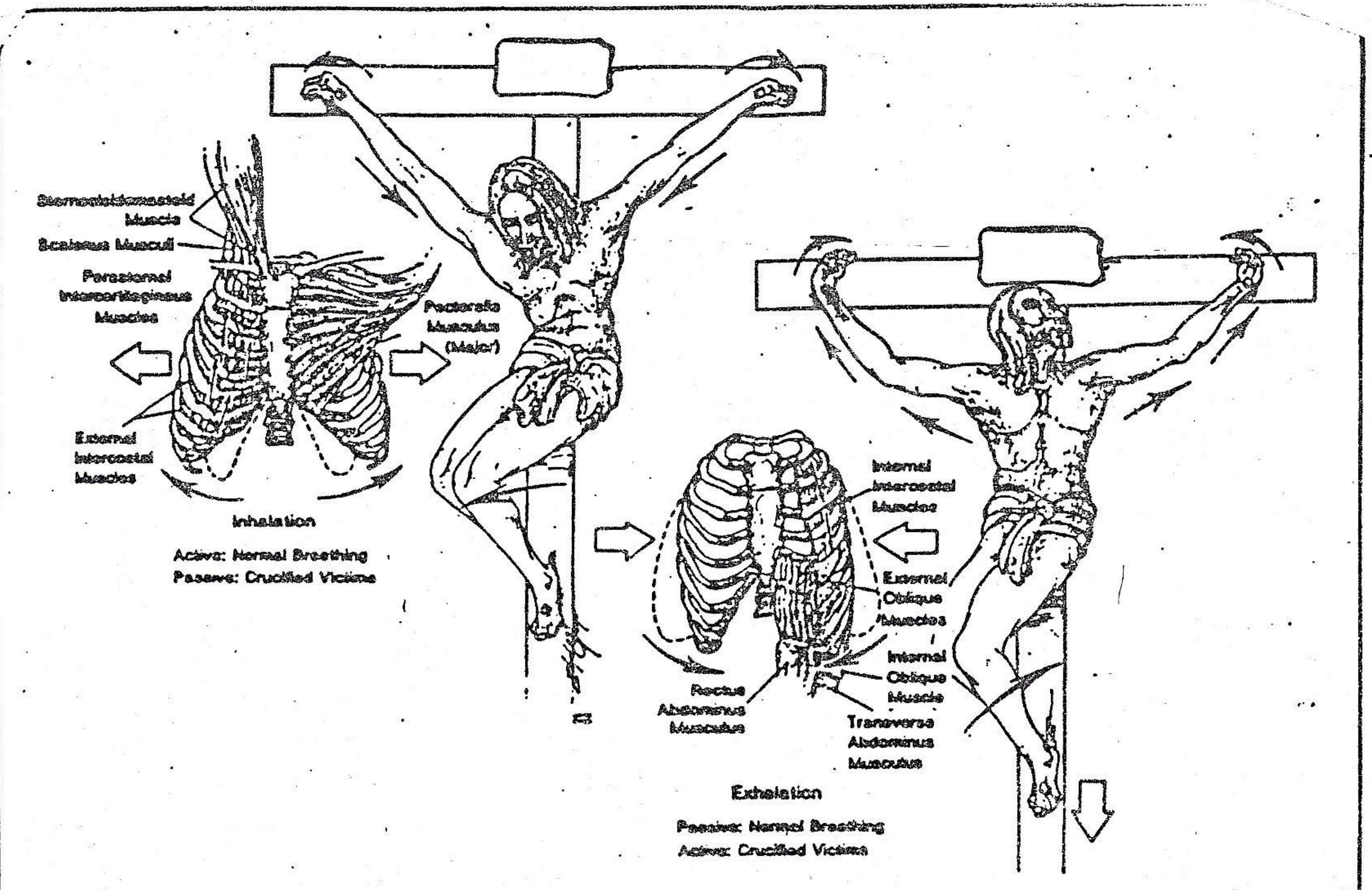

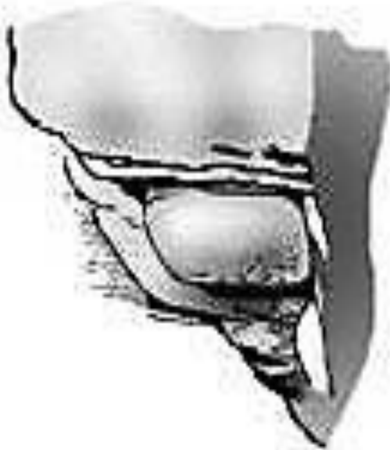
Fig 6.—Respirations during crucifixion. Left, Inhalation. With elbows extended and shoulders abducted, respiratory muscles of inhalation are passively stretched and thorax is expanded. Right, Exhalation. With elbows flexed and shoulders adducted and with weight of body on nailed feet, exhalation is accomplished as active, rather than passive, process. Breaking legs below knees would place burden of exhalation on shoulder and arm muscles alone and soon would result in exhaustion asphyxia.

Raised
with Him

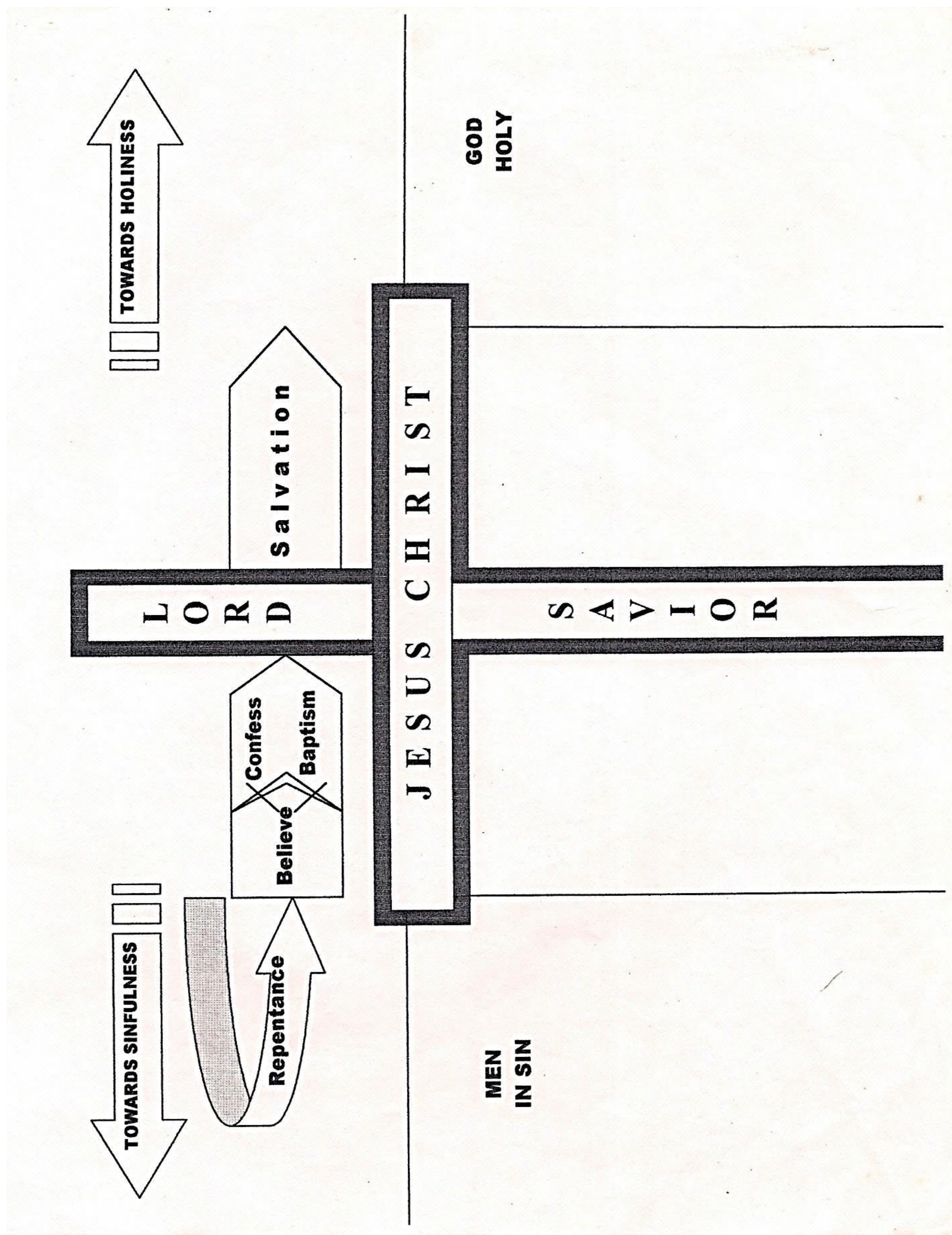
Buried
with Him

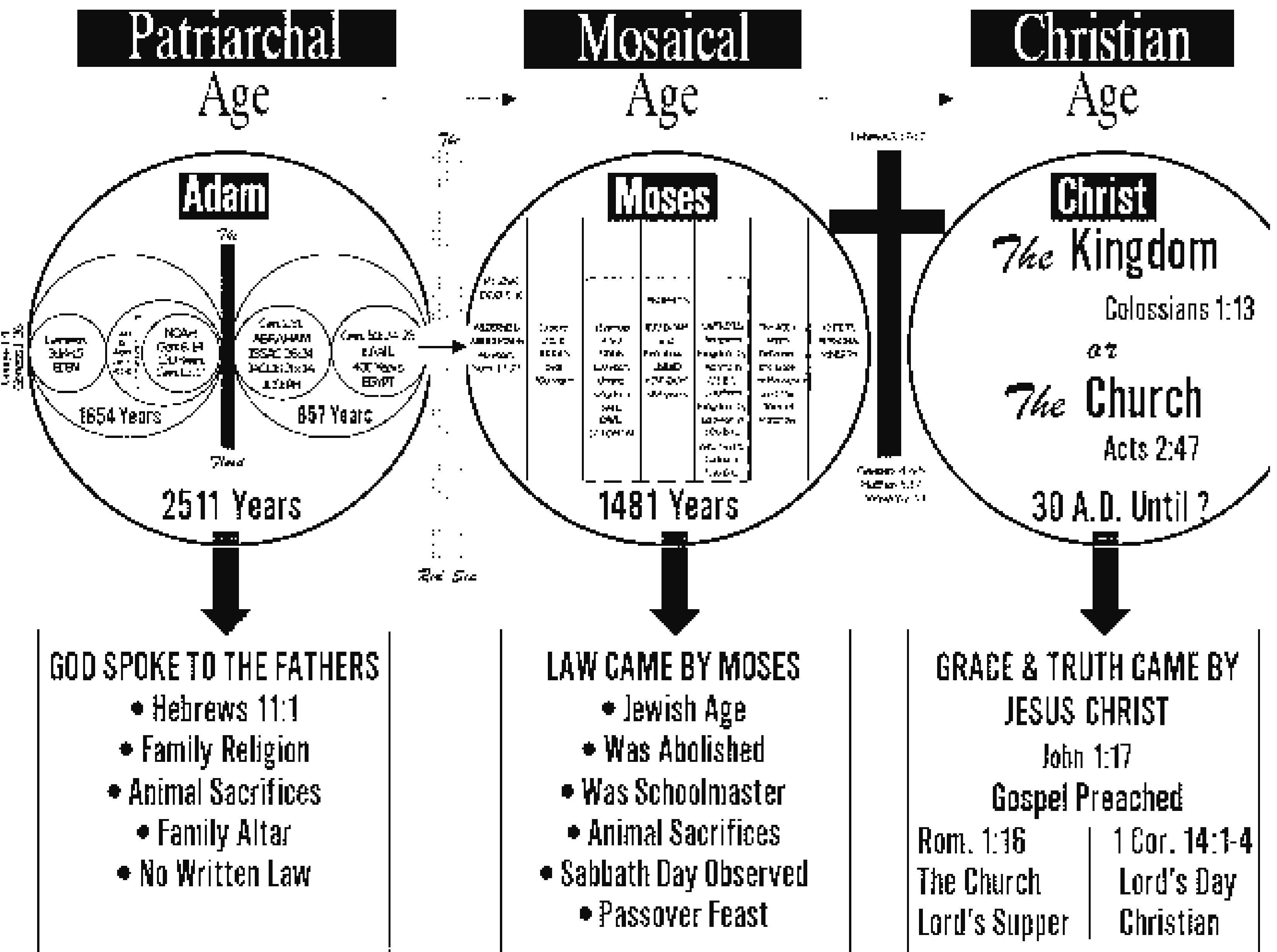

Crucified
with Him

TOWARDS HOLINESS
TOWARDS SINFULNESS
Repentance
Believe
Confess
Baptism
Salvation
LORD
JESUS CHRIST
SAVIOR
GOD
HOLY
MEN
IN SIN

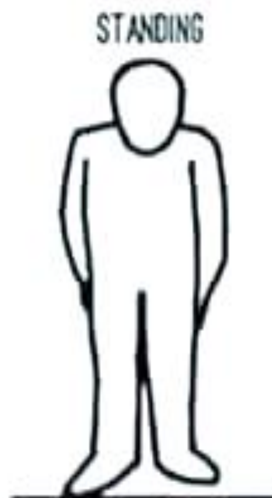

Patriarchal
Age
Mosaical
Age
Christian
Age
Adam
1654 Years
857 Years
2511 Years
Moses
1481 Years
Christ
The Kingdom
Colossians 1:13
or
The Church
Acts 2:47
30 A.D. Until ?
GOD SPOKE TO THE FATHERS
• Hebrews 11:1
• Family Religion
• Animal Sacrifices
• Family Altar
• No Written Law
LAW CAME BY MOSES
• Jewish Age
• Was Abolished
• Was Schoolmaster
• Animal Sacrifices
• Sabbath Day Observed
• Passover Feast
GRACE & TRUTH CAME BY
JESUS CHRIST
John 1:17
Gospel Preached
Rom. 1:16
The Church
Lord's Supper
1 Cor. 14:1-4
Lord's Day
Christian

SITTING

1 CHRONICLES 17:16-27

STANDING

NEHEMIAH 8:5, MARK 11:25, LUKE 18:13

WALKING

2 KINGS 4:35

DIFFERENT WAYS TO PRAY

@PUREWORLDTRUTH

BOWING

EXODUS 34:8, NEHEMIAH 8:6, PSALMS 72:11

WITH HANDS UP

2 CHRONICLES 6:12-13, PSALMS 63:4, 1 TIMOTHY 2:8

KNEELING

1 KINGS 8:54, EZRA 9:5, LUKE 22:41, ACTS 9:40